

TÜRK MEDENÎ KANUNU

Kanun Numarası : 4721
Kabul Tarihi : 22/11/2001
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarihi : 8/12/2001 Sayı : 24607
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 41

Durumu: 3/12/2001 tarih ve 4722 sayılı “Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun”un 22 nci Maddesi uyarınca; yeni düzenlemeler yapılıncaya kadar, yürürlükteki tüzük ve yönetmeliklerin Türk Medenî Kanunu’na aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edileceğinden, gerektiğinde “Tüzükler Külliyatı” ile “Yönetmelikler Külliyatı”nın kanunlara göre (743 sayılı Kanuna göre) düzenlenen nümerik fihriste, 4721 sayılı Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan tüzük için ise 4721 sayılı Kanuna göre düzenlenen nümerik fihriste bakınız.

Yürürlükten kalkmış olan 17/2/1926 tarih ve 743 sayılı Kanunun hükümleri için “Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyatı”nın 2. cilt, 1299 uncu sayfası ve devamına 4721 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılan hükümleri için ise 1304-135 nolu sayfa ve devamına bakınız.

BAŞLANGIÇ

A. Hukukun uygulanması ve kaynakları

Madde 1 - Kanun, sözüyle ve özüyle değındığı bütün konularda uygulanır.

Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir.

Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır.

B. Hukukî ilişkilerin kapsamı

I. Dürüst davranma

Madde 2 - Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır.

Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.

II. İyiniyet

Madde 3- Kanunun iyiniyete hukukî bir sonuç bağıladığı durumlarda, asıl olan iyiniyetin varlığıdır.

Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz.

III. Hâkimin takdir yetkisi

Madde 4 - Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir.

C. Genel nitelikli hükümler

Madde 5 - Bu Kanun ve Borçlar Kanununun genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır.

D. İspat kuralları

I. İspat yükü

Madde 6 - Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür.

II. Resmî belgelerle ispat

Madde 7 - Resmî sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur.

Bunların içeriğinin doğru olmadığının ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, her hangi bir şekilde bağlı değildir.

BİRİNCİ KİTAP KİŞİLER HUKUKU

BİRİNCİ KISIM GERÇEK KİŞİLER

BİRİNCİ BÖLÜM KİŞİLİK

A. Genel olarak

I. Hak ehliyeti

Madde 8 - Her insanın hak ehliyeti vardır.

Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler.

II. Fiil ehliyeti

1. Kapsamı

Madde 9 - Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir.

2. Koşulları

a. Genel olarak

Madde 10 - Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır.

b. Erginlik

Madde 11 - Erginlik onsekiz yaşın doldurulmasıyla başlar.

Evlenme kişiyi ergin kılar.

c. Ergin kılınma

Madde 12 - Onbeş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir.

d. Ayırt etme gücü

Madde 13- Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir.

III. Fiil ehliyetsizliği

1. Genel olarak

Madde 14- Ayırt etme gücü bulunmayanların, küçüklerin ve kısıtlıların fiil ehliyeti yoktur.

2. Ayırt etme gücünün bulunmaması

Madde 15- Kanunda gösterilen ayırık durumlar saklı kalmak üzere, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri hukukî sonuç doğurmaz.

3. Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar

Madde 16- Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir.

Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar haksız fiillerinden sorumludurlar.

IV. Hısımlık

1. Kan hısımlığı

Madde 17- Kan hısımlığının derecesi, hısımları birbirine bağlayan doğum sayısı ile belli olur.

Biri diğerinden gelen kişiler arasında üstsoy-altsoy hısımlığı; biri diğerinden gelmeyip de, ortak bir kökten gelen kişiler arasında yansoy hısımlığı vardır.

2. Kayın hısımlığı

Madde 18- Eşlerden biri ile diğerk eşin kan hısımları, aynı tür ve dereceden kayın hısımları olur.

Kayın hısımlığı, kendisini meydana getiren evliliğin sona ermesiyle ortadan kalkmaz.

V. Yerleşim yeri

1. Tanım

Madde 19- Yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir.

Bir kimsenin aynı zamanda birden çok yerleşim yeri olamaz.

Bu kural ticarî ve sınaî kuruluşlar hakkında uygulanmaz.

2. Yerleşim yerinin değiştirilmesi ve oturma yeri

Madde 20- Bir yerleşim yerinin değiştirilmesi yenisinin edinilmesine bağlıdır.

Önceki yerleşim yeri belli olmayan veya yabancı ülkedeki yerleşim yerini bıraktığı hâlde Türkiye'de henüz bir yerleşim yeri edinmemiş olan kimsenin hâlen oturduğu yer, yerleşim yeri sayılır.

3. Yasal yerleşim yeri

Madde 21- Velâyet altında bulunan çocuğun yerleşim yeri, ana ve babasının; ana ve babanın ortak yerleşim yeri yoksa, çocuğun kendisine bırakıldığı ana veya babanın yerleşim yeridir. Diğerk hâllerde çocuğun oturma yeri, onun yerleşim yeri sayılır.

Vesayet altındaki kişilerin yerleşim yeri, bağlı oldukları vesayet makamının bulunduğu yerdir.

4. Kurumlarda bulunma

Madde 22- Bir öğretim kurumuna devam etmek için bir yerde bulunma ya da eğitim, sağlık, bakım veya ceza kurumuna konulma, yeni yerleşim yeri edinme sonucunu doğurmaz.

B. Kişiliğın korunması

I. Vazgeçme ve aşırı sınırlamaya karşı

Madde 23- Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez.

Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.

Yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılması ve nakli mümkündür. Ancak, biyolojik madde verme borcu altına girmiş olandan edimini yerine getirmesi istenemez; maddî ve manevî tazminat isteminde bulunulamaz.

II. Saldırıya karşı

1. İlke

Madde 24- Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.

2. Davalar

Madde 25- Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir.

Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir.

Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.

Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez.

Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir.

III. Ad üzerindeki hak

1. Adın korunması

Madde 26- Adının kullanılması çekişmeli olan kişi, hakkının tespitini dava edebilir.

Adı haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddî zararının giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa manevî tazminat ödenmesini isteyebilir.

2. Adın değiştirilmesi

Madde 27- Adın değiştirilmesi, ancak haklı sebeplere dayanılarak hâkimden istenebilir.

Adın değiştirildiği nüfus siciline kayıt ve ilân olunur.

Ad değişmekle kişisel durum değişmez.

Adın değiştirilmesinden zarar gören kimse, bunu öğrendiği günden başlayarak bir yıl içinde değiştirme kararının kaldırılmasını dava edebilir.

C. Kişiliğin başlangıcı ve sonu

I. Doğum ve ölüm

Madde 28- Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder.

II. Sağ olmanın ve ölümün ispatı

1. İspat yükü

Madde 29- Bir hakkın kullanılması için bir kimsenin sağ veya ölü olduğunu veya belirli bir zamanda ya da başka bir kimsenin ölümünde sağ bulunduğunu ileri süren kimse, iddiasını ispat etmek zorundadır.

Birden fazla kişiden hangisinin önce veya sonra öldüğü ispat edilemezse, hepsi aynı anda ölmüş sayılır.

2. İspat araçları

a. Genel olarak

Madde 30- Doğum ve ölüm, nüfus sicilindeki kayıtlarla ispat olunur.

Nüfus sicilinde bir kayıt yoksa veya bulunan kaydın doğru olmadığı anlaşılırsa, gerçek durum her türlü kanıtla ispat edilebilir.

b. Ölüm karinesi

Madde 31- Bir kimse, ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde kaybolursa, cesedi bulunamamış olsa bile gerçekten ölmüş sayılır.

III. Gaiplik kararı

1. Genel olarak

Madde 32- Ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli olasılık varsa, hakları bu ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine mahkeme bu kişinin gaipliğine karar verebilir.

Yetkili mahkeme, kişinin Türkiye'deki son yerleşim yeri; eğer Türkiye'de hiç yerleşmemişse nüfus sicilinde kayıtlı olduğu yer; böyle bir kayıt da yoksa anasının veya babasının kayıtlı bulunduğu yer mahkemesidir.

2. Yargılama usulü

Madde 33- Gaiplik kararının istenebilmesi için, ölüm tehlikesinin üzerinden en az bir yıl veya son haber tarihinin üzerinden en az beş yıl geçmiş olması gerekir.

Mahkeme, gaipliğine karar verilecek kişi hakkında bilgisi bulunan kimseleri, belirli bir sürede bilgi vermeleri için usulüne göre yapılan ilânla çağırır.

Bu süre, ilk ilânın yapıldığı günden başlayarak en az altı aydır.

3. İstem in düşmesi

Madde 34- Gaipliğine karar verilecek kişi, ilân süresi dolmadan ortaya çıkar veya kendisinden haber alınır ya da öldüğü tarih tespit edilirse gaiplik istemi düşer.

4. Hükümü

Madde 35- İlândan sonuç alınamazsa, mahkeme gaipliğe karar verir ve ölüme bağlı haklar, aynen gaibin ölümü ispatlanmış gibi kullanılır.

Gaiplik kararı ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya son haberin alındığı günden başlayarak hüküm doğurur.

İKİNCİ BÖLÜM KİŞİSEL DURUM SİCİLİ

A. Genel olarak

I. Sicil

Madde 36- Kişisel durum, bu amaçla tutulan resmî sicille belirlenir.

Bu sicil in tutulmasına ve zorunlu bildirimlerin yapılmasına ilişkin esaslar, ilgili kanunda gösterilir.

II. Görevliler

Madde 37- Kişisel durum sicili, Devletçe atanan memurlar tarafından tutulur. Sicil kayıtlarını tutmak ve örnek vermek bu memurların görevidir.

Yabancı memleketlerdeki Türkiye temsilcilerine, Cumhurbaşkanlığının onayı ile nüfus memurluğu yetkisi verilebilir.¹

III. Sorumluluk

Madde 38- Kişisel durum sicilinin tutulmasından doğan zararlar, kusurlu memura rücu edilmek kaydıyla, Devletçe tazmin edilir.

Tazminat ve rücu davaları, kişisel durum sicilinin tutulduğu yer mahkemesinde açılır.

¹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Dışişleri Bakanlığının önerisi, İçişleri Bakanlığının katılımı ve Başbakanlığın" ibaresi "Cumhurbaşkanlığının" şeklinde değiştirilmiştir.

IV. Düzeltme

1. Genel olarak

Madde 39- Mahkeme kararı olmadıkça, kişisel durum sicilinin hiçbir kaydında düzeltme yapılamaz.

2. Cinsiyet değişikliğinde

Madde 40- Cinsiyetini değiştirmek isteyen kimse, şahsen başvuruda bulunarak mahkemece cinsiyet değişikliğine izin verilmesini isteyebilir. Ancak, iznin verilebilmesi için, istem sahibinin onsekiz yaşını doldurmuş bulunması ve evli olmaması; ayrıca transeksüel yapıda olup, cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunluluğunu (...) ² bir eğitim ve araştırma hastanesinden alınacak resmî sağlık kurulu raporuyla belgelemesi şarttır.

Verilen izne bağlı olarak amaç ve tıbbî yöntemlere uygun bir cinsiyet değiştirme ameliyatı gerçekleştirildiğinin resmî sağlık kurulu raporuyla doğrulanması hâlinde, mahkemece nüfus sicilinde gerekli düzeltmenin yapılmasına karar verilir.

B. Doğum kütüğü

I. Bildirme

Madde 41- Doğumlara ilişkin bildirimler ve kimliği bilinmeyen bulunmuş çocuklar hakkındaki işlemler ilgili kanun hükümlerine göre yapılır.

II. Doğum kütüğünde değişiklikler

Madde 42- Kişisel durumdaki değişiklikler, özellikle evlilik dışı bir çocuğun tanınması veya hâkimin babalığa karar vermesi, soybağının düzeltilmesi, evlât edinme ya da bulunmuş bir çocuğun soybağının belli olması, ilgili kanun hükümlerine göre kütüğe işlenir.

C. Ölüm kütüğü

I. Ölümün bildirilmesi

Madde 43- Ölümlere ilişkin bildirimler ilgili kanun hükümlerine göre yapılır.

II. Cesedi bulunamayan kişi

Madde 44- Bir kimse, ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde ortadan kaybolursa cesedi bulunamamış olsa bile, o yerin en büyük mülkî amirinin emriyle kütüğe ölü kaydı düşürülür.

Bununla birlikte her ilgili, bu kişinin ölü veya sağ olduğunun mahkemece tespitini dava edebilir.

² 20/3/2018 tarihli ve 30366 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 29/11/2017 tarihli ve E.: 2017/130, K.: 2017/165 sayılı Kararı ile, bu fıkranın ikinci cümlesinde yer alan "...ve üreme yeteneğinden sürekli biçimde yoksun bulunduğunu..." ibaresi iptal edilmiştir.

III. Gaiplik kararı

Madde 45- Gaiplik kararı, hâkimin bildirmesi üzerine, ölüm kütüğüne kaydolunur.

IV. Değişikliklerin kütüğe geçirilmesi

Madde 46- Tescile esas olan bir bildirim doğru olmadığı tespit edilmesi veya kime ait olduğu bilinmeyen cesedin kimliğinin belli olması ya da gaiplik kararının kaldırılması sebepleriyle zorunlu olan değişiklikler, ilgilinin kütükteki kaydının düşünceler sütununa yazılarak yapılır.

İKİNCİ KISIM TÜZEL KİŞİLER

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL HÜKÜMLER

A. Tüzel kişilik

Madde 47- Başlıbaşına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülennmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar.

Amacı hukuka veya ahlâka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz.

B. Hak ehliyeti

Madde 48- Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler.

C. Fiil ehliyeti

I. Koşulu

Madde 49- Tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar.

II. Kullanılması

Madde 50- Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır.

Organlar, hukukî işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar.

Organlar, kusurlarından dolayı ayrıca kişisel olarak sorumludurlar.

D. Yerleşim yeri

Madde 51- Tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça işlerinin yönetildiği yerdir.

E. Kişiliğin sona ermesi

I. Sınırlı devam etme

Madde 52- Sona eren tüzel kişinin kişiliği, ehliyeti tasfiye amacıyla sınırlı olmak üzere tasfiye sırasında da devam eder.

II. Malvarlığının tasfiyesi

Madde 53- Tüzel kişinin malvarlığının tasfiyesi, kanunda ve kuruluş belgesinde aksine hüküm bulunmadıkça, terekenin resmî tasfiyesine ilişkin hükümlere göre yapılır.

III. Malvarlığının özgülenmesi

Madde 54- Tüzel kişinin malvarlığı, kanunda veya kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça ya da yetkili organı başka türlü karar vermedikçe, en yakın amacı güden kamu kurum veya kuruluşuna geçer.

Bu malvarlığı olanak ölçüsünde daha önce özgülendiği amaç için kullanılır.

Hukuka veya ahlâka aykırı amaç güttüğü için kişiliği mahkeme kararıyla sona eren tüzel kişinin malvarlığı her hâlde ilgili kamu kuruluşuna geçer.

F. Saklı hükümler

Madde 55- Kamu tüzel kişileri ile ticaret şirketleri hakkındaki kanun hükümleri saklıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

DERNEKLER

A. Kuruluşu

I. Tanımı

Madde 56- Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır.³

Hukuka veya ahlâka aykırı amaçlarla dernek kurulamaz.

II. Dernek kurma hakkı

Madde 57- Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.

Dernek kurucularının fiil ehliyetine sahip olması gerekir.

³ 30/7/2003 tarihli ve 4963 sayılı Kanununun 31 inci maddesiyle bu fıkrafta geçen “en az yedi gerçek kişinin” ibaresi, “gerçek veya tüzel en az yedi kişinin” olarak değiştirilmiştir.

III. Tüzük

Madde 58- Her derneğin bir tüzüğü bulunur.

Dernek tüzüğünde derneğin adı, amacı, (...) ⁴ gelir kaynakları, üyelik koşulları, organları ve örgütü ile geçici yönetim kurulunun gösterilmesi zorunludur.

Dernek tüzüğü, kanunun emredici hükümlerine aykırı olamaz.

Dernek tüzüğünde düzenlenmemiş konularda kanun hükümleri uygulanır.

IV. Tüzel kişiliğin kazanılması

1. Kazanma anı

Madde 59- Dernekler, kuruluş bildirimini, dernek tüzüğünü ve gerekli belgeleri yerleşim yerinin bulunduğu yerin en büyük mülkî amirine verdikleri anda tüzel kişilik kazanırlar.

Kuruluş bildiriminin içeriği ve gerekli belgelerin nelerden ibaret olduğu, yönetmelikte gösterilir.

2. İnceleme

Madde 60- Kuruluş bildirimi ve belgelerin doğruluğu ile dernek tüzüğü, en büyük mülkî amir tarafından altmış gün içinde dosya üzerinden incelenir.

Kuruluş bildiriminde, tüzükte ve kurucuların hukukî durumlarında kanuna aykırılık veya noksanlık tespit edildiği takdirde bunların giderilmesi veya tamamlanması derhâl kuruculardan istenir. Bu istemin tebliğinden başlayarak otuz gün içinde belirtilen noksanlık tamamlanmaz ve kanuna aykırılık giderilmezse; en büyük mülkî amir, yetkili asliye hukuk mahkemesinde derneğin feshi konusunda dava açması için durumu Cumhuriyet savcılığına bildirir. Cumhuriyet savcısı mahkemeden derneğin faaliyetinin durdurulmasına karar verilmesini de isteyebilir.

Kuruluş bildiriminde, tüzükte ve belgelerde kanuna aykırılık veya noksanlık bulunmaz ya da bu aykırılık veya noksanlık belirli sürede giderilmiş bulunursa; keyfiyet derhâl derneğe yazıyla bildirilir ve dernek, dernekler kütüğüne kaydedilir.

3. Dernek tüzüğünün ilânı

Madde 61- (Mülga: 4/11/2004-5253/38 md.)

4. İlk genel kurul toplantısı

Madde 62- (Değişik: 4/11/2004-5253/38 md.)

Dernekler, 60 ıncı maddenin son fıkrası gereğince yapılan yazılı bildirimini izleyen altı ay içinde ilk genel kurul toplantılarını yapmak ve zorunlu organlarını oluşturmakla yükümlüdürler.

⁴ 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Kanununun 38 inci maddesiyle bu fıkrafta yer alan, "yerleşim yeri, kurucuları" ibaresi, madde metninden çıkarılmıştır.

B. Üyelik

I. Kazanılması

1. Kural

Madde 63- Hiç kimse, bir derneğe üye olmaya ve hiçbir dernek de üye kabul etmeye zorlanamaz.

2. Koşulları

Madde 64- Fiil ehliyetine sahip bulunan her gerçek kişi ile tüzel kişiler, derneklere üye olma hakkına sahiptir.⁵

Yazılı olarak yapılacak üyelik başvurusu, (...) ⁶ dernek yönetim kurulunca en çok otuz gün içinde karara bağlanır ve sonuç yazıyla başvuru sahibine bildirilir. Başvurusu kabul edilen üye, bu amaçla tutulacak deftere kaydedilir.

II. Sona ermesi

1. Kendiliğinden

Madde 65- Üyelik için kanunda veya tüzükte aranılan nitelikleri sonradan kaybedenlerin dernek üyeliği kendiliğinden sona erer.

2. Çıkma ile

Madde 66- Hiç kimse, dernekte üye kalmaya zorlanamaz. Her üye (...) ⁷ yazılı olarak bildirmek kaydıyla, dernekten çıkma hakkına sahiptir.

3. Çıkarılma ile

Madde 67- Tüzükte üyelerin çıkarılma sebepleri gösterilebilir.

Tüzükte çıkarma sebepleri gösterilmişse, çıkarma kararına bu sebeplerin haklı sayılmayacağı iddiasıyla itiraz edilemez.

Tüzükte çıkarma düzenlenmemişse üye, ancak haklı sebeple çıkarılabilir. Bu çıkarma kararına, haklı sebep bulunmadığı ileri sürülerek itiraz edilebilir.

III. Kapsamı

1. Üyelerin hakları

a. Eşitlik ilkesi

Madde 68- Dernek üyeleri eşit haklara sahiptirler. Dernek, üyeleri arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, din ve mezhep, aile, zümre ve sınıf farkı gözetemez; eşitliği bozan veya bazı üyelere bu

⁵ 30/7/2003 tarihli ve 4963 sayılı Kanununun 32 nci maddesiyle, 64 üncü maddenin bu fıkrada yer alan "gerçek kişi" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile tüzel kişiler" ibaresi eklenmiştir.

⁶ 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Kanununun 38 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "tüzükte başkaca bir düzenleme yoksa," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

⁷ 30/7/2003 tarihli ve 4963 sayılı Kanununun 33 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "altı ay önceden" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

sebeplerle ayrıcalık tanıyan uygulamalar yapamaz.

Her üyenin, derneğin faaliyetlerine ve yönetimine katılma hakkı vardır.

Dernekten çıkan veya çıkarılan üye, dernek malvarlığında hak iddia edemez.

b. Oy hakkı

Madde 69- Her üyenin genel kurulda bir oy hakkı vardır; üye, oyunu şahsen kullanmak zorundadır.

Onursal üyelerin oy hakkı yoktur.

2. Üyelerin yükümlülükleri

a. Ödenti verme borcu

Madde 70- Üyelerin ödenti verme borcu tüzükle düzenlenir. Tüzükte düzenleme yoksa üyeler, dernek amacının gerçekleşmesi ve borçlarının karşılanması için zorunlu ödentilere eşit olarak katılırlar. Dernekten çıkan veya çıkarılan üye, üyelikte bulunduğu sürenin ödentisini vermek zorundadır.

Onursal üyeler ödenti vermek zorunda değildir.

b. Diğer yükümlülükler

Madde 71- Üyeler, dernek düzenine uymak ve derneğe sadakat göstermekle yükümlüdürler.

Her üye, derneğin amacına uygun davranmak, özellikle amacın gerçekleşmesini güçleştirici veya engelleyici davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür.

C. Organlar

I. Genel olarak

Madde 72- Derneğin zorunlu organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur.

Dernekler zorunlu organları dışında başka organlar da oluşturabilirler. Ancak, bu organlara zorunlu organların görev, yetki ve sorumlulukları devredilemez.

II. Genel kurul

1. Niteliği ve oluşumu

Madde 73- Genel kurul, derneğin en yetkili karar organı olup; derneğe kayıtlı üyelerden oluşur.

2. Toplanması

a. Olağan toplantı

Madde 74- Genel kurul, tüzükte belirtilen zamanda yönetim kurulunun çağrısı üzerine toplanır.

(Değişik ikinci fıkra: 4/11/2004-5253/38 md.) Olağan genel kurul toplantılarının en geç

üç yılda bir yapılması zorunludur.

b. Olağanüstü toplantı

Madde 75- Genel kurul, yönetim veya denetim kurulunun gerekli gördüğü hâllerde veya dernek üyelerinden beşte birinin yazılı başvurusu üzerine, yönetim kurulunca olağanüstü toplantıya çağrılır.

Yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağırmasa; üyelerden birinin başvurusu üzerine, sulh hâkimi, üç üyeyi genel kurulu toplantıya çağırarak görevlendirir.

c. Toplantısız veya çağrısız alınan kararlar

Madde 76- Bütün üyelerin bir araya gelmeksizin yazılı katılımıyla alınan kararlar ile dernek üyelerinin tamamının kanunda yazılı çağrı usulüne uymaksızın bir araya gelerek aldığı kararlar geçerlidir.

Bu şekilde karar alınması olağan toplantı yerine geçmez.

3. Toplantıya çağrı

Madde 77- Genel kurul, yönetim kurulunca, en az onbeş gün önceden toplantıya çağrılır. Bu amaçla toplantının günü, saati, yeri ve gündemi, (...) ⁸ üyelere (...) ⁸ bildirilir.

Toplantıya çağrı usulü ve toplantının ertelenmesine ilişkin konular, yönetmelikle düzenlenir.

4. Toplantı yeri ve toplantı yeter sayısı

Madde 78- Genel kurul toplantıları, tüzükte aksine hüküm olmadıkça, dernek merkezinin bulunduğu yerde yapılır.

Genel kurul, katılma hakkı bulunan üyelerin salt çoğunluğunun, tüzük değişikliği ve derneğin feshi hâllerinde üçte ikisinin katılımıyla toplanır; çoğunluğun sağlanamaması sebebiyle toplantının ertelenmesi durumunda ikinci toplantıda çoğunluk aranmaz. Ancak, bu toplantıya katılan üye sayısı, yönetim ve denetim kurulları üye tam sayısının iki katından az olamaz.

Genel kurul toplantısı, bir defadan fazla geri bırakılamaz.

5. Toplantı usulü

Madde 79- Genel kurul toplantısının açılışından sonra, toplantıyı yönetmek üzere, bir başkan ve yeteri kadar başkan vekili ile yazman seçilir.

Genel kurul toplantısında yalnız gündemde yer alan Maddeler görüşülür. Ancak, toplantıda hazır bulunan üyelerin en az onda biri tarafından görüşülmesi yazılı olarak istenen

⁸ (4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Kanununun 38 inci maddesinde; “yerel bir gazete ile ilân edilir ve aynı zamanda bir yazıyla” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.) hükmüne istinaden bu arada yer alan “yerel bir gazete ile ilân edilir ve aynı zamanda üyelere bir yazıyla” şeklindeki ibare, madde metninden çıkarılmıştır.

konuların gündeme alınması zorunludur.

(Mülga üçüncü fıkra: 4/11/2004-5253/38 md.)

6. Genel kurulun görev ve yetkileri

Madde 80- Genel kurul, üyeliğe kabul ve üyelikten çıkarma hakkında son kararı verir; dernek organlarını seçer ve derneğin diğer bir organına verilmemiş olan işleri görür.

Genel kurul, derneğin diğer organlarını denetler ve onları haklı sebeplerle her zaman görevden alabilir.

7. Genel kurul kararları

a. Karar yeter sayısı

Madde 81- Genel kurul kararları, toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğuyla alınır. Şu kadar ki, tüzük değişikliği ve derneğin feshi kararları, ancak toplantıya katılan üyelerin üçte iki çoğunluğuyla alınabilir.

b. Oy hakkından yoksunluk

Madde 82- Hiçbir dernek üyesi, dernek ile kendisi, eşi, üstsoyu ve altsoyu arasındaki bir hukukî işlem veya uyuşmazlık konusunda alınması gereken kararlarda oy kullanamaz.

(Ek fıkra: 30/7/2003-4963/34 md.) Tüzel kişi adına oy kullanacak kişi hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

c. Kararın iptali

Madde 83- Toplantıda hazır bulunan ve kanuna veya tüzüğe aykırı olarak alınan genel kurul kararlarına katılmayan her üye, karar tarihinden başlayarak bir ay içinde; toplantıda hazır bulunmayan her üye kararı öğrenmesinden başlayarak bir ay içinde ve her hâlde karar tarihinden başlayarak üç ay içinde mahkemeye başvurmak suretiyle kararın iptalini isteyebilir.

Diğer organların kararlarına karşı, dernek içi denetim yolları tüketilmedikçe iptal davası açılmaz.

Genel kurul kararlarının yok veya mutlak butlanla hükümsüz sayıldığı durumlar saklıdır.

III. Yönetim kurulu

1. Oluşumu

Madde 84- Yönetim kurulu, beş asıl ve beş yedek üyeden az olmamak üzere dernek tüzüğünde belirtilen sayıda üyeden oluşur.

Yönetim kurulu üye sayısı, boşalmalar sebebiyle üye tamsayısının yarısının altına düşerse; genel kurul, kalan yönetim kurulu üyeleri veya denetim kurulu tarafından bir ay içinde

toplantıya çağrılır. Çağrı yapılmazsa, üyelerden birinin istemi üzerine, sulh hâkimi, üç üyeyi genel kurulu toplantıya çağırarak görevlendirir.

2. Görevleri

Madde 85- Yönetim kurulu, derneğin yürütme ve temsil organıdır; bu görevini kanuna ve dernek tüzüğüne uygun olarak yerine getirir.

Temsil görevi, yönetim kurulunca, üyelerden birine veya bir üçüncü kişiye verilebilir.

IV. Denetim kurulu

Madde 86- Denetim kurulu, üç asıl ve üç yedek üyeden az olmamak üzere dernek tüzüğünde belirtilen sayıda üyeden oluşur.

Denetim kurulu, denetleme görevini, dernek tüzüğünde belirtilen esas ve usullere göre yapar; denetleme sonuçlarını bir raporla yönetim kuruluna ve genel kurula sunar.

D. Sona erme

I. Kendiliğinden

Madde 87- Dernekler, aşağıdaki hâllerde kendiliğinden sona erer:

1. Amacın gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hâle gelmesi veya sürenin sona ermesi,
2. İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,
3. Borç ödemede acze düşmüş olması,
4. Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hâle gelmesi,
5. Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

Her ilgili, sulh hâkiminden, derneğin kendiliğinden sonra erdiğinin tespitini isteyebilir.

II. Genel kurul kararı ile

Madde 88- Genel kurul, her zaman derneğin feshine karar verebilir.

III. Mahkeme kararı ile

Madde 89- Derneğin amacı, kanuna veya ahlâka aykırı hâle gelirse; Cumhuriyet savcısının veya bir ilgilinin istemi üzerine mahkeme, derneğin feshine karar verir. Mahkeme, dava sırasında faaliyetten alıkoyma dahil gerekli bütün önlemleri alır.

E. Derneklerin faaliyetleri

I. Genel olarak

Madde 90- Dernekler, amaçlarını gerçekleştirmek üzere, tüzüklerinde belirtilen çalışma konuları ve biçimleri doğrultusunda faaliyette bulunurlar.

Yasaklanan veya izne bağlı faaliyetlerle ilgili kamu hukuku nitelikli özel kanun hükümleri

saklıdır.

Dernek faaliyetleri ile ilgili yasak ve sınırlamalara aykırılık hâlinde, Cumhuriyet savcısının istemiyle mahkemece faaliyetten alıkoyma kararı verilebilir.

II. Uluslararası faaliyet

1. Faaliyet serbestliği

Madde 91- (Değişik: 2/1/2003-4778/34 md.)

Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette ve işbirliğinde bulunabilirler, yurt dışında şube açabilirler ve yurt dışında kurulmuş dernek veya kuruluşlara üye olarak katılabilirler.

2. Yabancı dernekler

Madde 92- (Değişik: 2/1/2003-4778/35 md.)

Yabancı dernekler, (...) ⁹ Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının izniyle Türkiye’de faaliyette ve işbirliğinde bulunabilirler, şube açabilirler, üst kuruluşlar kurabilir ve kurulmuş üst kuruluşlara katılabilirler.

III. Yabancıların dernek kurma hakkı

Madde 93- Türkiye’de yerleşme hakkına sahip olan yabancı gerçek kişiler, (...) ¹⁰ dernek kurabilirler veya kurulmuş derneklere üye olabilirler.

Onursal üyelik için bu koşul aranmaz.

F. Derneklerin örgütlenmesi

I. Şube açmaları

1. Kuruluşu

Madde 94- Dernekler, gerekli görülen yerlerde genel kurul kararıyla şube açabilirler. Bu amaçla dernek yönetim kurulunca yetki verilen en az üç kişilik kurucular kurulu, şube açılacak yerin en büyük mülkî amirine şube kuruluş bildirimini ve gerekli belgeleri verir.

(Mülga ikinci fıkra: 30/7/2003-4963/35 md.)

Şube kuruluş bildiriminin içeriği ve gerekli belgeler, yönetmelikte gösterilir.

2. Şubenin organları ve uygulanacak hükümler

⁹ 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Kanununun 38 inci maddesiyle bu maddede yer alan “uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde ve karşılıklı olmak koşuluyla” madde metninden çıkarılmıştır.

¹⁰ 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Kanununun 38 inci maddesiyle bu maddede yer alan “karşılıklı olmak koşuluyla” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 95- Her şubede genel kurul ve yönetim kurulu ile denetim kurulu veya denetçi bulunması zorunludur.

Bu organların görev ve yetkileri ile şubelere ilişkin diğer hususlar hakkında bu Kanun hükümleri uygulanır.

II. Üst kuruluşlar kurmaları

1. Federasyon

Madde 96- Federasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az beş derneğin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.

Her federasyonun bir tüzüğü bulunur.

Federasyon, kuruluş bildirimini, tüzük ve gerekli belgelerin yerleşim yerinin en büyük mülkî amirine verilmesiyle tüzel kişilik kazanır.

2. Konfederasyon

Madde 97- Konfederasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az üç federasyonun, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur.

Her konfederasyonun bir tüzüğü bulunur.

Konfederasyon, kuruluş bildirimini, tüzük ve gerekli belgelerin yerleşim yerinin en büyük mülkî amirine verilmesiyle tüzel kişilik kazanır.

3. Ortak hükümler

Madde 98- Dernekler, bağlı oldukları federasyonun; federasyonlar da bağlı oldukları konfederasyonun genel kurulunda en az üçer üye ile temsil olunurlar. Temsilci üyeler, ilgili derneklerin ve federasyonların genel kurullarınca seçilirler.

Federasyon ve konfederasyonlara ilişkin diğer hususlar hakkında bu Kanun hükümleri uygulanır.

G. Dernek gelirleri

Madde 99- Dernek gelirleri, üye ödentisi, dernek faaliyetleri sonucunda veya dernek malvarlığından elde edilen gelirler ile bağış ve yardımlardan oluşur.

H. Saklı hükümler

Madde 100- Kamuya yararlı dernekler ve özel kanunlarla kurulan dernekler hakkındaki özel hükümler saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM VAKIFLAR

A. Kuruluşu

I. Tanımı

Madde 101- Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır.

Bir malvarlığının bütünü veya gerçekleşmiş ya da gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir.

(İptal üçüncü fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 17/4/2008 tarihli ve E.: 2005/14, K.: 2008/92 sayılı Kararı ile.)

Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlâka, millî birliğe ve millî menfaatlere aykırı veya belli bir ırk ya da cemaat mensuplarını desteklemek amacıyla vakıf kurulamaz.

II. Kuruluş şekli

Madde 102- Vakıf kurma iradesi, resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Vakıf, yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır.

Resmî senetle vakıf kurma işleminin temsilci aracılığıyla yapılması, temsil yetkisinin noterlikçe düzenlenmiş bir belgeyle verilmiş olmasına ve bu belgede vakfın amacı ile özgülenecek mal ve hakların belirlenmiş bulunmasına bağlıdır.

Mahkemeye başvurma, resmî senet düzenlenmiş ise vakfeden tarafından; vakıf ölüme bağlı tasarrufa dayanıyorsa ilgililerin veya vasiyetnameyi açan sulh hâkiminin bildirimine üzerine ya da Vakıflar Genel Müdürlüğünce re'sen yapılır.

Başvurulan mahkeme, mal ve hakların korunması için gerekli önlemleri re'sen alır.

III. Temyiz ve iptal

Madde 103- Mahkemenin verdiği karar, tebliğ tarihinden başlayarak bir ay içinde, başvuran veya Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından temyiz edilebilir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü veya ilgililer, vakfın kurulmasını engelleyen sebeplerin varlığı hâlinde iptal davası açabilirler.

IV. Tescil ve ilân

Madde 104- Tesciline karar verilen vakıf, vakfın yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil edilir; ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan merkezî sicile kaydolunur.

Tescil kararı, başka bir mahkemece verilmiş ise, ilgili belgelerle birlikte tescil için vakfın yerleşim yeri mahkemesine gönderilir.

Yerleşim yeri mahkemesinin yapacağı bildirim üzerine Vakıflar Genel Müdürlüğünce merkezî sicile kaydolunan vakıf Resmî Gazete ile ilân olunur.

Tescil ve ilân Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre yapılır.¹¹

V. Mal ve hakların kazanılması ve sorumluluk

Madde 105- Özgülenen malların mülkiyeti ile haklar, tüzel kişiliğin kazanılmasıyla vakfa geçer.

Tescile karar veren mahkeme, vakfedilen taşınmazın vakıf tüzel kişiliği adına tescil edilmesini tapu idaresine bildirir.

Ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakfın mirasbırakanın borçlarından sorumluluğu, özgülenen mal ve haklarla sınırlıdır.

B. Vakıf senedi

I. İçeriği

Madde 106- Vakıf senedinde vakfın adı, amacı, bu amaca özgülenen mal ve haklar, vakfın örgütlenme ve yönetim şekli ile yerleşim yeri gösterilir.

II. Noksanlıklar

Madde 107- Vakıf senedinde vakfın amacı ile bu amaca özgülenen mal ve haklar yeterince belirlenmiş ise, diğer noksanlıklar vakfın tüzel kişilik kazanması için yapılan başvurunun reddini gerektirmez.

Bu tür noksanlıklar, tescil kararı verilmeden önce mahkemece tamamlattırılabilir gibi; kuruluşun sonra da denetim makamının başvurusu üzerine, olanak varsa vakfedenin görüşü alınarak vakfın yerleşim yeri mahkemesince tamamlattırılır.

Tescili istenen vakfa ölüme bağlı tasarrufla özgülenen mal ve haklar amacın gerçekleşmesine yeterli değilse; vakfeden aksine bir irade açıklamasında bulunmuş olmadıkça bu mal ve haklar, denetim makamının görüşü alınarak hâkim tarafından benzer amaçlı bir vakfa özgülenir.

C. Mirasçılarının ve alacaklılarının dava hakkı

Madde 108- Vakfedenin mirasçıları ile alacaklılarının, bağışlamaya ve ölüme bağlı tasarruflara ilişkin hükümler uyarınca dava hakları saklıdır.

D. Vakfın örgütü

I. Genel olarak

Madde 109- Vakfın bir yönetim organının bulunması zorunludur. Vakfeden, vakıf senedinde gerekli gördüğü başka organları da gösterebilir.

¹¹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

II. Çalıştırılanlara ve işçilere yardım vakfı

Madde 110- Çalıştırılanlara ve işçilere yardım vakıflarının yöneticileri, yararlananlara, vakfın örgütü, işleyişi ve malî durumu hakkında gerekli bilgiyi vermekle yükümlüdürler.

Vakfa ödenti veren çalıştırılanlar ve işçiler en az yapmış oldukları ödeme oranında yönetime katılırlar ve temsilcilerini olabildiğince kendi aralarından seçerler.

Vakfın malvarlığının çalıştırılanların ve işçilerin yapacakları ödemelerle sağlanacak bölümünün işverene karşı vakfın bir alacağından ibaret olması, ancak bu alacak için yeterli güvence sağlanmış olmasına bağlıdır.

Yararlananların, vakfın edimlerinin yerine getirilmesini dava yoluyla isteyebilmeleri, ödenti vermiş olmalarına veya vakfı düzenleyen hükümlerin kendilerine bu hakkı tanımış bulunmasına bağlıdır.

Çalıştırılanlara ve işçilere yardım vakıflarında yararlananların yönetime katılmaları ve vakıftan yararlanma koşulları ile ilgili hükümlerde yapılacak değişiklikler, vakıf senedine göre buna yetkili organın istemi üzerine, denetim makamının yazılı görüşü alındıktan sonra yerleşim yeri mahkemesince karara bağlanır.

E. Denetim

Madde 111- Vakıfların, vakıf senedindeki hükümleri yerine getirip getirmediği, vakıf mallarını amaca uygun biçimde yönetip yönetmediği ve vakıf gelirlerini amaca uygun olarak harcayıp harcamadıkları Vakıflar Genel Müdürlüğüne ve üst kuruluşlarına denetlenir. Vakıfların üst kuruluşlarına denetimi özel kanun hükümlerine tabidir.

(Mülga ikinci fıkra: 20/2/2008-5737/80 md.)

F. Yönetimin, amacın ve malların değiştirilmesi

I. Yönetimin değiştirilmesi

Madde 112- Haklı sebepler varsa mahkeme, vakfın yönetim organı veya denetim makamının istemi üzerine diğerinin yazılı görüşünü aldıktan sonra vakfın örgütünü, yönetimini ve işleyişini değiştirebilir.

Mahkeme, denetim makamının başvurusu üzerine, (...) ¹² duruşma yaparak yöneticileri görevden alabilir ve vakıf senedinde başka bir hüküm yoksa yenisini seçebilir.

II. Amacın ve malların değiştirilmesi

Madde 113- Durum ve koşullardaki değişimler yüzünden vakıf senedinde yazılı amaca bağlı kalınması vakfedenin arzusuna açıkça uymayacak hâle gelmiş ise mahkeme, vakfın yönetim organı veya denetim makamının başvurusu üzerine diğerinin yazılı görüşünü aldıktan sonra

¹² *Anayasa Mahkemesi'nin 27/11/2007 tarihli ve E.:2002/162, K.:2007/89 sayılı Kararıyla; bu fıkroda yer alan "...tüzükte gösterilen sebeplerle..." ibaresi iptal edilmiştir.*

vakfın amacını değiştirebilir.

Amacın gerçekleşmesini 3nemli 3l3de g3leştiren veya engelleyen koşulların ve y3k3ml3l3klerin kaldırılmasında veya değiştirilmesinde de aynı h3k3m uygulanır.

Amaca 3zg3lenen mal ve hakların daha yararlı olanları ile değiştirilmesini veya paraya çevrilmesini haklı kılan sebepler varsa mahkeme, vakfın y3netim organı veya denetim makamının başvurusu 3zerine diğerinin yazılı g3r3ř3n3 aldıkdan sonra gerekli değişikliğe izin verebilir.

G. Yıllık rapor

Madde 114- Y3netim organı her takvim yılının ilk 3 ayı içinde vakfın bir 3nceki yıla ait malvarlığı durumunu ve çalışmalarını bir rapor h3linde denetim makamına bildirir ve durumun uygun araçlarla yayımlanmasını sağlar.

H. Faaliyetten geçici alıkoyma

Madde 115- İçişleri Bakanlığı, Anayasada 3ng3r3len h3llerde ve belirlenen usullere uygun olarak, denetim makamının da g3r3ř3n3 almak suretiyle mahkemece bir karar verilinceye kadar vakfi geçici olarak faaliyetten alıkoyabilir ve derh3l mahkemeye başvurur. H3kim başvuruyu gecikmeksizin karara bağlar.

İ. Vakfın sona ermesi

Madde 116- Amacın gerçekleşmesi olanaksız h3le geldiği ve değiştirilmesine de olanak bulunmadığı takdirde, vakıf kendiliğinden sona erer ve mahkeme kararıyla sicilden silinir.

Yasak amaç g3tt3ę3 veya yasak faaliyetlerde bulunduğu sonradan anlaşılan veya amacı sonradan yasaklanan vakfın amacının değiştirilmesine olanak bulunmazsa; vakıf, denetim makamının ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu 3zerine duruşma yapılarak dağıtılır.

J. Diğer h3k3mler

Madde 117- Vakıfların malları 3zerinde zilyetlik yoluyla kazanma h3k3mleri uygulanmaz. Derneklerin uluslararası faaliyette bulunmalarına ve 3st kuruluş kurmalarına ilişkin h3k3mler kıyas yoluyla vakıflar hakkında da uygulanır.

Kamuya yararlı veya 3zel kanunlarla kurulan vakıflar hakkındaki 3zel h3k3mler saklıdır.

İKİNCİ KİTAP

AİLE HUKUKU

BİRİNCİ KISIM

EVLİLİK HUKUKU

BİRİNCİ B3L3M

EVLENME

BİRİNCİ AYIRIM NİŞANLILIK

A. Nişanlanma

Madde 118- Nişanlanma, evlenme vaadiyle olur.

Nişanlanma, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça küçüğü veya kısıtlıyı bağlamaz.

B. Nişanlılığın hükümleri

I. Dava hakkının bulunmaması

Madde 119- Nişanlılık, evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermez.

Evlenmeden kaçınma hâli için öngörülen cayma tazminatı veya ceza şartı dava edilemez; ancak yapılan ödemeler de geri istenemez.

II. Nişanın bozulmasının sonuçları

1. Maddî tazminat

Madde 120- Nişanlılardan biri haklı bir sebep olmaksızın nişanı bozduğu veya nişan taraflardan birine yükletilebilen bir sebeple bozulduğu takdirde; kusuru olan taraf, diğerine dürüstlük kuralları çerçevesinde ve evlenme amacıyla yaptığı harcamalar ve katlandığı maddî fedakârlıklar karşılığında uygun bir tazminat vermekle yükümlüdür. Aynı kural nişan giderleri hakkında da uygulanır.

Tazminat istemeye hakkı olan tarafın ana ve babası veya onlar gibi davranan kimseler de, aynı koşullar altında yaptıkları harcamalar için uygun bir tazminat isteyebilirler.

2. Manevî tazminat

Madde 121- Nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.

III. Hediyelerin geri verilmesi

Madde 122- Nişanlılık evlenme dışındaki bir sebeple sona ererse, nişanlıların birbirlerine veya ana ve babanın ya da onlar gibi davrananların, diğer nişanlıya vermiş oldukları alışılmışın dışındaki hediyeler, verenler tarafından geri istenebilir.

Hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır.

IV. Zamanaşımı

Madde 123- Nişanlılığın sona ermesinden doğan dava hakları, sona ermenin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

İKİNCİ AYIRIM

EVLENME EHLİYETİ VE ENGELLERİ

A. Ehliyetin koşulları

I. Yaş

Madde 124- Erkek veya kadın onyedinci yaşını doldurmadıkça evlenemez.

Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir.

II. Ayırt etme gücü

Madde 125- Ayırt etme gücüne sahip olmayanlar evlenemez.

III. Yasal temsilcinin izni

1. Küçükler hakkında

Madde 126- Küçük, yasal temsilcisinin izni olmadıkça evlenemez.

2. Kısıtlılar hakkında

Madde 127- Kısıtlı, yasal temsilcisinin izni olmadıkça evlenemez.

3. Mahkemeye başvurma

Madde 128- Hâkim, haklı sebep olmaksızın evlenmeye izin vermeyen yasal temsilciyi dinledikten sonra, bu konuda başvuran küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebilir.

B. Evlenme engelleri

I. Hısımlık

Madde 129- Aşağıdaki kimseler arasında evlenme yasaktır:

1. Üstsoy ile altsoy arasında; kardeşler arasında; amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenleri arasında,
2. Kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında,
3. Evlât edinen ile evlâtlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında.

II. Önceki evlilik

1. Sona erdiğinin ispatı

a. Genel olarak

Madde 130- Yeniden evlenmek isteyen kimse, önceki evliliğinin sona ermiş olduğunu

ispat etmek zorundadır.

b. Gaiplik durumunda

Madde 131- Gaipliğine karar verilen kişinin eşi, mahkemece evliliğin feshine karar verilmedikçe yeniden evlenemez.

Kaybolanın eşi evliliğin feshini, gaiplik başvurusuyla birlikte veya ayrıca açacağı bir dava ile isteyebilir.

Ayrı bir dava ile evliliğin feshi, davacının yerleşim yeri mahkemesinden istenir.

2. Kadın için bekleme süresi

Madde 132- Evlilik sona ermişse, kadın, evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün geçmedikçe evlenemez.

Doğurmakla süre biter.

Kadının önceki evliliğinden gebe olmadığına anlaşılması veya evliliği sona eren eşlerin yeniden birbiriyle evlenmek istemeleri hâllerinde mahkeme bu süreyi kaldırır.

III. Akıl hastalığı

Madde 133- Akıl hastaları, evlenmelerinde tıbbî sakınca bulunmadığı resmî sağlık kurulu raporuyla anlaşılmadıkça evlenemezler.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM EVLENME BAŞVURUSU VE TÖRENİ

A. Başvuru

I. Başvuru makamı

Madde 134- Birbiriyle evlenecek erkek ve kadın, içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte başvururlar.

Evlendirme memuru, belediye bulunan yerlerde belediye başkanı veya bu işle görevlendireceği memur, köylerde muhtardır.

II. Şekli

Madde 135- Başvuru, evlenecekler tarafından yazılı veya sözlü olarak yapılır.

III. Belgeler

Madde 136- Erkek ve kadından her biri, nüfus cüzdanı ve nüfus kayıt örneğini, önceki evliliği sona ermiş ise buna ilişkin belgeyi, küçük veya kısıtlı ise ayrıca yasal temsilcisinin imzası onaylanmış yazılı izin belgesini ve evlenmeye engel hastalığının bulunmadığını gösteren sağlık

raporunu evlendirme memurluğuna vermek zorundadır.

IV. Başvurunun incelenmesi ve reddi

Madde 137- Evlendirme memuru, evlenme başvurusunu ve buna eklenmesi gereken belgeleri inceler. Başvuruda bir noksanlık görürse bunu tamamlar veya tamamlattırır.

Başvurunun usulüne uygun olarak yapılmadığı veya evleneceklerden birinin evlenmeye ehil olmadığı ya da evlenmeye yasal bir engel bulunduğu anlaşılırsa, evlenme başvurusu reddolunur ve durum evleneceklerle yazıyla hemen bildirilir.

V. Redde itiraz ve yargılama usulü

Madde 138- Evleneceklerden her biri evlendirme memurunun ret kararına karşı mahkemeye başvurabilir. İtiraz, evrak üzerinde incelenip kesin karara bağlanır.

Ancak, mutlak butlan sebeplerinden birinin bulunduğuna ilişkin ret kararlarına karşı açılan davalar, basit yargılama usulüyle (...) ¹³ görülür.

B. Evlenme töreni ve tescil

I. Koşulları

1. Evlenme izni

Madde 139- Evlendirme memuru, evlenme koşullarının varlığını tespit ederse veya ret kararı mahkemece kaldırılırsa, evleneceklerle evlenme gün ve saatini bildirir veya isterlerse evlenme izni belgesini verir.

Evlenme izni belgesi, verildiği tarihten başlayarak altı ay içinde evleneceklerle herhangi bir evlendirme memuru önünde evlenebilme hakkı sağlar.

2. Evlenmenin yapılamaması

Madde 140- Evlenme koşullarının bulunmadığının anlaşılması veya belgelerin verilmesinden başlayarak altı ayın geçmesi hâlinde, evlendirme memuru evlenme törenini yapamaz.

II. Yapılışı

1. Tören yeri

Madde 141- Evlenme töreni, evlendirme dairesinde evlendirme memurunun ve ayırt etme gücüne sahip ergin iki tanığın önünde açık olarak yapılır. Ancak, tören evleneceklerin istemi üzerine evlendirme memurunun uygun bulacağı diğer yerlerde de yapılabilir.

2. Törenin şekli

¹³ 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanununun 31 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “ve Cumhuriyet savcısının hazır bulunmasıyla” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 142- Evlendirme memuru, evleneceklerden her birine birbiriyle evlenmek isteyip istemediklerini sorar. Evlenme, tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdikleri anda oluşur. Memur, evlenmenin tarafların karşılıklı rızası ile kanuna uygun olarak yapılmış olduğunu açıklar.

3. Aile cüzdanı ve dinî tören

Madde 143- Evlenme töreni biter bitmez evlendirme memuru eşlere bir aile cüzdanı verir. Aile cüzdanı gösterilmeden evlenmenin dinî töreni yapılamaz. Evlenmenin geçerli olması dinî törenin yapılmasına bağlı değildir.

C. Yönetmelik

Madde 144- Evlenme işlemi, evlenme kütüğü, evlenmeye ilişkin yazışma ve evlenme ile ilgili diğer konular yönetmelikle düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM BATIL OLAN EVLENMELER

A. Mutlak butlan

I. Sebepleri

Madde 145- Aşağıdaki hâllerde evlenme mutlak butlanla batıldır:

1. Eşlerden birinin evlenme sırasında evli bulunması,
2. Eşlerden birinin evlenme sırasında sürekli bir sebeple ayırt etme gücünden yoksun bulunması,
3. Eşlerden birinde evlenmeye engel olacak derecede akıl hastalığı bulunması,
4. Eşler arasında evlenmeye engel olacak derecede hısımlığın bulunması.

II. Dava açma görevi ve hakkı

Madde 146- Mutlak butlan davası, Cumhuriyet savcısı tarafından re'sen açılır. Bu dava, ilgisi olan herkes tarafından da açılabilir.

III. Dava hakkının sınırlanması veya kalkması

Madde 147- Sona ermiş bir evliliğin mutlak butlanı Cumhuriyet savcısı tarafından re'sen dava edilemez; fakat her ilgili, mutlak butlanın karar altına alınmasını isteyebilir.

Ayırt etme gücünün sonradan kazanılması veya akıl hastalığının iyileşmiş olması durumlarında mutlak butlan davasını yalnız ayırt etme gücünü sonradan kazanan veya akıl hastalığı iyileşen eş açabilir.

Evliyken yeniden evlenen bir kimsenin önceki evliliği mutlak butlan kararı verilmeden önce sona ermişse ve ikinci evlenmede diğer eş iyiniyetli ise, bu evlenmenin butlanına karar verilemez.

B. Nisbî butlan

I. Eşlerin dava hakkı

1. Ayırt etme gücünden geçici yoksunluk

Madde 148- Evlenme sırasında geçici bir sebeple ayırt etme gücünden yoksun olan eş, evlenmenin iptalini dava edebilir.

2. Yanılma

Madde 149- Aşağıdaki durumlarda eşlerden biri evlenmenin iptalini dava edebilir:

1. Evlenmeyi hiç istemediği veya evlendiği kişiyle evlenmeyi düşünmediği hâlde yanılarak bu evlenmeye razı olmuşsa,

2. Eşinde bulunmaması onunla birlikte yaşamayı kendisi için çekilmez bir duruma sokacak derecede önemli bir nitelikte yanılarak evlenmişse.

3. Aldatma

Madde 150- Aşağıdaki durumlarda eşlerden biri evlenmenin iptalini dava edebilir:

1. Eşinin namus ve onuru hakkında doğrudan doğruya onun tarafından veya onun bilgisi altında bir başkası tarafından aldatılarak evlenmeye razı olmuşsa,

2. Davacının veya altsoyunun sağlığı için ağır tehlike oluşturan bir hastalık kendisinden gizlenmişse.

4. Korkutma

Madde 151- Kendisinin veya yakınlarından birinin hayatı, sağlığı veya namus ve onuruna yönelik pek yakın ve ağır bir tehlike ile korkutularak evlenmeye razı edilmiş eş, evlenmenin iptalini dava edebilir.

5. Hak düşürücü süre

Madde 152- İptal davası açma hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak altı ay ve her hâlde evlenmenin üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

II. Yasal temsilcinin dava hakkı

Madde 153- Küçük veya kısıtlı, yasal temsilcisinin izni olmadan evlenirse, izni alınmayan yasal temsilci evlenmenin iptalini dava edebilir.

Bu suretle evlenen kimse sonradan onsekiz yaşını doldurmak suretiyle ergin olur, kısıtlı olmaktan çıkar veya karı gebe kalırsa evlenmenin iptaline karar verilemez.

C. Butlanı gerektirmeyen sebepler

I. Bekleme süresine uymama

Madde 154- Kadının bekleme süresi bitmeden evlenmesi, evlenmenin butlanını gerektirmez.

II. Şekil kurallarına uymama

Madde 155- Evlendirmeye yetkili memur önünde yapılmış olan bir evliliğin kanunun diğer şekil kurallarına uyulmaması sebebiyle butlanına karar verilemez.

D. Butlan kararı

I. Genel olarak

Madde 156- Batıl bir evlilik ancak hâkimin kararıyla sona erer. Mutlak butlan hâlinde bile evlenme, hâkimin kararına kadar geçerli bir evliliğin bütün sonuçlarını doğurur.

II. Sonuçları

1. Çocuklar yönünden

Madde 157- Mahkemece butlanına karar verilen bir evlilikten doğan çocuklar, ana ve baba iyiniyetli olmasalar bile evlilik içinde doğmuş sayılırlar.

Çocuklar ile ana ve baba arasındaki ilişkilere boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır.

2. Eşler yönünden

Madde 158- Evlenmenin butlanına karar verilirse, evlenirken iyiniyetli bulunan eş bu evlenme ile kazanmış olduğu kişisel durumunu korur.

Eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesi, tazminat, nafaka ve soyadı hakkında boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır.

E. Mirasçıların dava hakkı

Madde 159- Evlenmenin butlanını dava etme hakkı mirasçılara geçmez. Ancak, mirasçılar açılmış olan davayı sürdürebilirler. Dava sonucunda evlenme sırasında iyiniyetli olmadığı anlaşılan sağ kalan eş, yasal mirasçı olamayacağı gibi, daha önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendisine sağlanan hakları da kaybeder.

F. Yetki ve yargılama usulü

Madde 160- Evlenmenin butlanı davasında, yetki ve yargılama usulü bakımından boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM BOŞANMA

A. Boşanma sebepleri

I. Zina

Madde 161- Eşlerden biri zina ederse, diğer eş boşanma davası açabilir.

Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her hâlde zina eyleminin üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer.

Affeden tarafın dava hakkı yoktur.

II. Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış

Madde 162- Eşlerden her biri diğeri tarafından hayatına kastedilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması sebebiyle boşanma davası açabilir.

Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her hâlde bu sebebin doğumunun üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer.

Affeden tarafın dava hakkı yoktur.

III. Suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme

Madde 163- Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşaması diğer eşten beklenemezse, bu eş her zaman boşanma davası açabilir.

IV. Terk¹⁴

Madde 164- Eşlerden biri, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemek maksadıyla diğeri terk ettiği veya haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmediği takdirde ayrılık, en az altı ay sürmüş ve bu durum devam etmekte ve istem üzerine hâkim veya noter tarafından yapılan ihtar sonuçsuz kalmış ise; terk edilen eş, boşanma davası açabilir. Diğeri ortak konutu terk etmeye zorlayan veya haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmesini engelleyen eş de terk etmiş sayılır.

Davaya hakkı olan eşin istemi üzerine hâkim veya noter, esasını incelemeyen yapacağı ihtarda terk eden eşe iki ay içinde ortak konuta dönmesi gerektiği ve dönmemesi hâlinde doğacak sonuçlar hakkında uyarıda bulunur. Bu ihtar gerektiğinde ilân yoluyla yapılır. Ancak, boşanma davası açmak için belirli sürenin dördüncü ayı bitmedikçe ihtar isteminde bulunulamaz ve ihtardan sonra iki ay geçmedikçe dava açılmaz.

¹⁴ 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanununun 19 uncu maddesiyle, bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "hâkim" ibarelerinden sonra gelmek üzere "veya noter" ibareleri eklenmiştir.

V. Akıl hastalığı

Madde 165- Eşlerden biri akıl hastası olup da bu yüzden ortak hayat diğer eş için çekilmez hâle gelirse, hastalığın geçmesine olanak bulunmadığı resmî sağlık kurulu raporuyla tespit edilmek koşuluyla bu eş boşanma davası açabilir.

VI. Evlilik birliğinin sarsılması

Madde 166- Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen hâllerde, davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır. Bununla beraber bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir.

Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.

Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi hâlinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir.

B. Dava

I. Konusu

Madde 167- Boşanma davası açmaya hakkı olan eş, dilerse boşanma, dilerse ayrılık isteyebilir.

II. Yetki

Madde 168- Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir.

III. Geçici önlemler

Madde 169- Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların

bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re'sen alır.

C. Karar

I. Boşanma veya ayrılık

Madde 170- Boşanma sebebi ispatlanmış olursa, hâkim boşanmaya veya ayrılığa karar verir.

Dava yalnız ayrılığa ilişkinse, boşanmaya karar verilemez.

Dava boşanmaya ilişkinse, ancak ortak hayatın yeniden kurulması olasılığı bulunduğu takdirde ayrılığa karar verilebilir.

II. Ayrılık süresi

Madde 171- Ayrılığa bir yıldan üç yıla kadar bir süre için karar verilebilir. Bu süre ayrılık kararının kesinleşmesiyle işlemeye başlar.

III. Ayrılık süresinin bitimi

Madde 172- Süre bitince ayrılık durumu kendiliğinden sona erer.

Ortak hayat yeniden kurulmamışsa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.

Boşanmanın sonuçları düzenlenirken ilk davada ispatlanmış olan olaylar ve ayrılık süresinde ortaya çıkan durumlar göz önünde tutulur.

IV. Boşanan kadının kişisel durumu

Madde 173- Boşanma hâlinde kadın, evlenme ile kazandığı kişisel durumunu korur; ancak, evlenmeden önceki soyadını yeniden alır. Eğer kadın evlenmeden önce dul idiyse hâkimden bekârlık soyadını taşımasına izin verilmesini isteyebilir.

Kadının, boşandığı kocasının soyadını kullanmakta menfaati bulunduğu ve bunun kocaya bir zarar vermeyeceği ispatlanırsa, istemi üzerine hâkim, kocasının soyadını taşımasına izin verir.

Koca, koşulların değişmesi hâlinde bu iznin kaldırılmasını isteyebilir.

V. Boşanmada tazminat ve nafaka

1. Maddî ve manevî tazminat

Madde 174- Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddî tazminat isteyebilir.

Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.

2. Yoksulluk nafakası

Madde 175- Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir.

Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.

3. Tazminat ve nafakanın ödenme biçimi

Madde 176- Maddî tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir.

Manevî tazminatın irat biçiminde ödenmesine karar verilemez.

İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır.

Tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir.

Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

4. Yetki

Madde 177- Boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.

5. Zamanaşımı

Madde 178- Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

VI. Mal rejiminin tasfiyesi

1. Boşanma hâlinde

Madde 179- Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı olduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır.

2. Ayrılık hâlinde

Madde 180- Ayrılığa karar verilirse mahkeme, ayrılığın süresine ve eşlerin durumlarına göre aralarında sözleşmeyle kabul edilmiş olan mal rejiminin kaldırılmasına karar verebilir.

VII. Miras hakları

Madde 181- Boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar ve boşanmadan önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, kaybederler.

(Değişik ikinci fıkra: 31/3/2011-6217/19 md.) Boşanma davası devam ederken, ölen eşin mirasçılarında birisinin davaya devam etmesi ve diğer eşin kusurunun ispatlanması hâlinde de

yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

VIII. Çocuklar bakımından ana ve babanın hakları

1. Hâkimin takdir yetkisi

Madde 182 - Mahkeme boşanma veya ayrılığa karar verirken, olanak buldukça ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesayet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler.

(**Ek ikinci fıkra:24/11/2021-7343/37 md.**) Mahkeme, kararında kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerinin yerine getirilmemesi hâlinde, çocuğun menfaatine aykırı olmamak kaydıyla velayetin değiştirilebileceğini ihtar eder.

Velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlâk bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır.

Hâkim, istem hâlinde irat biçiminde ödenmesine karar verilen bu giderlerin gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

2. Durumun değişmesi

Madde 183- Ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi veya ölmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması hâlinde hâkim, re'sen veya ana ve babadan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alır.

D. Boşanmada yargılama usulü

Madde 184- Boşanmada yargılama, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa tâbidir:

1. Hâkim, boşanma veya ayrılık davasının dayandığı olguların varlığına vicdanen kanaat getirmediği, bunları ispatlanmış sayamaz.
2. Hâkim, bu olgular hakkında gerek re'sen, gerek istem üzerine taraflara yemin öneremez.
3. Tarafların bu konudaki her türlü ikrarları hâkimi bağlamaz.
4. Hâkim, kanıtları serbestçe takdir eder.
5. Boşanma veya ayrılığın fer'î sonuçlarına ilişkin anlaşmalar, hâkim tarafından onaylanmadıkça geçerli olmaz.
6. Hâkim, taraflardan birinin istemi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM EVLİLİĞİN GENEL HÜKÜMLERİ

A. Haklar ve yükümlülükler

I. Genel olarak

Madde 185- Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur.

Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.

Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.

II. Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma

Madde 186- Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler.

Birliği eşler beraberce yönetirler.

Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar.

III. Kadının soyadı

Madde 187- (İptal cümleler: Anayasa Mahkemesi'nin 22/2/2023 Tarihli ve E.: 2022/155, K.: 2023/38 sayılı Kararı ile.)

B. Birliğin temsili

I. Eşlerin temsil yetkisi

Madde 188- Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder.

Ailenin diğer ihtiyaçları için eşlerden biri, birliği ancak aşağıdaki hâllerde temsil edebilir:

1. Diğer eş veya haklı sebeplerle hâkim tarafından yetkili kılınmışsa,
2. Birliğin yararı bakımından gecikmede sakınca bulunur ve diğer eşin hastalığı, başka bir yerde olması veya benzeri sebeplerle rızası alınamazsa.

II. Sorumluluk

Madde 189- Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde, eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar.

Eşlerden her biri, birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel olarak sorumludur. Ancak, temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılacak şekilde aşılması hâlinde eşler müteselsilen sorumludurlar.

III. Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılması

Madde 190- Eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa hâkim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlandırabilir. İstemde bulunan eş, temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandırıldığını, üçüncü kişilere sadece kişisel duyuru yoluyla bildirebilir.

Temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması, durumun hâkimin kararıyla ilân edilmesine bağlıdır.

IV. Temsil yetkisinin geri verilmesi

Madde 191- Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ilişkin karar, koşullar değiştiğinde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim tarafından değiştirilebilir.

İlk karar ilân edilmiş ise, değişikliğe ilişkin karar da ilân olunur.

C. Eşlerin meslek ve işi

Madde 192- Eşlerden her biri, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir. Ancak, meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde tutulur.

D. Eşlerin hukukî işlemleri

I. Genel olarak

Madde 193- Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşlerden her biri diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukukî işlemi yapabilir.

II. Aile konutu

Madde 194- Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.

Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir.

Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir.¹⁵

Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur.

E. Birliğin korunması

I. Genel olarak

Madde 195 - Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi hâlinde, eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler.

Hâkim, eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır; onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızası ile uzman kişilerin yardımını isteyebilir.

Hâkim, gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır.

¹⁵ 6/2/2014 tarihli ve 6518 sayılı Kanununun 44 üncü maddesiyle bu fıkrafta yer alan “şerhin verilmesini” ibaresinden sonra gelmek üzere “tapu müdürlüğünden” ibaresi eklenmiştir.

II. Eşler birlikte yaşarken

Madde 196 - Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler.

Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması, katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır.

Bu katkılar, geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir.

III. Birlikte yaşamaya ara verilmesi

Madde 197 - Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddî biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir.

Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır.

Eşlerden biri, haklı bir sebep olmaksızın diğerinin birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak hayatın başka bir sebeple olanaksız hâle gelmesi üzerine de yukarıdaki istemlerde bulunabilir.

Eşlerin ergin olmayan çocukları varsa hâkim, ana ve baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlere göre gereken önlemleri alır.

IV. Borçlulara ait önlemler

Madde 198 - Eşlerden biri, birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse, hâkim onun borçlularına, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir.

V. Tasarruf yetkisinin sınırlanması

Madde 199 - Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir.

Hâkim bu durumda gerekli önlemleri alır.

Hâkim, eşlerden birinin taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisini kaldırır, re'sen durumun tapu kütüğüne şerhedilmesine karar verir.

VI. Durumun değişmesi

Madde 200 - Koşullar değiştiğinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse alınan önlemi kaldırır.

VII. Yetki

Madde 201 - Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemler konusunda yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir.

Eşlerin yerleşim yerleri farklı ve her ikisi de önlem alınması isteminde bulunmuş ise, yetkili mahkeme ilk istemde bulunanın yerleşim yeri mahkemesidir.

Önlemlerin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılması konusunda yetkili mahkeme, önlem kararını veren mahkemedir. Ancak, her iki eşin de yerleşim yeri değişmişse, yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yeni yerleşim yeri mahkemesidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EŞLER ARASINDAKİ MAL REJİMİ

BİRİNCİ AYIRIM

GENEL HÜKÜMLER

A. Yasal mal rejimi

Madde 202- Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır. Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilirler.

B. Mal rejimi sözleşmesi

I. Sözleşmenin içeriği

Madde 203- Mal rejimi sözleşmesi, evlenmeden önce veya sonra yapılabilir. Taraflar, istedikleri mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler.

II. Sözleşme ehliyeti

Madde 204- Mal rejimi sözleşmesi, ancak ayırt etme gücüne sahip olanlar tarafından yapılabilir.

Küçükler ile kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadırlar.

III. Sözleşmenin şekli

Madde 205- Mal rejimi sözleşmesi, noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır. Ancak, taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler.

Mal rejimi sözleşmesinin taraflarca ve gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması zorunludur.

C. Olağanüstü mal rejimi

I. Eşlerden birinin istemi ile

1. Karar

Madde 206- Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir.

Özellikle aşağıdaki hâllerde haklı bir sebebin varlığı kabul edilir:

1. Diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının hacedilmiş olması,
2. Diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması,
3. Diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi,
4. Diğer eşin, istemde bulunan eş malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması,
5. Diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması.

Eşlerden biri ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun ise, onun yasal temsilcisi de bu sebebe dayanarak mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir.

2. Yetki

Madde 207- Yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir.

3. Mal ayrılığına geçişten dönme

Madde 208- Eşler, her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesiyle önceki veya başka bir mal rejimini kabul edebilirler.

Mal ayrılığına geçişi gerektiren sebebin ortadan kalkması hâlinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine eski mal rejimine dönülmesine karar verebilir.

II. Cebrî icra hâlinde

1. İflâsta

Madde 209- Mal ortaklığını kabul etmiş olan eşlerden birinin iflâsına karar verildiği takdirde, ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür.

2. Hacizde

Madde 210- Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklı, haczin uygulanmasında zarara uğrarsa, hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir.

Alacaklının istemi her iki eşe yöneltilir.

Yetkili mahkeme, borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir.

3. Eski rejime dönme

Madde 211- Alacaklı tatmin edildiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir.

Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle edinilmiş mallara katılma rejimini kabul edebilirler.

III. Önceki rejimin tasfiyesi

Madde 212 - Mal ayrılığına geçildiği takdirde, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşler arasında önceki mal rejiminin tasfiyesi, bu rejime ilişkin hükümlere göre yapılır.

D. Alacaklıların korunması

Madde 213 - Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının, üzerinden haklarını alabilecekleri malları sorumluluk dışında bırakamaz.

Kendisine böyle mallar geçmiş olan eş, borçlardan kişisel olarak sorumludur; ancak, söz konusu malların borcu ödemeye yetmediğini ispat ettiği takdirde, bu ölçüde kendisini sorumluluktan kurtarabilir.

E. Mal rejiminin tasfiyesi davalarında yetki

Madde 214 - Eşler veya mirasçılar arasında bir mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda, aşağıdaki mahkemeler yetkilidir:

1. Mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi,
2. Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkeme,
3. Diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi.

F. Bir eşin mallarının diğeri tarafından yönetimi

Madde 215 - Eşlerden birinin açık veya örtülü olarak mallarının yönetimini diğeri eşe bırakması hâlinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça vekâlet hükümleri uygulanır.

G. Envanter

Madde 216- Eşlerden her biri, diğeriinden her zaman mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebilir.

Bu envanter, malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılmışsa, aksi ispatlanmış olmadıkça bu envanterin doğru olduğu kabul edilir.

H. Eşler arasındaki borçlar

Madde 217- Mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcun yerine getirilmesi, borçlu eşin evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklerle sokacaksa, bu eş ödeme için süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa, hâkim istemde bulunan eşin güvence göstermekle yükümlü tutar.

İKİNCİ AYIRIM EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA

A. Mülkiyet

I. Kapsamı

Madde 218- Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar.

II. Edinilmiş mallar

Madde 219- Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir.

Bir eşin edinilmiş malları özellikle şunlardır:

1. Çalışmasının karşılığı olan edinimler,
2. Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler,
3. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar,
4. Kişisel mallarının gelirleri,
5. Edinilmiş malların yerine geçen değerler.

III. Kişisel mallar

1. Kanuna göre

Madde 220- Aşağıda sayılanlar, kanun gereğince kişisel maldır:

1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya,
2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri,
3. Manevî tazminat alacakları,
4. Kişisel mallar yerine geçen değerler.

2. Sözleşmeye göre

Madde 221- Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler.

Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler.

IV. İspat

Madde 222 - Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını

ispat etmekle yükümlüdür.

Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır. Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.

B. Yönetim, yararlanma ve tasarruf

Madde 223 - Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.

Aksine anlaşma olmadıkça, eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz.

C. Üçüncü kişilere karşı sorumluluk

Madde 224 - Eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur.

D. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

I. Sona erme anı

Madde 225 - Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer.

Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.

II. Malların geri alınması ve borçlar

1. Genel olarak

Madde 226 - Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır.

Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir.

Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilirler.

2. Değer artış payı

Madde 227 - Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır.

Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler.

Eşler, yazılı bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri gibi, pay oranını da değiştirebilirler.

III. Eşlerin paylarının hesaplanması

1. Kişisel malların ve edinilmiş malların ayrılması

Madde 228- Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır.

Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır.

2. Eklenecek değerler

Madde 229- Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir:

1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar,
2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler.

Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.

3. Kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme

Madde 230- Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.

Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır.

Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır.

4. Artık değer

Madde 231- Artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır.

Değer eksilmesi göz önüne alınmaz.

IV. Değerin belirlenmesi

1. Sürüm değeri

Madde 232- Mal rejiminin tasfiyesinde malların sürüm değerleri esas alınır.

2. Gelir değeri

a. Genel olarak

Madde 233 - Bir eşin malik olarak bizzat işletmeye devam ettiği veya sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülmesini istemeye haklı olduğu bir tarımsal işletme için değer artışından alacağı pay ve katılma alacağı, bunların gelir değeri göz önünde tutularak hesaplanır.

Tarımsal işletmenin maliki veya mirasçuları, diğer eşe karşı ileri sürebilecekleri değer artışı payının veya katılma alacağının, işletmenin sadece sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebilir.

Değerlendirmeye ve işletmenin kazancından mirasçılara pay ödenmesine ilişkin miras hukuku hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

b. Özel hâller

Madde 234- Özel hâller gerektirdiği takdirde hesaplanan değer, uygun bir miktarda artırılabilir.

Özellikle sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, ayrıca tarımsal işletme kendisine ait olan eşin yaptığı yatırımlar veya malî durumu özel hâllerden sayılır.

3. Değerlendirme anı

Madde 235- Mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılırlar.

Edinilmiş mallara hesapta eklenecek olanların değeri, malın devredildiği tarih esas alınarak hesaplanır.

V. Artık değere katılma

1. Kanuna göre

Madde 236- Her eş veya mirasçuları, diğer eşe ait artık değerın yarısı üzerinde hak sahibi olurlar. Alacaklar takas edilir.

Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.

2. Sözleşmeye göre

a. Genel olarak

Madde 237- Artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esas kabul

edilebilir.

Bu tür anlaşmalar, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez.

b. İptal, boşanma veya mahkeme kararıyla mal ayrılığında

Madde 238- Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, kanundaki artık değere katılmaya ilişkin düzenlemeden farklı anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması hâlinde geçerlidir.

VI. Katılma alacağının ve değer artış payının ödenmesi

1. Ödeme ve ertelenmesi

Madde 239- Katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir. Aynı ödemede malların sürüm değeri esas alınır; bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir.

Katılma alacağının ve değer artış payının derhâl ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.

Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir.

2. Aile konutu ve ev eşyası

Madde 240- Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır.

Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine, konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir.

Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır.

3. Üçüncü kişilere karşı dava

Madde 241- Tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçuları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak

isteyebilir.

Dava hakkı, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

Yukarıdaki fıkra hükümleri ve yetki kuralları dışında mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM MAL AYRILIĞI

A. Yönetim, yararlanma ve tasarruf

Madde 242- Mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur.

B. Diğer hükümler

Madde 243- İspat, borçlardan sorumluluk ve paylı mülkün özgülenmesi konularında paylaşmalı mal ayrılığı rejimine ilişkin hükümler uygulanır.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM PAYLAŞMALI MAL AYRILIĞI

A. Yönetim, yararlanma ve tasarruf

I. Genel olarak

Madde 244- Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur.

II. İspat

Madde 245- Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür.

Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır.

B. Borçlardan sorumluluk

Madde 246- Eşlerden her biri, kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur.

C. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

I. Sona erme anı

Madde 247- Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer.

Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde de, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.

II. Malların geri alınması ve paylı malın verilmesi

1. Genel olarak

Madde 248- Her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır.

Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi sona erdiğinde, üstün yararı olduğunu ispat eden eş, diğer önlemler yanında, eşine payının ödeme günündeki karşılığını vermek suretiyle paylı mülkiyetteki malın kendisine verilmesini isteyebilir.

2. Katkıdan doğan hak

Madde 249- Eşlerden biri diğerine ait olup, paylaşırma dışı kalan bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa; mal rejiminin sona ermesi hâlinde, katkısı oranında hakkaniyete uygun bir bedel ödenmesini isteyebilir.

Aynı istem, paylaşırma dışı kalan malın yerine geçen değerler için de geçerlidir.

III. Aileye özgülenen mallar

1. Kural

Madde 250- Eşlerden biri tarafından paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin kurulmasından sonra edinilmiş olup ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenen mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar veya bunların yerine geçen değerler, mal rejiminin sona ermesi hâlinde eşler arasında eşit olarak paylaşılır. Paylaştırmada işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir.

Manevî tazminat alacakları, miras yoluyla edinilen mallar ile karşılıksız kazandırmada bulunanın açık iradesinden aksi anlaşılmadıkça, sağlararası veya ölüme bağlı tasarruflarla edinilen mallar hakkında bu hüküm uygulanmaz.

2. Paylaşmaya aykırı davranışlar

Madde 251- Eşlerden biri, diğer eşin payını azaltmak kastıyla paylaşmadan önce bir malı karşılıksız olarak elden çıkardığı takdirde hâkim, diğer eşin alacağı denkleştirme bedelini hakkaniyete uygun olarak belirler.

Mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan olağan hediyeler dışında yapılan karşılıksız kazandırmaların bu eşin payını azaltmak kastıyla yapıldığı varsayılır.

Bu tür kazandırmalara ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırmadan yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.

3. Paylaşırma isteminin reddi

Madde 252- Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin payının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.

4. Paylaştırma yöntemi

Madde 253- Paylaştırmanın ayın olarak yapılması asıldır. Buna olanak yoksa bedel eklemek suretiyle paylar denkleştirilir. Eşlerden birinin diğerine ödeyeceği bedel, malların tasfiye anındaki sürüm değerlerine göre hesaplanır. Bu hesaplamada paylaşım konusu malların edinilmesinden doğan borçlar indirilir.

Denkleştirme bedelinin derhal ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.

Aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak denkleştirme bedeline faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir.

IV. Aile konutu ve ev eşyası

1. İptal veya boşanma hâlinde

Madde 254- Evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona erdirilmesi hâlinde, ailenin ortak kullanımına özgülenmiş ve eşler arasında eşit olarak paylaşma konusu olan konutta kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangisinin devam edeceği konusunda eşler anlaşabilirler. Konutta kalma hakkını elde eden eş, bu hakkın tapu kütüğüne şerh edilmesini isteyebilir.

Eşlerin aile konutunda kimin kalmaya ve ev eşyasını kimin kullanmaya devam edeceği konusunda anlaşamamaları hâlinde, hakkaniyet gerektiriyorsa hâkim, olayın özelliklerini, eşlerin ekonomik ve sosyal durumlarını ve varsa çocukların menfaatlerini göz önünde bulundurarak bu hakka hangisinin sahip olacağına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verir; bu kararında kalma ve kullanma süresini belirleyerek tapu kütüğüne şerhi için tapu memurluğuna bildirir.

Hâkim aksine karar vermedikçe hak, belirlenen sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer. Ancak, bu süre sona ermeden yararlanan tarafın durumunda değişiklik olması hâlinde, diğer taraf hâkimden, kararın gözden geçirilmesini isteyebilir.

Eşler konutta kira ile oturuyorlarsa hâkim, gerektiğinde konutta kiracı sıfatı taşımayan eşin kalmasına karar verebilir. Bu durumda, kiralayanın sözleşmeden doğan haklarını güvenceye almak için gerekli düzenleme yapılmasına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verilir.

2. Ölüm hâlinde

Madde 255- Eşlerden birinin ölümü hâlinde, paylaşma konusu olan mallar arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; sağ kalan eş, bunlar üzerinde kendisine miras ve paylaşmadan doğan hakkına mahsup edilmek ve yetmezse bir bedel eklenmek suretiyle mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde sağ kalan eşin veya ölenin diğer yasal mirasçılardan birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.

Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal

taşınmazlara ilişkin miras hükümleri saklıdır.

BEŞİNCİ AYIRIM MAL ORTAKLIĞI

A. Mülkiyet

I. Kapsamı

Madde 256- Mal ortaklığı rejimi, ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarını kapsar.

II. Ortaklık malları

1. Genel mal ortaklığı

Madde 257- Genel mal ortaklığında eşlerin kanun gereğince kişisel mal sayılanlar dışındaki malları ile gelirleri ortaklık mallarını oluşturur.

Eşler, ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahip olurlar.

Hiçbir eş, ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf hakkına sahip değildir.

2. Sınırlı mal ortaklığı

a. Edinilmiş mallarda ortaklık

Madde 258- Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul edebilirler.

Kişisel malların gelirleri de bu ortaklığa dahildir.

b. Diğer mal ortaklıkları

Madde 259 - Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle belirli malvarlığı değerlerini veya türlerini, özellikle taşınmaz malları, bir eşin kazancını, bir meslek veya sanat icrası için kullandığı malları ortaklık dışında tutabilirler.

Aksi sözleşmede öngörülmedikçe bu malların gelirleri ortaklığa dahil değildir.

III. Kişisel mallar

Madde 260- Kişisel mallar, mal rejimi sözleşmesi, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması veya kanunla belirlenir.

Eşlerden her birinin sadece kişisel kullanımına ayrılmış olan eşyası ile manevî tazminat alacakları kanundan dolayı kişisel malıdır.

Bir eşin saklı pay olarak isteyebileceği malvarlığı değerleri, mal rejimi sözleşmesiyle ortaklığa dahil edildiği ölçüde, mirasbırakanları tarafından kendisine kişisel mal olarak kazandırılmaz.

IV. İspat

Madde 261- Bir eşin kişisel malı olduğu ispatlanmadıkça tüm malvarlığı değerleri ortaklık malı sayılır.

B. Yönetim ve tasarruf

I. Ortaklık mallarında

1. Olağan yönetim

Madde 262- Eşler, ortaklık mallarını evlilik birliğinin yararına uygun olarak yönetirler.

Olağan yönetim sınırları içinde her eş, ortaklığı yükümlülük altına sokabilir ve ortak mallarda tasarrufta bulunabilir.

2. Olağanüstü yönetim

Madde 263- Olağan yönetim dışında kalan konularda eşler, ancak birlikte veya biri diğerinin rızasını almak suretiyle ortaklığı yükümlülük altına sokabilir veya mallarda tasarrufta bulunabilir.

Rızanın bulunmadığını bilmeyen veya bilecek durumda olmayan üçüncü kişiler için bu rıza var sayılır.

Evlilik birliğinin temsiline ilişkin hükümler saklıdır.

3. Ortaklık malları ile meslek veya sanat icrası

Madde 264- Eşlerden biri, diğerinin rızasıyla ortaklık mallarını kullanarak, tek başına bir meslek veya sanat icra ederse, bu meslek veya sanata ilişkin bütün hukukî işlemleri yapabilir.

4. Mirasın kabulü veya reddi

Madde 265- Eşlerden biri, diğerinin rızası olmaksızın ortaklık mallarına girecek olan bir miras reddemeyeceği gibi, tereke borca batıksa mirası kabul de edemez.

Diğer eşin rızasının alınmasına olanak bulunamazsa veya bu konudaki istem onun tarafından haklı sebep olmaksızın reddedilirse, istem sahibi eş kendi yerleşim yeri mahkemesine başvurabilir.

5. Sorumluluk ve yönetim giderleri

Madde 266- Mal ortaklığının sona ermesi hâlinde, eşlerden her biri ortaklık malıyla ilgili işlemlerden dolayı vekil gibi sorumludur.

Yönetim giderleri ortaklık mallarından karşılanır.

II. Kişisel mallar

Madde 267- Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi kişisel mallarını yönetme ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.

Kişisel mallara giren gelirler varsa, yönetim giderleri bu gelirlerden karşılanır.

C. Üçüncü kişilere karşı sorumluluk

I. Ortaklık borçları

Madde 268- Eşlerden her biri, aşağıdaki borçlardan kişisel malları ve ortaklık mallarıyla sorumludur:

1. Evlilik birliğini temsil veya ortaklık mallarını yönetme yetkisine dayanarak yapılan borçlardan,
2. Ortaklık mallarını veya ortaklık mallarına giren gelirleri kullanarak bir meslek veya sanatın icra edilmesi nedeniyle yapılan borçlardan,
3. Diğer eş için de kişisel sorumluluk doğuran borçlardan,
4. Kişisel mal yanında ortaklık mallarının da sorumlu olacağı hususunda eşlerin üçüncü kişilerle anlaşarak yaptığı borçlardan.

II. Kişisel borçlar

Madde 269- Her eş, diğer bütün borçlardan kendi kişisel mallarıyla ve ortaklık mallarının değerinin yarısı kadarıyla sorumlu tutulur.

Ortaklığın zenginleşmesinden kaynaklanan istemler saklıdır.

D. Eşler arasındaki borçlar

Madde 270 - Mal rejimi eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez. Bununla beraber bir borcun yerine getirilmesi borçlu eşi, evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklerle sokacaksa, bu eş ödeme için süre isteyebilir. Durum ve koşullar gerektiriyorsa hâkim, istemde bulunan eşi güvence göstermekle yükümlü tutar.

E. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiye

I. Sona erme anı

Madde 271 - Mal rejimi eşlerden birinin ölümü, diğer bir mal rejiminin kabul edilmesi veya eşlerden biri hakkında iflâsın açılmasıyla son bulur.

Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.

Ortaklık mallarıyla kişisel malların kapsamının belirlenmesinde mal ortaklığının sona erdiği tarih esas alınır.

II. Kişisel mala ekleme

Madde 272 - Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiye, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır.

III. Kişisel mal ile ortaklık malı arasındaki denkleştirme

Madde 273 - Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları, ortaklık mallarından veya ortaklık mallarına ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise; tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.

Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç ortaklık mallarına ilişkin sayılır.

IV. Değer artış payı

Madde 274- Bir eşin kişisel malı veya ortaklık malıyla bir başka mal kesimine giren malvarlığı değerinin edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, edinilmiş mallara katılma rejiminde değer artış payına ilişkin hükümler uygulanır.

V. Değer belirlenmesi

Madde 275 - Mal rejimi sona erince, mevcut ortaklık mallarının değerlendirilmesinde tasfiye anı esas alınır.

VI. Paylaşma

1. Ölüm veya diğer bir mal rejiminin kabulü hâlinde

Madde 276- Eşlerden birinin ölümü veya diğer bir mal rejiminin kabulü sebebiyle mal ortaklığının sona ermesi hâlinde, her eşe veya mirasçılara ortaklık mallarının yarısı verilir.

Mal rejimi sözleşmesiyle başka bir paylaşma oranı kararlaştırılabilir.

Bu tür anlaşmalar altsoyun saklı paylarını zedeleyemez.

2. Diğer hâllerde

Madde 277- Boşanma veya evliliğin iptali sebebiyle ya da kanun veya mahkeme kararı gereğince mal ayrılığına geçiş hâllerinde, her eş edinilmiş mallara katılma rejiminde kendi kişisel malı sayılacak olanları ortaklık mallarından geri alır.

Geri kalan ortaklık malları eşler arasında yarı yarıya paylaşılır.

Yasal paylaşmanın değiştirilmesine ilişkin anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması hâlinde geçerlidir.

VII. Paylaşma usulü

1. Kişisel mallar

Madde 278- Mal ortaklığının eşlerden birinin ölümüyle sona ermesi hâlinde sağ kalan eş, edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel malı sayılabilecek olanların payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilir.

2. Aile konutu ve ev eşyası

Madde 279- Eşlerin birlikte yaşadıkları konut veya ev eşyası ortaklık mallarına dahil ise, sağ kalan eş, payına mahsuben bunların mülkiyetinin kendisine verilmesini isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eş veya ölenin diğer yasal mirasçılarının istemiyle bunlar üzerinde mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınabilir.

Mal ortaklığı rejiminin ölüm dışındaki bir sebeple son bulması hâlinde, eşlerden her biri, üstün bir yararının varlığını ispat etmek suretiyle aynı istemleri ileri sürebilir.

3. Diğer malvarlığı değerleri

Madde 280- Bir eş, üstün bir yararının varlığını ispat etmek suretiyle diğer malvarlığı değerlerinin de payına mahsuben kendisine verilmesini isteyebilir.

4. Diğer paylaşma kuralları

Madde 281- Diğer hâllerde paylı mülkiyet ve mirasın paylaşılmasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

İKİNCİ KISIM HISIMLIK

BİRİNCİ BÖLÜM SOYBAĞININ KURULMASI

BİRİNCİ AYIRIM GENEL HÜKÜMLER

A. Genel olarak soybağının kurulması

Madde 282- Çocuk ile ana arasında soybağı doğumla kurulur.

Çocuk ile baba arasında soybağı, ana ile evlilik, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulur.

Soybağı ayrıca evlât edinme yoluyla da kurulur.

B. Davada yetki ve yargılama usulü

I. Yetki

Madde 283 - Soybağına ilişkin davalar, taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesinde açılır.

II. Yargılama usulü

Madde 284- Soybağına ilişkin davalarda, aşağıdaki kurallar saklı kalmak kaydıyla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır:

1. Hâkim maddî olguları re'sen araştırır ve kanıtları serbestçe takdir eder.
2. Taraflar ve üçüncü kişiler, soybağının belirlenmesinde zorunlu olan ve sağlıkları yönünden tehlike yaratmayan araştırma ve incelemelere rıza göstermekle yükümlüdürler. Davalı, hâkimin öngördüğü araştırma ve incelemeye rıza göstermezse, hâkim, durum ve koşullara göre bundan beklenen sonucu, onun aleyhine doğmuş sayabilir.

İKİNCİ AYIRIM KOCANIN BABALIĞI

A. Babalık karinesi

Madde 285 - Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır.

Bu süre geçtikten sonra doğan çocuğun kocaya bağlanması, ananın evlilik sırasında gebe kaldığının ispatıyla mümkündür.

Kocanın gaipliğine karar verilmesi hâlinde üçyüz günlük süre, ölüm tehlikesi veya son haber tarihinden işlemeye başlar.

B. Soybağının reddi

I. Dava hakkı

Madde 286 - Koca, soybağının reddi davasını açarak babalık karinesini çürütebilir. Bu dava ana ve çocuğa karşı açılır.¹⁶

Çocuk da dava hakkına sahiptir. Bu dava ana ve kocaya karşı açılır.

II. İspat

1. Evlilik içinde ana rahmine düşme

Madde 287- Çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüşse davacı, kocanın baba olmadığını ispat etmek zorundadır.

Evlenmeden başlayarak en az yüzseksen gün geçtikten sonra ve evliliğin sona ermesinden başlayarak en fazla üçyüz gün içinde doğan çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüş sayılır.

2. Evlenmeden önce veya ayrı yaşama sırasında ana rahmine düşme

Madde 288 - Çocuk, evlenmeden önce veya ayrı yaşama sırasında ana rahmine düşmüşse, davacının başka bir kanıt getirmesi gerekmez.

Ancak, gebe kalma döneminde kocanın karısı ile cinsel ilişkide bulunduğu konusunda inandırıcı kanıtlar varsa, kocanın babalığına ilişkin karine geçerliliğini korur.

¹⁶ Anayasa Mahkemesinin 26/7/2023 tarihli ve E.:2023/37; K.:2023/140 sayılı kararı ile bu fıkra iptal edilmiştir. Kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (20/7/2024) yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

III. Hak düşürücü süreler

Madde 289- Koca, davayı, doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkek ile cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl, (...) ¹⁷ içinde açmak zorundadır.

Çocuk, ergin olduğu tarihten başlayarak en geç bir yıl içinde dava açmak zorundadır.

Gecikme haklı bir sebebe dayanıyorsa, bir yıllık süre bu sebebin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar.

C. Karinelerin çakışması

Madde 290- Çocuk evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğmuş ve ana da bu arada yeniden evlenmiş olursa, ikinci evlilikteki koca baba sayılır.

Bu karine çürütülürse ilk evlilikteki koca baba sayılır.

D. Diğer ilgililerin dava hakkı

Madde 291- Dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gaipliğine karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hâllerinde kocanın altsoyu, anası, babası veya baba olduğunu iddia eden kişi, doğumu ve kocanın ölümünü, sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybettiğini veya hakkında gaiplik kararı alındığını öğrenmelerinden başlayarak bir yıl içinde soybağının reddi davasını açabilir. ¹⁸

Ergin olmayan çocuğa atanacak kayyım, atama kararının kendisine tebliğinden başlayarak bir yıl, (...) ¹⁹ içinde soybağının reddi davasını açar.

Kocanın açacağı soybağının reddi davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

E. Sonradan evlenme

I. Koşulu

Madde 292- Evlilik dışında doğan çocuk, ana ve babasının birbiriyle evlenmesi hâlinde kendiliğinden evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tâbi olur.

¹⁷ Anayasa Mahkemesi'nin 25/6/2009 tarihli ve E.: 2008/30, K.: 2009/96 sayılı Kararı ile bu fıkra da yer alan "...her hâlde doğumdan başlayarak beş yıl..." ibaresi iptal edilmiştir.

¹⁸ Anayasa Mahkemesinin 23/1/2024 Tarihli ve E: 2023/135, K: 2024/18 Sayılı Kararı ile bu fıkra da yer alan "Dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gaipliğine karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hâllerinde... doğumu ve kocanın ölümünü, sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybettiğini veya hakkında gaiplik kararı alındığını öğrenmelerinden başlayarak bir yıl içinde soybağının reddi davasını açabilir." bölümü anılan fıkra da yer alan "...baba olduğunu iddia eden kişi,..." ibaresi yönünden iptal edilmiştir. Kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (6/12/2024) yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

¹⁹ Anayasa Mahkemesi'nin 10/10/2013 tarihli ve E.: 2013/62, K.: 2013/115 sayılı Kararı ile bu fıkra da yer alan "...her hâlde doğumdan başlayarak beş yıl..." ibaresi, iptal edilmiştir.

II. Bildirim

Madde 293- Eşler, evlilik dışında doğmuş olan ortak çocuklarını, evlenme sırasında veya evlenmeden sonra, yerleşim yerlerindeki veya evlenmenin yapıldığı yerdeki nüfus memuruna bildirmek zorundadırlar.

Bildirim yapılmamış olması, çocuğun evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tâbi olmasını engellemez.

Daha önce tanıma veya babalığa hükümlerle soybağı kurulmuş çocukların ana ve babası birbiriyle evlenince, nüfus memuru re'sen gerekli işlemi yapar.

III. İtiraz ve iptal

Madde 294- Ana ve babanın yasal mirasçıları, çocuk ve Cumhuriyet savcısı sonradan evlenme yoluyla soybağının kurulmasına itiraz edebilirler. İtiraz eden, kocanın baba olmadığını ispatla yükümlüdür.

Çocuğun altsoyu da, çocuğun ölmüş ya da ayırt etme gücünü sürekli olarak kaybetmiş olması hâlinde itiraz hakkına sahiptir.

Tanımanın iptaline ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM TANIMA VE BABALIK HÜKMÜ

A. Tanıma

I. Koşulları ve şekli

Madde 295- Tanıma, babanın, nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvurusu ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla olur.

Tanıma beyanında bulunan kimse küçük veya kısıtlı ise, veli veya vasisinin de rızası gereklidir.

Başka bir erkek ile soybağı bulunan çocuk, bu bağ geçersiz kılınmadıkça tanınamaz.

II. Bildirim

Madde 296- Beyanda bulunulan nüfus memuru, sulh hâkimi, noter veya vasiyetnameyi açan hâkim, tanımayı babanın ve çocuğun kayıtlı bulunduğu nüfus memurluklarına bildirir.

Çocuğun kayıtlı bulunduğu nüfus memurluğu da tanımayı çocuğa, anasına, çocuk vesayet altında ise vesayet makamına bildirir.

III. İptal davası

1. Tanıyanın dava hakkı

Madde 297- Tanıyan, yanıltma, aldatma veya korkutma sebebiyle tanımanın iptalini dava

edebilir.

İptal davası anaya ve çocuğa karşı açılır.

2. İlgililerin dava hakkı

a. Genel olarak

Madde 298- Ana, çocuk ve çocuğun ölümü hâlinde altsoyu, Cumhuriyet savcısı, Hazine ve diğer ilgililer tanımanın iptalini dava edebilirler.

Dava tanıyana, tanıyan ölmüşse mirasçılara karşı açılır.

b. İspat yükü

Madde 299- Davacı, tanıyanın baba olmadığını ispatla yükümlüdür.

Ana veya çocuk tarafından tanıyanın baba olmadığı iddiasıyla açılan iptal davasında ispat yükü, tanıyanın, gebe kalma döneminde ana ile cinsel ilişkide bulunduğu ilişkin inandırıcı kanıtları göstermesinden sonra doğar.

3. Hak düşürücü süreler

Madde 300- Tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

İlgililerin dava hakkı, davacının tanımayı ve tanıyanın çocuğun babası olamayacağını öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

Çocuğun dava hakkı, ergin olmasından başlayarak bir yıl geçmekle düşer.

Yukarıdaki süreler geçtiği hâlde gecikmeyi haklı kılan sebep varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde dava açılabilir.

B. Babalık hükmü

I. Dava hakkı

Madde 301- Çocuk ile baba arasındaki soybağının mahkemece belirlenmesini ana ve çocuk isteyebilirler.

Dava babaya, baba ölmüşse mirasçılara karşı açılır.

Babalık davası, Cumhuriyet savcısına ve Hazineye; dava ana tarafından açılmışsa kayyım; kayyım tarafından açılmışsa anaya ihbar edilir.

II. Karine

Madde 302- Davalının, çocuğun doğumundan önceki üçyüzüncü gün ile yüzsekseninci gün arasında ana ile cinsel ilişkide bulunmuş olması, babalığa karine sayılır.

Bu sürenin dışında olsa bile fiilî gebe kalma döneminde davalının ana ile cinsel ilişkide

bulunduğu tespit edilirse aynı karine geçerli olur.

Davalı, çocuğun babası olmasının olanaksızlığını veya bir üçüncü kişinin baba olma olasılığının kendisinininkinden daha fazla olduğunu ispatlarsa karine geçerliliğini kaybeder.

III. Hak düşürücü süreler

Madde 303- Babalık davası, çocuğun doğumundan önce veya sonra açılabilir. Ananın dava hakkı, doğumdan başlayarak bir yıl geçmekle düşer.

(İptal ikinci fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 27/10/2011 tarihli ve E.: 2010/71, K.: 2011/143 sayılı Kararı ile.)

Çocuk ile başka bir erkek arasında soybağı ilişkisi varsa, bir yıllık süre bu ilişkinin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar.

Bir yıllık süre geçtikten sonra gecikmeyi haklı kılan sebepler varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde dava açılabilir.²⁰

IV. Ananın malî hakları

Madde 304- Ana, babalık davası ile birlikte veya ayrı olarak baba veya mirasçılardan aşağıdaki giderlerin karşılanmasını isteyebilir:

1. Doğum giderleri,
2. Doğumdan önceki ve sonraki altışar haftalık geçim giderleri,
3. Gebelik ve doğumun gerektirdiği diğer giderler.

Çocuk ölü doğmuş olsa bile hâkim, bu giderlerin karşılanmasına karar verebilir.

Üçüncü kişiler veya sosyal güvenlik kuruluşlarınca anaya yapılan ödemeler, hakkaniyet ölçüsünde tazminattan indirilir.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

EVLÂT EDİNME

A. Küçüklerin evlât edinilmesi

I. Genel koşulları

Madde 305- Bir küçüğün evlât edinilmesi, evlât edinen tarafından bir yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olması koşuluna bağlıdır.

Evlât edinmenin her hâlde küçüğün yararına bulunması ve evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı bir biçimde zedelenmemesi de gerekir.

II. Birlikte evlât edinme

²⁰ Anayasa Mahkemesi'nin 15/3/2012 tarihli ve E.: 2011/116, K.: 2012/39 sayılı Kararı ile bu fıkra "çocuk" yönünden iptal edilmiş olup, Kararın Resmi Gazete'de yayımlandığı 21/7/2012 tarihinden başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi hüküm altına alınmıştır.

Madde 306- Eşler, ancak birlikte evlât edinebilirler; evli olmayanlar birlikte evlât edinemezler. Eşlerin en az beş yıldan beri evli olmaları veya otuz yaşını doldurmuş bulunmaları gerekir. Eşlerden biri, en az iki yıldan beri evli olmaları veya kendisinin otuz yaşını doldurmuş bulunması koşuluyla diğ erinin çocuğunu evlât edinebilir.

III. Tek başına evlât edinme

Madde 307- Evli olmayan kişi otuz yaşını doldurmuş ise tek başına evlât edinebilir.

Otuz yaşını doldurmuş olan eş, diğ er eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması yüzünden birlikte evlât edinmesinin mümkün olmadığını ispat etmesi hâlinde, tek başına evlât edinebilir.

IV. Küçüğün rızası ve yaşı

Madde 308- Evlât edinilenin, evlât edinenden en az onsekiz yaş küçük olması şarttır.

Ayırt etme gücüne sahip olan küçük, rızası olmadıkça evlât edinilemez.

Vesayet altındaki küçük, ayırt etme gücüne sahip olup olmadığına bakılmaksızın vesayet dairelerinin izniyle evlât edinilebilir.

V. Ana ve babanın rızası

1. Şekil

Madde 309- Evlât edinme, küçüğün ana ve babasının rızasını gerektirir.

Rıza, küçüğün veya ana ve babasının oturdukları yer mahkemesinde sözlü veya yazılı olarak açıklanarak tutanağa geçirilir.

Verilen rıza, evlât edinenlerin adları belirtilmemiş veya evlât edinenler henüz belirlenmemiş olsa dahi geçerlidir.

2. Zamanı

Madde 310- Rıza, küçüğün doğumunun üzerinden altı hafta geçmeden önce verilemez.

Rıza, tutanağa geçirilme tarihinden başlayarak altı hafta içinde aynı usulle geri alınabilir.

Geri almadan sonra yeniden verilen rıza kesindir.

3. Rızanın aranmaması

a. Koşulları

Madde 311- Aşağıdaki hâllerde ana ve babadan birinin rızası aranmaz:

1. Kim olduğu veya uzun süreden beri nerede oturduğu bilinmiyorsa veya ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun bulunuyorsa,
2. Küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmiyorsa.

b. Karar

Madde 312- Küçük, gelecekte evlât edinilmek amacıyla bir kuruma yerleştirilir ve ana ve babadan birinin rızası eksik olursa, evlât edinenin veya evlât edinmede aracılık yapan kurumun istemi üzerine ve kural olarak küçüğün yerleştirilmesinden önce, onun oturduğu yer mahkemesi bu rızanın aranıp aranmamasına karar verir.

Diğer hâllerde, bu konudaki karar evlât edinme işlemleri sırasında verilir.

Ana ve babadan birinin küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmemesi sebebiyle rızasının aranmaması hâlinde, bu konudaki karar kendisine yazılı olarak bildirilir.

B. Erginlerin ve kısıtlıların evlât edinilmesi

Madde 313- (Değişik birinci cümle: 3/7/2005-5399/1 md.) Evlât edinenin altsoyunun açık muvafakatiyle ergin veya kısıtlı aşağıdaki hallerde evlât edinilebilir.

1. Bedensel veya zihinsel engeli sebebiyle sürekli olarak yardıma muhtaç ve evlât edinen tarafından en az beş yıldan beri bakılıp gözetilmekte ise,²¹
2. Evlât edinen tarafından, küçükken en az beş yıl süreyle bakılıp gözetilmiş ve eğitilmiş ise,
3. Diğer haklı sebepler mevcut ve evlât edinilen, en az beş yıldan beri evlât edinen ile aile hâlinde birlikte yaşamakta ise.

Evlî bir kimse ancak eşinin rızasıyla evlât edinilebilir.

Bunlar dışında küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

C. Hükümleri

Madde 314 - Ana ve babaya ait olan haklar ve yükümlülükler evlât edinene geçer.

Evlâtlık, evlât edinenin mirasçısı olur.

Evlâtlık küçük ise evlât edinenin soyadını alır. Evlât edinen isterse çocuğa yeni bir ad verebilir. Ergin olan evlâtlık, evlât edinilme sırasında dilerse evlât edinenin soyadını alabilir.

Eşler tarafından birlikte evlât edinilen ve ayırt etme gücüne sahip olmayan küçüklerin nüfus kaydına ana ve baba adı olarak evlât edinen eşlerin adları yazılır.²²

Evlâtlığın, miras ve başka haklarının zedelenmemesi, aile bağlarının devam etmesi için evlâtlığın naklen geldiği aile kütüğü ile evlât edinenin aile kütüğü arasında her türlü bağ kurulur. Ayrıca evlâtlıkla ilgili kesinleşmiş mahkeme kararı her iki nüfus kütüğüne işlenir.

Evlât edinme ile ilgili kayıtlar, belgeler ve bilgiler mahkeme kararı olmadıkça veya evlâtlık istemedikçe hiçbir şekilde açıklanamaz.

²¹ 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle, bu bentte yer alan “özü” ibaresi “engeli” şeklinde değiştirilmiştir.

²² Anayasa Mahkemesi'nin 26/7/2023 tarihli ve E.: 2023/3, K.: 2023/139 sayılı Kararı ile bu fıkra iptal edilmiştir. Bu Kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (19/7/2024) yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

D. Şekil ve usul

I. Genel olarak

Madde 315- Evlât edinme kararı, evlât edinenin oturma yeri; birlikte evlât edinmede eşlerden birinin oturma yeri mahkemesince verilir. Mahkeme kararıyla birlikte evlâtlık ilişkisi kurulmuş olur.

Evlât edinme başvurusundan sonra evlât edinenin ölümü veya ayırt etme gücünü kaybetmesi, diğer koşullar bundan etkilenmediği takdirde evlât edinmeye engel olmaz.

Başvurudan sonra küçük ergin olursa, koşulları daha önceden yerine getirilmiş olmak kaydıyla küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin hükümler uygulanır.

II. Araştırma

Madde 316- Evlât edinmeye, ancak esaslı sayılan her türlü durum ve koşulların kapsamlı biçimde araştırılmasından, evlât edinen ile edinilenin dinlenmelerinden ve gerektiğinde uzmanların görüşünün alınmasından sonra karar verilir.

Araştırmada özellikle evlât edinen ile edinilenin kişiliği ve sağlığı, karşılıklı ilişkileri, ekonomik durumları, evlât edinenin eğitime yeteneği, evlât edinmeye yönelten sebepler ve aile ilişkileri ile bakım ilişkilerindeki gelişmelerin açıklığa kavuşturulması gerekir.

Evlât edinenin altsoyu varsa, onların evlât edinme ile ilgili tavır ve düşünceleri de değerlendirilir.

E. Evlâtlık ilişkisinin kaldırılması

I. Sebepleri

1. Rızanın bulunmaması

Madde 317- Yasal sebep bulunmaksızın rıza alınmamışsa, rızası alınması gereken kişiler, küçüğün menfaati bunun sonucunda ağır biçimde zedelenmeyecekse, hâkimden evlâtlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilirler.

2. Diğer noksanlıklar

Madde 318- Evlât edinme esasa ilişkin diğer noksanlıklardan biriyle sakatsa, Cumhuriyet savcısı veya her ilgili evlâtlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilir.

Noksanlıklar bu arada ortadan kalkmış veya sadece usule ilişkin olup ilişkinin kaldırılması evlâtlığın menfaatini ağır biçimde zedeleyecek olursa, bu yola gidilemez.

II. Hak düşürücü süre

Madde 319- Dava hakkı, evlâtlık ilişkisinin kaldırılması sebebinin öğrenilmesinden

başlayarak bir yıl (...) ²³ geçmekle düşer.

F. Evlâtlık işlemlerinde aracılık²⁴

Madde 320- Küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin aracılık faaliyetleri, ancak Cumhurbaşkanınca yetki verilen kurum ve kuruluşlarca yapılır.

Aracılık faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin hususlar Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

BEŞİNCİ AYIRIM SOYBAĞININ HÜKÜMLERİ

A. Soyadı

Madde 321- Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin; (...) ²⁵ soyadını taşır. Ancak, ana önceki evliliğinden dolayı çifte soyadı taşıyorsa çocuk onun bekârlık soyadını taşır.

B. Karşılıklı yükümlülükler

Madde 322- Ana, baba ve çocuk, ailenin huzur ve bütünlüğünün gerektirdiği şekilde birbirlerine yardım etmek, saygı ve anlayış göstermek ve aile onurunu gözetmekle yükümlüdürler.

C. Çocuk ile kişisel ilişki

I. Ana ve baba ile

1. Kural

Madde 323- Ana ve babadan her biri, velâyeti altında bulunmayan veya kendisine bırakılmayan çocuk ile uygun kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkına sahiptir.

2. Sınırları

Madde 324- Ana ve babadan her biri, diğerinin çocuk ile kişisel ilişkisini zedelemekten, çocuğun eğitilmesi ve yetiştirilmesini engellemekten kaçınmakla yükümlüdür.

Kişisel ilişki sebebiyle çocuğun huzuru tehlikeye girer veya ana ve baba bu haklarını birinci fıkrada öngörülen yükümlülüklerine aykırı olarak kullanırlar veya çocuk ile ciddî olarak ilgilenmezler ya da diğer önemli sebepler varsa, kişisel ilişki kurma hakkı reddedilebilir veya kendilerinden alınabilir.

²³ Anayasa Mahkemesi'nin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2012/35, K.: 2012/203 sayılı Kararı ile bu maddede yer alan "...ve her hâlde evlât edinme işleminin üzerinden beş yıl..." ibaresi iptal edilmiştir.

²⁴ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" ve ikinci fıkrasında yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

²⁵ Anayasa Mahkemesi'nin 2/7/2009 tarihli ve E.: 2005/114, K.: 2009/105 sayılı Kararı ile; bu maddenin birinci cümlesinde yer alan "... evli değilse ananın ..." ibaresi iptal edilmiştir.

(Ek üçüncü fıkra:24/11/2021-7343/38 md.) Velayet kendisine bırakılan ana veya baba, kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerini yerine getirmese çocuğun menfaatine aykırı olmamak kaydıyla velayet değiştirilebilir. Bu husus kişisel ilişki kurulmasına dair kararda taraflara ihtar edilir.

II. Üçüncü kişiler ile

Madde 325- Olağanüstü hâller mevcutsa, çocuğun menfaatine uygun düştüğü ölçüde çocuk ile kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkı diğer kişilere, özellikle hısımlarına da tanınabilir. Ana ve baba için öngörülen sınırlamalar üçüncü kişiler için kıyas yoluyla uygulanır.

III. Yetki

Madde 326- Kişisel ilişki kurulmasıyla ilgili bütün düzenlemelerde çocuğun oturduğu yer mahkemesi de yetkilidir.

Boşanmaya ve evlilik birliğinin korunmasına ilişkin yetki kuralları saklıdır.

Çocuk ile kişisel ilişkiye yönelik bir düzenleme yapılmaya kadar, velâyet hakkına sahip veya çocuk kendisine bırakılmış kişinin rızası dışında kişisel ilişki kurulamaz.

D. Çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama

I. Kapsamı

Madde 327- Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır.

Ana ve baba, yoksul oldukları veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiği takdirde ya da olağan dışı herhangi bir sebebin varlığı hâlinde, hâkimin izniyle çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktar sarfedebilirler.

II. Süresi

Madde 328- Ana ve babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder.

Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdürler.

III. Dava hakkı

Madde 329- Küçüğe fiilen bakan ana veya baba, diğerine karşı çocuk adına nafaka davası açabilir.

Ayırt etme gücüne sahip olmayan küçük için gereken hâllerde nafaka davası, atanacak kayyım veya vasi tarafından da açılabilir.

Ayırt etme gücüne sahip olan küçük de nafaka davası açabilir.

IV. Nafaka miktarının takdiri

Madde 330- Nafaka miktarı, çocuğun ihtiyaçları ile ana ve babanın hayat koşulları ve ödeme güçleri dikkate alınarak belirlenir. Nafaka miktarının belirlenmesinde çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur.

Nafaka her ay peşin olarak ödenir.

Hâkim istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

V. Durumun değişmesi

Madde 331- Durumun değişmesi hâlinde hâkim, istem üzerine nafaka miktarını yeniden belirler veya nafakayı kaldırır.

VI. Geçici önlemler

1. Genel olarak

Madde 332- Nafaka davası açılınca hâkim, davacının istemi üzerine dava süresince gerekli olan önlemleri alır.

Soybağı tespit edilirse, davalının, uygun nafaka miktarını depo etmesine veya geçici olarak ödemesine karar verilebilir.

2. Babalığın tespitinden önce

Madde 333- Babalık davası ile birlikte nafaka istenir ve hâkim, babalık olasılığını kuvvetli bulursa, hükümden önce çocuğun ihtiyaçları için uygun bir nafakaya karar verebilir.

VII. Güvence verilmesi

Madde 334- Ana ve baba nafaka yükümlülüklerini sürekli olarak ve ısrarla yerine getirmezlerse ya da kaçma hazırlığı içinde buldukları, mallarını gelişigüzel harcadıkları veya heba ettikleri kabul edilebilirse hâkim, gelecekteki nafaka yükümlülüklerine ilişkin olarak uygun bir güvencenin sağlanmasına veya gerektiğinde diğer önlemlerin alınmasına karar verebilir.

ALTINCI AYIRIM

VELÂYET

A. Genel olarak

I. Koşullar

Madde 335- Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınmaz.

Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velâyeti altında kalırlar.

II. Ana ve baba evli ise

Madde 336- Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar.

Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir.

Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir.

III. Ana ve baba evli değilse

Madde 337- Ana ve baba evli değilse velâyet anaya aittir.

Ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velâyet kendisinden alınmışsa hâkim, çocuğun menfaatine göre, vasi atar veya velâyeti babaya verir.

IV. Üvey çocuklar

Madde 338- Eşler, ergin olmayan üvey çocuklarına da özen ve ilgi göstermekle yükümlüdürler.

Kendi çocuğu üzerinde velâyeti kullanan eşe diğer eş uygun bir şekilde yardımcı olur; durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde çocuğun ihtiyaçları için onu temsil eder.

B. Velâyetin kapsamı

I. Genel olarak

Madde 339- Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar.

Çocuk, ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür.

Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanırırlar; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar.

Çocuk, ana ve babasının rızası dışında evi terkedemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz.

Çocuğun adını ana ve babası koyar.

II. Eğitim

Madde 340- Ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitirler ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini sağlar ve korurlar.

Ana ve baba çocuğa, özellikle bedensel ve zihinsel engelli olanlara, yetenek ve eğilimlerine

uygun düşecek ölçüde, genel ve meslekî bir eğitim sağlarlar.²⁶

III. Dinî eğitim

Madde 341- Çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkı ana ve babaya aittir.

Ana ve babanın bu konudaki haklarını sınırlandıracak her türlü sözleşme geçersizdir.

Ergin, dinini seçmekte özgürdür.

IV. Çocuğun temsil edilmesi

Madde 342- Ana ve baba, velâyetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidirler.

İyiniyetli üçüncü kişiler, eşlerden her birinin diğerinin rızasıyla işlem yaptığını varsayabilirler.

Vesayet makamlarının iznine bağlı hususlar dışında kısıtlıların temsiline ilişkin hükümler velâyetteki temsilde de uygulanır.

V. Çocuğun fiil ehliyeti

Madde 343- Velâyet altındaki çocuğun fiil ehliyeti, vesayet altındaki kişinin ehliyeti gibidir.

Çocuk, borçlarından ana ve babanın çocuk malları üzerindeki haklarına bakılmaksızın kendi malvarlığı ile sorumludur.

VI. Çocuğun aileyi temsil etmesi

Madde 344- Velâyet altındaki çocuk, ayırt etme gücüne sahip ise ana ve babanın rızasıyla aile adına hukukî işlemler yapabilir; bu işlemlerden dolayı ana ve baba borç altına girer.

VII. Çocuk ile ana ve baba arasındaki hukukî işlemler

Madde 345- Çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak bir hukukî işlemle çocuğun borç altına girebilmesi, bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır.

C. Çocuğun korunması

I. Koruma önlemleri

Madde 346- Çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve baba duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır.

²⁶ 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan “özürlü” ibaresi “engelli” şeklinde değiştirilmiştir.

II. Çocukların yerleştirilmesi

Madde 347- Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir.

Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozuyorsa ve durumun gereklerine göre başka çare de kalmamışsa, ana ve baba veya çocuğun istemi üzerine hâkim aynı önlemleri alabilir.

Ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa bu önlemlerin gerektirdiği giderler Devletçe karşılanır.

Nafakaya ilişkin hükümler saklıdır.

III. Velâyetin kaldırılması

1. Genel olarak

Madde 348- Çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa, hâkim aşağıdaki hâllerde velâyetin kaldırılmasına karar verir:

1. (**Değişik: 1/7/2005-5378/38 md.**) Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi.

2. Ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması.

Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırılırsa çocuğa bir vasi atanır.

Kararda aksi belirtilmedikçe, velâyetin kaldırılması mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar.

2. Ana veya babanın yeniden evlenmesi hâlinde

Madde 349- Velâyete sahip ana veya babanın yeniden evlenmesi, velâyetin kaldırılmasını gerektirmez. Ancak, çocuğun menfaati gerektirdiğinde velâyet sahibi değiştirilebileceği gibi, durum ve koşullara göre velâyet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir.

3. Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın yükümlülükleri

Madde 350- Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülükleri devam eder.

Ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa bu giderler Devletçe karşılanır.

Nafakaya ilişkin hükümler saklıdır.

IV. Durumun değişmesi

Madde 351- Durumun değişmesi hâlinde, çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin yeni koşullara uydurulması gerekir.

Velâyetin kaldırılmasını gerektiren sebep ortadan kalkmışsa hâkim, re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine velâyeti geri verir.

YEDİNCİ AYIRIM

ÇOCUK MALLARI

A. Yönetim

I. Genel olarak

Madde 352- Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler; kural olarak hesap ve güvence vermezler.

Ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkim müdahale eder.

II. Evlilik sona erince

Madde 353- Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorundadır.

B. Kullanma hakkı

Madde 354- Ana ve baba, kusurları sebebiyle velâyetleri kaldırılmadıkça, çocuğun mallarını kullanabilirler.

C. Gelirlerin sarfi

Madde 355- Ana ve baba, çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için; hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere sarfedebilirler.

Gelir fazlası, çocuk mallarına katılır.

D. Çocuk mallarının kısmen sarfi

Madde 356- Olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde sermaye biçiminde ödemeler, tazminatlar ve benzeri edimler çocuğun bakımı için kısmen kullanılabilir.

Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa hâkim, ana ve babaya belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisini tanıyabilir.

E. Çocuğun serbest malları

I. Kazandırmalar

Madde 357- Ana ve baba, faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere ya da açıkça ana ve babanın kullanmaması koşuluyla çocuğa yapılan kazandırmaların gelirlerini kendi menfaatlerine sarfedemezler.

Kazandırmada bulunan kişi, kazandırma sırasında açıkça aksini öngörmedikçe, ana ve

baba bunlar üzerinde yönetim hakkına sahiptir.

II. Saklı pay

Madde 358- Ölüme bağlı tasarruf yoluyla çocuğun saklı payı ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabilir.

Mirasbırakan yönetimi bir üçüncü kişiye bırakmışsa, tasarrufunda bu kişinin belirli zamanlarda sulh hâkimine hesap vermesini öngörebilir.

III. Meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç

Madde 359- Ana ve baba tarafından bir meslek veya sanat ile uğraşması için çocuğa kendi malından verilen kısmın veya kendi kişisel kazancının yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir.

Çocuğun evde ana ve babasıyla birlikte yaşaması hâlinde, ana ve baba ondan kendisinin bakımı için uygun bir katkıda bulunmasını isteyebilirler.

F. Çocuk mallarının korunması

I. Önlemler

Madde 360- Ana ve baba, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermezlerse hâkim, malların korunması için uygun önlemleri alır.

Hâkim, özellikle malların yönetimi konusunda talimat verebilir; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmezse, malların tevdi edilmesine veya güvence gösterilmesine karar verebilir.

II. Yönetimin ana ve babadan alınması

Madde 361- Çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa hâkim, yönetimin bir kayyıma devredilmesine karar verebilir.

Çocuğun, yönetimi ana ve babaya ait olmayan malları tehlikeye düştüğünde hâkim, aynı önlemlerin alınmasını kararlaştırabilir.

Çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun şekilde sarfedileceğinden kuşku duyulursa hâkim, bunların da yönetimini bir kayyıma bırakabilir.

G. Yönetimin sona ermesi

I. Malların devri

Madde 362- Ana ve baba, velâyetleri veya yönetim hakları sona erince, çocuğun mallarını, hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyıma devrederler.

II. Ana ve babanın sorumluluğu

Madde 363- Ana ve baba, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludurlar.

Dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine sadece aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdürler.

Kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmazlar.

İKİNCİ BÖLÜM AİLE

BİRİNCİ AYIRIM NAFAKA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

A. Nafaka yükümlüleri

Madde 364- Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür.

Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır.

Eş ile ana ve babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler saklıdır.

B. Dava hakkı

Madde 365- Nafaka davası, mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır.

Dava, davacının geçinmesi için gerekli ve karşı tarafın malî gücüne uygun bir yardım isteminden ibarettir.

Nafakanın, yükümlülerin bir veya bir kaçından istenmesi hakkaniyete aykırıysa hâkim, onların nafaka yükümlülüğünü azaltabilir veya kaldırabilir.

Dava, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî veya kamuya yararlı kurumlar tarafından da açılabilir.

Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

Yetkili mahkeme, taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir.

C. Korunmaya muhtaç kişiler

Madde 366- Korunmaya muhtaç kişilerin bakımı, bununla yükümlü kurumlar tarafından sağlanır. Bu kurumlar, yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebilirler.

İKİNCİ AYIRIM EV DÜZENİ

A. Koşulları

Madde 367- Aile hâlinde yaşayan birden çok kimsenin oluşturduğu topluluğun kanuna, sözleşmeye veya örf'e göre belirlenen bir ev başkanı varsa, evi yönetme yetkisi ona ait olur.

Evi yönetme yetkisi, kan veya kayın hısımlığı, işçilik, çıraklık veya benzeri sebeplerle ya

da koruma ve gözetme ilişkisi içinde ev halkı olarak bir arada yaşayanların hepsini kapsar.

B. Hükümleri

I. Ev düzeni ve gözetim

Madde 368- Birlikte yaşayan kimseler evin düzenine tâbidir. Bu düzenin kuruluşunda ev halkından her birinin yararı adil biçimde gözetilir.

Ev halkının her biri, özellikle öğrenimi, eğitimi, dinî inançları, meslek ve sanatı için gerekli özgürlükten yararlanır.

Ev başkanı, birlikte yaşayanların evdeki eşyasını özenle korumak ve güvenlik altında bulundurmakla yükümlüdür.

II. Sorumluluk

Madde 369- Ev başkanı, ev halkından olan küçüğün, kısıtlının, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişinin verdiği zarardan, alışılmış şekilde durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle onu gözetim altında bulundurduğunu veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini ispat etmedikçe sorumludur.

Ev başkanı, ev halkından akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunanların kendilerini ya da başkalarını tehlikeye veya zarara düşürmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Zorunluluk hâlinde gerekli önlemlerin alınmasını yetkili makamdan ister.

III. Altsoyun denkleştirme alacağı

1. Koşulları

Madde 370- Ana ve baba veya büyük ana ve baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylar, buna karşılık uygun bir bedel isteyebilirler.

Uyuşmazlık hâlinde hâkim, bedelin miktarı, güvence altına alınması ve ödeme şekli hakkında karar verir.

2. İstenmesi

Madde 371- Altsoy, bu bedeli borçlunun ölümü hâlinde isteyebilir.

Alacaklı, bu alacağını borçlunun sağlığında, birlikte yaşamının sona ermesi veya işletmenin el değiştirmesi, borçluya karşı icra takibi yapılması veya onun iflâsı hâllerinde de isteyebilir.

Bu alacak zamanaşımına uğramaz. Fakat en geç borçlunun terekesinin taksimi anına kadar istenebilir.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM AİLE MALLARI

A. Aile vakfı

Madde 372- Aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların yapılması için kişiler hukuku ve miras hukuku hükümleri uyarınca aile vakfı kurulabilir.

Bir malın veya hakkın başkalarına geçmemek üzere aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa kalacak şekilde özgülenmesi yasaktır. Böyle bir özgülenme, vakıf kurma yoluyla da yapılamaz.

B. Aile malları ortaklığı

I. Oluşumu

1. Koşulları

Madde 373- Hısımlar, kendilerine geçen mirasın tamamı veya bir bölümüyle ya da ortaya başka mallar koymak suretiyle aralarında bir aile malları ortaklığı kurabilirler.

2. Şekil

Madde 374- Aile malları ortaklığı sözleşmesinin resmî şekilde yapılması ve bütün ortakların veya temsilcilerinin imzalarını taşıması gerekir.

II. Süre

Madde 375- Aile malları ortaklığı, belirli veya belirsiz süre için kurulabilir. Süre belirlenmediği takdirde ortaklardan her biri, altı ay önceden bildirmek koşuluyla ortaklıktan çıkabilir.

Bu bildirim, tarımsal işletme ile ilgili bir ortaklıkta, ancak ürünlerin yetiştigi yere göre olağan hasat mevsiminin sonu için geçerlidir.

III. Hükümü

1. Elbirliği ile işletme

Madde 376- Aile malları ortaklığı, ortakları elbirliği ile iktisadî faaliyette bulunmak üzere birleştirir.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklardan her biri eşit hakka sahiptir.

Ortaklar, ortaklık devam ettiği sürece paylarını isteyemeyecekleri gibi, bu payları üzerinde tasarruf işlemleri de yapamazlar.

2. Yönetim ve temsil

a. Genel olarak

Madde 377- Aile malları ortaklığı, tüm ortakların elbirliği ile yönetilir.

Ortaklardan her biri, olağan yönetim işlerini diğer ortakların katılmasına gerek olmaksızın yapabilir.

b. Yöneticinin yetkisi

Madde 378- Ortaklar, içlerinden birini ortaklığa yönetici olarak atayabilirler.

Yönetici, ortaklığı yönetir ve ortaklıkla ilgili işlemlerde onu temsil eder.

Ortaklığı kimin temsil edeceği ticaret siciline kaydedilmiş olmadıkça diğer ortakların temsil yetkisi bulunmadığı iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

3. Ortak mallar ve kişisel mallar

Madde 379- Ortaklar, ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidirler.

Ortaklar, ortaklığın borçlarından müteselsil olarak sorumludurlar.

Ortakların, ortaklık dışında bıraktıkları mallar ile aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklığın devamı sırasında miras yoluyla veya herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla edindikleri mallar, onların kişisel mallarıdır.

IV. Ortaklığın sona ermesi

1. Sebepleri

Madde 380- Aşağıdaki hâllerde ortaklık sona erer:

1. Bütün ortakların anlaşması veya feshin bildirilmesiyle,
2. Ortaklık süresi açıkça veya örtülü olarak uzatılmadığı takdirde sürenin bitmesiyle,
3. Ortaklardan birinin payının haczedilmesi ve satışının istenmesiyle,
4. Ortaklardan birinin iflâsıyla,
5. Ortaklardan birinin haklı sebebe dayanan istemiyle.

2. Fesih bildiri, ödemededen aciz, evlenme

Madde 381- Ortaklardan biri feshi bildirir veya iflâs ederse ya da bir ortağın haczedilmiş payının satışı istenirse, öteki ortaklar, ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilirler.

Evlenen ortak, fesih bildirimine gerek olmaksızın ortaklıktaki hakkının kendisine ödenmesini isteyebilir.

3. Ölüm

Madde 382- Ortaklardan birinin ölümü hâlinde onun ortaklığa dahil olmayan mirasçıları, ancak ölen ortağa düşen payın karşılığının kendilerine ödenmesini isteyebilirler.

Ölen ortak mirasçı olarak altsoyunu bırakmışsa, bunlar öbür ortakların rızası ile onun yerine ortaklığa girebilirler.

4. Paylaşma kuralları

Madde 383- Ortaklık mallarının paylaşılması veya ayrılan ortağın payının hesaplanması, ortaklık mallarının paylaşma veya ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre yapılır.

Paylaşma ve hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez.

V. Kazanç paylı aile malları ortaklığı

1. Konusu

Madde 384- Ortaklar, aralarında yapacakları sözleşmeyle, yıllık kazançtan kendilerine belli bir pay verilmesi kaydıyla ortaklığın temsilini ve ortaklığın mallarının işletilmesini içlerinden birine bırakabilirler.

Bu pay, anlaşmayla belirlenmemişse, ortaklık mallarının uygun derecede uzun bir dönemdeki kazancın ortalama miktarı ile işleten ortağın çalışması ve yaptığı harcama göz önünde tutularak adil bir biçimde belirlenir.

2. Özel sona erdirme sebepleri

Madde 385- İşletme ve temsili üzerine alan ortak, malları gereği gibi işletmediği veya yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde, ortakların ortaklığın feshini isteme hakları vardır.

Ortaklardan birinin, haklı sebeplere dayanarak istemde bulunması üzerine hâkim, mirastaki paylaşma kurallarını göz önünde bulundurarak, bu ortağın işletme ve temsili üzerine alan ortakla birlikte yönetime ve ortaklık mallarından yararlanmaya katılmasına karar verebilir.

Ortakların elbirliği ile işlettikleri ortaklığa ilişkin kurallar, kazanç paylı aile malları ortaklığında da uygulanır.

C. Aile yurdu

I. Genel olarak

Madde 386- Konutlar, tarıma veya sanayiye elverişli taşınmazlar, eklentileriyle birlikte aile yurdu hâline getirilebilir.

II. Kurulması

1. Koşulları

Madde 387- Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazların büyüklüğü, üzerindeki rehin haklarına ve malikin diğer mallarına bakılmaksızın, bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüden fazla olamaz.

Mahkemece haklı sebeplere dayanılarak geçici bir istisna kabul edilmiş olmadıkça malikin, taşınmazı veya üzerindeki tesisi kendisinin işletmesi ya da konutta oturması zorunludur.

2. Usul ve şekil

a. İlân

Madde 388- Alacaklılar ve aile yurdu kurulması yüzünden haklarının zedelenmesi ihtimali bulunan kişiler, kuruluştan önce mahkemece yapılan ilânla itirazlarını iki ay içinde bildirmeye çağrılırlar.

Durum, alacakları taşınmaz rehniyle güvenceye bağlanmış olanlara ve hacizli alacaklılara ayrıca bildirilir.

b. Üçüncü kişilerin haklarının korunması

Madde 389- Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazda yurt olabilmesi için gerekli koşullar bulunur ve yurdun kurulmasına üçüncü kişiler itiraz etmez veya itirazın haksız olduğu anlaşılırsa, mahkeme kuruluşa izin verir.

Süresi içinde itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesildiği ispat edilmedikçe veya taşınmaz üzerinde bulunan rehin ve hacizler kaldırılmadıkça, aile yurdu kurulmasına izin verilemez. Borç, itiraz eden veya rehinli alacaklı lehine vadeye bağlı olsa bile, aile yurdu kurmak isteyen borçlu hemen ödemede bulunabilir.

c. Tapu kütüğüne şerh verilmesi

Madde 390- Bir taşınmazın aile yurdu hâline getirilmesi, ancak izne ilişkin mahkeme kararının o taşınmazın tapu kütüğüne şerh verilmesiyle mümkün olur; bu husus mahkemece ilân edilir.

III. Sonuçları

1. Tasarruf hakkının sınırlanması

Madde 391- Aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez.

Aile yurdu ve eklentileri hakkında, mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla, cebrî icra yoluna başvurulamaz.

2. Kan hısımlarının aile yurduna alınması

Madde 392- Malikin, yoksulluğu sebebiyle aile yurduna alınmaya muhtaç bulunan ve kabullerine engel olacak durumları olmayan üstsoyunu, altsoyunu ve kardeşlerini yurda kabul etmesine mahkemece karar verilebilir.

3. Malikin ödemede acze düşmesi

Madde 393- Malik borçlarını ödemede acze düşerse, aile yurdunu yönetmek üzere mahkemece bir yönetici atanır.

Yönetici, yurdu amacına ve alacaklıların menfaatlerine uygun biçimde yönetir.

Alacaklılar, haklarını aciz belgelerindeki tarih ve iflâstaki sıraya göre alırlar.

IV. Sona ermesi

1. Malikin ölümü hâlinde

Madde 394- Malikin ölümünden sonra aile yurdunun devam edebilmesi, taşınmazın mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin bir ölüme bağlı tasarrufun yapılmış olmasına bağlıdır.

Böyle bir tasarruf yoksa, malik ölünce tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir.

2. Malikin sağlığında

Madde 395- Malik sağlığında yurda son verebilir.

Bunun için malik, tapu kütüğündeki kaydı sildirmek üzere bir dilekçeyle mahkemeye başvurur; bu istem mahkemece ilân olunur.

İlân tarihinden başlayarak iki ay içinde bir itiraz yapılmaz veya yapılan itirazın haksızlığı anlaşılırsa, mahkeme kütükteki kaydın silinmesine izin verir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

VESAYET

BİRİNCİ BÖLÜM

VESAYET DÜZENİ

BİRİNCİ AYIRIM

VESAYET ORGANLARI

A. Genel olarak

Madde 396- Vesayet organları, vesayet daireleri ile vasi ve kayyımlardır.

B. Vesayet daireleri

I. Kamu vesayeti

Madde 397- Kamu vesayeti, vesayet makamı ve denetim makamından oluşan vesayet daireleri tarafından yürütülür.

Vesayet makamı, sulh hukuk mahkemesi; denetim makamı, asliye hukuk mahkemesidir.

II. Özel vesayet

1. Koşulları

Madde 398- Vesayet altındaki kişinin menfaatinin haklı gösterdiği, özellikle bir işletmenin, bir ortaklığın veya benzeri işlerin sürdürülmesi gerektiği takdirde vesayet istisnaî olarak bir aileye verilebilir.

Bu durumda vesayet makamının yetki, görev ve sorumluluğu kurulacak aile meclisine geçer.

2. Kurulması

Madde 399- Özel vesayet, vesayet altına alınan kişinin fiil ehliyetine sahip iki yakın hısımının veya bir hısımı ile eşinin istemi üzerine denetim makamı tarafından kurulur.

3. Aile meclisi

Madde 400- Aile meclisi, vesayet altındaki kişinin vasi olmaya ehil, denetim makamınca dört yıl için atanacak en az üç hısımından oluşur.

Vesayet altına alınanın eşi de aile meclisine üye olabilir.

4. Güvence

Madde 401- Aile meclisi üyeleri, görevlerini gereği gibi yerine getireceklerine dair güvence vermek zorundadırlar.

Güvence sağlanmadan özel vesayet kurulamaz.

5. Sona ermesi

Madde 402- Aile meclisi görevini yapmadığı veya vesayet altındaki kişinin menfaati gerektirdiği takdirde, denetim makamı her zaman aile meclisini değiştirebileceği gibi özel vesayeti de sona erdirebilir.

C. Vasi ve kayyım

Madde 403- Vasi, vesayet altındaki küçüğün veya kısıtlının kişiliği ve malvarlığı ile ilgili bütün menfaatlerini korumak ve hukukî işlemlerde onu temsil etmekle yükümlüdür.

Kayyım, belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanır.

Bu Kanunun vasi hakkındaki hükümleri, aksi belirtilmiş olmadıkça kayyım hakkında da uygulanır.

İKİNCİ AYIRIM VESAYETİ GEREKTİREN HÂLLER

A. Küçüklük

Madde 404- Velâyet altında bulunmayan her küçük vesayet altına alınır.

Görevlerini yaparlarken vesayeti gerektiren böyle bir hâlin varlığını öğrenen nüfus memurları, idarî makamlar, noterler ve mahkemeler, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar.

B. Kısıtlama

I. Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı

Madde 405- Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini göremeyen veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gereken ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokan her ergin kısıtlanır.

Görevlerini yaparlarken vesayet altına alınmayı gerekli kılan bir durumun varlığını

öğrenen idarî makamlar, noterler ve mahkemeler, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar.

II. Savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetim

Madde 406- Savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kendisini veya ailesini darlık veya yoksulluğa düşürme tehlikesine yol açan ve bu yüzden devamlı korunmaya ve bakıma muhtaç olan ya da başkalarının güvenliğini tehdit eden her ergin kısıtlanır.

III. Özgürlüğü bağlayıcı ceza

Madde 407- (Değişik:2/3/2024-7499/5 md.)

Kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişi, isteği üzerine kısıtlanır veya kendisine kayyım atanır.

Toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazı amacıyla ceza infaz kurumunda bulunan ergin bir kişi, isteği bulunmasa dahi kişiliğinin veya malvarlığının korunması bakımından gerekli görülmesi hâlinde kısıtlanabilir. Cezayı yerine getirmekle görevli makam hapis cezasının infazına başladığını derhâl vesayet makamına bildirir.

Vesayet makamı karar vermeden önce hükümlüyü dinler.

Bu Kanunun kayyımlığa ilişkin hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu madde için de uygulanır.

IV. İstek üzerine

Madde 408- Yaşlılığı, engelliliği, deneyimsizliği veya ağır hastalığı sebebiyle işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispat eden her ergin kısıtlanmasını isteyebilir.²⁷

C. Usul

I. İlgilin dinlenilmesi ve bilirkişi raporu

Madde 409- Bir kimse dinlenilmeden savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetimi veya isteği sebebiyle kısıtlanamaz.

Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlamaya ancak resmî sağlık kurulu raporu üzerine karar verilir. (**Değişik cümle:2/3/2024-7499/6 md.**) Resmî sağlık kurulu raporunun tanzimi için gereklilik bulunması halinde 436 ncı madde hükümleri uygulanır. Hâkim, karar vermeden önce, kurul raporunu göz önünde tutarak kısıtlanması istenen kişiyi dinleyebilir.

²⁷ 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan “sakatlığı” ibaresi “engelliliği” şeklinde değiştirilmiştir.

II. İlân

Madde 410- Kısıtlama kararı, kesinleşince hemen kısıtlının yerleşim yeri ile nüfusa kayıtlı olduğu yerde ilân olunur.

Kısıtlama, iyiniyetli üçüncü kişileri ilândan önce etkilemez.

Ayırt etme gücüne sahip olmamanın sonuçlarına ilişkin hükümler saklıdır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM YETKİ

A. Vesayet işlerinde yetki

Madde 411- Vesayet işlerinde yetki küçüğün veya kısıtlının yerleşim yerindeki vesayet dairelerine aittir.

B. Yerleşim yerinin değişmesi

Madde 412- Vesayet makamının izni olmadıkça vesayet altındaki kişi yerleşim yerini değiştiremez.

Yerleşim yerinin değişmesi hâlinde yetki, yeni vesayet dairelerine geçer. Bu takdirde kısıtlama yeni yerleşim yerinde ilân olunur.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM VASİNİN ATANMASI

A. Koşulları

I. Genel olarak

Madde 413- Vesayet makamı, bu görevi yapabilecek yetenekte olan bir ergini vasi olarak atar. Gereken durumlarda, bu görevi birlikte veya vesayet makamı tarafından belirlenen yetkileri uyarınca ayrı ayrı yerine getirmek üzere birden çok vasi atanabilir.

Rızaları bulunmadıkça birden çok kimse vesayeti birlikte yürütmekle görevlendirilemez.

II. Eşin ve hısımların önceliği

Madde 414- Haklı sebepler engel olmadıkça, vesayet makamı, vesayet altına alınacak kişinin öncelikle eşini veya yakın hısımlarından birini, vasilik koşullarına sahip olmaları kaydıyla bu göreve atar. Bu atamada yerleşim yerlerinin yakınlığı ve kişisel ilişkiler göz önünde tutulur.

III. İlgililerin isteği

Madde 415- Haklı sebepler engel olmadıkça, vasiliğe, vesayet altına alınacak kişinin ya da ana veya babasının gösterdiği kimse atanır.

IV. Vasiliği kabul yükümlülüğü

Madde 416- Vesayet altına alınan kimsenin yerleşim yerinde oturanlardan vasiliğe atananlar, bu görevi kabul etmekle yükümlüdürler.

Aile meclisince atanma hâlinde vasiliği kabul yükümlülüğü yoktur.

V. Vasilikten kaçınma sebepleri

Madde 417- Aşağıdaki kişiler vasiliği kabul etmeyebilirler:

1. Altmış yaşını doldurmuş olanlar,
2. Bedensel engelleri veya sürekli hastalıkları sebebiyle bu görevi güçlükle yapabilecek olanlar,²⁸
3. Dörtten çok çocuğun velisi olanlar,
4. Üzerinde vasilik görevi olanlar,
5. Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, hâkimlik ve savcılık mesleği mensupları.²⁹

VI. Vasiliğe engel olan sebepler

Madde 418- Aşağıdaki kişiler vasi olamazlar:

1. Kısıtlılar,
2. Kamu hizmetinden yasaklılar veya haysiyetsiz hayat sürenler,
3. Menfaati kendisine vasi atanacak kişinin menfaati ile önemli ölçüde çatışanlar veya onunla aralarında düşmanlık bulunanlar,
4. İlgili vesayet daireleri hâkimleri.

B. Atama usulü

I. Vasinin atanması

Madde 419- Vesayet makamı, gecikmeksizin vasi atamakla yükümlüdür.

Gerek duyulduğunda henüz ergin olmayanların da kısıtlanmasına karar verilebilir; ancak, kısıtlama kararı ergin olduktan sonra sonuç doğurur.

Kısıtlanan ergin çocuklar kural olarak vesayet altına alınmayıp velâyet altında bırakılır.

II. Geçici önlemler

Madde 420- Vesayet işleri zorunlu kıldığı takdirde vesayet makamı, vasinin atanmasından önce de re'sen gerekli önlemleri alır; özellikle, kısıtlanması istenen kişinin fiil ehliyetini geçici olarak kaldırabilir ve ona bir temsilci atayabilir.

²⁸ 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle, bu bentte yer alan ““özürleri” ibaresi “engelleri” şeklinde değiştirilmiştir.

²⁹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu bentte yer alan “ve Bakanlar Kurulu üyeleri” ibaresi “üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar,” şeklinde değiştirilmiştir.

Vesayet makamının kararı ilân olunur.

III. Tebliğ ve ilân

Madde 421- Atama kararı vasiye hemen tebliğ olunur.

Kısıtlamaya ve vasi atanmasına veya kısıtlanan velâyet altında bırakılmışsa buna ilişkin karar, kısıtlının yerleşim yerinde ve nüfusa kayıtlı olduğu yerde ilân olunur.

IV. Kaçınma ve itiraz

1. Usul

Madde 422- Vasiliğe atanan kişi, bu durumun kendisine tebliğinden başlayarak on gün içinde vasilikten kaçınma hakkını kullanabilir.

İlgili olan herkes, vasinin atandığını öğrendiği günden başlayarak on gün içinde atamanın kanuna aykırı olduğunu ileri sürebilir.

Vesayet makamı, vasilikten kaçınma veya itiraz sebebini yerinde görürse yeni bir vasi atar; yerinde görmediği takdirde, bu konudaki görüşü ile birlikte gerekli kararı vermek üzere durumu denetim makamına bildirir.

2. Geçici görev

Madde 423- Vasiliğe atanan kimse, vasilikten kaçınmış veya atanmasına itiraz edilmiş olsa bile, yerine bir başkası atanıncaya kadar vasiye ait görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

3. Karar

Madde 424- Denetim makamı, vereceği kararı vasiliğe atanmış olan kimseye ve vesayet makamına bildirir.

Vasiliğe atanmanın görevden alınması hâlinde vesayet makamı, hemen yeni bir vasi atar.

V. Görevin verilmesi

Madde 425- Atama kararı kesinleşince vesayet makamı vasinin göreve başlaması için gerekli işlemleri yapar.

BEŞİNCİ AYIRIM

KAYYIMLIK VE YASAL DANIŞMANLIK

A. Kayyımlığı gerektiren hâller

I. Temsil

Madde 426- Vesayet makamı, aşağıda yazılı olan veya kanunda gösterilen diğer hâllerde ilgisinin isteği üzerine veya re'sen temsil kayyımı atar:

1. Ergin bir kişi, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri bir sebeple ivedi bir işini kendisi görebilecek veya bir temsilci atayabilecek durumda değilse,

2. Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışıyorsa,
3. Yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir engel varsa.

II. Yönetim

1. Kanun gereği

Madde 427- Vesayet makamı, yönetimi kimseye ait olmayan mallar için gereken önlemleri alır ve özellikle aşağıdaki hâllerde bir yönetim kayyımı atar:

1. Bir kimse uzun süreden beri bulunamaz ve oturduğu yer de bilinemezse,
2. Vesayet altına alınması için yeterli bir sebep bulunmamakla beraber, bir kişi malvarlığını kendi başına yönetmek veya bunun için temsilci atamak gücünden yoksunsa,
3. Bir terekede mirasçılık hakları henüz belli değilse veya ceninin menfaatleri gerekli kılırsa,
4. Bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa,
5. Bir hayır işi veya genel yarar amacı güden başka bir iş için halktan toplanan para ve sair yardımı yönetme veya harcama yolu sağlanamamışsa.

2. İstek üzerine

Madde 428- İsteğe bağlı kısıtlama sebeplerinden biri varsa, ergin bir kişiye kendi isteği üzerine bir kayyım atanabilir.

B. Yasal danışmanlık

Madde 429- Kısıtlanması için yeterli sebep bulunmamakla beraber korunması bakımından fiil ehliyetinin sınırlandırılması gerekli görülen ergin bir kişiye aşağıdaki işlerde görüşü alınmak üzere bir yasal danışman atanır:

1. Dava açma ve sulh olma,
2. Taşınmazların alımı, satımı, rehn edilmesi ve bunlar üzerinde başka bir aynî hak kurulması,
3. Kıymetli evrakın alımı, satımı ve rehn edilmesi,
4. Olağan yönetim sınırları dışında kalan yapı işleri,
5. Ödünç verme ve alma,
6. Ana parayı alma,
7. Bağışlama,
8. Kambiyo taahhüdü altına girme,
9. Kefil olma.

Aynı koşullar altında bir kimsenin malvarlığını yönetme yetkisi, gelirlerinde dilediği gibi tasarruf hakkı saklı kalmak üzere kaldırılabilir.

C. Yetki

Madde 430- Temsil kayyımı, kendisine kayyım atanacak kimsenin yerleşim yeri vesayet makamı tarafından atanır.

Yönetim kayyımı, malvarlığının büyük bölümünün yönetildiği veya temsil edilen kimsenin payına düşen malların bulunduğu yer vesayet makamı tarafından atanır.

D. Usul

Madde 431- Vasinin atanması usulüne ilişkin kurallar, kayyım ve yasal danışmanın atanmasında da uygulanır.

Kayyım veya yasal danışman atanmasına ilişkin karar, ancak vesayet makamının gerekli görmesi hâlinde ilân olunur.

ALTINCI AYIRIM

KORUMA AMACIYLA ÖZGÜRLÜĞÜN KISITLANMASI

A. Koşulları

Madde 432- Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar.

Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulur.

İlgili kişi durumu elverir elvermez kurumdan çıkarılır.

B. Yetki

Madde 433- Yerleştirme veya alıkoymaya karar verme yetkisi, ilgilinin yerleşim yeri veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bulunduğu yer vesayet makamına aittir.

Yerleştirme veya alıkoymaya karar veren vesayet makamı, kurumdan çıkarmaya da yetkilidir.

C. Bildirim yükümlülüğü

Madde 434- Kısıtlı bir kişi bir kuruma yerleştirildiği veya alıkonulduğu ya da ergin bir kişi hakkında vesayete ilişkin diğer önlemlerin alınmasına gerek görüldüğü takdirde, kişinin bulunduğu yer vesayet makamı veya özel kanunlarda öngörülen ilgililer, durumu yerleşim yeri vesayet makamına bildirmekle yükümlüdürler.

D. İtiraz

Madde 435- Kuruma yerleştirilen kişi veya yakınları, verilen karara karşı kendilerine

bildirilmesinden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edebilirler.

Bu hak, kurumdan çıkarılma isteminin reddi hâlinde de kullanılabilir.

E. Usul

I. Genel olarak

Madde 436- Koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa tâbidir:

1. Karar verilirken ilgilinin bunun sebepleri hakkında bilgilendirilmesi ve karara karşı denetim makamına itiraz edebileceği yazılı olarak dikkatinin çekilmesi zorunludur.

2. Bir kuruma yerleştirilen kişiye, alıkonulma kararına veya kurumdan çıkarılma isteminin reddine karşı en geç on gün içinde denetim makamına itiraz edebileceği derhal yazılı olarak bildirilir.

3. Mahkeme kararını gerektiren her istem, gecikmeksizin yetkili hâkime ulaştırılır.

4. Yerleştirme kararı veren vesayet makamı veya hâkim durumun özelliklerine göre bu istemin görüşülmesini erteleyebilir.

5. Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalığı olanlar hakkında, ancak resmî sağlık kurulu raporu alındıktan sonra karar verilebilir. **(Mülga cümle:6/12/2019-7196/53md.) (...)**

6. **(Ek:6/12/2019-7196/53md.) (Değişik:2/3/2024-7499/7 md.)** Resmî sağlık kurulu raporunun alınabilmesini temin amacıyla; kişinin vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle kıl, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilir, kişiye gerekli tıbbi müdahaleler yapılabilir ve gerektiğinde kişi, hekim ön raporu üzerine en fazla yirmi gün süreyle sağlık kuruluşuna yerleştirilebilir. Hekim ön raporu üzerine verilen yerleştirme kararı derhâl ilgiliye ve yakınlarına bildirilir. İlgili veya yakınları, bu karara karşı bildirimden itibaren on gün içinde denetim makamına itiraz edebilir, yapılan itiraz kararın icrasını durdurmaz. İtiraz denetim makamınca ivedilikle karara bağlanır.

7. **(Ek:6/12/2019-7196/53md.)** Bu madde kapsamında alınan kararların icrası için gerektiğinde ilgili kişi hakkında zor kullanılabilir ve sağlık görevlilerinden gerekli tıbbi yardım alınabilir.

II. Yargılama usulü

Madde 437- Hâkim, basit yargılama usulüne göre karar verir.

Gerektiğinde ilgili kişiye adli yardım sağlanır.

(Değişik fıkra:6/12/2019-7196/54 md.) Hâkim, ilgili kişiyi dinler, tahkikatı tamamlar ve

gecikmeksizin en geç iki gün içinde kararını verir.³⁰

İKİNCİ BÖLÜM VESAYETİN YÜRÜTÜLMESİ

BİRİNCİ AYIRIM VASİNİN GÖREVLERİ

A. Göreve başlama

I. Defter tutma

Madde 438- Vasiliğe atanma kararının kesinleşmesi üzerine vasi ile vesayet makamının görevlendireceği bir kişi tarafından, vakit geçirilmeksizin, yönetilecek malvarlığının defteri tutulur.

Vesayet altındaki kişi ayırt etme gücüne sahipse, olanak bulunduğu takdirde defter tutulurken hazır bulundurulur.

Koşullar gerektirdiği takdirde denetim makamı, vasi ve vesayet makamının isteği üzerine vesayet altındaki kişinin malvarlığının resmî defterinin tutulmasına karar verebilir. Bu defter, mirastaki resmî defterin alacaklılara karşı doğurduğu sonuçları doğurur ve oradaki usul uyarınca tutulur.

II. Değerli şeylerin saklanması

Madde 439- Kıymetli evrak, değerli eşya, önemli belge ve benzerleri, malvarlığının yönetimi bakımından bir sakınca yoksa, vesayet makamının gözetimi altında güvenli bir yere konulur.

III. Taşınırların satılması

Madde 440- Vesayet altındaki kişinin menfaati gerektirirse değerli şeylerin dışındaki taşınırlar, vesayet makamının vereceği talimat uyarınca, açık artırma ile satılır. Hâkim, özel durumları, taşınırın niteliğini veya değerinin azlığını göz önüne alarak pazarlıkla satışa da karar verebilir.

Vesayet altındaki kişinin kendisi veya ailesi için özel bir değer taşıyan şeyler, zorunluluk olmadıkça satılamaz.

IV. Paraların yatırılması

1. Yatırma zorunluluğu

Madde 441- Vesayet altındaki kişinin kendisi veya malvarlığının yönetimi için gerekli

³⁰ 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanununun 14 üncü maddesiyle bu fıkrafta yer alan “dinler ve gecikmeksizin” ibaresi “dinler, tahkikatı tamamlar ve gecikmeksizin en geç iki gün içinde” şeklinde değiştirilmiştir.

olmayan paralar, faiz getirmek üzere, vesayet makamı tarafından belirlenen millî bir bankaya yatırılır veya Hazine tarafından çıkarılan menkul kıymetlere çevrilir.

Paranın yatırılmasını bir aydan fazla geciktiren vasi, faiz kaybını ödemekle yükümlüdür.

2. Yatırımların dönüştürülmesi

Madde 442- Yeteri kadar güven verici olmayan yatırımlar, güvenli yatırımlara dönüştürülür.

Dönüştürme işleminin uygun zamanda ve vesayet altındaki kişinin menfaati gözetilerek yapılması gerekir.

V. Ticarî ve sınaî işletmeler

Madde 443- Vesayet altındaki kişinin malvarlığı içinde ticarî, sınaî veya benzeri bir işletme varsa; vesayet makamı, bunların işletilmesinin devamı veya tasfiyesi için gerekli talimatı verir.

VI. Taşınmazların satılması

Madde 444- Taşınmazların satışı, vesayet makamının talimatı uyarınca ve ancak vesayet altındaki kişinin menfaati gerekli kıldığı hâllerde mümkündür.

Satış, vesayet makamının bu iş için görevlendireceği bir kişi tarafından vasi de hazır olduğu hâlde açık artırmayla yapılır ve ihale vesayet makamının onamasıyla tamam olur; onamaya ilişkin kararın ihale gününden başlayarak on gün içinde verilmesi gerekir.

Ancak denetim makamı, istisnaî olarak özel durumları, taşınmazın niteliğini veya değerinin azlığını göz önüne alarak pazarlıkla satışa da karar verebilir.

B. Özen ve temsil

I. Kişiyeye özen

1. Küçüklerde

a. Genel olarak

Madde 445- Vesayet altındaki kişi küçük ise, vasi onun bakımı ve eğitimi için gereken önlemleri almakla yükümlüdür.

Vesayet dairelerinin yetkilerine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, vasi bu konuda ana ve babanın yetkilerine sahiptir.

b. Koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması

Madde 446- Küçüklerin koruma amacıyla bir kuruma yerleştirilmesine vasinin başvurusu üzerine vesayet makamı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde bizzat vasi karar verir ve durumu derhâl vesayet makamına bildirir.

Bunun dışında usul ve yetkiyle ilgili konularda kısıtlı olsun veya olmasın erginlerin

korunması amacıyla özgürlüklerinin kısıtlanmasına ilişkin hükümler uygulanır.

Onaltı yaşını doldurmamış çocuk bu konuda mahkemeye bizzat başvuramaz.

2. Kısıtlılarda

Madde 447- Vasi, kısıtlıyı korumak ve bütün kişisel işlerinde ona yardım etmekle yükümlüdür.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde vasi, koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanmasına ilişkin hükümlere göre kısıtlıyı bir kuruma yerleştirebilir veya orada alıkoyabilir ve durumu derhal vesayet makamına bildirir.

II. Temsil

1. Genel olarak

Madde 448- Vesayet dairelerinin yetkilerine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla vasi, vesayet altındaki kişiyi bütün hukukî işlemlerinde temsil eder.

2. Yasak işlemler

Madde 449- Vesayet altındaki kişi adına kefil olmak, vakıf kurmak ve önemli bağışlarda bulunmak yasaktır.

3. Vesayet altındaki kişinin görüşünün alınması

Madde 450- Vesayet altındaki kişi görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahipse, vasi önemli işlerde karar vermeden önce olanak ölçüsünde, onun görüşünü almakla yükümlüdür.

Vesayet altındaki kişinin işi uygun bulmuş olması vasiyi sorumluluktan kurtarmaz.

4. Vesayet altındaki kişinin yapabileceği işler

a. Vasinin rızası

Madde 451- Ayırt etme gücüne sahip olan vesayet altındaki kişi, vasinin açık veya örtülü izni veya sonraki onamasıyla yükümlülük altına girebilir veya bir haktan vazgeçebilir.

Yapılan işlem diğer tarafın belirlediği veya başvurusu üzerine hâkimin belirleyeceği uygun bir süre içinde onanmazsa, diğer taraf bununla bağlı olmaktan kurtulur.

b. Onamamanın sonucu

Madde 452- Vasinin onamadığı işlemlerde taraflardan her biri verdiğini geri isteyebilir. Ancak, vesayet altındaki kişi, sadece kendi menfaatine harcanan veya geri isteme zamanında malvarlığında mevcut olan zenginleşme tutarıyla ya da iyiniyetli olmaksızın elden çıkarmış olduğu miktarla sorumludur.

Vesayet altındaki kişi, fiil ehliyetine sahip olduğu hususunda diğer tarafı yanıltmış ise,

onun bu yüzden uğradığı zarardan sorumlu olur.

5. Meslek veya sanat

Madde 453- Vesayet altındaki kişiye vesayet makamı tarafından bir meslek veya sanatın yürütülmesi için izin verilmiş ise, o kişi bununla ilgili her türlü olağan işlemleri yapmaya yetkilidir ve bu tür işlemlerden dolayı bütün malvarlığı ile sorumludur.

C. Malvarlığının yönetilmesi

I. Yönetim ve hesap tutma yükümlülüğü

Madde 454- Vasi, vesayet altındaki kişinin malvarlığını iyi bir yönetici gibi özenle yönetmek zorundadır.

Vasi, yönetimle ilgili hesap tutmak ve vesayet makamının belirlediği tarihlerde ve her hâlde yılda bir defa hesabı onun incelemesine sunmakla yükümlüdür.

Vesayet altındaki kişi görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahip ise, hesabın hâkim tarafından incelenmesi sırasında olanak ölçüsünde hazır bulundurulur.

II. Serbest mallar

Madde 455- Vesayet altındaki kişi, kendi tasarrufuna bırakılmış olan mallar ile vasinin izniyle çalışarak kazandığı malları serbestçe yönetir ve kullanır.

D. Görevin süresi

Madde 456- Vasi, kural olarak iki yıl için atanır.

Vesayet makamı, bu süreyi her defasında ikişer yıl uzatabilir.

Dört yıl dolunca vasi, vasilikten kaçınma hakkını kullanabilir.

E. Vasinin ücreti

Madde 457 - Vasi, vesayet altındaki kişinin malvarlığından, olanak bulunmadığı takdirde Hazineden karşılanmak üzere kendisine bir ücret verilmesini isteyebilir. Ödenecek ücret, yönetimin gerektirdiği emek ve yönetilen malvarlığının geliri göz önünde tutulmak suretiyle her hesap dönemi için vesayet makamı tarafından belirlenir.

İKİNCİ AYIRIM KAYYIMIN GÖREVLERİ

A. Kayyımın konumu

Madde 458- Bir kimseye kayyım atanması onun fiil ehliyetini etkilemez. Yasal danışmanlığa ilişkin hükümler saklıdır.

Kayyımın görev süresi ve ücreti vesayet makamı tarafından belirlenir.

B. Kayyımlığın kapsamı

I. Belli bir iş

Madde 459- Belli bir iş için görevlendirilmiş olan kayyım, vesayet makamının talimatına aynen uymak zorundadır.

II. Malvarlığının yönetimi

Madde 460- Kayyım bir malvarlığının yönetimi ve gözetimi ile görevlendirilmiş ise, yalnız o malvarlığının yönetim ve korunması için gerekli olan işleri yapabilir.

Kayyımın, bunun dışındaki işleri yapabilmesi, temsil olunanın vereceği özel yetkiye, temsil olunan bu yetkiyi verecek durumda değilse vesayet makamının iznine bağlıdır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

VESAYET DAİRELERİNİN GÖREVLERİ

A. Şikâyet ve itiraz

Madde 461- Ayırt etme gücüne sahip olan vesayet altındaki kişi ve her ilgili, vasinin eylem ve işlemlerine karşı vesayet makamına şikâyette bulunabilir.

Vesayet makamının kararlarına karşı tebliğ gününden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edilebilir.

B. İzin

I. Vesayet makamından

Madde 462- Aşağıdaki hâllerde vesayet makamının izni gereklidir:

1. Taşınmazların alımı, satımı, rehnedilmesi ve bunlar üzerinde başka bir aynî hak kurulması,
2. Olağan yönetim ve işletme ihtiyaçları dışında kalan taşınır veya diğer hak ve değerlerin alımı, satımı, devri ve rehnedilmesi,
3. Olağan yönetim sınırlarını aşan yapı işleri,
4. Ödünç verme ve alma,
5. Kambiyo taahhüdü altına girme,
6. Bir yıl veya daha uzun süreli ürün ve üç yıl veya daha uzun süreli taşınmaz kirası sözleşmeleri yapılması,
7. Vesayet altındaki kişinin bir sanat veya meslekle uğraşması,
8. Acele hâllerde vasinin geçici önlemler alma yetkisi saklı kalmak üzere, dava açma, sulh olma, tahkim ve konkordato yapılması,
9. Mal rejimi sözleşmeleri, mirasın paylaşılması ve miras payının devri sözleşmeleri yapılması,
10. Borç ödemededen aciz beyanı,

11. Vesayet altındaki kişi hakkında hayat sigortası yapılması,
12. Çıraklık sözleşmesi yapılması,
13. Vesayet altındaki kişinin bir eğitim, bakım veya sağlık kurumuna yerleştirilmesi,
14. Vesayet altındaki kişinin yerleşim yerinin değiştirilmesi.

II. Denetim makamından

Madde 463- Aşağıdaki hâllerde vesayet makamının izninden sonra denetim makamının da izni gereklidir:

1. Vesayet altındaki kişinin evlât edinmesi veya evlât edinilmesi,
2. Vesayet altındaki kişinin vatandaşlığa girmesi veya çıkması,
3. Bir işletmenin devralınması veya tasfiyesi, kişisel sorumluluğu gerektiren bir ortaklığa girilmesi veya önemli bir sermaye ile bir şirkete ortak olunması,
4. Ömür boyu aylık veya gelir bağlama veya ölünceye kadar bakma sözleşmeleri yapılması,
5. Mirasın kabulü, reddi veya miras sözleşmesi yapılması,
6. Küçüğün ergin kılınması,
7. Vesayet altındaki kişi ile vasi arasında sözleşme yapılması.

C. Rapor ve hesapların incelenmesi

Madde 464- Vesayet makamı, vasinin belli dönemlerde vereceği rapor ve hesapları inceler; gerekli gördüğu hâllerde bunların tamamlanması veya düzeltilmesini ister.

Vesayet makamı, rapor ve hesapları kabul veya reddeder; gerektiğinde vesayet altındaki kişinin menfaatini korumak için uygun önlemleri alır.

D. İzin bulunmaması

Madde 465- Kanunen gerektiği hâlde vasinin yetkili vesayet dairelerinin iznini almadan yapmış olduğu işlemler, vesayet altındaki kişinin vasinin izni olmaksızın yaptığı işlem hükmündedir.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

VESAYET ORGANLARININ SORUMLULUĞU

A. Özen yükümü

Madde 466- Vesayet organları ve vesayet işleriyle görevlendirilmiş olan diğer kişiler, bu görevlerini yerine getirirlerken iyi bir yönetimin gerektirdiği özeni göstermekle yükümlüdürler.

B. Vasinin sorumluluğu

Madde 467- Vasi, görevini yerine getirirken kusurlu davranışıyla vesayet altındaki kişiye verdiği zarardan sorumludur.

Kayım ve yasal danışmanlar hakkında da aynı hüküm uygulanır.

C. Devletin sorumluluğu

Madde 468- Devlet, vesayet dairelerinde görevli olanların hukuka aykırı olarak sebebiyet verdikleri zararlardan doğrudan doğruya sorumlu olduğu gibi; vasi, kayyım ve yasal danışmanlara tazmin ettirilemeyen zararlardan da sorumludur.

Zararı tazmin eden Devlet, zararın meydana gelmesinde kusurlu olanlara rücu eder.

Zararın doğmasına kusurları ile sebep olanlar, rücu hakkını kullanan Devlete karşı müteselsilen sorumludurlar.

D. Görev ve yetki

Madde 469- Devletin vesayet dairelerinde görevli kişilere karşı rücu davasına bakmaya, vesayet dairelerinin bulunduğu yere en yakın asliye mahkemesi yetkilidir.

Vesayetle ilgili tazminat ve diğer rücu davaları vesayet dairelerinin bulunduğu yer asliye mahkemesinde görülür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM VESAYETİN SONA ERMESİ

BİRİNCİ AYIRIM VESAYETİ GEREKTİREN HÂLLERİN SONA ERMESİ

A. Küçüklerde

Madde 470- Küçük üzerindeki vesayet, onun ergin olmasıyla kendiliğinden sona erer.

Erginliğe mahkemece karar verilmiş ise, mahkeme aynı zamanda küçüğün hangi tarihte ergin olacağını tespit ve ilân eder.

B. Hükümlülerde

Madde 471- (Değişik:2/3/2024-7499/8 md.)

Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis hâlinin hukuka uygun bir şekilde sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar.

Hapis hâlinin devamı süresince aşağıdaki şartların varlığı hâlinde vesayet sona erdirilebilir:

1. Toplam beş yıldan az olan hapis cezasının infazına bağlı olarak verilen kısıtlama kararları bakımından kişinin isteminin bulunması,

2. Toplam beş yıl veya daha fazla kesinleşmiş hapis cezasının infazına bağlı olarak verilen kısıtlama kararları bakımından kişinin talebi üzerine kişiliğinin veya malvarlığının korunması

sebebinin ortadan kalkması.

C. Diğer kısıtlılarda

I. Kaldırılması

Madde 472- Diğer kısıtlılar üzerindeki vesayet, yetkili vesayet makamının kararıyla sona erer.

Vesayeti gerektiren sebebin ortadan kalkması üzerine vesayet makamı vesayetin sona ermesine karar verir.

Kısıtlı ve ilgililerden her biri, vesayetin kaldırılması isteminde bulunabilir.

II. Usulü

1. İlân

Madde 473- Kısıtlama ilân edilmişse, kaldırılması da ilân olunur.

Fiil ehliyetinin yeniden kazanılması, ilânın yapılmasına bağlı değildir.

2. Akıl hastalığı veya akıl zayıflığında

Madde 474- Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı yüzünden kısıtlanmış olan kişi üzerindeki vesayetin kaldırılmasına, ancak kısıtlama sebebinin ortadan kalkmış olduğunun resmî sağlık kurulu raporu ile belirlenmesi hâlinde karar verilebilir.

3. Savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetimde

Madde 475- Savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kısıtlanmış olan kişinin vesayetin kaldırılmasını isteyebilmesi, en az bir yıldan beri vesayet altına alınmasını gerektiren sebeple ilgili olarak bir şikâyete meydan vermemiş olmasına bağlıdır.

4. İstek üzerine kısıtlamada

Madde 476- Kendi isteğiyle kısıtlanmış olan kişi üzerindeki vesayetin kaldırılması, kısıtlamayı gerektiren sebebin ortadan kalkmasına bağlıdır.

D. Kayımlıkta ve yasal danışmanlıkta

I. Genel olarak

Madde 477- Temsil kayımlığı, kayıyımın yapmakla görevlendirildiği işin bitirilmesiyle sona erer.

Yönetim kayımlığı, kayıyımın atanmasını gerektiren sebebin ortadan kalkması veya kayıyımın görevden alınmasıyla sona erer.

Yasal danışmanlık, vesayetin kaldırılmasına ilişkin hükümler uyarınca vesayet makamının

kararıyla sona erer.

II. İlân

Madde 478- Atamanın ilân edilmiş olması veya vesayet makamının gerekli görmesi hâllerinde, kayyımlığın sona erdiği de ilân olunur.

İKİNCİ AYIRIM VASİLİK GÖREVİNİN SONA ERMESİ

A. Fiil ehliyetinin yitirilmesi ve ölüm

Madde 479- Vasilik görevi, vasinin fiil ehliyetini yitirmesi veya ölümüyle sona erer.

B. Sürenin sona ermesi ve uzatılmaması

I. Sürenin dolması

Madde 480- Vasilik görevi, uzatılmadığı takdirde, sürenin dolmasıyla sona erer.

II. Engelin veya kaçınma sebebinin ortaya çıkması

Madde 481- Vasi, vasiliğe engel bir sebebin ortaya çıkması hâlinde görevinden çekilmek zorundadır.

Vasi, bir kaçınma sebebi ortaya çıktığı takdirde sürenin bitiminden önce görevinden alınmasını isteyebilir; ancak, önemli sebeplerin varlığı hâlinde görevine devam etmek zorundadır.

III. Göreve devam zorunluluğu

Madde 482- Görevi sona eren vasi, yenisi göreve başlayıncaya kadar zorunlu işleri yapmakla yükümlüdür.

C. Görevden alınma

I. Sebepleri

Madde 483- Vasi, görevini ağır surette savsaklar, yetkilerini kötüye kullanır veya güveni sarsıcı davranışlarda bulunur ya da borç ödemede acze düşerse, vesayet makamı tarafından görevden alınır.

Vasinin görevini yapmakta yetersizliği sebebiyle vesayet altındaki kişinin menfaatleri tehlikeye düşerse, vesayet makamı kusuru olmasa bile vasiyi görevden alabilir.

II. Usulü

1. İstek üzerine veya re'sen

Madde 484- Ayırt etme gücüne sahip olan vesayet altındaki kişi veya her ilgili, vasinin

görevden alınmasını isteyebilir.

Görevden alınmayı gerektiren sebebin varlığını başka bir yoldan öğrenen vesayet makamı, vasiyi re'sen görevden almakla yükümlüdür.

2. Araştırma ve uyarı

Madde 485- Vesayet makamı, ancak gerekli araştırmayı yaptıktan ve vasiyi dinledikten sonra onu görevden alabilir.

Vesayet makamı, ağır olmayan hâllerde vasiye görevden alınacağı konusunda uyarıda bulunur.

3. Geçici önlemler

Madde 486- Gecikmesinde tehlike bulunan hâllerde vesayet makamı, vasiye geçici olarak işten el çektirip bir kayyım atayabileceği gibi; gerekirse muhtemel zararı göz önünde bulundurarak vasinin mallarına ihtiyati haciz koyabilir ve tutuklanmasını da isteyebilir.

4. Diğer önlemler

Madde 487- Vesayet makamı, görevden alma ve uyarıda bulunmanın yanı sıra, vesayet altındaki kişinin korunması için gerekli diğer önlemleri de almakla yükümlüdür.

5. İtiraz

Madde 488- İlgililer, vesayet makamının kararlarına karşı, tebliğ gününden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edebilirler. Denetim makamı, gerektiğinde duruşma da yaparak bu itirazı kesin karara bağlar.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

VESAYETİN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

A. Kesin hesap ve malvarlığının teslimi

Madde 489- Görevi sona eren vasi, yönetimle ilgili son raporu ve kesin hesabı vesayet makamına vermekle yükümlü olduğu gibi; malvarlığını vesayet altındaki kişiye, mirasçılara veya yeni vasiye teslim edilmek üzere hazır bulundurmak zorundadır.

B. Rapor ve hesabın incelenmesi

Madde 490- Son rapor ve kesin hesap belli zamanlarda verilen rapor ve hesaplar gibi vesayet makamı tarafından incelenir ve onaylanır.

C. Vasinin görevine son verilmesi

Madde 491- Son rapor ve kesin hesap onaylandıktan ve malvarlığı vesayet altındaki kişiye, mirasçılara veya yeni vasiye teslim edildikten sonra, vesayet makamı vasinin görevinin sona erdiğine karar verir.

Vesayet makamı, son rapor ve kesin hesabın onaylanması veya reddi konusundaki kararı ile birlikte kesin hesabı vesayet altındaki kişiye, mirasçılara veya yeni vasiye, tazminat davası açma hakları bulunduğunu da belirtmek suretiyle tebliğ eder. Bu tebliğde vasinin görevine son verildiği de belirtilir.

D. Sorumluluk davasında zamanaşımı

I. Olağan zamanaşımı

Madde 492- Sorumlu vasi ve kayyım karşı açılacak tazminat davası kesin hesabın tebliğ edildiği tarihten başlayarak bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

Tazmin ettirilemeyen zararlar için Devlete karşı açılacak tazminat davasının zamanaşımı süresi, zararın vasi, kayyım ve yasal danışmana tazmin ettirilemeyeceğinin anlaşılmasından başlayarak bir yıldır.

Vesayet dairelerinde görevli olanların sebebiyet verdikleri zararlardan dolayı Devlete karşı açılacak davaların zamanaşımı genel hükümlere tâbidir.

Devletin rücu davası, rücu hakkının doğumunun üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

II. Olağanüstü zamanaşımı

Madde 493- Olağan zamanaşımı süresi işlemeye başlamadan önce zarar gören tarafından bilinmesi veya anlaşılması olanağı bulunmayan bir hesap yanlışlığına veya bir sorumluluk sebebine dayanan tazminat davası, hesap yanlışlığının veya sorumluluk sebebinin öğrenilmesinden başlayarak bir yıl içinde açılabilir.

Vesayetten doğan tazminat davaları, her hâlde kesin hesabın tebliğinin üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

E. Vesayet altındaki kişinin alacağı

Madde 494- Vesayet altındaki kişinin vasi veya Devlete karşı alacakları imtiyazlı olacaktır.

ÜÇÜNCÜ KİTAP MİRAS HUKUKU

BİRİNCİ KISIM MİRASÇILAR

BİRİNCİ BÖLÜM

YASAL MİRASÇILAR

A. Kan hısımları

I. Altsoy

Madde 495- Mirasbırakanın birinci derece mirasçıları, onun altsoyudur.

Çocuklar eşit olarak mirasçdırlar.

Mirasbırakandan önce ölmüş olan çocukların yerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır.

II. Ana ve baba

Madde 496- Altsoyu bulunmayan mirasbırakanın mirasçıları, ana ve babasıdır. Bunlar eşit olarak mirasçdırlar.

Mirasbırakandan önce ölmüş olan ana ve babanın yerlerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır.

Bir tarafta hiç mirasçı bulunmadığı takdirde, bütün miras diğer taraftaki mirasçılara kalır.

III. Büyük ana ve büyük baba

Madde 497- Altsoyu, ana ve babası ve onların altsoyu bulunmayan mirasbırakanın mirasçıları, büyük ana ve büyük babalarıdır. Bunlar, eşit olarak mirasçdırlar.

Mirasbırakandan önce ölmüş olan büyük ana ve büyük babaların yerlerini, her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır.

Ana veya baba tarafından olan büyük ana ve büyük babalardan biri altsoyu bulunmaksızın mirasbırakandan önce ölmüşse, ona düşen pay aynı taraftaki mirasçılara kalır.

Ana veya baba tarafından olan büyük ana ve büyük babaların ikisi de altsoyları bulunmaksızın mirasbırakandan önce ölmüşlerse, bütün miras diğer taraftaki mirasçılara kalır.

Sağ kalan eş varsa, büyük ana ve büyük babalardan birinin mirasbırakandan önce ölmüş olması hâlinde, payı kendi çocuğuna; çocuğu yoksa o taraftaki büyük ana ve büyük babaya; bir taraftaki büyük ana ve büyük babanın her ikisinin de ölmüş olmaları hâlinde onların payları diğer tarafa geçer.

IV. Evlilik dışı hısımlar

Madde 498- Evlilik dışında doğmuş ve soybağı, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulmuş olanlar, baba yönünden evlilik içi hısımlar gibi mirasçı olurlar.

B. Sağ kalan eş

Madde 499- Sağ kalan eş, birlikte bulunduğu zümreye göre mirasbırakana aşağıdaki oranlarda mirasçı olur:

1. Mirasbırakanın altsoyu ile birlikte mirasçı olursa, mirasın dörtte biri,
2. Mirasbırakanın ana ve baba zümresi ile birlikte mirasçı olursa, mirasın yarısı,
3. Mirasbırakanın büyük ana ve büyük babaları ve onların çocukları ile birlikte mirasçı olursa, mirasın dörtte üçü, bunlar da yoksa mirasın tamamı eşe kalır.

C. Evlâtlık

Madde 500- Evlâtlık ve altsoyu, evlât edinene kan hısımları gibi mirasçı olurlar. Evlâtlığın kendi ailesindeki mirasçılığı da devam eder.

Evlât edinen ve hısımları, evlâtlığa mirasçı olmazlar.

D. Devlet

Madde 501- Mirasçı bırakmaksızın ölen kimsenin mirası Devlete geçer.

İKİNCİ BÖLÜM ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR

BİRİNCİ AYIRIM TASARRUF EHLİYETİ

A. Ehliyet

I. Vasiyette

Madde 502- Vasiyet yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve onbeş yaşını doldurmuş olmak gerekir.

II. Miras sözleşmesinde

Madde 503- Miras sözleşmesi yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve ergin olmak, kısıtlı bulunmamak gerekir.

B. İrade sakatlığı

Madde 504- Mirasbırakanın yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama etkisi altında yaptığı ölüme bağlı tasarruf geçersizdir. Ancak, mirasbırakan yanıldığını veya aldatıldığını öğrendiği ya da korkutma veya zorlamanın etkisinden kurtulduğu günden başlayarak bir yıl içinde tasarruftan dönmediği takdirde tasarruf geçerli sayılır.

Ölüme bağlı tasarrufta kişinin veya şeyin belirtilmesinde açık yanılma hâlinde mirasbırakanın gerçek arzusu kesin olarak tespit edilebilirse, tasarruf bu arzuya göre düzeltilir.

İKİNCİ AYIRIM TASARRUF ÖZGÜRLÜĞÜ

A. Tasarruf edilebilir kısım

I. Kapsamı

Madde 505- (Değişik birinci fıkra: 4/5/2007-5650/1 md.) Mirasçı olarak altsoyu, ana ve babası veya eşi bulunan miras bırakan, mirasının saklı paylar dışında kalan kısmında ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir.

Bu mirasçılardan hiç biri yoksa, mirasbırakan mirasının tamamında tasarruf edebilir.

II. Saklı pay

Madde 506- Saklı pay aşağıdaki oranlardan ibarettir:

1. Altsoy için yasal miras payının yarısı,
2. Ana ve babadan her biri için yasal miras payının dörtte biri,
3. **(Mülga: 4/5/2007-5650/2 md.)**
4. Sağ kalan eş için, altsoy veya ana ve baba zümresiyle birlikte mirasçı olması hâlinde yasal miras payının tamamı, diğer hâllerde yasal miras payının dörtte üçü.

III. Tasarruf edilebilir kısmın hesabı

1. Borçların indirilmesi

Madde 507- Tasarruf edilebilir kısım, terekenin mirasbırakanın ölümü günündeki durumuna göre hesaplanır.

Hesap yapılırken, mirasbırakanın borçları, cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, mirasbırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir.

2. Sağlararası karşılıksız kazandırmalar

Madde 508- Mirasbırakanın sağlararası karşılıksız kazandırmaları, tenkise tâbi oldukları ölçüde, tasarruf edilebilir kısmın hesabında terekeye eklenir.

3. Sigorta alacakları

Madde 509- Mirasbırakanın kendi ölümünde ödenmek üzere üçüncü kişi lehine hayat sigortası sözleşmesi yapması veya böyle bir kişiyi sonradan lehdar olarak tayin etmesi ya da sigortacıya karşı olan istem hakkını sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufla karşılıksız olarak üçüncü kişiye devretmesi hâlinde, sigorta alacağının mirasbırakanın ölümü zamanındaki satın alma değeri terekeye eklenir.

B. Mirasçılıktan çıkarma

I. Sebepleri

Madde 510- Aşağıdaki durumlarda mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilir:

1. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse,

2. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse.

II. Hükümleri

Madde 511- Mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi; tenkis davası da açamaz.

Mirasbırakan başka türlü tasarrufta bulunmuş olmadıkça, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa mirasbırakanın yasal mirasçılarına kalır.

Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebilir.

III. İspat yükü

Madde 512- Mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakan ancak buna ilişkin tasarrufunda çıkarma sebebini belirtmişse geçerlidir.

Mirasçılıktan çıkarılan kimse itiraz ederse, belirtilen sebebin varlığını ispat, çıkarmadan yararlanan mirasçıya veya vasiyet alacaklısına düşer.

Sebebin varlığı ispat edilememiş veya çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmemişse tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir; ancak, mirasbırakan bu tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanlışla yapmışsa, çıkarma geçersiz olur.

IV. Borç ödemedен aciz sebebiyle mirasçılıktan çıkarma

Madde 513- Mirasbırakan, hakkında borç ödemedен aciz belgesi bulunan altsoyunu, saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkarabilir. Ancak, bu yarıyı mirasçılıktan çıkarılanın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemesi şarttır.

Miras açıldığı zaman borç ödemedен aciz belgesinin hükmü kalmamışsa veya belgenin kapsadığı borç tutarı mirasçılıktan çıkarılanın miras payının yarısını aşmıyorsa, mirasçılıktan çıkarılanın istemi üzerine çıkarma iptal olunur.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN ÇEŞİTLERİ

A. Genel olarak

Madde 514- Mirasbırakan, tasarruf özgürlüğünün sınırları içinde, malvarlığının tamamında veya bir kısmında vasiyetname ya da miras sözleşmesiyle tasarrufta bulunabilir.

Mirasbırakanın üzerinde tasarruf etmediği kısım yasal mirasçılarına kalır.

B. Koşullar ve yüklemeler

Madde 515- Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarruflarını koşullara veya yüklemelere bağlayabilir. Tasarruf hüküm ve sonuçlarını doğurduğu andan itibaren, her ilgili koşul veya yüklemenin yerine getirilmesini isteyebilir.

Hukuka veya ahlâka aykırı koşullar ve yüklemeler, ilişkin buldukları tasarrufu geçersiz kılar.

Anlamsız veya yalnız başkalarını rahatsız edici nitelikte olan koşullar ve yüklemeler yok sayılır.

C. Mirasçı atama

Madde 516- Mirasbırakan, mirasının tamamı veya belli bir oranı için bir veya birden çok kişiyi mirasçı atayabilir.

Bir kişinin, mirasın tamamını veya belli bir oranını almasını içeren her tasarruf, mirasçı atanması sayılır.

D. Belirli mal bırakma

I. Konusu

Madde 517- Mirasbırakan, bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunabilir.

Belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye terekedeki bir malın mülkiyetinin veya terekenin tamamı ya da bir kısmı üzerinde intifa hakkının kazandırılmasına yönelik olabileceği gibi; bir kimse lehine tereke değeri üzerinden bir edimin yerine getirilmesinin, bir iradın bağlanmasının veya bir kimsenin bir borçtan kurtarılmasının, mirasçılar veya belirli mal bırakılanlara yükletilmesi suretiyle de olabilir.

Bırakılan belirli mal terekede bulunmadığı takdirde, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olanlar borçtan kurtulurlar.

II. Teslim borcu

Madde 518- Bırakılan belirli mal, mirasın açılması anındaki durumuyla teslim olunur; yarar ve hasar, mirasın açılması anında kendisine belirli mal bırakılana geçer.

Tasarrufu yerine getirme ile yükümlü olan kimse, mirasın açılmasından sonra bırakılan belirli mala yaptığı harcamalar ve mala verdiği zararlardan dolayı, vekâletsiz iş görenin haklarına sahip ve borçlarıyla yükümlü olur.

III. Tereke ile ilgisi

Madde 519- Tereke mevcudunu veya tasarrufu yerine getirme yükümlüsüne yapılan kazandırmayı ya da saklı payı zedeleyen tasarrufların orantılı olarak tenkisi istenebilir.

Tasarrufu yerine getirme yükümlüsü, mirasçılığı veya kendisine bırakılan kazandırmayı reddetmiş ya da mirasbırakandan önce ölmüş veya mirastan yoksun kalmış olsa bile tasarruf yürürlükte kalır; yerine getirme borcu, bu durumlardan yararlananlara geçer.

Yasal veya atanmış mirasçı, mirası reddetmiş olsa bile lehine yapılmış bir tasarrufun yerine getirilmesini isteyebilir.

E. Yedek mirasçı atama

Madde 520- Mirasbırakan, atadığı mirasçının kendisinden önce ölmesi veya mirası reddetmesi hâlinde onun yerine geçmek üzere bir veya birden çok kişiyi yedek mirasçı olarak atayabilir.

Bu kural belirli mal bırakmada da uygulanır.

F. Artmirasçı atama

I. Belirlenmesi

Madde 521- Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufuyla önmirasçı atadığı kişiyi mirası artmirasçıya devretmekle yükümlü kılabilir.

Aynı yükümlülük artmirasçıya yüklenemez.

Bu kurallar belirli mal bırakmada da uygulanır.

II. Artmirasçıya geçiş

Madde 522- Tasarrufta geçiş anı belirtilmemişse miras, önmirasçının ölümüyle artmirasçıya geçer.

Tasarrufta geçiş anı gösterilmiş olup önmirasçının ölümünde bu an henüz gelmemişse miras, güvence göstermeleri koşuluyla önmirasçının mirasçılarına teslim edilir.

Mirasın artmirasçıya geçmesine herhangi bir sebeple olanak kalmadığı anda miras, önmirasçıya; önmirasçı ölmüşse onun mirasçılarına kesin olarak kalır.

III. Güvence

Madde 523- Önmirasçıya geçen mirasın sulh mahkemesince defteri tutulur.

Mirasbırakan açıkça bağışık tutmadıkça, mirasın önmirasçıya teslimi onun güvence göstermesine bağlıdır. Taşınmazlarda bu güvence, yeterli görüldüğü takdirde mirası geçirme yükümlülüğünün tapu kütüğüne şerh verilmesiyle de sağlanabilir.

Önmirasçı güvence göstermez veya artmirasçının beklenen haklarını tehlikeye düşürürse, mirasın resmen yönetimine karar verilir.

IV. Hükümleri

1. Önmirasçı hakkında

Madde 524- Önmirasçı, mirası atanmış mirasçılar gibi kazanır.
Önmirasçı, mirasa artmirasçıya geçirme yükümlülüğü ile sahip olur.

2. Artmirasçı hakkında

Madde 525- Artmirasçı, mirası belirlenmiş olan geçiş anında sağ ise kazanır.

Artmirasçı geçiş anından önce ölmüşse, tasarrufta aksi öngörülmüş olmadıkça, miras önmirasçıya kalır.

Önmirasçı mirasbırakanın ölümünde sağ değilse veya mirastan yoksun kalmışsa ya da mirası reddederse, miras artmirasçıya geçer.

G. Vakıf

Madde 526- Mirasbırakan, terekesinin tasarruf edilebilir kısmının tamamını veya bir bölümünü özgülemek suretiyle vakıf kurabilir.

Vakıf, ancak kanun hükümlerine uyulmak koşuluyla tüzel kişilik kazanır.

H. Miras sözleşmeleri

I. Olumlu miras sözleşmesi

Madde 527- Mirasbırakan, miras sözleşmesiyle mirasını veya belirli malını sözleşme yaptığı kimseye ya da üçüncü bir kişiye bırakma yükümlülüğü altına girebilir.

Mirasbırakan, malvarlığında eskisi gibi serbestçe tasarruf edebilir; ancak, miras sözleşmesindeki yükümlülüğü ile bağdaşmayan ölüme bağlı tasarruflarına veya bağışlamalarına itiraz edilebilir.

II. Mirastan feragat sözleşmesi

1. Kapsamı

Madde 528 - Mirasbırakan, bir mirasçısı ile karşılıksız veya bir karşılık sağlanarak mirastan feragat sözleşmesi yapabilir.

Feragat eden, mirasçılık sıfatını kaybeder.

Bir karşılık sağlanarak mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altsoyu için de sonuç doğurur.

2. Hükümden düşmesi

Madde 529- Mirastan feragat sözleşmesi belli bir kişi lehine yapılmış olup bu kişinin herhangi bir sebeple mirasçı olamaması hâlinde, feragat hükümden düşer.

Mirastan feragat sözleşmesi belli bir kişi lehine yapılmamışsa, en yakın ortak kökün altsoyu lehine yapılmış sayılır ve bunların herhangi bir sebeple mirasçı olamaması hâlinde, feragat yine hükümden düşer.

3. Tereke alacaklılarının hakları

Madde 530- Mirasın açılması anında tereke, borçları karşılayamıyorsa ve borçlar mirasçılar tarafından da ödenmiyorsa, feragat eden ve mirasçuları, alacaklılara karşı feragat için ölümünden önceki beş yıl içinde mirasbırakandan almış oldukları karşılıktan, mirasın açılması anındaki zenginleşmeleri tutarında sorumludurlar.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN ŞEKİLLERİ

A. Vasiyet

I. Şekilleri

1. Genel olarak

Madde 531- Vasiyet, resmî şekilde veya mirasbırakanın el yazısı ile ya da sözlü olarak yapılabilir.

2. Resmî vasiyetname

a. Düzenlenmesi

Madde 532 - Resmî vasiyetname, iki tanığın katılımıyla resmî memur tarafından düzenlenir. Resmî memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir.

b. Memurun işlevi

Madde 533 - Mirasbırakan, arzularını resmî memura bildirir. Bunun üzerine memur, vasiyetnameyi yazar veya yazdırır ve okuması için mirasbırakana verir.

Vasiyetname, mirasbırakan tarafından okunup imzalanır.

Memur, vasiyetnameyi tarih koyarak imzalar.

c. Tanıkların katılımı

Madde 534 - Vasiyetnameye tarih ve imza konulduktan hemen sonra mirasbırakan, vasiyetnameyi okuduğunu, bunun son arzularını içerdiğini memurun huzurunda iki tanığa beyan eder.

Tanıklar, bu beyanın kendi önlerinde yapıldığını ve mirasbırakanı tasarrufa ehil gördüklerini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar.

Vasiyetname içeriğinin tanıklara bildirilmesi zorunlu değildir.

d. Mirasbırakan tarafından okunmaksızın ve imzalanmaksızın düzenleme

Madde 535- Mirasbırakan vasiyetnameyi bizzat okuyamaz veya imzalayamazsa, memur vasiyetnameyi iki tanığın önünde ona okur ve bunun üzerine mirasbırakan vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan eder.

Bu durumda tanıklar, hem mirasbırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığını ve onu tasarrufa ehil gördüklerini; hem vasiyetnamenin kendi önlerinde memur tarafından mirasbırakana okunduğunu ve onun vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan ettiğini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar.

e. Düzenlemeye katılma yasağı

Madde 536- Fiil ehliyeti bulunmayanlar, bir ceza mahkemesi kararıyla kamu hizmetinden yasaklılar, okur yazar olmayanlar, mirasbırakanın eşi, üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşleri ve bu kişilerin eşleri, resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine memur veya tanık olarak katılamazlar.

Resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan memura ve tanıklara, bunların üstsoy ve altsoy kan hısımlarına, kardeşlerine ve bu kişilerin eşlerine o vasiyetname ile kazandırmada bulunulamaz.

f. Vasiyetnamenin saklanması

Madde 537- Resmî vasiyetnameyi düzenleyen memur, vasiyetnamenin aslını saklamakla yükümlüdür.

3. El yazılı vasiyetname

Madde 538- El yazılı vasiyetnamenin yapıldığı yıl, ay ve gün gösterilerek başından sonuna kadar mirasbırakanın el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması zorunludur.

El yazılı vasiyetname, saklanmak üzere açık veya kapalı olarak notere, sulh hâkimine veya yetkili memura bırakılabilir.

4. Sözlü vasiyet

a. Son arzuları anlatma

Madde 539- Mirasbırakan; yakın ölüm tehlikesi, ulaşımın kesilmesi, hastalık, savaş gibi olağanüstü durumlar yüzünden resmî veya el yazılı vasiyetname yapamıyorsa, sözlü vasiyet yoluna başvurabilir.

Bunun için mirasbırakan, son arzularını iki tanığa anlatır ve onlara bu beyanına uygun bir vasiyetname yazmaları veya yazdırmaları görevini yükler.

Resmî vasiyetname düzenlenmesinde okur yazar olma koşulu dışında, tanıklara ilişkin yasaklar, sözlü vasiyetteki tanıklar için de geçerlidir.

b. Belgeleme

Madde 540- Mirasbırakan tarafından görevlendirilen tanıklardan biri, kendilerine beyan edilen son arzuları, yer, yıl, ay ve günü de belirterek hemen yazar, bu belgeyi imzalar ve diğer tanığa imzalatır. Yazılan belgeyi ikisi birlikte vakit geçirmeksizin bir sulh veya asliye mahkemesine verirler ve mirasbırakanı vasiyetname yapmaya ehil gördüklerini, onun son arzularını olağanüstü durum içinde kendilerine anlattığını hâkime beyan ederler.

Tanıklar, daha önce bir belge düzenlemek yerine, vakit geçirmeksizin mahkemeye başvurup yukarıdaki hususları beyan ederek mirasbırakanın son arzularını bir tutanağa geçirebilirler.

Sözlü vasiyet yoluna başvuran kimse askerlik hizmetinde bulunuyorsa, teğmen veya daha yüksek rütbeli bir subay; Ülke sınırları dışında seyreden bir ulaşım aracında bulunuyorsa, o aracın sorumlu yöneticisi; sağlık kurumlarında tedavi edilmekteyse, sağlık kurumunun en yetkili yöneticisi hâkim yerine geçer.

c. Hükümden düşme

Madde 541- Mirasbırakan için sonradan diğer şekillerde vasiyetname yapma olanağı doğarsa, bu tarihin üzerinden bir ay geçince sözlü vasiyet hükümden düşer.

II. Vasiyetten dönme

1. Yeni vasiyetname ile

Madde 542- Mirasbırakan, vasiyetname için kanunda öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle yeni bir vasiyetname yaparak önceki vasiyetnameden her zaman dönebilir.

Vasiyetnamenin tamamından veya bir kısmından dönülebilir.

2. Yok etme ile

Madde 543- Mirasbırakan, yok etmek suretiyle de vasiyetnameden dönebilir.

Kaza sonucunda veya üçüncü kişinin kusuruyla yok olan ve içeriğinin aynen ve tamamen belirlenmesine olanak bulunmayan vasiyetname hükümsüz kalır. Tazminat isteme hakkı saklıdır.

3. Sonraki tasarruflar

Madde 544- Mirasbırakan, önceki vasiyetnamesini ortadan kaldırmaksızın yeni bir vasiyetname yaparsa, kuşkuyla yer bırakmayacak surette önceki vasiyetnameyi tamamlamadıkça, sonraki vasiyetname onun yerini alır.

Belirli mal bırakma vasiyeti de, vasiyetnamede aksi belirtilmedikçe, mirasbırakanın sonradan o mal üzerinde bu vasiyetle bağdaşmayan başka bir tasarrufta bulunmasıyla ortadan kalkar.

B. Miras sözleşmesi

I. Şekli

Madde 545- Miras sözleşmesinin geçerli olması için resmî vasiyetname şeklinde düzenlenmesi gerekir.

Sözleşmenin tarafları, arzularını resmî memura aynı zamanda bildirirler ve düzenlenen sözleşmeyi memurun ve iki tanığın önünde imzalarlar.

II. Ortadan kaldırılması

1. Sağlararasıda

a. Sözleşme veya vasiyetname ile

Madde 546- Miras sözleşmesi, tarafların yazılı anlaşmasıyla her zaman ortadan kaldırılabilir.

Miras sözleşmesiyle mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişinin, mirasbırakana karşı miras sözleşmesinin yapılmasından sonra mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan davranışta bulunduğu ortaya çıkarsa; mirasbırakan, miras sözleşmesini tek taraflı olarak ortadan kaldırabilir.

Tek taraflı ortadan kaldırma, vasiyetnameler için kanunda öngörülen şekillerden biriyle yapılır.

b. Sözleşmeden dönme yolu ile

Madde 547- Miras sözleşmesi gereğince sağlararası edimleri isteme hakkı bulunan taraf, bu edimlerin sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi veya güvenceye bağlanmaması hâlinde borçlar hukuku kuralları uyarınca sözleşmeden dönebilir.

2. Mirasbırakandan önce ölme

Madde 548- Mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişi mirasbırakanın ölümünde sağ değilse, miras sözleşmesi kendiliğinden ortadan kalkar.

Mirasbırakandan önce ölen kişinin mirasçıları, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ölüme bağlı tasarrufta bulunandan, miras sözleşmesi uyarınca elde ettiği ölüm tarihindeki zenginleşmeyi geri isteyebilirler.

C. Tasarruf edilebilir kısmın daralması

Madde 549- Miras sözleşmesi veya vasiyetnameyle yapılan ölüme bağlı kazandırmalar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmın sonradan daralması yüzünden hükümsüz olmaz; sadece tenkis edilebilir.

BEŞİNCİ AYIRIM VASİYETİ YERİNE GETİRME GÖREVLİSİ

A. Atanması

I. Atanma ve ehliyet

Madde 550- Mirasbırakan, vasiyetnameyle bir veya birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisi atayabilir.

Vasiyeti yerine getirme görevlisinin, göreve başladığı sırada fiil ehliyetine sahip olması gerekir.

Vasiyeti yerine getirme görevlisine sulh hâkimi tarafından bu görevi bildirilir; bildirim tarihinden başlayarak onbeş gün içinde kabul edilmediği sulh hâkimine bildirilmezse, görev kabul edilmiş sayılır.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi hizmetinin karşılığında uygun bir ücret isteyebilir.

II. Birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisi

Madde 551- Birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisinin atanmış olması hâlinde, tasarruftan veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça bunlar görevi birlikte yürütürler.

Bunlardan biri görevi kabul etmez veya edemez ya da herhangi bir sebeple görevi sona ererse, mirasbırakanın tasarrufundan aksi anlaşılmadıkça diğerleri göreve devam eder.

Birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisi birlikte hareket etmek üzere atanmış olsa bile acele hâllerde her biri gerekli işlemleri yapabilir.

B. Görev ve yetkileri

I. Genel olarak

Madde 552- Mirasbırakan, tasarrufunda aksini öngörmüş veya sınırlı bir görev vermiş olmadıkça vasiyeti yerine getirme görevlisi, mirasbırakanın son arzularının yerine getirilmesi için gerekli bütün işlemleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi, özellikle;

1. Göreve başladıktan sonra gecikmeksizin terekedeki malların, hakların ve borçların listesini düzenler. Liste düzenlenirken olanak varsa mirasçılar hazır bulundurulur.

2. Terekeyi yönetir ve yönetimin gerektirdiği ölçüde tereke mallarının zilyetliğinin kendisine devrini ister.

3. Tereke alacaklarını tahsil eder, borçlarını öder.

4. Vasiyetleri yerine getirir.

5. Terekenin paylaşılması için plân hazırlar.

6. Tereke ile ilgili dava ve takiplerde miras ortaklığını temsil eder. Mirasçılar tarafından açılmış davalardan görevi ile ilgili olanlara müdahil olarak katılabilir.

7. Açtığı veya aleyhine açılan davalar ile yapılan takipleri mirasçılara bildirir.

II. Tereke malları üzerinde tasarruf

Madde 553- Mirasbırakan taahhüt etmiş olmadıkça, terekeye dahil malların, vasiyeti yerine getirme görevlisi tarafından devri veya bunlar üzerinde sınırlı aynî haklar kurulması, sulh hâkiminin yetki vermesine bağlıdır. Hâkim, olanak bulunduğu takdirde mirasçıları dinledikten sonra karar verir. Olağan giderleri karşılayacak ölçüdeki tasarruflar için yetki almaya gerek yoktur.

C. Görevin sona ermesi

Madde 554- Vasiyeti yerine getirme görevlisinin görevi, ölümü veya atanmasını geçersiz kılan bir sebebin varlığı hâlinde kendiliğinden sona erer.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi sulh hâkimine yapacağı bir beyanla görevinden ayrılabilir. Görev uygunsuz bir zamanda bırakılamaz.

D. Denetlenmesi

Madde 555- Vasiyeti yerine getirme görevlisi, görevinin yerine getirilmesinde sulh hâkiminin denetimine tâbidir.

Hâkim, şikâyet üzerine veya re'sen gereken önlemleri alır.

Vasiyeti yerine getirme görevlisinin yetersiz olduğu, görevini kötüye kullandığı veya ağır ihmali tespit edilirse, sulh hâkimi tarafından görevine son verilir. Bu karara karşı tebliğinden başlayarak onbeş gün içinde asliye mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

E. Sorumluluğu

Madde 556- Vasiyeti yerine getirme görevlisi, görevini yerine getirirken özen göstermekle yükümlüdür; ilgililere karşı bir vekil gibi sorumludur.

ALTINCI AYIRIM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN İPTALİ VE TENKİSİ

A. İptal davası

I. Sebepleri

Madde 557- Aşağıdaki sebeplerle ölüme bağlı bir tasarrufun iptali için dava açılabilir:

1. Tasarruf mirasbırakanın tasarruf ehliyeti bulunmadığı bir sırada yapılmışsa,
2. Tasarruf yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama sonucunda yapılmışsa,
3. Tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar veya yüklemeler hukuka veya ahlâka aykırı ise,
4. Tasarruf kanunda öngörülen şekillere uyulmadan yapılmışsa.

II. Dava hakkı

Madde 558- İptal davası, tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçı veya vasiyet alacaklısı tarafından açılabilir.

Dava, ölüme bağlı tasarrufun tamamının veya bir kısmının iptaline ilişkin olabilir.

İptal davası, ölüme bağlı tasarrufla kendilerine, eşlerine veya hısımlarına kazandırma yapılanların tasarrufun düzenlenmesine katılmalarının yol açtığı sakatlığa dayandığı takdirde tasarrufun tamamı değil, yalnız bu kazandırmalar iptal edilir.

III. Hak düşürücü süreler

Madde 559- İptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebinin ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden, iyiniyetli davalılara karşı on yıl, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer.

Hükümsüzlük, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir.

B. Tenkis davası

I. Koşulları

1. Genel olarak

Madde 560- Saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler.

Yasal mirasçılardan paylarına ilişkin olarak tasarrufta yer alan kurallar, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, sadece paylaşırma kuralları sayılır.

2. Saklı paylı mirasçılar lehine kazandırmalar

Madde 561- Saklı pay sahibi mirasçılara ölüme bağlı tasarrufla yapılan ve tasarruf edilebilir kısmı aşan kazandırmaların onların saklı paylarını aşan kısmı orantılı olarak tenkise tâbi olur. Tenkise tâbi birden fazla ölüme bağlı tasarrufun bulunması hâlinde, saklı pay sahibi mirasçıya yapılan kazandırmanın saklı payı aşan kısmı ile saklı pay sahibi olmayan kimselere yapılan kazandırmalar orantılı olarak tenkis edilir.

3. Mirasçının alacaklılarının hakları

Madde 562- Mirasbırakan, tasarruf edebileceği kısmı aştığında, saklı payı zedelenecek mirasçı, iflâsı hâlinde iflâs dairesinin veya mirasın geçtiği tarihte kendisine karşı ellerinde ödemedi aciz belgesi bulunan alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmazsa, iflâs idaresi veya bu alacaklılar, alacaklarının elde edilmesi için gerekli olan oranda ve mirasçıya tanınan süre içinde tenkis davası açabilirler.

Mirasçılıktan çıkarılanın çıkarılma tasarrufuna itiraz etmemesi durumunda da iflâs idaresi

veya alacaklılar, aynı koşullarla tenkis davası açabilirler.

II. Hükümleri

1. Genel olarak

Madde 563- Tenkis, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, mirasçı atanması yoluyla veya diğer bir ölüme bağlı tasarrufla elde edilen kazandırmaların tamamında, orantılı olarak yapılır.

Ölüme bağlı tasarrufla kazandırma elde eden kimse, bazı vasiyetleri yerine getirmekle yükümlü kılınmışsa, kazandırmanın tenkise tâbi tutulması hâlinde, bu kimse mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça vasiyet borçlarının da aynı oranda tenkis edilmesini isteyebilir.

2. Bölünmez mal vasiyetinde

Madde 564- Değerinde azalma meydana gelmeksizin bölünmesine olanak bulunmayan belirli bir mal vasiyeti tenkise tâbi olursa, vasiyet alacaklısı, dilerse tenkisi gereken kısmın değerini ödeyerek malın verilmesini, dilerse tasarruf edilebilir kısmın değerini karşılayan parayı isteyebilir.

Tasarruf konusu malın vasiyet alacaklısında kalması durumunda, malın tenkis sebebiyle vasiyet borçlusuna verilmesi gereken, aksi hâlde tasarruf oranı içinde kalan kısmının karar günündeki değerinin para olarak ödetilmesine karar verilir.

Bu kurallar, sağlararası kazandırmaların tenkisinde de uygulanır.

3. Sağlararası kazandırmalar

a. Tenkise tâbi kazandırmalar

Madde 565- Aşağıdaki karşılıksız kazandırmalar, ölüme bağlı tasarruflar gibi tenkise tâbidir:

1. Mirasbırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlararası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi,

2. Miras haklarının ölümden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalar,

3. Mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümden önceki bir yıl içinde âdet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar,

4. Mirasbırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalar.

b. Geri verme borcu

Madde 566- Kendisine tenkise tâbi bir kazandırma yapılmış olan kimse iyiniyetli ise, sadece mirasın geçmesi anında kazandırmadan elinde kalanı geri vermekle yükümlüdür; iyiniyetli değilse, iyiniyetli olmayan zilyedin geri verme borcuna ilişkin hükümlere göre sorumlu olur.

Miras sözleşmesiyle elde ettiği kazandırma tenkise tâbi tutulan kimse, bu kazandırma için mirasbırakana verdiği karşılığın tenkis oranında geri verilmesini isteyebilir.

4. Hayat sigortalarında

Madde 567- Mirasbırakanın kendi ölümünde ödenmek üzere üçüncü kişi lehine hayat sigortası yaptığı veya böyle bir kişiyi lehdar olarak sonra belirlediği ya da sigortacıya karşı olan istem hakkını sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufla karşılıksız olarak üçüncü kişiye devrettiği hâllerde, sigorta alacağının mirasbırakanın ölümü zamanındaki satınalma değeri tenkise tâbi olur.

5. İntifa hakkı veya irat bakımından

Madde 568- Mirasbırakan, tahmin edilen devam sürelerine göre sermayeye çevrilmeleri hâlinde tasarruf edilebilir kısmı aşan intifa hakkı veya irat borcu ile terekesini yükümlü kılarsa, mirasçılarını, intifa hakkının veya irat borcunun tenkisini ya da tasarruf edilebilir kısmı vererek bu yükümlülüğün kaldırılmasını isteyebilirler.

6. Artmirasçı bakımından

Madde 569- Miras artmirasçıya geçirme yükümlülüğü ile saklı payı zedelenen mirasçı, aşan kısmın tenkisini isteyebilir.

III. Tenkiste sıra

Madde 570- Tenkis, saklı pay tamamlanıncaya kadar, önce ölüme bağlı tasarruflardan; bu yetmezse, en yeni tarihlisinden en eskisine doğru geriye gidilmek üzere sağlararası kazandırmalardan yapılır.

Kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlararası kazandırmalar en son sırada tenkis edilir.

IV. Hak düşürücü süreler

Madde 571- Tenkis davası açma hakkı, mirasçılarının saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer.

Bir tasarrufun iptali bir öncekinin yürürlüğe girmesini sağlarsa, süreler iptal kararının kesinleşmesi tarihinde işlemeye başlar.

Tenkis iddiası, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebilir.

YEDİNCİ AYIRIM

MİRAS SÖZLEŞMESİNDEN DOĞAN DAVALAR

A. Mirasbırakanın sağlığında mallarını vermesi durumunda

Madde 572- Mirasbırakan, sağlığında bütün malvarlığını miras sözleşmesiyle atadığı mirasçıya devretmişse, bu mirasçı resmî defter düzenlenmesini isteyebilir.

Mirasbırakan, malvarlığının tamamını devretmemişse veya tamamını devrettikten sonra yeni mallar edinmişse; miras sözleşmesi, aksine bir kural içermedikçe, yalnız sağlıkta devredilmiş olan malları kapsar.

Mirasbırakanın sağlığında malvarlığını devretmesi hâlinde, miras sözleşmesinde başka türlü bir kural yoksa, miras sözleşmesinden doğan hak ve borçlar atanmış mirasçının mirasçılarına geçer.

B. Mirastan feragat durumunda

I. Tenkis

Madde 573- Mirasbırakan, mirastan feragat eden mirasçıya, sağlığında terekenin tasarruf edilebilir kısmını aşan edimlerde bulunmuşsa; diğer mirasçılar bunun tenkisini isteyebilirler. Bu durumda, mirastan feragat edenin sadece saklı payını aşan miktar tenkise tâbi olur.

Edimlerin değerlerinin mahsubu, mirasta denkleştirme kurallarına göre yapılır.

II. Geri verme

Madde 574- Mirastan feragat eden, tenkis sebebiyle terekeye bir malı veya diğer bir değeri geri vermekle yükümlü olursa; dilerse tenkise tâbi değeri geri verir, dilerse almış olduklarının tamamını terekeye geri vererek mirastan feragat etmemiş gibi paylaşmaya katılır.

İKİNCİ KISIM

MİRASIN GEÇMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

MİRASIN AÇILMASI

A. Açılma ve değerlendirme anı

Madde 575- Miras, mirasbırakanın ölümüyle açılır. Mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu mirasla ilgili kazandırmalar ve paylaştırmalar, terekenin ölüm anındaki durumuna göre değerlendirilir.

B. Açılma yeri ve yetkili mahkeme

Madde 576- Miras, malvarlığının tamamı için mirasbırakanın yerleşim yerinde açılır.

Mirasbırakanın tasarruflarının iptali veya tenkisi, mirasın paylaşılması ve miras sebebiyle istihkak davaları bu yerleşim yeri mahkemesinde görülür.

C. Açılmanın hükümleri

I. Mirasa ehliyet

1. Hak ehliyeti

Madde 577- Bu Kanuna göre mirasa ehil olmayanlar dışındaki herkes mirasçı olabileceği gibi, vasiyet alacaklısı da olabilir.

Tüzel kişiliği bulunmayan bir topluluğa belli bir amaç için yapılan kazandırmaları, o topluluk içindeki kişiler, mirasbırakan tarafından belirlenen bu amacı gerçekleştirme kaydıyla birlikte edinmiş olurlar; amacın bu yolla gerçekleştirilmesine olanak yoksa, yapılan kazandırma vakıf kurma sayılır.

2. Mirastan yoksunluk

a. Sebepleri

Madde 578- Aşağıdaki kimseler, mirasçı olamayacakları gibi; ölüme bağlı tasarrufla herhangi bir hak da edinemezler:

1. Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs edenler,
2. Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getirenler,
3. Mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarruf yapmasını veya böyle bir tasarruftan dönmesini aldatma, zorlama veya korkutma yoluyla sağlayanlar ve engelleyenler,
4. Mirasbırakanın artık yeniden yapamayacağı bir durumda ve zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olarak ortadan kaldıranlar veya bozanlar.

Mirastan yoksunluk, mirasbırakanın affıyla ortadan kalkar.

b. Altsoya etkisi

Madde 579- Mirastan yoksunluk, yalnız yoksun olanı etkiler.

Mirastan yoksun olanın altsoyu, mirasbırakandan önce ölen kimsenin altsoyu gibi mirasçı olur.

II. Sağ olmak

1. Mirasçı olarak

Madde 580- Mirasçı olabilmek için mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır.

Mirasın açıldığı anda sağ olan mirasçı sonradan ölürse, onun miras hakkı kendi mirasçılarına kalır.

2. Vasiyet alacaklısı olarak

Madde 581- Vasiyet alacaklısı olabilmek için mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır.

Vasiyet alacaklısı mirasbırakandan önce ölmüş ise, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, vasiyeti

yerine getirme yükümlülüğü, vasiyet yükümlüsünün yararına ortadan kalkar.

3. Cenin

Madde 582- Cenin, sağ doğmak koşuluyla mirasçı olur.

Ölü doğan çocuk mirasçı olamaz.

4. İleride doğacak çocuk

Madde 583- Mirasın açıldığı anda henüz var olmayan bir kimseye artmirasçı veya art vasiyet alacaklısı olarak, tereke veya tereke malı bırakılabilir.

Mirasbırakan tarafından önmirasçı atanmamışsa, yasal mirasçı, önmirasçı sayılır.

D. Gaiplik

I. Gaibin mirası

1. Güvence karşılığı teslim

Madde 584- Hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimsenin mirasçıları veya mirasında hak sahibi olan kişiler, tereke malları kendilerine teslim edilmeden önce bu malları ileride ortaya çıkabilecek üstün hak sahiplerine veya gaibin kendisine geri vereceklerine ilişkin güvence göstermek zorundadırlar.

Bu güvence, ölüm tehlikesi içinde kaybolma durumunda beş yıl, uzun zamandan beri haber alınamama durumunda onbeş yıl ve her hâlde en çok gaibin yüz yaşına varmasına kadar geçecek süre için gösterilir.

Beş yıl, tereke mallarının tesliminden; onbeş yıl, son haber tarihinden başlayarak hesaplanır.

2. Geri verme

Madde 585- Gaip ortaya çıkarsa veya üstün hak sahibi olduklarını ileri sürenler bu sıfatlarını ispat ederlerse, tereke mallarını teslim almış olanlar, aldıkları malları zilyetlik kuralları uyarınca geri vermekle yükümlüdürler.

İyiniyetli olanların üstün hak sahiplerine geri verme yükümlülükleri, miras sebebiyle istihkak davasına ilişkin zamanaşımı süresine tâbidir.

II. Gaibe düşen miras

Madde 586- Ortada bulunmayan ve mirasın açıldığı anda sağ olup olmadığı ispat edilemeyen mirasçının miras payı resmen yönetilir.

Mirasın açıldığı anda ortada bulunmayanın sağ olmaması hâlinde onun miras payı kendilerine kalacak olanlar, gaipliğe ilişkin sürelerle ve usule uyarak o kimsenin gaipliğine karar verilmesini ve miras payının kendilerine teslimini isteyebilirler.

Miras payının teslimi, gaipliğine karar verilen kimsenin mirasının mirasçılara teslimine

ilişkin kurallara tâbidir.

III. Gaibin hem mirasbırakan, hem mirasçı olması

Madde 587- Gaibin mirasçıları tereke mallarını teslim aldıktan sonra gaibe bir miras düşerse, ona düşen miras payı gaiplik sebebiyle kendilerine kalacak olanlar, ayrıca bir gaiplik kararı almak zorunda kalmaksızın bu miras payının teslimini isteyebilirler.

Gaibe düşen miras payını teslim alanların elde ettikleri gaiplik kararına aynı şekilde gaibin mirasçıları da dayanabilirler.

IV. Hazinenin istemi

Madde 588- Sağ olup olmadığı bilinmeyen bir kimsenin malvarlığı veya ona düşen miras payı on yıl resmen yönetilirse ya da malvarlığı böyle yönetilenin yüz yaşını dolduracağı süre geçerse, Hazinenin istemi üzerine o kimsenin gaipliğine karar verilir.

Gaiplik kararı verilebilmesi için gerekli ilân süresinde hiçbir hak sahibi ortaya çıkmazsa, aksine hüküm bulunmadıkça, gaibin mirası Devlete geçer.

Devlet, gaibe veya üstün hak sahiplerine karşı, aynen gaibin mirasını teslim alanlar gibi geri vermekle yükümlüdür.

İKİNCİ BÖLÜM MİRASIN GEÇMESİNİN SONUÇLARI

BİRİNCİ AYIRIM KORUMA ÖNLEMLERİ

A. Genel olarak

Madde 589- Mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi, istem üzerine veya re'sen tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine geçmesini sağlamak üzere gerekli olan bütün önlemleri alır.

Bu önlemler, özellikle kanunda belirtilen hâllerde terekede bulunan mal ve hakların yazımına, terekenin mühürlenmesine, terekenin resmen yönetilmesine ve vasiyetnamelerin açılmasına ilişkindir.

Önlemlerle ilgili giderler, ileride terekeden alınmak üzere, başvuran kişi tarafından; önleme hâkimin re'sen karar verdiği hâllerde Devlet tarafından karşılanır.

Mirasbırakan, yerleşim yerinden başka bir yerde ölmüş ise, o yerin sulh hâkimi bu ölümü yerleşim yeri sulh hâkimine gecikmeksizin bildirir ve mirasbırakanın ölüm yerinde bulunan mallarının korunması için gerekli önlemleri alarak bununla ilgili dosyayı ve varsa vasiyetnameyi yerleşim yeri sulh hâkimine gönderir.

B. Defter tutma

Madde 590- Aşağıdaki sebeplerden birinin gerçekleşmesi hâlinde sulh hâkimi terekenin defterinin tutulmasına karar verir:

1. Mirasçılar arasında vesayet altına alınmış olan veya alınması gereken kimse varsa,
2. Mirasçılardan biri uzun süreden beri bulunamıyorsa ve temsilcisi de yoksa,
3. Mirasçılardan veya ilgililerden biri, ölüm tarihinden başlayarak bir ay içinde istemde bulunursa,

Defter tutma işlemi gecikmeksizin tamamlanır.

C. Mühürleme

Madde 591- Yazımı yapılan tereke mallarından gerekenler mühürlenir. Mühürlenmeyen mallar için uygun koruma önlemi alınır. Mühür altına alma yazımdan önce de yapılabilir.

Tereke mühürlenirken mirasbırakanla birlikte oturanların ihtiyaçları için gerekli eşya bir tutanakla tespit edilip güvenilir kişi olarak kendilerine bırakılır; taşınmazların onların oturmaları için zorunlu olan bölümleri, mühürlemenin dışında tutulur.

Alacaklıların istemi üzerine yapılan mühürleme, güvence altına alınan miktarla sınırlıdır. Alacaklıya güvence gösterildiği takdirde mühürleme yapılmaz, yapılmışsa kaldırılır.

D. Terekenin resmen yönetilmesi

I. Genel olarak

Madde 592- Aşağıdaki hâllerde sulh hâkimi re'sen mirasın resmen yönetilmesine karar verir:

1. Mirasçılardan birinin uzun süreden beri bulunamaması ve temsilci de bırakmaması hâlinde menfaati gerektiriyorsa,
2. Mirasta hak sahibi olduğunu ileri sürenlerden hiçbiri mirasçılık sıfatını yeterince ispatlayamazsa veya bir mirasçı bulunup bulunmadığı şüpheli olursa,
3. Mirasçıların tamamı bilinmiyorsa,
4. Kanunda özel olarak öngörülmüşse.

Mirasbırakan terekenin tamamı üzerinde yetkili olmak üzere vasiyeti yerine getirme görevlisi atamış ise, önemli bir engel bulunmadıkça terekenin yönetimi ona verilir.

Mirasbırakan velâyet veya vesayet altında idiyse; veli veya vasi bir sakınca olmadıkça terekenin yönetimiyle görevlendirilir.

Sulh hâkimi, terekeyi yönetmekle görevlendirilen kimseye, istemi hâlinde terekeden karşılanmak üzere uygun bir ücret ödenmesine karar verir.

II. Görev, temsil ve sorumluluk

Madde 593- Terekeyi resmen yöneten sulh hâkimi veya onun yönetimle görevlendirdiği kimse, resmen yönetme sebeplerinin ortadan kalkmasına ya da paylaştırmaya kadar, terekeyi hak sahiplerinin haklarının kaybına meydan vermeyecek biçimde iyi bir yönetici gibi özenle

yönetmek ve özellikle aşağıda yazılı işleri görmekte yükümlüdür:

1. Henüz yapılmamışsa, terekenin yazımı,
2. Gereken koruma önlemlerinin alınması,
3. Mirasçılarının menfaatlerine veya iyi bir yönetimin gereklerine uygun düştüğü takdirde terekedeki malların satılması,
4. Mirasbırakanın alacaklarının tahsili ve borçlarının ödenmesi,
5. Mirasçılarının yasal haklarını zedelediği anlaşılan vasiyetlerin, sulh hâkiminin izni ve asliye hâkiminin onayı ile yerine getirilmesi,
6. Terekeye ait paraların faiz getirmek üzere Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte belirtilen bir bankaya yatırılması veya bu paralarla Devlet tahvili alınması ve yeterli güvencesi bulunmayan yatırımların güvenceli yatırımlara dönüştürülmesi,³¹
7. Terekede ticarethane, imalâthane veya başka bir işletme varsa, bunların olduğu gibi sürdürülmesi; sürdürmede yarar yoksa, tasfiyesi için gerekli önlemlerin alınması.

Tereke yöneticisi, görevine giren hususlarda miras ortaklığının temsilcisi olup, ortaklık aleyhine açılan davalarda ve yapılan icra takiplerinde ortaklığı temsil eder ve gereken hâllerde ortaklık adına dava açmaya, icra takibinde bulunmaya, davadan feragate, kabule, sulh olmaya ve tahkime yetkilidir; davaları ve takipleri mirasçılara ihbar eder.

Terekenin resmen yönetilmesinde, sulh hâkimi ile yöneticinin işlemleri konusunda, niteliklerine uygun olduğu ölçüde, vesayete ilişkin hükümler uygulanır.

III. Mirasçılarının bilinmemesi

Madde 594- Mirasbırakanın mirasçısı bulunup bulunmadığı veya mirasçılarının tamamı bilinmiyorsa, sulh hâkimi uygun araçlarla ve bir ay ara ile iki defa ilân yapıp hak sahiplerini son ilândan başlayarak en geç bir yıl içinde mirasçılık sıfatlarını bildirmeye çağırır.

İlân süresinde kimse başvurmazsa ve sulh hâkimi de hiçbir mirasçı tespit edememişse, miras sebebiyle istihkak davası açma hakkı saklı kalmak üzere miras Devlete geçer.

E. Vasiyetname ile ilgili işlemler

I. Teslim görevi ve alınacak önlemler

Madde 595- Mirasbırakanın ölümünden sonra ele geçen vasiyetnamesinin, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın hemen sulh hâkimine teslim edilmesi zorunludur.

Vasiyetnameyi düzenleyen veya muhafaza eden görevli ya da mirasbırakanın arzusu üzerine saklayan veya başka surette ele geçiren ya da ölenin eşyası arasında bulan kimse, ölümü öğrenir öğrenmez teslim görevini yerine getirmekle yükümlüdür; aksi takdirde bu yüzden doğacak zarardan sorumludur.

³¹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu bentte yer alan "tüzükte" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte" şeklinde değiştirilmiştir.

Sulh hâkimi, teslim edilen vasiyetnameyi derhâl inceler, gerekli koruma önlemlerini alır; olanak varsa ilgilileri dinleyerek terekenin yasal mirasçılara geçici olarak teslimine veya resmen yönetilmesine karar verir.

II. Vasiyetnamenin açılması

Madde 596- Vasiyetname, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın tesliminden başlayarak bir ay içinde mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi tarafından açılır ve ilgililere okunur.

Bilinen mirasçılar ve diğer ilgililer vasiyetnamenin açılması sırasında diledikleri takdirde hazır bulunmak üzere çağrılır.

Mirasbırakanın sonradan ortaya çıkan vasiyetnameleri için de aynı işlemler yapılır.

III. İlgililere tebliğ

Madde 597- Mirasta hak sahibi olanların her birine gideri terekeye ait olmak üzere, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği hâkim tarafından tebliğ edilir.

Nerede olduğu bilinmeyenlere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımları ilân yolu ile tebliğ olunur.

IV. Mirasçılık belgesi

Madde 598- Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh mahkemesince veya noterlikçe mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir.³²

Mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından kendilerine bildirilmesinden başlayarak bir ay içinde itiraz edilmedikçe, lehine tasarrufta bulunulan kimseye, sulh mahkemesince atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilir.

Mirasçılık belgesinin geçersizliği her zaman ileri sürülebilir.

Ölüme bağlı tasarrufun iptaline ilişkin dava hakkı saklıdır.

İKİNCİ AYIRIM MİRASIN KAZANILMASI

A. Kazanma

I. Mirasçılar tarafından

Madde 599- Mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanırlar.

Kanunda öngörülen ayırık durumlar saklı kalmak üzere mirasçılar, mirasbırakanın aynı haklarını, alacaklarını, diğer malvarlığı haklarını, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanırlar ve mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar.

Atanmış mirasçılar da mirası, mirasbırakanın ölümü ile kazanırlar. Yasal mirasçılar, atanmış

³² 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle, bu fıkrafta yer alan “sulh mahkemesince” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya noterlikçe” ibaresi eklenmiştir.

mirasçılara düşen mirası onlara zilyetlik hükümleri uyarınca teslim etmekle yükümlüdürler.

II. Vasiyet alacaklıları tarafından

1. İstem

Madde 600- Vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur.

Bu alacak, tasarruftan aksi anlaşılmıyorsa vasiyet yükümlüsünün mirası kabul etmesi veya ret hakkının düşmesiyle muaccel olur.

Vasiyet alacaklısı, yükümlülüğünü yerine getirmeyen vasiyet yükümlüsüne karşı, vasiyet edilen malın teslimini veya hakkın devrini; vasiyet konusu bir davranış ise, bunun yerine getirilmemesinden doğan zararın giderilmesini dava edebilir.

2. Özel durumlar

Madde 601- Kendisine bir intifa hakkı veya bir irat hakkı ya da belli aralıklarla tekrarlanan diğer bir edim vasiyet edilen kimsenin istem hakkı, tasarrufta başka bir esas öngörülmüş olmadıkça, eşya hukuku ve borçlar hukuku kurallarına tâbidir.

Kendisine mirasbırakanın ölümünde ödenecek bir sigorta alacağı vasiyet edilen kimse, sigorta sözleşmesinden doğan istem hakkını sigortacıya karşı doğrudan doğruya kullanabilir.

3. Zamanaşımı

Madde 602- Vasiyet alacaklısının dava hakkı, ölüme bağlı kazandırmayı öğrenmesinin veya vasiyet borcu daha sonra muaccel olacaksa muaccel olma tarihinin üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

III. Alacaklıların durumu

Madde 603- Mirasbırakanın alacaklılarının hakları, vasiyet alacaklılarının haklarından, vasiyet alacaklılarının hakları da mirasçılarının alacaklılarının haklarından önce gelir.

Mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılarının alacaklıları ile mirasbırakanın alacaklıları aynı haklara sahiptirler.

IV. Tenkis ve geri isteme

Madde 604- Mirasçılar, vasiyet yükümlülüğünü yerine getirdikten sonra mirasbırakanın daha önce bilmedikleri borçlarını öderlerse, vasiyet alacaklısından vasiyetin tenkisini isteyebilecekleri oranda verileni geri isteme hakkına sahiptirler.

Vasiyet alacaklısı, ancak geri isteme zamanında var olan zenginleşmesi ölçüsünde sorumlu tutulabilir.

B. Ret

I. Ret beyanı

1. Ret hakkı

Madde 605- Yasal ve atanmış mirasçılar mirası reddedebilirler.

Ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır.

2. Süre

a. Genel olarak

Madde 606- Miras, üç ay içinde reddolunabilir.

Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten işlemeye başlar.

b. Terekenin yazımında

Madde 607- Koruma önlemi olarak terekenin yazımı hâlinde mirası ret süresi, yasal ve atanmış mirasçılar için yazım işleminin sona erdiği sulh hâkimi tarafından kendilerine bildirilmesiyle başlar.

3. Ret hakkının geçmesi

Madde 608- Mirası reddetmeden ölen mirasçının ret hakkı kendi mirasçılarına geçer.

Bu mirasçılar için ret süresi, kendilerinin mirasbırakanına mirasın geçtiğini öğrendikleri tarihten başlar. Ancak bu süre, kendilerinin mirasbırakanından geçen mirasın reddi için mirasçıya tanınan süre dolmadıkça sona ermez.

Ret sonucunda miras daha önce mirasçı olmayanlara geçerse; bunlar için ret süresi, önceki mirasçılar tarafından mirasın reddedildiğini öğrendikleri tarihten işlemeye başlar.

4. Reddin şekli

Madde 609- Mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır.

Reddin kayıtsız ve şartsız olması gerekir.

Sulh hâkimi, sözlü veya yazılı ret beyanını bir tutanakla tespit eder.

Süresi içinde yapılmış olan ret beyanı, mirasın açıldığı yerin sulh mahkemesince özel kütüğüne yazılır ve reddeden mirasçı isterse kendisine reddi gösteren bir belge verilir.

Tutanağın ve kütüğün nasıl tutulacağı Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.³³

II. Ret hakkının düşmesi

Madde 610- Yasal süre içinde mirası reddetmeyen mirasçı, mirası kayıtsız şartsız kazanmış olur.

³³ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

Ret süresi sona ermeden mirasçı olarak tereke işlemlerine karışan, terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yapan ya da tereke mallarını gizleyen veya kendisine maleden mirasçı, mirası reddedemez.

Zamanaşımı veya hak düşümü sürelerinin dolmasına engel olmak için dava açılması ve cebrî icra takibi yapılması, ret hakkını ortadan kaldırmaz.

III. Mirasçılardan biri tarafından ret

Madde 611- Yasal mirasçılardan biri mirası reddederse onun payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi, hak sahiplerine geçer.

Mirası reddeden atanmış mirasçının payı, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufundan arzusunun başka türlü olduğu anlaşılmadıkça, mirasbırakanın en yakın yasal mirasçılarına kalır.

IV. En yakın mirasçılardan tamamı tarafından ret

1. Genel olarak

Madde 612- En yakın yasal mirasçılardan tamamı tarafından reddolunan miras, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir.

Tasfiye sonunda arta kalan değerler, mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine verilir.

2. Mirasın sağ kalan eşe geçmesi

Madde 613- Altsoyun tamamının mirası reddetmesi hâlinde, bunların payı sağ kalan eşe geçer.

3. Sonra gelen mirasçılar yararına ret

Madde 614- Mirasçılar, mirası reddederken, kendilerinden sonra gelen mirasçılardan mirası kabul edip etmeyeceklerinin sorulmasını tasfiyeden önce isteyebilirler.

Bu takdirde ret, sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir; bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar.

Bunun üzerine miras, iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir ve tasfiye sonunda arta kalan değerler, önce gelen mirasçılara verilir.

V. Ret süresinin uzatılması

Madde 615- Önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hâkimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabilir veya yeni bir süre tanıyabilir.

VI. Vasiyetin reddi

Madde 616- Vasiyet alacaklısının vasiyeti reddetmesi hâlinde, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, bu reddeden vasiyet yükümlüsü yararlanır.

VII. Mirasçuların alacaklılarının korunması

Madde 617- Malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler.

Reddin iptaline karar verilirse, miras resmen tasfiye edilir.

Bu suretle tasfiye edilen mirastan reddeden mirasçının payına bir şey düşerse bundan, önce itiraz eden alacaklıların, daha sonra diğer alacaklıların alacakları ödenir. Arta kalan değerler ise, ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak olan mirasçılara verilir.

VIII. Ret hâlinde sorumluluk

Madde 618- Ödemeden âciz bir mirasbırakanın mirasını reddeden mirasçular, onun alacaklılarına karşı, ölümünden önceki beş yıl içinde ondan almış oldukları ve mirasın paylaşılmasında geri vermekle yükümlü olacakları değer ölçüsünde sorumlu olurlar.

Olağan eğitim ve öğrenim giderleriyle âdet üzere verilen çeyiz, bu sorumluluğun dışındadır.

İyiniyetli mirasçular, ancak geri verme zamanındaki zenginleşmeleri ölçüsünde sorumlu olurlar.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM RESMÎ DEFTER TUTMA

A. Koşulları

Madde 619- Mirası reddetmeye hakkı olan her mirasçı, terekenin resmî defterinin tutulmasını isteyebilir.

Defter tutma, mirasın reddine ilişkin usule uyulmak suretiyle, bir ay içinde sulh hâkiminden istenir.

Mirasçılardan birinin defter tutma istemi, diğerleri hakkında da etkili olur.

B. Usul

I. Deftere geçirme

Madde 620- Resmî defter, sulh mahkemesi tarafından düzenlenir; bu deftere terekeye ait aktif ve pasifler takdir edilen değerleriyle yazılır.

Mirasbırakanın malî durumu hakkında bilgi sahibi olan herkes, sulh mahkemesi tarafından istenilen bilgiyi vermekle yükümlüdür. Haklı bir sebep olmaksızın bilgi vermeyenler veya yanlış ya da eksik bilgi verenler, bundan doğacak zararları mirasçılara, vasiyet alacaklılarına veya üçüncü kişilere tazminle yükümlüdürler.

Mirasçular, özellikle mirasbırakanın kendilerince bilinen borçlarını sulh mahkemesine bildirmek zorundadırlar.

Resmî defterin nasıl tutulacağı Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.³⁴

II. İlân yoluyla çağrı

Madde 621- Sulh mahkemesi, mirasbırakanın alacaklıları ile borçlularını belli bir süre içinde alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri için bir ay arayla iki defa yapılacak ilân yoluyla çağırır. Çağrı, kefalet sebebiyle alacaklı ve borçlu olanları da kapsar.

İlânda bildirimde bulunmamanın sonuçları hakkında alacaklıların dikkatleri çekilir.

Bildirim süresi, ikinci ilândan başlayarak en az bir aydır.

III. Doğrudan doğruya deftere geçirme

Madde 622- Resmî kayıtlardan veya mirasbırakanın belgelerinden varlığı anlaşılan alacaklar ve borçlar, deftere doğrudan doğruya geçirilir.

Deftere geçirilenler, alacaklılara ve borçlulara bildirilir.

IV. Defter tutmanın sona ermesi

Madde 623- İlânda belirtilen sürenin dolmasıyla defterin tutulması sona erer ve defter, bu tarihten başlayarak tanınacak en az bir aylık süre içinde ilgililerce incelenebilir.

Defter tutma giderleri terekeden ödenir. Giderler terekeden karşılanamazsa defter tutulmasını istemiş olan mirasçılardan alınır.

C. Defter tutma sırasında mirasçılarının durumu

I. Yönetim

Madde 624- Defter tutma süresince ancak zorunlu yönetim işleri yapılabilir.

Mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi sulh mahkemesince kendisine bırakılan mirasçıdan diğer mirasçılar güvence göstermesini isteyebilirler.

II. İcra takibi, dava ve zamanaşımı

Madde 625- Resmî defter tutulması devam ettiği sürece mirasbırakanın borçları için icra takibi yapılamaz.

Bu süre içinde zamanaşımı işlemez.

Acele hâller dışında, davalara devam edilemeyeceği gibi, yeni dava da açılmaz.

D. Sonuçları

I. Beyana çağrı

³⁴ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 626- Defteri inceleme süresi bittikten sonra her mirasçı, mahkemece bir ay içinde beyanda bulunmaya çağrılır.

Koşullar gerektirdiği takdirde sulh mahkemesi, tereke mallarına yeni değer biçilmesi, uyuşmazlıkların çözümü ve benzeri durumlar için ek süre verebilir.

II. Beyan

Madde 627- Mirasçılardan her biri, tanınan süre içinde mirası reddettiğini veya resmî tasfiye istediğini ya da deftere göre veya kayıtsız şartsız kabul ettiğini beyan edebilir.

Süresi içinde herhangi bir beyanda bulunmayan mirasçı, mirası tutulan deftere göre kabul etmiş sayılır.

III. Resmî deftere göre kabulün sonuçları

1. Deftere yazılanlardan sorumluluk

Madde 628- Resmî deftere göre kabul edilen miras, mirasçıya sadece deftere yazılmış borçlarla geçer.

Bu suretle mirasın geçmesi, mirasın açıldığı tarihten başlayarak hüküm ifade eder.

Mirasçı, mirasbırakanın deftere yazılmış olan borçlarından hem tereke malları, hem kendi malvarlığı ile sorumludur.

2. Deftere yazılmayanlardan sorumluluk

Madde 629- Alacaklarını süresi içinde yazdırmayan alacaklılara karşı mirasçı, kendi kişisel mallarıyla sorumlu olmadığı gibi; terekeden kendisine geçen mallarla da sorumlu tutulamaz.

Ancak, alacaklının kusuru olmadan deftere yazdıramadığı veya bildirdiği hâlde deftere yazılmamış alacakları için mirasçı, zenginleşmesi ölçüsünde sorumlu kalır.

Alacakları, tereke mallarıyla güvence altına alınmış olan alacaklılar deftere geçirilmemiş olsa bile bu haklarını güvenceden alabilirler.

3. Kefalet borçlarından sorumluluk

Madde 630- Mirasbırakanın kefaletten doğan borçları defterde ayrı bir yere yazılır ve mirasçılar, mirası kayıtsız ve şartsız kabul etmiş olsalar bile, bu borçlardan terekenin iflâs hükümlerine göre tasfiyesi hâlinde kefalet sebebiyle alacaklı olanlara ne düşecek idiyse ancak o miktarla sorumlu olurlar.

E. Mirasın Devlete geçmesi hâli

Madde 631- Mirasın Devlete geçmesi hâlinde sulh mahkemesi, re'sen yukarıdaki usuller

uyarınca terekenin resmî defterini düzenler.

Devlet, deftere yazılan borçlardan sadece miras yoluyla edindiği değerler ölçüsünde sorumludur.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

RESMÎ TASFİYE

A. Koşulları

I. Mirasçılarının istemi ile

Madde 632- Her mirasçı, mirası ret veya resmî deftere göre kabul edeceği yerde terekenin resmî tasfiyesini isteyebilir.

Bu istem, birlikte mirasçı olanlardan birinin mirası kabul etmesi hâlinde dikkate alınmaz.

Resmî tasfiye hâlinde mirasçılar, terekenin borçlarından sorumlu olmazlar.

II. Mirasbırakanın alacaklılarının istemi ile

Madde 633- Mirasbırakanın alacaklarını elde edemeyeceklerinden inandırıcı sebeplerle kuşku duyan alacaklıları, istedikleri hâlde alacakları ödenmediği veya kendilerine güvence verilmediği takdirde, mirasbırakanın ölümünden ya da vasiyetnamenin açılmasından başlayarak üç ay içinde, terekenin resmî tasfiyesini isteyebilirler.

Aynı koşulların varlığı hâlinde vasiyet alacaklıları da, haklarının korunması için gerekli önlemlerin alınmasını isteyebilirler.

B. Usul

I. Yönetim

Madde 634- Resmî tasfiye, sulh mahkemesince veya atayacağı bir ya da birkaç tasfiye memuru tarafından yapılır.

Resmî tasfiyeye terekenin defterinin düzenlenmesiyle başlanır ve aynı zamanda yapılacak ilânla mirasbırakanın alacaklılarından ve borçlularından, belirtilen süre içinde alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri istenir.

Terekenin daha önce resmî defteri düzenlenmiş ise resmî tasfiye bu deftere göre yapılır.

Tasfiye memuru, göreviyle ilgili işlerini sulh mahkemesinin gözetim ve denetimi altında yürütür. Mirasçılar ve tereke alacaklıları, sulh mahkemesine, tasfiye memuru tarafından yapılan veya tasarlanan işlemlerden dolayı bunu öğrendikleri tarihten başlayarak yedi gün içinde yazılı olarak şikâyette bulunabilirler.

II. Olağan usul ile tasfiye

Madde 635- Resmî tasfiye, mirasbırakanın yürüyen işlerinin tamamlanmasını, borçlarının yerine getirilmesini, alacaklarının tahsilini, vasiyet borçlarının terekenin olanağı ölçüsünde yerine

getirilmesini, zorunlu olduğu takdirde mirasbırakanın haklarının ve borçlarının mahkemece tespitini ve mallarının paraya çevrilmesini kapsar.

Tasfiye memuru, tereke ile ilgili dava, takip ve idarî işlemler hakkında mirasçılara bilgi vermekle yükümlüdür.

Terekedeki taşınmazlar, açık artırma veya bütün mirasçıların kabulü hâlinde pazarlık yoluyla satılır.

Mirasçılar, tasfiye devam ederken tasfiye için gerekli olmayan tereke mallarının ve paranın kısmen veya tamamen kendilerine verilmesini isteyebilirler.

III. İflâs usulü ile tasfiye

Madde 636- Mevcudu borçlarını ödemeye yetmeyen terekenin tasfiyesi, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre yapılır.

BEŞİNCİ AYIRIM MİRAS SEBEBİYLE İSTİHKAK DAVASI

A. Koşulları

Madde 637- Yasal veya atanmış mirasçı, terekeyi veya bazı tereke mallarını elinde bulunduran kimseye karşı mirasçılıktaki üstün hakkını ileri sürerek miras sebebiyle istihkak davası açabilir.

Bu davada hâkim, mirasçılık sıfatıyla ilgili uyuşmazlıkları da çözer.

Hâkim, davacının istemi üzerine hakkın korunması için davalının güvence göstermesi veya tapu kütüğüne şerh verilmesi gibi gerekli her türlü önlemi alır.

B. Hükümleri

Madde 638- Miras sebebiyle istihkak davasının kabulü hâlinde, tereke veya terekeye dahil mal, davacıya zilyetliğe ilişkin hükümler uyarınca verilir.

Miras sebebiyle istihkak davasında davalı, tereke malını zamanaşımı yoluyla kazandığını ileri süremez.

C. Zamanaşımı

Madde 639- Miras sebebiyle istihkak davası, davacının kendisinin mirasçı olduğunu ve iyiniyetli davalının terekeyi veya tereke malını elinde bulundurduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mirasbırakanın ölümünün veya vasiyetnamenin açılmasının üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

İyiniyetli olmayanlara karşı zamanaşımı süresi yirmi yıldır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MİRASIN PAYLAŞILMASI

BİRİNCİ AYIRIM PAYLAŞIMDAN ÖNCE MİRAS ORTAKLIĞI

A. Mirasın geçmesinin sonucu

I. Miras ortaklığı

Madde 640- Birden çok mirasçı bulunması hâlinde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar, mirasçılar arasında terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana gelir.

Mirasçılar terekeye elbirliğiyle sahip olurlar ve sözleşme veya kanundan doğan temsil ya da yönetim yetkisi saklı kalmak üzere, terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf ederler.

Mirasçılardan birinin istemi üzerine sulh mahkemesi, miras ortaklığına paylaşmaya kadar bir temsilci atayabilir.

Mirasçılardan her biri, terekedeki hakların korunmasını isteyebilir. Sağlanan korumadan mirasçılarının hepsi yararlanır.

Bir mirasçı ödemedен aciz hâlinde ise, mirasın açılması üzerine diğer mirasçılar, haklarının korunması için gerekli önlemlerin gecikmeksizin alınmasını sulh mahkemesinden isteyebilirler.

II. Mirasçılarının sorumluluğu

Madde 641- Mirasçılar, tereke borçlarından müteselsilen sorumludurlar.

Ana ve baba veya büyük ana ve büyük baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini veya gelirlerini aileye özgülleyen ergin çocuklar ile torunlara verilecek uygun miktardaki tazminat, bu yüzden terekenin borç ödemedен acze düşmemesi kaydıyla tereke borcu sayılır.

B. Paylaşmayı isteme hakkı

Madde 642- Mirasçılardan her biri, sözleşme veya kanun gereğince ortaklığı sürdürmekle yükümlü olmadıkça, her zaman mirasın paylaşılmasını isteyebilir.

Her mirasçı, terekedeki belirli malların aynen, olanak yoksa satış yoluyla paylaşılmasına karar verilmesini sulh mahkemesinden isteyebilir. Mirasçılardan birinin istemi üzerine hâkim, terekenin tamamını ve terekedeki malların her birini göz önünde tutarak, olanak varsa taşınmazlardan her birinin tamamının bir mirasçıya verilmesi suretiyle paylaştırmayı yapar. Mirasçılara verilen taşınmazların değerleri arasındaki fark para ödenmesi yoluyla giderilerek miras payları arasında denkleştirme sağlanır.

Paylaşmanın derhâl yapılması, paylaşım konusu malın veya terekenin değerini önemli ölçüde azaltacaksa; sulh hâkimi, mirasçılardan birinin istemi üzerine bu malın veya terekenin paylaşılmasının ertelenmesine karar verebilir.

C. Cenin nedeniyle erteleme

Madde 643- Mirasın açıldığı tarihte, mirasçı olabilecek bir cenin varsa paylaşma doğumuna kadar ertelenir.

Ana muhtaç ise, doğuma kadar geçim giderlerinin terekeden sağlanmasını isteyebilir.

D. Elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesi

Madde 644- Bir mirasçı, terekeye dahil malların tamamı veya bir kısmı üzerindeki elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesi isteminde bulunduğu takdirde sulh hâkimi, diğer mirasçılara çağrıda bulunarak belirleyeceği süre içinde varsa itirazlarını bildirmeye davet eder.

Elbirliği mülkiyetinin devamını haklı kılacak bir itiraz ileri sürülmediği veya mirasçılardan biri belirlenen süre içinde paylaşma davası açmadığı takdirde, istem konusu mal üzerindeki elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesine karar verilir.

Terekeye dahil diğer hakların ve alacakların paylar oranında bölünmesi hususunda da yukarıdaki hükümler uygulanır.

E. Birlikte yaşayanların hakkı

Madde 645- Mirasbırakanın ölümünde onunla birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimseler, ölüm tarihinden başlayarak üç aylık bakım ve geçim giderlerinin terekeden sağlanmasını isteyebilirler.

İKİNCİ AYIRIM

PAYLAŞMANIN NASIL YAPILACAĞI

A. Genel olarak

Madde 646- Yasal mirasçılar, gerek kendi aralarında, gerek atanmış mirasçılarla birlikte mirası aynı kurallara göre paylaşırlar.

Aksine düzenleme olmadıkça mirasçılar, paylaşmanın nasıl yapılacağını serbestçe kararlaştırırlar.

Tereke mallarına zilyet olan veya mirasbırakana borçlu bulunan mirasçılar, paylaşma sırasında bu konuda eksiksiz bilgi vermekle yükümlüdürler.

B. Paylaşma kuralları

I. Mirasbırakanın tasarrufu

Madde 647- Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufuyla paylaşmanın nasıl yapılacağı ve payların nasıl oluşturulacağı hakkında kurallar koyabilir.

Bu kurallar, mirasbırakan tarafından kastedilmemiş olan bir eşitsizlik hâlinde payların denkleştirilmesi olanağı saklı kalmak kaydıyla, mirasçılar için bağlayıcıdır.

Aksini arzu ettiği tasarruftan anlaşılmadıka, mirasbırakanın tereke malını bir mirasçıya özgülemesi, vasiyet olmayıp sadece paylaşırma kuralı sayılır.

II. Paylaşmaya kayyımın katılması

Madde 648- Açılmış mirasta bir mirasçının payını devralmış veya haczettirmiş olan ya da elinde mirasçıya karşı alınmış borç ödemededen aciz belgesi bulunan alacaklı, sulh hâkiminden bu mirasçının yerine paylaşmaya katılmak üzere bir kayyım atanmasını isteyebilir.

C. Paylaşmanın gerçekleşmesi

I. Mirasçıların eşitliği

Madde 649- Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça mirasçılar, paylaşmada terekenin bütün malları üzerinde eşit hakka sahiptirler.

Mirasçılar, mirasbırakan ile aralarındaki ilişkiler hakkında paylaşmanın eşitliğe ve adalete uygun olması için göz önüne alınması gereken bütün bilgileri birbirlerine vermekle yükümlüdürler.

Mirasçılardan her biri, tereke borçlarının paylaşmadan önce ödenmesini veya güvenceye bağlanmasını isteyebilir.

II. Payların oluşturulması

Madde 650- Mirasçılar, tereke mallarından mirasçı veya ortak kök sayısınca pay oluştururlar.

Anlaşma olmazsa, mirasçılardan her biri, payların oluşturulmasını sulh mahkemesinden isteyebilir. Payların oluşturulmasında hâkim, yerel âdetleri, mirasçılarının kişisel durumlarını ve çoğunluğun arzusunu göz önünde bulundurur.

Payların özgülenmesi mirasçılarının anlaşması uyarınca yapılır. Buna olanak bulunmazsa kur'a çekilir.

III. Bazı malların özgülenmesi veya satılması

Madde 651- Değerinde önemli azalma olmadan bölünemeyen tereke malı, bütün olarak mirasçılardan birine özgülenir.

Mirasçılar bir tereke malının bölünmesi veya özgülenmesi konusunda anlaşamazlarsa, o mal satılır ve bedeli bölüştürülür.

Mirasçılardan biri istemde bulunursa satış artırma yoluyla yapılır. Mirasçılar artırmanın şekli konusunda anlaşamazlarsa sulh hâkimi, artırmanın mirasçılar arasında veya herkese açık yapılmasına karar verir.

D. Aile konutu ve ev eşyasının sağ kalan eşe özgülenmesi

Madde 652- Eşlerden birinin ölümü hâlinde tereke malları arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; sağ kalan eşe, bunlar üzerinde kendisine miras hakkına mahsuben mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya mirasbırakanın diğer yasal mirasçılarından birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.

Mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek ve sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde, sağ kalan eş bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır.

E. Özellikleri olan eşya

I. Bütünlük oluşturan veya aile belgeleri ile özel anı değeri olan eşya

Madde 653- Mirasçılardan birinin karşı çıkması hâlinde, nitelikleri veya özgüledikleri amaç gereği bir bütünlük oluşturan eşya birbirinden ayrılamaz.

Aile belgeleri ile aile için özel anı değeri olan eşya, mirasçılardan birinin karşı çıkması hâlinde satılamaz. Mirasçılar arasında anlaşmazlık çıkarsa sulh hâkimi, yerel âdetleri, âdet yoksa kişisel durumları göz önünde tutarak bu eşyanın, payına mahsup edilmek veya edilmemek suretiyle mirasçılardan birine özgülenmesine ya da satılmasına karar verir.

Özel kanun hükümleri saklıdır.

II. Mirasbırakanın mirasçılardaki alacakları

Madde 654- Mirasbırakanın bir mirasçıda alacağı, paylaşma sırasında o mirasçının payına mahsup edilir.

III. Rehnedilmiş tereke malları

Madde 655- Paylaşmada kendisine mirasbırakanın borçları için rehnedilmiş bir tereke malı düşen mirasçı, o malın güvence altına aldığı borcu üstlenmiş olur.

IV. Taşınmazlar

1. Bölünme

Madde 656- Taşınmazların bölünmelerine ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

2. Özgülenme

a. Özgülenmeye esas olan değer

Madde 657- Taşınmazlar, paylaşmanın yapıldığı zamandaki gerçek değerleri esas alınarak mirasçılara özgülenir.

Tarımsal taşınmazlar gelir değerine, diğer taşınmazlar sürüm değerine göre özgülenir.

b. Değerin belirlenmesi

Madde 658- Mirasçılar özgülenme değeri üzerinde uyuşamazlarsa, bu değer sulh hâkimi tarafından belirlenir.

V. Tarımsal işletmeler

1. Paylaştırma dışında bırakma

a. Koşulları

Madde 659- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

b. Taşınırın özgülenmesi

Madde 660- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

c. Özgülenmenin hangi mirasçıya yapılacağı

Madde 661- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

d. Ölüme bağlı tasarruf ile düzenleme

Madde 662- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

e. Ergin olmayan mirasçılar

Madde 663- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

2. Aile malları ortaklığı

a. İstem hakkı

Madde 664- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

b. Ortaklığın sona erdirilmesi

Madde 665- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

3. Diğer mirasçılarının paylarının mirasçı irat senediyle karşılanması

Madde 666- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

4. Yan sınaî işletme

Madde 667- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

5. İşletmenin satılması

Madde 668- (Mülga: 30/4/2014-6537/9 md.)

ÜÇÜNCÜ AYIRIM MİRASTA DENKLEŞTİRME

A. Mirasçılar arasında

Madde 669- Yasal mirasçılar, mirasbırakandan miras paylarına mahsuben elde ettikleri sağlararası karşılıksız kazandırmaları, denkleştirmeyi sağlamak için terekeye geri vermekle birbirlerine karşı yükümlüdürler.

Mirasbırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tâbidir.

B. Mirasçılık sıfatının kaybı hâlinde

Madde 670- Mirasın açılmasından önce veya sonra mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçıya ait geri verme yükümlülüğü, onun yerini alan mirasçılara, miras paylarında meydana gelen artış oranında geçer.

C. Denkleştirme şekli

I. Geri verme veya mahsup

Madde 671- Geri vermekle yükümlü olan mirasçı, dilerse aldığı aynen geri verir; dilerse payından fazla olsa bile değerini miras payına mahsup ettirir.

Mirasbırakanın bu kurala aykırı tasarrufları ve mirasçıların tenkise ilişkin hakları saklıdır.

II. Miras payını aşan kazandırmalar

Madde 672- Yapılan kazandırma miras payını aştığı takdirde mirasçı, mirasbırakanın bunu kendisine bırakmak istediğini ispat ederse, bu fazlalık denkleştirmeye tâbi olmaz. Diğer mirasçıların tenkise ilişkin hakları saklıdır.

III. Denkleştirme değeri

Madde 673- Denkleştirme, kazandırmanın denkleştirme anındaki değerine göre yapılır.

Yarar ve zarar ile gelir ve giderler hakkında mirasçılar arasında sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır.

D. Eğitim ve öğrenim giderleri

Madde 674- Çocukların eğitim ve öğrenimi için yapılan giderler sebebiyle geri verme yükümlülüğü, mirasbırakanın aksini arzu ettiği ispat edilmedikçe, ancak alışılmış ölçüleri aşan kısım için mevcuttur.

Eğitim ve öğrenimini tamamlamamış olan veya engelliliği bulunan çocuklara, paylaşmada hakkaniyete uygun bir ödeme yapılır.³⁵

E. Hediyeler ve evlenme giderleri

Madde 675- Olağan hediyeler ile evlenme sırasında yapılan geleneğe uygun giderler denkleştirmeye tâbi değildir.

Altsoy hısımlarının evlenmelerinde, alışılmış ölçüler içinde yapılan çeyiz giderleri hakkında denkleştirmeye tâbi tutmama arzusunun bulunduğu asıldır.

³⁵ 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle, bu fıkrafta yer alan “sakatlıkları” ibaresi “engelliliği” şeklinde değiştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM

PAYLAŞMANIN TAMAMLANMASI VE SONUCU

A. Paylaşmanın sonuçlandırılması

I. Paylaşma sözleşmesi

Madde 676- Mirasçılar arasında payların oluşturulması ve fiilen alınması veya aralarında yapacakları paylaşma sözleşmesi mirasçıları bağlar.

Paylaşma sözleşmesiyle mirasçılar, tereke mallarının tamamı veya bir kısmı üzerindeki elbirliği mülkiyetinin miras payları oranında paylı mülkiyete dönüştürülmesini de kabul edebilirler.

Paylaşma sözleşmesinin geçerliliği yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır.

II. Miras payı üzerinde sözleşme

Madde 677- Terekenin tamamı veya bir kısmı üzerinde miras payının devri konusunda mirasçılar arasında yapılan sözleşmelerin geçerliliği yazılı şekle bağlıdır.

Bir mirasçının üçüncü kişiyle yapacağı böyle bir sözleşmenin geçerliliği, noterlikçe düzenlenmesine bağlıdır. Sözleşme bu kişiye paylaşmaya katılma yetkisi vermez; sadece paylaşma sonunda mirasçıya öngülenen payın kendisine verilmesini isteme hakkını sağlar.

III. Mirasın açılmasından önce yapılan sözleşmeler

Madde 678- Mirasbırakanın katılması veya izni olmaksızın bir mirasçının henüz açılmamış bir miras hakkında diğer mirasçılar veya üçüncü bir kişi ile yapacağı sözleşmeler geçerli değildir.

Böyle bir sözleşme gereğince yerine getirilmiş olan edimlerin geri verilmesi istenebilir.

B. Mirasçıların birbirine karşı sorumluluğu

I. Garanti borcu

Madde 679- Paylaşmanın tamamlanmasından sonra mirasçılar, paylarına düşen mallar için birbirlerine karşı satım hükümlerine göre sorumludurlar.

Mirasçılar, paylaşmada her birine öngülenmiş olan alacakların varlığını birbirlerine karşı garanti ettikleri gibi; borsaya kayıtlı olan kıymetli evrak dışında, alacağın mirasçının hakkına mahsup edilen miktarı için borçlunun ödeme gücünden adı kefil gibi sorumludurlar.

Garantiye ve kefalete dayanan dava, paylaşma tarihinin veya daha sonra yerine getirilecek alacaklarda muacceliyet tarihinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

II. Paylaşma sözleşmesinin geçersizliği

Madde 680- Borçlar Kanununun geçersizliğe ilişkin genel hükümleri, paylaşma sözleşmeleri hakkında da uygulanır.

C. Mirasçılarının üçüncü kişilere karşı sorumluluğu

I. Müteselsil sorumluluk

Madde 681- Mirasçılar, bölünmesine veya nakline alacaklı tarafından açık veya örtülü olarak rıza gösterilmemiş olan tereke borçlarından dolayı, paylaşmadan sonra da bütün malvarlıklarıyla müteselsilen sorumludurlar.

Paylaşmanın gerçekleştiği tarihin veya daha sonra yerine getirilecek borçlarda muacceliyet tarihinin üzerinden beş yıl geçmekle teselsül sona erer.

II. Mirasçılara rücu

Madde 682- Paylaşma sözleşmesinde ödenmesi kendisine yükletilmemiş olan bir tereke borcunu veya üzerine aldığı miktardan fazlasını ödeyen mirasçı, diğer mirasçılara rücu edebilir.

Rücu hakkı, ilk önce, ödenmiş olan borcu paylaşma sözleşmesiyle üstlenmiş bulunan mirasçıya karşı kullanılır.

Diğer hâllerde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, mirasçılardan her biri terekedeki borçları miras payı oranında ödemekle yükümlüdür.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

EŞYA HUKUKU

BİRİNCİ KISIM

MÜLKİYET

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL HÜKÜMLER

A. Mülkiyet hakkının içeriği

Madde 683- Bir şeye malik olan kimse, hukuk düzeninin sınırları içinde, o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir.

Malik, malını haksız olarak elinde bulunduran kimseye karşı istihkak davası açabileceği gibi, her türlü haksız elatmanın önlenmesini de dava edebilir.

B. Mülkiyet hakkının kapsamı

I. Bütünleyici parça

Madde 684- Bir şeye malik olan kimse, o şeyin bütünleyici parçalarına da malik olur.

Bütünleyici parça, yerel âdetlere göre asıl şeyin temel unsuru olan ve o şey yok edilmedikçe, zarara uğratılmadıkça veya yapısı değiştirilmedikçe ondan ayrılmasına olanak bulunmayan parçadır.

II. Doğal ürünler

Madde 685- Bir şeyin maliki, onun ürünlerinin de maliki olur.

Ürünler, dönemselsel olarak elde edilen doğal veya hukukî ürünler ile bir şeyin özgülendiği amaca göre âdetler gereği ondan elde edilmesi uygun görülen diğer verimlerdir.

Doğal ürünler asıl şeyden ayrılıncaya kadar onun bütünleyici parçasıdır.

III. Eklenti

1. Tanım

Madde 686- Bir şeye ilişkin tasarruflar, aksi belirtilmedikçe onun eklentisini de kapsar.

Eklenti, asıl şey malikinin anlaşılabilen arzusuna veya yerel âdetlere göre, işletilmesi, korunması veya yarar sağlaması için asıl şeye sürekli olarak özgülünen ve kullanılmasında birleştirme, takma veya başka bir biçimde asıl şeye bağlı kılınan taşınır maldır.

Eklenti, asıl şeyden geçici olarak ayrılmakla bu niteliğini kaybetmez.

2. Eklenti sayılmayanlar

Madde 687- Asıl şeye zilyet olan kimsenin sadece geçici olarak kullanması veya tüketmesi için özgülünen ya da asıl şeyin özel niteliği ile herhangi bir ilişkisi bulunmadan sadece korunmak, satılmak veya kiraya verilmek üzere onunla birleştirilen şeyler eklenti sayılmaz.

C. Birlikte mülkiyet

I. Paylı mülkiyet

1. Genel kurallar

Madde 688- Paylı mülkiyette birden çok kimse, maddî olarak bölünmüş olmayan bir şeyin tamamına belli paylarla maliktir.

Başka türlü belirlenmedikçe, paylar eşit sayılır.

Paydaşlardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Pay devredilebilir, rehnedilebilir ve alacaklılar tarafından haczettirilebilir.

2. Yönetim ve tasarruf

a. Anlaşmalar

Madde 689- Paydaşlar, kendi aralarında oybirliğiyle anlaşarak yararlanma, kullanma ve yönetime ilişkin konularda kanun hükümlerinden farklı bir düzenleme yapabilirler. Ancak, böyle bir anlaşmayla paydaşların aşağıdaki hak ve yetkileri kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz:

1. Paylı mülkiyet konusu eşyanın kullanılabilirliğinin ve değerinin korunması için zorunlu olan yönetim işlerini yapmak ve gerektiğinde mahkemeden buna ilişkin önlemlerin alınmasını istemek,

2. Eşyayı bir zarar tehlikesinden veya zararın artmasından korumak için derhâl alınması gereken önlemleri bütün paydaşlar hesabına almak.

Taşınmazlarla ilgili anlaşmalar imzalarının noterlikçe onaylanması koşuluyla paydaşlardan birinin başvurusu üzerine tapu kütüğüne şerh verilebilir.

b. Olağan yönetim işleri

Madde 690- Paydaşlardan her biri olağan yönetim işlerini yapmaya, özellikle küçük onarımları yaptırmaya ve tarımsal işleri yürütmeye yetkilidir.

Zorunlu ve ivedi işlerin yapılmasına ilişkin kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, paydaşların çoğunlukla alacağı kararla olağan yönetim işlerinde yetkiyle ilgili farklı düzenleme getirilebilir.

c. Önemli yönetim işleri

Madde 691- İşletme usulünün veya tarım türünün değiştirilmesi, adî kiraya veya ürün kirasına ilişkin sözleşmelerin yapılması veya feshi, toprağın ıslahı gibi önemli yönetim işleri için pay ve paydaş çoğunluğuyla karar verilmesi gerekir.

Olağan yönetim sınırlarını aşan ve paylı malın değerinin veya yarar sağlamaya elverişliliğinin korunması için gerekli bakım, onarım ve yapı işlerinde de aynı çoğunluk aranır.

Pay ve paydaşların eşitliği hâlinde hâkim, paydaşlardan birinin istemi üzerine bütün paydaşların menfaatini gözeterek hakkaniyete uygun bir karar verir; gerekli gördüğü işlerin yapılması için paydaşlar arasından veya dışarıdan bir kayyım atayabilir.

d. Olağanüstü yönetim işleri ve tasarruflar

Madde 692- Paylı malın özgülendiği amacın değiştirilmesi, korumanın veya olağan şekilde kullanmanın gerekli kıldığı ölçüyü aşan yapı işlerine girişilmesi veya paylı malın tamamı üzerinde tasarruf işlemlerinin yapılması, oybirliğiyle aksi kararlaştırılmış olmadıkça, bütün paydaşların kabulüne bağlıdır.

Paylar üzerinde taşınmaz rehni veya taşınmaz yükü kurulmuşsa, paydaşlar malın tamamını benzer haklarla kayıtlayamazlar.

3. Yararlanma, kullanma ve koruma

Madde 693- Paydaşlardan her biri, diğerlerinin hakları ile bağdaştığı ölçüde paylı maldan yararlanabilir ve onu kullanabilir.

Uyuşmazlık hâlinde yararlanma ve kullanma şeklini hâkim belirler. Bu belirleme, paylı malın kullanılmasının zaman veya yer itibarıyla paydaşlar arasında bölünmesi biçiminde de olabilir.

Paydaşlardan her biri, bölünemeyen ortak menfaatlerin korunmasını diğer paydaşları temsilen sağlayabilir.

4. Giderler ve yükümlülükler

Madde 694- Paylı mülkiyetten doğan veya paylı malı ilgilendiren yönetim giderleri, vergiler ve diğer yükümlülükler, aksine bir hüküm bulunmadıkça, paydaşlar tarafından payları oranında karşılanır.

Payına düşenden fazlasını ödemiş bulunan paydaş, diğerlerine payları oranında rücu edebilir.

5. Kararların bağlayıcılığı

Madde 695- Yararlanma, kullanma ve yönetime ilişkin konularda paydaşların yaptıkları düzenleme ve aldıkları kararlar ile mahkemece verilen kararlar, sonradan paydaş olan veya pay üzerinde aynî hak kazanan kimseleri de bağlar.

Taşınmazlarda yararlanma, kullanma ve yönetime ilişkin kararların sonradan paydaş olan veya pay üzerinde aynî hak kazananları bağlaması için, bunların tapu kütüğüne şerh edilmesi gerekir.

6. Paydaşlıktan çıkarma

a. Paydaşın çıkarılması

Madde 696- Kendi tutum ve davranışlarıyla veya malın kullanılmasını bıraktığı ya da fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin tutum ve davranışlarıyla diğer paydaşların tamamına veya bir kısmına karşı olan yükümlülüklerini ağır biçimde çiğneyen paydaş, bu yüzden onlar için paylı mülkiyet ilişkisinin devamını çekilmez hâle getirmişse, mahkeme kararıyla paydaşlıktan çıkarılabilir.

Davanın açılması, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, pay ve paydaş çoğunluğuyla karar verilmesine bağlıdır.

Hâkim, çıkarma istemini haklı gördüğü takdirde, çıkarılacak paydaşın payını karşılayacak kısmı maldan ayırmaya olanak varsa, bu ayırmayı yaparak ayrılan parçanın paylı mülkiyetten çıkarılana özgülenmesine karar verir.

Aynen ayrılmasına olanak bulunmayan maldaki payın dava tarihindeki değeriyle kendilerine devrini isteyen paydaş veya paydaşlar bu istemlerini paydaşlıktan çıkarma istemi ile birlikte ileri sürmek zorundadırlar. Hâkim, hüküm vermeden önce re'sen belirleyeceği uygun bir süre içinde pay değerinin ödenmesine veya tevdiine karar verir. Davanın kabulü hâlinde payın istemde bulunan adına tesciline hükmolunur.

Payı karşılayacak kısım maldan aynen ayrılamaz ve bu payı isteyen paydaş da bulunmazsa hâkim, davalıya payını devretmesi için bir süre belirler ve bu süre içinde devredilmeyen payın açık artırmayla satışına karar verir. Satış kararı, cebri icra yoluyla paraya çevirmeye ilişkin hükümler uyarınca yerine getirilir.

b. Diğer hak sahiplerinin çıkarılması

Madde 697- Bir paydaşın çıkarılmasına ilişkin hükümler, kıyas yoluyla, pay üzerinde intifa veya diğer bir aynî ya da tapuya şerh edilmiş kişisel yararlanma hakkı sahipleri hakkında da uygulanır. Ancak, devri caiz olmayan bir hakkın uygun bir tazminat karşılığında sona ermesine karar verilir.

7. Paylı mülkiyetin sona ermesi

a. Paylaşma istemi

Madde 698- Hukukî bir işlem gereğince veya paylı malın sürekli bir amaca özgülenmiş olması sebebiyle paylı mülkiyeti devam ettirme yükümlülüğü bulunmadıkça, paydaşlardan her biri malın paylaşılmasını isteyebilir.

Paylaşmayı isteme hakkı, hukukî bir işlemle en çok on yıllık süre ile sınırlandırılabilir. Taşınmazlarda paylı mülkiyetin devamına ilişkin sözleşmeler, resmî şekle bağlıdır ve tapu kütüğüne şerh verilebilir.

Uygun olmayan zamanda paylaşma isteminde bulunulamaz.

b. Paylaşma biçimi

Madde 699- Paylaşma, malın aynen bölüşülmesi veya pazarlık ya da artırmayla satılarak bedelinin bölüşülmesi biçiminde gerçekleştirilir.

Paylaşma biçiminde uyuşma sağlanamazsa, paydaşlardan birinin istemi üzerine hâkim, malın aynen bölünerek paylaşılmasına, bölünen parçaların değerlerinin birbirine denk düşmemesi hâlinde eksik değerdeki parçaya para eklenerek denkleştirme sağlanmasına karar verir.

Bölme istemi durum ve koşullara uygun görülmezse ve özellikle paylı malın önemli bir değer kaybına uğramadan bölünmesine olanak yoksa, açık artırmayla satışa hükmolunur. Satışın paydaşlar arasında artırmayla yapılmasına karar verilmesi, bütün paydaşların rızasına bağlıdır.

c. İntifa hakkı sahibinin durumu

Madde 700- Bir paydaşın kendi payı üzerinde intifa hakkı kurması hâlinde, diğer paydaşlardan biri intifa hakkının kurulduğunun kendisine tebliğinden başlayarak üç ay içinde paylaşma isteminde bulunursa; satış yoluyla paylaşmada intifa hakkı, buna ilişkin paya düşecek bedel üzerinde devam eder.

II. Elbirliği mülkiyeti

1. Kaynakları ve niteliği

Madde 701- Kanun veya kanunda öngörülen sözleşmeler uyarınca oluşan topluluk dolayısıyla mallara birlikte malik olanların mülkiyeti, elbirliği mülkiyetidir.

Elbirliği mülkiyetinde ortakların belirlenmiş payları olmayıp her birinin hakkı, ortaklığa giren malların tamamına yaygındır.

2. Hükümleri

Madde 702- Ortakların hakları ve yükümlülükleri, topluluğu doğuran kanun veya sözleşme hükümleri ile belirlenir.

Kanunda veya sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, gerek yönetim, gerek tasarruf işlemleri için ortakların oybirliğiyle karar vermeleri gerekir.

Sözleşmeden doğan topluluk devam ettiği sürece, paylaşma yapılamaz ve bir pay üzerinde tasarrufta bulunulamaz.

Ortaklardan her biri, topluluğa giren hakların korunmasını sağlayabilir. Bu korumadan bütün ortaklar yararlanır.

3. Sona ermesi

Madde 703- Elbirliği mülkiyeti, malın devri, topluluğun dağılması veya paylı mülkiyete geçilmesiyle sona erer.

Paylaştırma, aksine bir hüküm bulunmadıkça, paylı mülkiyet hükümlerine göre yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM TAŞINMAZ MÜLKİYETİ

BİRİNCİ AYIRIM

TAŞINMAZ MÜLKİYETİNİN KONUSU, KAZANILMASI VE KAYBI

A. Taşınmaz mülkiyetinin konusu

Madde 704- Taşınmaz mülkiyetinin konusu şunlardır:

1. Arazi,
2. Tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar,
3. Kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler.

B. Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması

I. Tescil

Madde 705- Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tescille olur.

Miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hâllerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır.

II. Kazanma yolları

1. Hukukî işlem

Madde 706- Taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan sözleşmelerin geçerli olması, resmî şekilde düzenlenmiş bulunmalarına bağlıdır.

Ölüme bağlı tasarruflar ve mal rejimi sözleşmeleri, kendilerine özgü şekillere tâbidir.

2. İşgal

Madde 707- Tapu kütüğüne kayıtlı bir taşınmazın mülkiyetinin işgal yoluyla kazanılması, ancak kaydının malikin istemiyle terkin edilmiş olmasına bağlıdır.

Tapuya kayıtlı olmayan taşınmazlar üzerinde işgal yoluyla mülkiyet kazanılamaz.

3. Yeni arazi oluşması

Madde 708- Birikme, dolma, toprak kayması veya kamuya ait suların yatağında ya da seviyesinde değişme gibi sebeplerle sahipsiz yerlerde yeniden oluşan yararlanmaya elverişli arazi Devlete ait olur.

Devlet, bu araziyi kamusal bir sakınca bulunmadığı takdirde öncelikle arazisi kayba uğrayana veya bitişik arazi malikine devredebilir.

Toprak parçalarının kendi arazisinden koptuğunu ispat eden malik, bunları, durumu öğrendiği tarihten başlayarak bir ve her hâlde oluşumun gerçekleştiği tarihten başlayarak on yıl içinde geri alabilir.

4. Arazi kayması

a. Genel olarak

Madde 709- Arazi kayması sınır değişikliğini gerektirmez.

Arazi kayması sebebiyle bir taşınmazdan diğerine geçmiş olan arazi parçaları ve diğer cisimler hakkında sürüklenen şeylere ve karışmaya ilişkin hükümler uygulanır.

b. Heyelân

Madde 710- Arazi kaymasının sınır değişikliğine yol açmayacağı ilkesi, yetkili makamlarca heyelân bölgesi olduğu belirlenen yörelerde uygulanmaz.

Bu yörelerin belirlenmesi sırasında yöredeki arazinin yapısı göz önünde tutulur.

Bir taşınmazın böyle bir yörede bulunduğu, ilgililere uygun biçimde bildirilir ve tapu kütüğünün beyanlar sütununa yazılır.

c. Sınırın yeniden belirlenmesi

Madde 711- Sınır, arazi kayması sebebiyle gerçeği yansıtmıyorsa; ilgili taşınmaz maliki, sınırın yeniden belirlenmesini isteyebilir.

Fazlalık ve eksiklikler denkleştirilir.

5. Kazandırıcı zamanaşımı

a. Olağan zamanaşımı

Madde 712- Geçerli bir hukukî sebep olmaksızın tapu kütüğüne malik olarak yazılan kişi, taşınmaz üzerindeki zilyetliğini davasız ve aralıksız olarak on yıl süreyle ve iyiniyetle sürdürürse, onun bu yolla kazanmış olduğu mülkiyet hakkına itiraz edilemez.

b. Olağanüstü zamanaşımı

Madde 713- Tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişi, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.

Aynı koşullar altında, maliki tapu kütüğünden anlaşılamayan veya yirmi yıl önce (...) ³⁶ hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimse adına kayıtlı bulunan taşınmazın tamamının veya bölünmesinde sakınca olmayan bir parçasının zilyedi de, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.

Tescil davası, Hazineye ve ilgili kamu tüzel kişilerine veya varsa tapuda malik gözüken kişinin mirasçılara karşı açıılır.

Davanın konusu, mahkemece bir gazete ve bir internet haber sitesinde ve ayrıca taşınmazın bulunduğu yerde uygun araç ve aralıklarla en az üç defa ilân olunur. ³⁷

Son ilândan başlayarak üç ay içinde yukarıdaki koşulların gerçekleşmediğini ileri sürerek itiraz eden bulunmaz ya da itiraz yerinde görülmez ve davacının iddiası ispatlanmış olursa, hâkim tescile karar verir. Mülkiyet, birinci fıkrada öngörülen koşulların gerçekleştiği anda kazanılmış olur.

Davalılar ve itiraz edenler, aynı davada kendi adlarına tescile karar verilmesini isteyebilirler.

Kararda, tescili istenilen taşınmazın niteliği, yeri, sınırları ve yüzölçümü belirtilir ve karara, uzmanlarca düzenlenen teknik bilgileri içeren krokisi de eklenir.

Özel kanun hükümleri saklıdır.

c. Sürelerin hesabı

Madde 714- Kazandırıcı zamanaşımı sürelerinin hesaplanmasında, kesilmesinde ve durmasında, Borçlar Kanununun zamanaşımına ilişkin hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

6. Sahipsiz yerler ve yararı kamuya ait mallar

Madde 715- Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait mallar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Aksi ispatlanmadıkça, yararı kamuya ait sular ile kayalar, tepeler, dağlar, buzullar gibi tarıma elverişli olmayan yerler ve bunlardan çıkan kaynaklar, kimsenin mülkiyetinde değildir ve hiçbir şekilde özel mülkiyete konu olamaz.

Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait malların kazanılması, bakımı, korunması, işletilmesi

³⁶ Anayasa Mahkemesi'nin 17/3/2011 tarihli ve E.: 2009/58, K.: 2011/52 sayılı Kararı ile bu fıkrada yer alan "... ölmüş ya da..." ibaresi iptal edilmiştir.

³⁷ 13/10/2022 tarihli ve 7418 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle; bu fıkrada yer alan "gazeteyle bir defa" ibaresi "bir gazete ve bir internet haber sitesinde" şeklinde değiştirilmiştir.

ve kullanılması özel kanun hükümlerine tâbidir.

III. Tescili isteme hakkı

Madde 716- Mülkiyetin kazanılmasına esas olacak bir hukukî sebebe dayanarak malikten mülkiyetin kendi adına tescilini istemek hususunda kişisel hakka sahip olan kimse, malikin kaçınması hâlinde hâkimden, mülkiyetin hükmen geçirilmesini isteyebilir.

Bir taşınmazın mülkiyetini işgal, miras, kamulaştırma, cebrî icra veya mahkeme kararına dayanarak kazanan kişi tescili doğrudan doğruya yaptırabilir.

Bir taşınmazın mülkiyetinde eşler arasındaki mal rejimi dolayısıyla meydana gelen değişiklikler, eşlerden birinin istemiyle tapu kütüğüne doğrudan tescil olunur.

C. Taşınmaz mülkiyetinin kaybı

Madde 717- Taşınmaz mülkiyeti, terkin veya taşınmazın tamamen yok olmasıyla sona erer. Kamulaştırma hâlinde mülkiyetin ne zaman sona ereceği özel kanunla belirlenir

İKİNCİ AYIRIM

TAŞINMAZ MÜLKİYETİNİN İÇERİĞİ VE KISITLAMALARI

A. Taşınmaz mülkiyetinin içeriği

I. Kapsam

Madde 718- Arazi üzerindeki mülkiyet, kullanılmasında yarar olduğu ölçüde, üstündeki hava ve altındaki arz katmanlarını kapsar.

Bu mülkiyetin kapsamına, yasal sınırlamalar saklı kalmak üzere yapılar, bitkiler ve kaynaklar da girer.

II. Sınırlar

1. Sınırların belirlenmesi

Madde 719- Taşınmazın sınırları, tapu plânları ve arz üzerindeki sınır işaretleriyle belirlenir.

Tapu plânları ile arz üzerindeki işaretler birbirini tutmazsa, asıl olan plândaki sınırdır. Bu kural, yetkili makamlarca heyelân bölgesi olduğu belirlenen yörelerde uygulanmaz.

2. Sınır belirleme yükümlülüğü

Madde 720- Her arazi maliki, komşusunun istemi üzerine belli olmayan sınırların belirlenmesi için tapu plânlarının düzeltilmesine veya arz üzerine sınır işaretleri konulmasına katkıda bulunmakla yükümlüdür.

3. Sınırlıklar üzerinde paylı mülkiyet

Madde 721- İki taşınmazı birbirinden ayırmaya yarayan duvar, parmaklık, çit gibi sınırlıklar, aksi ispat edilmedikçe, her iki komşunun paylı malı sayılır.

III. Arazideki yapılar

1. Arazi ve yapı malzemesi

a. Mülkiyet ilişkisi

Madde 722- Bir kimse kendi arazisindeki yapıda başkasının malzemesini ya da başkasının arazisindeki yapıda kendisinin veya bir başkasının malzemesini kullanırsa, bu malzeme arazinin bütünleyici parçası olur.

Ancak, sahibinin rızası olmaksızın kullanılmış olan malzemenin sökülmesi aşırı zarara yol açmayacaksa, malzeme sahibi, gideri yapıyı yaptıranı ait olmak üzere bunların sökülüp kendisine verilmesini isteyebilir.

Aynı koşullar altında arazinin maliki de, rızası olmaksızın yapılan yapıda kullanılan malzemenin, gideri yapıyı yaptıranı ait olmak üzere sökülüp kaldırılmasını isteyebilir.

b. Tazminat

Madde 723- Malzeme sökülüp alınmazsa arazi maliki, malzeme sahibine uygun bir tazminat ödemekle yükümlüdür.

Yapıyı yaptıran arazi maliki iyiniyetli değilse hâkim, malzeme sahibinin uğradığı zararın tamamının tazmin edilmesine karar verebilir.

Yapıyı yaptıran malzeme sahibi iyiniyetli değilse, hâkimin hükmedeceği miktar bu malzemenin arazi maliki için taşıdığı en az değeri geçmeyebilir.

c. Arazinin mülkiyetinin malzeme sahibine verilmesi

Madde 724- Yapının değeri açıkça arazinin değerinden fazlaysa, iyiniyetli taraf uygun bir bedel karşılığında yapının ve arazinin tamamının veya yeterli bir kısmının mülkiyetinin malzeme sahibine verilmesini isteyebilir.

2. Taşkın yapılar

Madde 725- Bir yapının başkasına ait araziye taşırılan kısmı, eğer yapıyı yapan malik taşırılan arazi üzerinde bir irtifak hakkına sahip bulunuyorsa, ona ait taşınmazın bütünleyici parçası olur.

Böyle bir irtifak hakkı yoksa, zarar gören malik taşmayı öğrendiği tarihten başlayarak onbeş gün içinde itiraz etmediği, aynı zamanda durum ve koşullar da haklı gösterdiği takdirde, taşkın yapıyı iyiniyetle yapan kimse, uygun bir bedel karşılığında taşınan kısım için bir irtifak hakkı kurulmasını veya bu kısmın bulunduğu arazi parçasının mülkiyetinin kendisine devredilmesini isteyebilir.

3. Üst hakkı

Madde 726- Bir üst irtifakına dayalı olarak başkasına ait bir arazinin altında veya üstünde sürekli kalmak üzere inşa edilen yapıların mülkiyeti, irtifak hakkı sahibine ait olur.

Bir binanın başlı başına kullanılmaya elverişli bağımsız bölümleri üzerinde kat mülkiyeti veya kat irtifakı kurulması, Kat Mülkiyeti Kanununa tâbidir.

Bağımsız bölümler üzerinde ayrıca üst hakkı kurulamaz.

4. Mecralar

Madde 727- Su, gaz, elektrik ve benzerlerinin mecraları, işletmenin bulunduğu taşınmazın dışında olsalar bile, aksine bir düzenleme olmadıkça o işletmenin eklentisi ve işletme malikinin malı sayılır.

Komşuluk hukukunun gerektirdiği hâller dışında bir taşınmazın böyle bir mecra ile aynı hak olarak yüklenmesi, ancak bir irtifak hakkı kurulması suretiyle olabilir.

İrtifak hakkı, mecra dışarıdan görülmüyorsa tapu kütüğüne tesciliyle, dışarıdan görülüyorsa noterce düzenlenecek sözleşmeye dayanılarak mecranın yapılmasıyla doğar.

5. Taşınır yapılar

Madde 728- Başkasının arazisi üzerinde kalıcı olması amaçlanmaksızın yapılan kulübe, büfe, çardak, baraka ve benzeri hafif yapılar, bunların malikine aittir.

Bu tür yapılar, taşınır mal hükümlerine tâbi olur ve tapu kütüğünde gösterilmez.

IV. Araziye dikilen fidanlar

Madde 729- Bir kimse başkasının fidanını kendi arazisine ya da kendisinin veya bir üçüncü kişinin fidanını başkasının arazisine dikerse, başkasının malzemesini kullanarak yapılan yapılara veya taşınır yapılara ilişkin hükümler bunlar hakkında da uygulanır.

Ağaçlar ve ormanlar üst hakkına konu olamaz.

V. Taşınmaz malikinin sorumluluğu

Madde 730- Bir taşınmaz malikinin mülkiyet hakkını bu hakkın yasal kısıtlamalarına aykırı kullanması sonucunda zarar gören veya zarar tehlikesi ile karşılaşan kimse, durumun eski hâline getirilmesini, tehlikenin ve uğradığı zararın giderilmesini dava edebilir.

Hâkim, yerel âdete uygun ve kaçınılmaz taşkınlıklardan doğan zararların uygun bir bedelle denkleştirilmesine karar verebilir.

B. Taşınmaz mülkiyetinin kısıtlamaları

I. Genel olarak

Madde 731-Taşınmaz mülkiyetinin kanundan doğan kısıtlamaları, tapu siciline tescil edilmeksizin etkili olur.

Bu kısıtlamaların ortadan kaldırılması veya değiştirilmesi, buna ilişkin sözleşmenin resmî şekilde düzenlenmesine ve tapu kütüğüne şerh verilmesine bağlıdır.

Kamu yararı için konulan kısıtlamalar kaldırılamaz ve değiştirilemez.

II. Devir hakkının kısıtlamaları

1. Yasal önalım hakkı

a. Önalım hakkı sahibi

Madde 732- Paylı mülkiyette bir paydaşın taşınmaz üzerindeki payını tamamen veya kısmen üçüncü kişiye satması hâlinde, diğer paydaşlar önalım hakkını kullanabilirler.

b. Kullanma yasağı, feragat ve hak düşürücü süre

Madde 733- Cebrî artırmayla satışlarda önalım hakkı kullanılamaz.

Önalım hakkından feragatin resmî şekilde yapılması ve tapu kütüğüne şerh verilmesi gerekir. Belirli bir satışta önalım hakkını kullanmaktan vazgeçme, yazılı şekle tâbidir ve satıştan önce veya sonra yapılabilir.

Yapılan satış, alıcı veya satıcı tarafından diğer paydaşlara noter aracılığıyla bildirilir.

Önalım hakkı, satışın hak sahibine bildirildiği tarihin üzerinden üç ay ve her hâlde satışın üzerinden iki yıl geçmekle düşer.

c. Kullanılması

Madde 734- Önalım hakkı, alıcıya karşı dava açılarak kullanılır.

Önalım hakkı sahibi, adına payın tesciline karar verilmeden önce, satış bedeli ile alıcıya düşen tapu giderlerini, hâkim tarafından belirlenen süre içinde hâkimin belirleyeceği yere nakden yatırmakla yükümlüdür.

2. Sözleşmeden doğan önalım hakkı

Madde 735- Tapu kütüğüne şerh verilen sözleşmeden doğan önalım hakkı, şerhte belirtilen sürede ve belirtilen koşullara göre her malike karşı kullanılabilir. Kütükte koşullar belirtilmemişse taşınmazın üçüncü kişiye satışındaki koşullar esas alınır.

Şerhin etkisi her durumda, şerhin verildiği tarihin üzerinden on yıl geçmekle sona erer.

Yasal önalım hakkının kullanılmasına ve vazgeçmeye ilişkin hükümler sözleşmeden doğan önalım hakkında da uygulanır.

3. Alım ve geri alım hakları

Madde 736- Tapu kütüğüne şerh verilen alım ve geri alım hakları, şerhde belirtilen süre içinde her malike karşı kullanılabilir.

Şerhin etkisi, her durumda, şerhin verildiği tarihin üzerinden on yıl geçmekle sona erer.

III. Komşu hakkı

1. Kullanma biçimi

Madde 737- Herkes, taşınmaz mülkiyetinden doğan yetkileri kullanırken ve özellikle işletme faaliyetini sürdürürken, komşularını olumsuz şekilde etkileyecek taşkınlıktan kaçınmakla yükümlüdür.

Özellikle, taşınmazın durumuna, niteliğine ve yerel âdete göre komşular arasında hoş görülebilecek dereceyi aşan duman, buğu, kurum, toz, koku çıkartarak, gürültü veya sarsıntı yaparak rahatsızlık vermek yasaktır.

Yerel âdete uygun ve kaçınılmaz taşkınlıklardan doğan denkleştirmeye ilişkin haklar saklıdır.

2. Kazı ve yapılar

a. Kural

Madde 738- Malik, kazı ve yapı yaparken komşu taşınmazlara, onların topraklarını sarsmak veya tehlikeye düşürmek ya da üzerlerindeki tesisleri etkilemek suretiyle zarar vermekten kaçınmak zorundadır.

Komşuluk hukuku kurallarına aykırı yapılar hakkında taşkın yapılara ilişkin hükümler uygulanır.

b. Özel kurallar

Madde 739- Kazı ve yapılarda uyulması gerekli kurallar özel kanunlarla belirlenir.

3. Bitkiler

a. Kural

Madde 740- Komşunun arazisine taşarak zarar veren dal ve kökler, onun istemi üzerine uygun bir süre içinde kaldırılmazsa, komşu bu dal ve kökleri kesip kendi mülkiyetine geçirebilir.

Ekilmiş veya üzerine yapı yapılmış arazisine dalların taşmasına katlanan komşu, bu dallarda yetişen meyvaları toplama hakkına sahip olur.

Komşu ormanlar hakkında bu hükümler uygulanmaz.

b. Özel kurallar

Madde 741- Komşu taşınmaz maliklerinin bitki dikerken uymak zorunda oldukları kurallar özel kanunlarla belirlenir.

4. Doğal olarak akan su

Madde 742- Taşınmaz maliki, üst taraftaki araziden kendi arazisine doğal olarak akan suların ve özellikle yağmur, kar ve tutulmamış kaynak sularının akışına katlanmak zorundadır.

Komşulardan hiçbiri bu suların akışını diğerinin zararına değiştiremez.

Üstteki arazi maliki, alt taraftaki taşınmaza gerekli olan suyu, ancak kendi taşınmazı için zorunlu olduğu ölçüde tutabilir.

5. Fazla suyun akıtılması

Madde 743- Bir arazinin suyu öteden beri alt taraftaki araziye doğal bir şekilde akmakta ise, alt taraftaki arazi maliki, üst taraftaki araziden fazla suyun boşaltılması sırasında da bu suları tazminat isteme hakkı olmaksızın kabul etmek zorundadır.

Alt taraftaki arazi maliki boşaltma dolayısıyla akan sulardan zarar görmekte ise, gideri üstteki arazi malikine ait olmak üzere, kendi arazisinde yapılacak mecrayla suyun akıtılmasını isteyebilir.

Bataklıkların kurutulması hakkındaki özel kanun hükümleri saklıdır.

6. Mecra geçirilmesi

a. Katlanma yükümlülüğü

Madde 744- Her taşınmaz maliki, uğrayacağı zararın tamamının önceden ödenmesi koşuluyla, su yolu, kurutma kanalı, gaz ve benzerlerine ait boruların, elektrik hat ve kablolarının, başka yerden geçirilmesi olanaksız veya aşırı ölçüde masraflı olduğu takdirde, kendi arazisinin altından veya üstünden geçirilmesine katlanmakla yükümlüdür.

Mecra geçirilmesinin kamulaştırma kurallarına bağlı olması hâlinde, bu Kanunun mecralara ilişkin komşuluk hükümleri uygulanmaz.

Mecrayı geçirme hakkı, hak sahibinin istemi üzerine ve giderleri ödemesi koşuluyla tapu kütüğüne tescil edilir.

b. Yükümlü taşınmaz malikinin menfaatinin korunması

Madde 745- Yükümlü taşınmaz maliki, kendi menfaatinin hakkaniyete uygun bir biçimde gözetilmesini isteyebilir.

Arazinin üzerinden geçecek mecralarda olağanüstü durumlar varsa malik, bu mecraların üzerinden geçirileceği arazi parçasının uygun bir kısmının, zararını tam olarak karşılayacak bir bedelle satın alınmasını isteyebilir.

c. Durumun değişmesi

Madde 746- Durum değişirse, yükümlü taşınmaz maliki, mecranın kendi yararına olarak başka bir yere nakledilmesini isteyebilir.

Yer değiştirme giderleri, kural olarak mecra hakkı sahibine aittir.

Özel durumlar haklı gösterdiği takdirde, taşınmaz maliki de giderlerin uygun bir kısmına katılmakla yükümlü tutulabilir.

7. Geçit hakları

a. Zorunlu geçit

Madde 747- Taşınmazından genel yola çıkmak için yeterli geçidi bulunmayan malik, tam

bir bedel karşılığında bir geçit hakkı tanınmasını komşularından isteyebilir.

Bu hak, ilk önce kendisinden bu geçidin istenmesi önceki mülkiyet ve yol durumuna göre en uygun düşen komşuya karşı ve daha sonra bundan en az zarar görecekt olana karşı kullanılır.

Zorunlu geçit iki tarafın menfaati gözetilerek belirlenir.

b. Diğer geçit hakları

Madde 748- Taşınmaz malikinin taşınmazını işletme veya iyileştirme ya da taşınmazı üzerinde yapı yapma amacıyla komşu taşınmaza geçici olarak girme hakkı ile tarla yolu, hayvan sulama yolu, kış geçidi, tomruk kaydırma yolu ve oluğu ve bunlara benzer diğer geçitler özel kanun hükümlerine tâbidir.

Özel kanun hükmü yoksa yerel âdet uygulanır.

Doğrudan doğruya kanundan kaynaklanan geçit hakları, tapu kütüğüne tescil edilmeksizin doğar. Ancak, bunlardan sürekli nitelikte olanlar beyanlar sütununda gösterilir.

8. Sınırlıklar

Madde 749- Sınırlıklar üzerinde paylı mülkiyete ilişkin hükümler saklı kalmak üzere; her arazi maliki, taşınmazının sınırının çit veya duvar gibi sınırlıklarla çevrilmesi için yapılan giderleri karşılar.

Arazinin sınırlıklarla çevrilmesi yükümlülüğü ve biçimine ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.

9. Katılma yükümlülüğü

Madde 750- Her taşınmaz maliki, komşuluk hukukundan doğan yetkilerin kullanılması için gerekli işlere ve bunların giderlerine, kendi yararlanması oranında katılmakla yükümlüdür.

IV. Başkasının arazisine girme hakkı

1. Orman ve mer'aya girme

Madde 751- Yetkili makamlar tarafından bitki örtüsünü korumak amacıyla yasaklanmadıkça, herkes başkasının orman ve mer'asına girebilir ve oralarda yetişen yabanî meyve, mantar ve benzeri şeyleri, yerel âdetlerin izin verdiği ölçüde toplayıp alabilir.

Avlanmak ve balık tutmak için başkasının arazisine girme, özel kanun hükümlerine tâbidir.

2. Sürüklenen şeyler ile benzerlerinin alınması

Madde 752- Su, rüzgâr, çığ veya diğer doğal güçlerin etkisiyle ya da rastlantı sonucunda başkasının arazisine sürüklenen veya düşen şeyler ile buraya giren büyük ve küçük baş hayvan,

arı oğulu, kanatlı hayvan ve balık gibi hayvanların hak sahipleri tarafından aranıp alınmasına, arazi maliki izin vermek zorundadır.

Arazi maliki, bu yüzden uğradığı zararın denkleştirilmesini istemek ve denkleştirme bedeli kendisine ödeninceye kadar o şeyleri hapsedmek hakkına sahiptir.

3. Zorunluluk hâlinde

Madde 753- Bir kimse kendisini veya başkasını tehdit eden bir zararı veya o anda mevcut bir tehlikeyi ancak başkasının taşınmazına müdahale ile önleyebilecek ve bu zarar ya da tehlike taşınmaza müdahaleden doğacak zarardan önemli ölçüde büyük ise, malik buna katlanmak zorundadır.

Malik, bu yüzden uğradığı zarar için hakkaniyete uygun bir denkleştirme bedeli isteyebilir.

V. Kamu hukuku kısıtlamaları

1. Genel olarak

Madde 754- Taşınmaz mülkiyeti hakkının kamu yararı için kısıtlanması, özellikle yapı, yangın, doğal afetler ve sağlıkla ilgili kolluk hizmetlerine; orman ve yollara, deniz ve göl kıyılarındaki ana ve tali yollara sınır işaretleri ve nirengi noktaları konulmasına; toprağın iyileştirilmesine veya bölünmesine, tarım topraklarının veya yapıya özgü arsaların birleştirilmesine; eski eserler, doğal güzellikler, manzaralar, seyirlik noktaları ve ender doğa anıtları ile içmeler, ılıcalar, maden ve kaynak sularının korunmasına ilişkin mülkiyet kısıtlamaları, özel kanun hükümlerine tâbidir.

2. Toprağın iyileştirilmesi

Madde 755- Su yollarını düzeltme, sulama, bataklık yerlerini kurutma, yol açma, orman yetiştirme, arazileri toplulaştırma gibi iyileştirme işleri, ancak ilgili maliklerin ortak girişimleriyle yapılabilecekse, arazinin yarısından fazlasına sahip bulunmak koşuluyla maliklerin üçte ikisinin bu yolda karar vermeleri gerekir. Diğer malikler de bu karara uymak zorundadır. Alınan karar, tapu kütüğünün beyanlar sütununda gösterilir.

Bu konulara ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.

C. Kaynak ve yeraltı suları

I. Mülkiyet ve irtifak hakkı

Madde 756- Kaynaklar, arazinin bütünleyici parçası olup, bunların mülkiyeti ancak kaynadıkları arazinin mülkiyeti ile birlikte kazanılabilir.

Başkasının arazisinde bulunan kaynaklar üzerindeki hak, bir irtifak hakkı olarak tapu kütüğüne tescil ile kurulur.

Yeraltı suları, kamu yararına ait sularandır. Arza malik olmak, onun altındaki yeraltı sularına da malik olmak sonucunu doğurmaz.

Arazi maliklerinin yeraltı sularından yararlanma biçimi ve ölçüsüne ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.

II. Kaynaklara zarar verilmesi

1. Tazminat

Madde 757- Önemli ölçüde yararlanılan veya yararlanmak amacıyla suyu biriktirilen kaynakları veya kuyuları kazı, yapı veya benzeri faaliyetler yüzünden kısmen olsun keserek ya da kirleterek malikine veya onda hak sahibi olana zarar veren kimse, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar kasten veya ihmal yoluyla verilmemişse ya da zarar görenin de kusuru varsa hâkim, tazminatın gerekip gerekmediğini, gerekiyorsa miktar ve türünü takdir eder.

2. Eski duruma getirme

Madde 758- Bir taşınmazda oturmak, onu işletmek veya bir yerin içme ya da kullanma suyunu sağlamak için gerekli olan kaynaklar kesilir ve kirletilirse, kaynağın olabildiği ölçüde eski duruma getirilmesi istenebilir.

Bunlar dışında eski duruma getirme, ancak özel hâller haklı gösterdiği takdirde istenebilir.

III. Aynı yataktan beslenen kaynaklar

Madde 759- Değişik maliklere ait komşu kaynaklar, ortak bir ana kaynaktan beslenmekte ise maliklerden her biri, bu kaynakların birlikte tutulmasını ve suyun hak sahiplerine o zamana kadarki yararlanmaları oranında dağıtılmasını isteyebilir.

Hak sahipleri, ortak tesis masraflarını yararlanmaları oranında üstlenirler.

Birinin karşı çıkması hâlinde, hak sahiplerinden her biri, diğer kaynaklardaki su azalacak olsa bile, kendi kaynağındaki suyun tutulup akıtılması için gerekli işleri yapabilir ve kendi kaynağına gelen suyun miktarı bu işler sonunda çoğaldığı takdirde, ancak bu çoğalma oranında bir bedel vermekle yükümlü olur.

IV. Özel kanun hükümleri ve yerel âdet

Madde 760- Özel mülkiyete tâbi arazide bulunan kaynak, kuyu veya derelerden komşuların ve diğer kişilerin su içme, su alma veya hayvan sulama ya da benzer yollarla yararlanmaları özel kanun hükümlerine tâbidir. Özel kanun hükmü yoksa yerel âdet uygulanır.

V. Zorunlu su

Madde 761- Evi, arazisi veya işletmesi için gerekli sudan yoksun olup, bunu aşırı zahmet

ve gidere katlanmaksızın başka yoldan sağlayamayan taşınmaz maliki, komşusundan, onun ihtiyacından fazla olan suyu tam bir bedel karşılığında almasını sağlayacak bir irtifak kurulmasını isteyebilir.

Zorunlu su irtifakının kurulmasında öncelikle kaynak sahibinin menfaati gözetilir.

Durum değişirse, kurulmuş irtifak hakkının değiştirilmesi veya kaldırılması istenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TAŞINIR MÜLKİYETİ

A. Konusu

Madde 762- Taşınır mülkiyetinin konusu, nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddî şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerdir.

B. Kazanılması

I. Mülkiyetin nakli

1. Zilyetliğin devri

Madde 763- Taşınır mülkiyetinin nakli için zilyetliğin devri gerekir.

Bir taşınırın zilyetliğini iyiniyetle ve malik olmak üzere devralan kimse, devreden mülkiyeti devir yetkisi olmasa bile, zilyetlik hükümlerine göre kazanmanın korunduğu hâllerde o şeyin maliki olur.

2. Mülkiyetin saklı tutulması

a. Genel olarak

Madde 764- Başkasına devredilen bir malın mülkiyetinin saklı tutulması kaydı, ancak resmî şekilde yapılacak sözleşmenin devralanın yerleşim yeri noterliğinde özel siciline kaydedilmesiyle geçerli olur.

Hayvan satışlarında mülkiyeti saklı tutma sözleşmesi yapılamaz.

b. Taksitle satış

Madde 765- Taksitle mal satan kimse, bu satımlara ilişkin özel hükümlere uymak koşuluyla, mülkiyeti saklı tutma sözleşmesine dayanarak, sattığı malın geri verilmesini isteyebilir.

3. Hükmen teslim

Madde 766- Bir taşınırın mülkiyetini nakleden kimse özel bir hukukî ilişkiye dayanarak o şeyin zilyetliğini korursa, mülkiyet teslimsiz geçmiş olur. Ancak, bu işlem üçüncü kişileri zarara sokmak veya taşınır rehni kurallarından kurtulmak için yapılmışsa, mülkiyetin nakli sonuç doğurmaz.

Böyle bir amaç güdülüp güdülmediğini hâkim takdir eder.

II. Sahiplenme

1. Sahipsiz şeyler

Madde 767- Sahipsiz bir taşınırı malik olmak iradesiyle zilyetliğine geçiren kimse, onun maliki olur.

2. Sahipsiz duruma gelen hayvanlar

Madde 768- Tutulan av hayvanları, yeniden serbest kalır ve sahipleri onları gecikmeksizin ve ara vermeksizin aramaz ve tekrar tutmak için uğraşmazsa, sahipsiz duruma gelirler.

Ehlileştirilmiş hayvanlar tekrar vahşileşir ve sahiplerine dönmezlerse, sahipsiz duruma gelirler.

Arı oğulu başkasının taşınmazına uçmuş olmakla sahipsiz duruma gelmez.

III. Bulunmuş eşya

1. Arama ve ilân

Madde 769- Kaybedilmiş bir şeyi bulan kimse, malın sahibine, sahibini bilmiyorsa kolluk kuvvetlerine, köylerde muhtara bildirmek veya araştırma yapmak ve gerektiğinde ilân etmek zorundadır.

Bulunan şey önemli ölçüde değerli ise, her hâlde kolluk kuvvetlerine veya muhtara bildirmek gerekir.

Oturulan bir evde veya işyerinde ya da kamu hizmeti görülen yerde bir şey bulan kimse, bunu o yer sahibine veya kiracıya ya da kamu hizmeti görülen yerde denetim ve gözetim ile görevli olanlara teslim etmek zorundadır.

2. Koruma ve satma

Madde 770- Bulunan şeyin özenle korunması gerekir.

Korunması aşırı gideri gerektirir veya çabuk bozulabilir bir nitelik taşır ya da kolluk kuvvetleri veya kamu kurumu tarafından bir yıldan fazla saklanmış olursa, bulunan şey satılabilir. Satış, gerektiğinde önceden ilân edilerek açık artırma yoluyla yapılır.

Satış bedeli, bulunan şeyin yerine geçer.

3. Mülkiyetin kazanılması, geri verme

Madde 771- Bulunan şeyin maliki, ilân veya kolluk kuvvetlerine ya da muhtara bildirme tarihinden başlayarak beş yıl içinde ortaya çıkmazsa; bulan kimse, yükümlülüklerini yerine getirmiş olmak koşuluyla o şeyin mülkiyetini kazanır.

Bulunan şey malikine geri verilirse, bulan kimse yaptığı giderlerin ödenmesini ve uygun bir ödül verilmesini isteyebilir.

Kaybedilmiş şey oturulan bir evde veya işyerinde ya da kamu hizmeti görülen yerde bulunmuşsa; o yerin sahibi, kiracı veya kurum, o şeyi bulan sayılır. Ancak bunlar ödül isteyemezler.

4. Define

Madde 772- Bulunmalarından çok zaman önce gömülmüş veya saklanmış olduğu ve duruma göre artık malikinin bulunmadığı kesin olarak anlaşılan değerli şeyler, define sayılır.

Bilimsel değer taşıyan eşyaya ilişkin hükümler saklı kalmak üzere define, içinde bulunduğu taşınmaz veya taşınır malın malikinin olur.

Defineyi bulan kimse, değerinin yarısını aşmamak üzere uygun bir ödül isteyebilir.

5. Bilimsel değeri olan eşya

Madde 773- Bilimsel değeri olan sahipsiz doğal şeyler ile eski eserlerin bulunması hâlinde özel kanun hükümleri uygulanır.

IV. Düşen veya sürüklenen şeyler

Madde 774- Su, rüzgâr, çığ veya diğer doğal güçlerin etkisiyle veya rastlantı sonucunda taşınır mallar veya hayvanlar kimin egemenlik alanına girerse, o kimse kaybolan eşyayı bulanın haklarına sahip ve yükümlülüklerine tâbi olur.

Başkasının kovanına göçen arı oğulu, bir bedel ödenmesi gerekmeksizin kovan malikinin olur.

V. İşleme

Madde 775- Bir kimse başkasına ait bir şeyi işler veya başka bir şekle sokarsa, emeğin değerinin o şeyin değerinden fazla olması hâlinde, yeni şey işleyenin, aksi hâlde malikinin olur.

İşleyen iyiniyetli değilse, emeğin değeri işlenen şeyin değerinden daha fazla olsa bile hâkim, yeni şeyi malike bırakabilir.

Tazminat ve sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakları saklıdır.

VI. Karışma ve birleşme

Madde 776- Birden çok kişinin taşınır malları önemli bir zarara uğratılmadan veya aşırı bir emek ve para harcanmadan ayrılmayacak şekilde birbiriyle birleşmiş veya karışmışsa o kişiler, yeni şey üzerinde kendi taşınırlarının birleşme veya karışma zamanındaki değerleri oranında paylı mülkiyete sahip olurlar.

Bir taşınır diğer bir taşınır ile onun ikincil nitelikte bütünleyici parçası olacak şekilde karışır veya birleşirse; eşyanın tamamı, ana parçanın malikine ait olur.

Tazminat ve sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakları saklıdır.

VII. Kazandırıcı zamanaşımı

Madde 777- Başkasının taşınır bir malını davasız ve aralıksız beş yıl iyiniyetle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kimse, zamanaşımı yoluyla o taşınırın maliki olur.

Zilyetliğin irade dışı kaybedilmesi hâlinde zilyet, bir yıl içinde eşyayı ele geçirir veya açacağı bir dava yoluyla onu yeniden elde ederse kazandırıcı zamanaşımı kesilmiş olmaz.

Kazandırıcı zamanaşımı süresinin hesaplanmasında, kesilmesinde ve durmasında Borçlar Kanununun zamanaşımına ilişkin hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

C. Kaybedilmesi

Madde 778- Taşınır mülkiyeti, malik tarafından terk edilmedikçe veya başkası tarafından kazanılmadıkça yalnız zilyetliğin kaybıyla sona ermez.

İKİNCİ KISIM SINIRLI AYNÎ HAKLAR

BİRİNCİ BÖLÜM İRTİFAK HAKLARI VE TAŞINMAZ YÜKÜ

BİRİNCİ AYIRIM TAŞINMAZ LEHİNE İRTİFAK HAKKI

A. Konusu

Madde 779- Taşınmaz lehine irtifak hakkı, bir taşınmaz üzerinde diğer bir taşınmaz lehine konulmuş bir yük olup, yüklü taşınmazın malikini mülkiyet hakkının sağladığı bazı yetkileri kullanmaktan kaçınmaya veya yararlanan taşınmaz malikinin yüklü taşınmazı belirli şekilde kullanmasına katlanmaya mecbur kılar.

Yapma borçları, irtifaka başlı başına konu olamaz; ona ancak yan edim olarak bağlanabilir.

B. Kurulması ve sona ermesi

I. Kurulması

1. Tescil

Madde 780- İrtifak hakkının kurulması için tapu kütüğüne tescil şarttır.

İrtifak hakkının kazanılmasında ve tescilinde, aksi öngörülmemiş olmadıkça taşınmaz mülkiyetine ilişkin hükümler uygulanır.

İrtifak hakkının zamanaşımı yoluyla kazanılması, ancak mülkiyeti bu yolla elde edilebilecek taşınmazlarda mümkündür.

2. Sözleşme

Madde 781- İrtifak hakkının kurulmasına ilişkin sözleşmenin geçerli olması, resmî şekilde düzenlenmesine bağlıdır.

3. Kendi taşınmazı üzerinde irtifak hakkı

Madde 782- Malik kendisine ait iki taşınmazdan biri üzerinde diğerinin lehine irtifak hakkı kurabilir.

II. Sona ermesi

1. Genel olarak

Madde 783- İrtifak hakkı, tescilin terkinin veya yüklü ya da yararlanan taşınmazın yok olmasıyla sona erer.

2. Her iki taşınmaza aynı kimsenin malik olması

Madde 784- Yüklü ve yararlanan taşınmazlara aynı kimse malik olursa, bu kişi, irtifak hakkını terkin ettirebilir.

Terkin edilmedikçe irtifak, aynı hak olarak varlığını sürdürür.

3. Mahkeme kararı

Madde 785- Lehine irtifak kurulan taşınmaz için bu hakkın sağladığı hiç bir yarar kalmamışsa, yüklü taşınmazın maliki bu hakkın terkinini isteyebilir.

Yüküne oranla çok az yarar sağlayan bir irtifak hakkının, bedel karşılığında kısmen veya tamamen terkinini istenebilir.

C. Hükümleri

I. Kapsamı

1. Genel olarak

Madde 786- İrtifak hakkı sahibi, hakkının korunması ve kullanılması için gerekli olan önlemleri alabilir; ancak, hakkını yüklü taşınmazın malikine en az zarar verecek biçimde kullanmak zorundadır.

Yüklü taşınmazın maliki, irtifak hakkının kullanılmasını engelleyecek ya da zorlaştıracak davranışlarda bulunamaz.

2. Tescile göre

Madde 787- İrtifaktan doğan yetki ve yükümlülükleri açıkça belirlediği ölçüde tescil, irtifakın kapsamını belirlemede esas oluşturur.

Tescilden açıkça anlaşılmadığı hâllerde kapsam, tescilin sınırları içinde, irtifak hakkının

kazanılma sebebine veya uzun süreden beri davasız ve iyiniyetle kullanılış biçimine göre belirlenir.

3. İhtiyaçların değişmesi

Madde 788- Yararlanan taşınmazın ihtiyaçlarındaki değişiklik, yüklü taşınmazın irtifaktan doğan yükünü ağırlaştıramaz.

4. Özel kanun hükümleri ve yerel âdet

Madde 789- Tarla yolu, yaya veya araba geçidi gibi geçit hakları ile hayvan otlatma, hayvan sulama, tarlalara veya arklara su alma hakları ve benzeri hakların kapsamını belirlemede taraflar arasındaki anlaşma veya özel kanun hükümleri, yoksa yerel âdet uygulanır.

II. Bakım giderleri

Madde 790- İrtifak hakkının kullanılması için gerekli tesislerin bakımı, yararlanan taşınmaz malikine aittir.

Tesisler yüklü taşınmazın malikine de yararlı ise, bunların bakım giderlerine her iki malik yararları oranında katılır.

III. Değişiklikler

1. İrtifak hakkının ilişkin olduğu yerin değiştirilmesi

Madde 791- İrtifak hakkı yüklü taşınmazın yalnız belli bir kısmının kullanılması koşuluyla kurulmuşsa, bu taşınmazın maliki, menfaatini ispat etmek ve giderleri üstlenmek kaydıyla; irtifakın, hakkın kullanılmasını güçleştirmeyecek biçimde taşınmazın başka bir yerine naklini isteyebilir.

İrtifak hakkının kullanılacağı yer tapu kütüğünde belirtilmiş olsa bile yüklü taşınmaz maliki bu yetkiyi kullanabilir.

Mecraların bir yerden başka bir yere naklinde komşuluk hukuku kuralları da göz önünde tutulur.

2. Bölünme

a. Yararlanan taşınmazın bölünmesi

Madde 792- Yararlanan taşınmazın parsellere bölünmesi hâlinde kural, irtifak hakkının her parsel yararına devam etmesidir.

Ancak, durum ve koşullara göre irtifak hakkı yalnız bir parselin yararına kullanılabilirse, yüklü taşınmazın maliki diğer parseller için irtifak hakkının terkinini isteyebilir.

Tapu sicil memuru, bu istemi irtifak hakkı sahibine bildirir ve onun bir ay içinde itiraz

etmemesi hâlinde irtifak hakkını terkin eder.

b. Yüklü taşınmazın bölünmesi

Madde 793- Yüklü taşınmazın parsellere bölünmesi hâlinde kural, irtifak hakkının her parsel üzerinde devam etmesidir.

Ancak, irtifak hakkı belirli parseller üzerinde kullanılmıyorsa, durum ve koşullara göre de kullanılamayacaksa, bu parsellerin maliklerinden her biri, kendi taşınmazı üzerindeki irtifak hakkının terkinini isteyebilir.

Tapu sicil memuru, bu istemi irtifak hakkı sahibine bildirir ve onun bir ay içinde itiraz etmemesi hâlinde irtifak hakkını terkin eder.

İKİNCİ AYIRIM

İNTİFA HAKKI VE DİĞER İRTİFAK HAKLARI

A. İntifa hakkı

I. Konusu

Madde 794- İntifa hakkı, taşınırlar, taşınmazlar, haklar veya bir malvarlığı üzerinde kurulabilir.

Aksine düzenleme olmadıkça bu hak, sahibine, konusu üzerinde tam yararlanma yetkisi sağlar.

II. Kurulması

Madde 795- İntifa hakkı, taşınırlarda zilyetliğin devri, alacaklarda alacağın devri, taşınmazlarda tapu kütüğüne tescil ile kurulur.

Taşınır ve taşınmazlarda intifa hakkının kazanılması ve tescilinde, aksine düzenleme olmadıkça, mülkiyete ilişkin hükümler uygulanır.

Taşınmaz üzerindeki yasal intifa hakkı tapu kütüğüne tescil edilmemiş olsa bile, durumu bilenlere karşı ileri sürülebilir. Tescil edilmiş ise, herkese karşı ileri sürülebilir.

III. Sona ermesi

1. Sona erme sebepleri

Madde 796- İntifa hakkı, konusunun tamamen yok olması ve taşınmazlarda tescilin terkinini; yasal intifa hakkı, sebebinin ortadan kalkması ile sona erer.

Sürenin dolması veya hak sahibinin vazgeçmesi ya da ölümü gibi diğer sona erme sebepleri, taşınmazlarda malike terkinini isteme yetkisi verir.

2. Süresi

Madde 797- İntifa hakkı, gerçek kişilerde hak sahibinin ölümü; tüzel kişilerde

kararlaştırılan sürenin dolması, süre kararlaştırılmamışsa kişiliğin ortadan kalkmasıyla sona erer.
Tüzel kişilerin intifa hakkı, en çok yüz yıl devam edebilir.

3. Harap olma veya kamulaştırma

Madde 798- Malik, yararlanılamayacak derecede harap olan intifa konusu malı yararlanılacak hâle getirmekle yükümlü değildir; getirirse intifa hakkı yeniden kurulmuş olur.

Sigorta ve kamulaştırma gibi durumlarda intifa hakkı, hakkın konusu yerine geçen karşılık üzerinde devam eder.

4. Geri verme

a. Yükümlülük

Madde 799- İntifa hakkı sona erince hak sahibi, hakkın konusu olan malı malike geri vermekle yükümlüdür.

b. Sorumluluk

Madde 800- İntifa hakkı sahibi, zararın kendi kusurundan ileri gelmediğini ispat etmedikçe, malın yok olmasından veya değerinin azalmasından sorumludur.

İntifa hakkı sahibi, yararlanması için gerekli olmadığı hâlde tükettiği şeyleri tazmin etmekle yükümlüdür.

İntifa hakkı sahibi, malın olağan kullanılması sonucunda meydana gelen değer azalmalarından sorumlu değildir.

c. Giderler

Madde 801- İntifa hakkı sahibi, yükümlü olmadığı hâlde yaptığı giderler, yenilemeler ve eklemeler için, hak sona erdiğinde, vekâletsiz iş görme hükümleri uyarınca tazminat isteyebilir.

Malikin tazminat vermekten kaçınması hâlinde intifa hakkı sahibi, yaptığı eklemeleri, malı eski hâline getirmek kaydıyla söküp alabilir.

5. Zamanaşımı

Madde 802- Geri verme anında malik ve intifa hakkı sahibi tarafından ileri sürülebilecek bütün istem hakları, bu andan başlayarak bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

IV. İntifa hakkının hükümleri

1. İntifa hakkı sahibinin hakları

a. Genel olarak

Madde 803- İntifa hakkı sahibi, hakkın konusu olan malı zilyetliğinde bulundurma, yönetme, kullanma ve ondan yararlanma yetkilerine sahiptir.

İntifa hakkı sahibi, bu yetkilerini kullanırken iyi bir yönetici gibi özen göstermek zorundadır.

b. Doğal ürünler

Madde 804- İntifa hakkı süresi içinde olgunlaşan doğal ürünler, intifa hakkı sahibine aittir.

Ekimi veya dikimi yapan malik veya intifa hakkı sahibi, olgunlaşan ürünleri toplayan diğer taraftan, yaptığı giderler için ürünün değerini aşmamak üzere uygun bir bedel isteyebilir.

Nitelikleri itibarıyla malın doğal verimi veya ürünü sayılmayan bütünüleyici parçaları malike aittir.

c. Faizler

Madde 805- İntifa hakkına konu olan sermayenin faizleri ve diğer dönemsel gelirleri, daha geç muaccel olsalar bile, intifa hakkının başladığı tarihten sona erdiği tarihe kadar intifa hakkı sahibine ait olur.

d. Hakkın kullanılmasının devri

Madde 806- Sözleşmede aksine hüküm yoksa veya durum ve koşullardan hak sahibince şahsen kullanılması gerektiği anlaşılmıyorsa, intifa hakkının kullanılması başkasına devredilebilir.

Bu takdirde malik, haklarını, devralana karşı doğrudan doğruya ileri sürebilir.

2. Malikin hakları

a. Gözetim

Madde 807- Malik, hakkın konusu olan malın hukuka aykırı ya da niteliğine uygun düşmeyen kullanılış biçimine itiraz edebilir.

b. Güvence isteme

Madde 808- Haklarının tehlikeye düştüğünü ispat eden malik, intifa hakkı sahibinden güvence isteyebilir.

İntifa hakkının konusu tüketilebilen şey veya kıymetli evrak ise, malik tehlikenin ispatına gerek olmaksızın teslimden önce de güvence isteyebilir.

Kıymetli evrakın güvenilir bir yere tevdi edilmesi güvence yerine geçer.

c. Bağışlamada güvence

Madde 809- İntifa hakkı kendisinde kalmak üzere yapılan bağışlamalarda bağışlayandan güvence istenemez.

d. Güvence verilmemesinin sonuçları

Madde 810- İntifa hakkı sahibi, kendisine tanınan uygun süre içinde güvence göstermez veya hakkın konusu olan malı malikin itiraz etmesine rağmen hukuka aykırı şekilde kullanmaya devam ederse; sulh hâkimi, yeni bir karara kadar intifa hakkı sahibinin zilyetliğini kaldırarak hakkın konusunu atayacağı bir kayyıma tevdi eder.

3. Defter tutma

Madde 811- Malik veya intifa hakkı sahibi, diğerinden giderleri paylaşmak üzere intifa hakkına konu olan malların noterlikçe resmen defterinin tutulmasını her zaman isteyebilir.

4. İntifa hakkı sahibinin yükümlülükleri

a. Malın korunması

Madde 812- İntifa hakkı sahibi, hakkın konusu olan malın muhafazası ve olağan bakımı için gerekli onarım ve yenilemeleri yapmakla yükümlüdür.

Malın muhafazası, daha önemli işlerin yapılmasını veya önlemlerin alınmasını gerektiriyorsa; intifa hakkı sahibi, durumu malike bildirmek ve bunların gerçekleştirilmesine izin vermek zorundadır.

Malikin gereken işleri yapmaktan kaçınması hâlinde intifa hakkı sahibi, bunları onun hesabına kendisi yapabilir.

b. Bakım ve işletme giderleri

Madde 813- İntifa hakkı konusu olan malın olağan bakım ve işletme giderleri, güvencesini oluşturduğu borçların faizleri, vergi ve resimleri, intifa süresince intifa hakkı sahibine aittir.

Vergi ve resimleri malik ödemişse, intifa hakkı sahibi, yukarıda belirtilen esasa göre bunları malike tazmin etmek zorundadır.

Diğer bütün yükümlülükler malike aittir. Ancak, intifa hakkı sahibi bunların yerine getirilmesi için gereken parayı, istemi üzerine malike karşılıksız olarak sağlamazsa; malik, intifa hakkı konusu malı bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için kısmen veya tamamen paraya çevirebilir.

c. Malvarlığı intifanda borçların faizi

Madde 814- Malvarlığı intifanda, intifa hakkı sahibi bu malvarlığındaki borçların faizlerini ödemekle yükümlüdür. Ancak, durum ve koşullar haklı gösteriyorsa, intifa hakkı sahibi bu yükümlülükten kurtarılmasını isteyebilir. Bu takdirde intifa hakkı, borçların ödenmesinden sonra kalan kısım üzerinde devam eder.

d. Sigorta ettirme

Madde 815- Yerel âdetlere göre iyi bir yönetimin gereği olduğu takdirde intifa hakkı sahibi, malikin lehine malı yangına ve diğer tehlikelere karşı sigorta ettirmekle yükümlüdür.

Bu durumda veya intifa hakkının sigortalı bir mal üzerinde kurulmuş olması hâlinde intifa hakkı sahibi, hakkının devamı süresince sigorta primlerini ödemekle yükümlüdür.

V. Özel hâller

1. Taşınmazlar

a. Ürünler

Madde 816- Bir taşınmaz üzerinde intifa hakkına sahip olan kimse, yararlanmanın olağan sınırlar içerisinde kalmasına özen göstermekle yükümlüdür.

Bu ölçü aşılarak elde edilen ürünler malike ait olur.

b. Özgülenme yönü

Madde 817- İntifa hakkı sahibi, intifa konusu taşınmazın ekonomik özgülenme yönünü malike önemli zarar verecek şekilde değiştiremez; özellikle onu yeni bir şekle dönüştüremeyeceği gibi, onda önemli bir değişiklik de yapamaz.

İntifa hakkı sahibi, malike önceden haber vermek ve taşınmazın ekonomik özgülenme yönünde önemli değişiklik yapmamak koşuluyla taş, kireç, mermer ve turba ocakları ile benzerlerini açabilir.

c. Ormanlar

Madde 818- Bir orman üzerinde intifa hakkına sahip olan kimse, ondan özel kanun hükümlerine uygun bir işletme plânı çerçevesinde yararlanabilir.

Malik ile intifa hakkı sahibi, işletme plânı yapılırken kendi haklarının gözetilmesini isteyebilirler.

Fırtına, kar, yangın, sel, zararlı böcek akını veya diğer sebepler yüzünden olağan yararlanma önemli ölçüde aşılırsa orman, bu kaybı giderek azaltacak şekilde işletilir veya işletme plânı yeni duruma uygun hâle getirilir. Aşırı yararlanma dolayısıyla elde edilen bedel, faiz getirecek şekilde yatırılır ve verim noksanını gidermeye ayrılır.

2. Tüketilebilen ve değeri biçilen şeyler

Madde 819- Tüketilebilen şeylerin mülkiyeti, aksi kararlaştırılmadıkça, intifa hakkı sahibine geçer; ancak, intifa hakkı sahibi geri verme sırasında bu şeylerin o günkü değerini ödemekle yükümlü olur.

İntifa hakkı sahibi, değeri biçilerek kendisine teslim olunan diğer taşınırlar üzerinde, aksi kararlaştırılmadıkça, serbestçe tasarrufta bulunabilir; ancak, bu yetkisini kullandığı takdirde bu şeylerin biçilen değerlerini geri verme sırasında ödemekle yükümlü olur. Bu ödeme, tarım işletmesi gereçleri, hayvan sürüleri, ticarî mallar veya benzeri şeylerde aynı cins ve nitelikte eşya verilmesi suretiyle yerine getirilebilir.

3. Alacaklar

a. Yararlanmanın kapsamı

Madde 820- Bir alacak üzerindeki intifa hakkı, onun getirisini edinme yetkisi verir.

Borçluya karşı yapılacak ödeme isteminin ve kıymetli evrak üzerindeki tasarrufların alacaklı ve intifa hakkı sahibi tarafından birlikte yapılması, borcunu ödemek üzere borçlu tarafından yapılacak bildirimde bunların her ikisine yöneltilmesi gerekir.

Alacak tehlikeye düşerse, alacaklı ve intifa hakkı sahibinden her biri, diğerinden iyi bir yönetimin gerektirdiği önlemleri almaya katılmasını isteyebilir.

b. Ödeme ve işletme

Madde 821- Alacaklı ve intifa hakkı sahibinden birine ödemeye yetkili kılınmamış olan borçlu, borcunu ikisine birlikte ödemek veya hâkimin belirleyeceği yere tevdi etmek zorundadır.

Yerine getirilen edimin konusu ve özellikle geri ödenecek ana para, intifa hakkına tâbi olur.

Alacaklı veya intifa hakkı sahibi, ana paranın güvenilir ve getiri sağlayan bir yere yatırılmasını isteyebilir.

c. Devir isteme hakkı

Madde 822- İntifa hakkı sahibi, intifanın başlangıcını izleyen üç ay içinde, hakkın konusu olan alacağın ve kıymetli evrakın kendisine devrini isteyebilir.

İntifa hakkı sahibi, alacağın ve kıymetli evrakın devri sırasındaki değeri tutarında devredene karşı bunların bedelini ödeme borcu altına girer ve feragat edilmedikçe bu borç için ayrıca güvence göstermekle yükümlü olur.

Güvence istemekten feragat edilmemiş ise devir, ancak güvence gösterildikten sonra hüküm ifade eder.

B. Oturma hakkı

I. Genel olarak

Madde 823- Oturma hakkı, bir binadan veya onun bir bölümünden konut olarak yararlanma yetkisi verir.

Oturma hakkı, başkasına devredilemez ve mirasçılara geçmez.

Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, intifa hakkına ilişkin hükümler oturma hakkına da uygulanır.

II. Oturma hakkının kapsamı

Madde 824- Oturma hakkının kapsamı, genel olarak hak sahibinin kişisel ihtiyaçlarına

göre belirlenir.

Oturma hakkı sahibi, hakkın şahsına özgülediği açıkça belirtilmedikçe, bina veya onun bir bölümünde ailesi ve ev halkı ile birlikte oturabilir.

Binanın bir bölümü üzerinde oturma hakkına sahip olan kimse, ortaklaşa kullanmaya özgülenen yerlerden de yararlanabilir.

III. Giderler

Madde 825- Oturma hakkı, binanın veya bir bölümünün tamamından yararlanma yetkisi veriyorsa; bina veya bölümün muhafazası ve olağan bakımı için gerekli onarım ve yenileme giderleri, oturma hakkı sahibine aittir.

Oturma hakkı sahibi bina veya onun bir bölümünü malik ile birlikte kullanıyorsa, bakım ve onarım giderleri malike ait olur.

C. Üst hakkı

I. Konu ve tapu kütüğüne kayıt

Madde 826- Bir taşınmaz maliki, üçüncü kişi lehine arazisinin altında veya üstünde yapı yapmak veya mevcut bir yapıyı muhafaza etmek yetkisi veren bir irtifak hakkı kurabilir.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça bu hak, devredilebilir ve mirasçılara geçer.

Üst hakkı, bağımsız ve sürekli nitelikte ise üst hakkı sahibinin istemi üzerine tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilebilir. En az otuz yıl için kurulan üst hakkı, sürekli niteliktedir.

II. İçerik ve kapsam

Madde 827- Üst hakkının içerik ve kapsamıyla ilgili olarak resmî senette yer alan, özellikle yapının konumuna, şekline, niteliğine, boyutlarına, özgülenme amacına ve üzerinde yapı bulunmayan alandan faydalanmaya ilişkin sözleşme kayıtları herkes için bağlayıcıdır.

III. Sona ermenin sonuçları

1. Yapı mülkiyetinin malike geçmesi

Madde 828- Üst hakkı sona erince yapılar, arazi malikine kalır ve arazinin bütünleyici parçası olur.

Bağımsız ve sürekli üst hakkı tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilmişse, üst hakkı sona erince bu sayfa kapatılır. Taşınmaz olarak kaydedilmiş olan üst hakkı üzerindeki rehin hakları, diğer bütün hak, kısıtlama ve yükümlülükler de sayfanın kapatılmasıyla birlikte sona erer. Bedele ilişkin hükümler saklıdır.

2. Bedel

Madde 829- Taşınmaz maliki, aksi kararlaştırılmadıkça, kendisine kalan yapılar için üst hakkı sahibine bir bedel ödemez. Uygun bir bedel ödenmesi kararlaştırılmışsa, miktarı ve hesaplanış biçimi belirlenir. Ödenmesi kararlaştırılan bedel, üst hakkı kendileri için rehnedilmiş olan alacaklıların henüz ödenmemiş alacaklarının güvencesini oluşturur ve rızaları olmaksızın üst hakkı sahibine ödenmez.

Karlaştırılan bedel ödenmez veya güvence altına alınmazsa, üst hakkı sahibi veya bu hak kendisine rehnedilmiş olan alacaklı, bedel alacağına güvence olmak üzere, terkin edilen üst hakkı yerine aynı derecede ve sırada bir ipoteğin tescilini isteyebilir.

Bu ipotek, üst hakkının sona ermesinden başlayarak üç ay içinde tescil edilir.

3. Diğer hükümler

Madde 830- Taşınmaz malikine kalan yapılar için üst hakkı sahibine ödenmesi kararlaştırılan bedelin miktarı ve bunun hesaplanış biçimi ile bu bedel borcunun kaldırılmasına ve arazinin ilk hâline getirilmesine ilişkin anlaşmalar, üst hakkının kurulması için gerekli olan resmî şekle tâbidir ve tapu kütüğüne şerh verilebilir.

IV. Süresinden önce devir istemi

1. Koşulları

Madde 831- Üst hakkı sahibi, bu haktan doğan yetkilerinin sınırını ağır şekilde aşar veya sözleşmeden doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranırsa; malik, üst hakkının ona bağlı bütün hak ve yükümlülükleri ile birlikte süresinden önce kendisine devrini isteyebilir.

2. Hakkın kullanılması

Madde 832- Malik, üst hakkının devrini, kendisine geçecek yapılar için uygun bir bedel ödemek kaydıyla isteyebilir. Üst hakkı sahibinin kusuru, bedelin belirlenmesinde indirim sebebi olarak göz önüne alınabilir.

Üst hakkının malike devri, bedelin ödenmesine veya güvence altına alınmış olmasına bağlıdır.

3. Diğer hâller

Madde 833- Üst hakkı sahibinin yükümlülüklerine aykırı davranması hâlinde sözleşmede malik lehine saklı tutulan, üst hakkını süresinden önce sona erdirmeye veya devrini isteme yetkisi, süresinden önce devir istemine ilişkin hükümlere tâbidir.

V. Üst hakkı iradının güvencesi

1. İpotek kurulmasını isteme hakkı

Madde 834- Malik, üst hakkı karşılığı olarak irat biçiminde borçlanılan edimleri güvence altına almak amacıyla, o tarihteki üst hakkı sahibinden en çok üç yıllık irat için tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilmiş üst hakkının ipotek edilmesini isteyebilir.

İrat, her yıl için eşit edimler biçiminde belirlenmemiş ise; bu kanunî ipoteğin tescili, iradın eşit olarak dağıtılmasında üç yıla düşecek miktarı için istenebilir.

2. Tescil

Madde 835- İpotek, üst hakkı devam ettiği sürece, her zaman tescil edilebilir ve icra yoluyla satışta terkin olunmaz.

Yapı alacaklıları ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

VI. Sürenin üst sınırı

Madde 836- Üst hakkı, bağımsız bir hak olarak en çok yüz yıl için kurulabilir.

Üst hakkı, süresinin dörtte üçü dolduktan sonra, kurulması için öngörülen şekle uyularak her zaman en çok yüz yıllık yeni bir süre için uzatılabilir. Bu konuda önceden yapılan taahhüt bağlayıcı değildir.

D. Kaynak hakkı

Madde 837- Başkasının arazisinde bulunan kaynak üzerinde irtifak hakkı, bu arazinin malikini suyun alınmasına ve akıtılmasına katlanmakla yükümlü kılar.

Bu hak, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, başkasına devredilebilir ve mirasçıya geçer.

Kaynak hakkı, bağımsız nitelikte ve en az otuz yıl için kurulmuş ise tapu kütüğüne taşınmaz olarak kaydedilebilir.

E. Diğer irtifak hakları

Madde 838- Malik, taşınmazı üzerinde herhangi bir kişi veya topluluk lehine atış eğitimi veya spor alanı ya da geçit olarak kullanılmak gibi belirli bir yararlanmaya hizmet etmek üzere başka irtifak hakları da kurabilir.

Bu haklar, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, başkasına devredilemez ve mirasçılara geçmez. Bu hakların kapsamı, hak sahibinin olağan ihtiyaçlarına göre belirlenir.

Taşınmaz lehine irtifaklara ilişkin hükümler, bu tür irtifak haklarına da uygulanır.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM TAŞINMAZ YÜKÜ

A. Konusu

Madde 839- Taşınmaz yükü, bir taşınmazın malikini yalnız o taşınmazla sorumlu olmak üzere diğer bir kimseye bir şey vermek veya yapmakla yükümlü kılar.

Hak sahibi olarak, bir başka taşınmazın maliki de gösterilebilir.

İrat senedi ve kamu hukukuna ilişkin taşınmaz yükleri saklı kalmak kaydıyla, taşınmaz yükünün konusu ancak yüklü taşınmazın ekonomik niteliğinden doğan veya yararlanan taşınmazın ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan bir edim olabilir.

B. Kurulması ve sona ermesi

I. Kurulması

1. Tescil ve kazanma

Madde 840- Taşınmaz yükünün kurulması için tapu kütüğüne tescil şarttır.

Tescilde, taşınmaz yükünün değeri olarak Türk parası veya yabancı para ile belirlenmiş bir miktar gösterilir. Dönemsel edimlerde sicilde gösterilecek miktar, aksi kararlaştırılmış değilse, yıllık edimlerin yirmi katıdır.

Aksine bir hüküm yoksa, taşınmaz yükünün kazanılmasında ve tescilinde taşınmaz mülkiyetine ilişkin hükümler uygulanır.

2. Kamu hukukuna ilişkin taşınmaz yükü

Madde 841- Aksine hüküm yoksa, kamu hukukuna ilişkin taşınmaz yükünün tapu kütüğüne tescili gerekli değildir.

Kanunun alacaklıya yalnızca taşınmaz yükünün kurulmasını isteme yetkisini tanıdığı hâllerde taşınmaz yükü ancak tescille doğar.

3. Güvence amacıyla kurulma

Madde 842- Bir para alacağını güvence altına almak amacıyla kurulan taşınmaz yükü hakkında irat senedine ilişkin hükümler uygulanır.

II. Sona ermesi

1. Genel olarak

Madde 843- Taşınmaz yükü tescilin terkinde veya yüklü taşınmazın tamamen yok olmasıyla sona erer.

Feragat, yükten kurtarma ve diğer sona erme sebepleri, yüklü taşınmaz malikine, hak sahibinden terkinde isteme yetkisi verir.

2. Yükten kurtarma

a. Alacaklının yetkisi

Madde 844- Alacaklı, sözleşmeyle yetkili kılınmış olduğu takdirde veya aşağıdaki durumlarda, malikten taşınmazın yükten kurtarılmasını isteyebilir:

1. Yüklü taşınmaz, alacaklının haklarını önemli ölçüde tehlikeye düşürecek şekilde

bölünmüşse;

2. Malik, yüklü taşınmazın değerini düşürür ve yerine başka bir güvence göstermezse;
3. Malik, birbiri ardına üç yılın edimlerini yerine getirmemişse.

b. Yükümlünün yetkisi

Madde 845 - Yükümlü, sözleşmeyle yetkili kılınmış olduğu takdirde veya aşağıdaki durumlarda, taşınmazın yükten kurtarılmasını isteyebilir:

1. Alacaklı, taşınmaz yükünü kuran sözleşmeye uymuyorsa;
2. Satın alınmamak kaydıyla veya otuz yıldan fazla bir süre için kurulmuş olsa bile yükün kurulmasının üzerinden otuz yıl geçmiş ise.

Otuz yıl geçtikten sonra yükümlünün satın alma yetkisini kullanabilmesi, alacaklıya bunu bir yıl önceden bildirmesine bağlıdır.

İrtifak taşınmaz lehine sona erdirilmeyen biçimde kurulmuşsa, yüklü taşınmazın bu yükten kurtarılması istenemez.

c. Yükten kurtarma bedeli

Madde 846- Gerçek değerinin daha düşük olduğunu ispat etme hakkı saklı kalmak kaydıyla, yükten kurtarma, taşınmaz yükünün değeri olarak tapu kütüğünde gösterilen miktar üzerinden gerçekleştirilir.

3. Zamanaşımı

Madde 847- Taşınmaz yükü zamanaşımına tâbi değildir.

Muaccel olan edimler, borçlunun kişisel borcu hâline geldiği tarihten başlayarak zamanaşımına tâbi olur.

C. Hükümleri

I. Alacaklının hakkının niteliği

Madde 848- Taşınmaz yükü, alacaklıya yükümlüye karşı hiçbir kişisel alacak hakkı sağlamaz; sadece alacağını yüklü taşınmazın değerinden elde etme yetkisi verir.

Her edim, muaccel olmasından başlayarak üç yıl sonra kişisel borç hâline gelir ve taşınmaz bu borcun güvencesi olmaktan çıkar.

II. Yükün niteliği

Madde 849- Taşınmaz maliki değişirse yeni malik, başka bir işleme gerek bulunmaksızın taşınmaz yükünün yükümlüsü olur.

Yüklü taşınmazın bölünmesinin taşınmaz yüküne etkisi hakkında irat senedine ilişkin

hükümler uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM TAŞINMAZ REHNİ

BİRİNCİ AYIRIM GENEL HÜKÜMLER

A. Koşullar

I. Taşınmaz rehninin türleri

Madde 850- Taşınmaz rehni, ancak ipotek, ipotekli borç senedi veya irat senedi şeklinde kurulabilir.

II. Güvence altına alınan alacak

1. Ana para

Madde 851- Taşınmaz rehni, miktarı Türk parası ile gösterilen belli bir alacak için kurulabilir. Alacağın miktarının belli olmaması hâlinde, alacaklının bütün istemlerini karşılayacak şekilde taşınmazın güvence altına alacağı üst sınır taraflarca belirtilir.

Yurt içinde veya dışında faaliyette bulunan kredi kuruluşlarınca yabancı para üzerinden veya yabancı para ölçüsü ile verilen kredileri güvence altına almak için yabancı para üzerinden taşınmaz rehni kurulabilir. Bu hâlde her derecenin ifade ettiği miktar, rehin konusu alacağın tespit edildiği para türü üzerinden gösterilir. Ancak, aynı derecede birden fazla para türü kullanılarak rehin kurulamaz.

Yabancı para üzerinden kurulan rehne ait bir derecenin boşalması hâlinde, yerine, tescil edileceği tarihteki karşılığı Türk parası veya yabancı para üzerinden rehin kurulabilir. Türk parası ile kurulmuş bir rehne ait derecenin boşalması hâlinde ise, yerine tescil edileceği tarihteki karşılığı yabancı para üzerinden rehin kurulabilir.

Yabancı veya Türk parası karşılıklarının hesabında hesap günündeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının döviz alış kuru esas alınır. Rehin haklarının hangi yabancı paralar üzerinden kurulabileceği Cumhurbaşkanınca belirlenir.³⁸

2. Faiz

Madde 852- Sınırlayıcı hükümler saklı kalmak kaydıyla, taraflar faiz oranını diledikleri gibi kararlaştırabilirler.

³⁸ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

III. Taşınmaz

1. Rehne konu olabilme

Madde 853- Rehin hakkı, ancak tapuya kayıtlı taşınmazlar üzerinde kurulabilir.

2. Belirli olma

a. Taşınmaz tek ise

Madde 854- Rehin kurulurken, konusu olan taşınmazın belirtilmesi gerekir.

Bölünen taşınmazın parselleri tapu kütüğüne ayrı ayrı kaydedilmedikçe rehne konu olamaz.

b. Taşınmaz birden çok ise

Madde 855- Birden çok taşınmazın aynı borç için rehnedilmesi, taşınmazların aynı malike veya borçtan müteselsilen sorumlu olan maliklere ait olmalarına bağlıdır.

Aynı alacak için birden çok taşınmazın rehnedildiği diğer hâllerde, her taşınmazın alacağın ne miktarı için güvence oluşturduğu rehin kurulurken belirtilir.

Aksine bir anlaşma bulunmadıkça, tapu idaresi, re'sen güvenceyi taşınmazların her birine değeri oranında dağıtır.

B. Rehnin kurulması ve sona ermesi

I. Rehnin kurulması

1. Tescil

Madde 856- Taşınmaz rehni tapu kütüğüne tescil ile kurulur. Kanunda öngörülen ayırık durumlar saklıdır.

Taşınmaz rehninin kurulmasına ilişkin sözleşmenin geçerliliği, resmî şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

2. Birden çok kişiye ait taşınmazlarda

Madde 857- Paylı mülkiyette paydaş kendi payını rehnedebilir.

Pay üzerinde rehin kurulduktan sonra paydaşlar malın tamamını rehnedemezler.

Elbirliği mülkiyetine tâbi taşınmaz, ancak bütün olarak ve maliklerin tamamı adına rehnolunabilir.

II. Rehnin sona ermesi

Madde 858- Taşınmaz rehni, tescilin terkinin veya taşınmazın tamamen yok olmasıyla sona erer.

Kamulaştırmaya ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

III. Taşınmazların birleştirilmesi

1. Rehnin başka taşınmaz üzerine geçmesi

Madde 859- Yetkili kamu kurum veya kuruluşu tarafından gerçekleştirilen parsel birleştirilmesi ve dağıtım işlemi sonucunda birleştirilen parsel üzerindeki rehinler, sıralarını koruyarak o parselin yerine verilen taşınmaz üzerine geçer.

Birleştirme sonucunda meydana gelen taşınmaz, değişik alacaklar için rehinli veya bazıları rehinsiz birden çok parselin yerini alırsa; bu taşınmaz üzerine geçen rehin hakları, taşınmazı bütün olarak kapsar ve olanak ölçüsünde sıralarını korurlar.

2. Borçlunun taşınmazı rehinden kurtarması

Madde 860- Birleştirilen taşınmazlardan biri ile güvence altına alınmış olan alacağın borçlusu, üç ay önce bildirmek koşuluyla birleştirme sırasında karşılığını ödeyerek taşınmazı rehinden kurtarabilir.

3. Bedel olarak ödenen para

Madde 861- Rehinli bir taşınmaz için bedel olarak ödenen para, alacaklılar arasında sıralarına göre, aynı sırada iseler alacaklarının miktarlarıyla orantılı olarak bölüştürülür.

Bu bedel, rehinle güvenceye bağlanmış olan alacak miktarının yirmide birinden fazla olduğu veya yeni taşınmaz, alacak için yeterli güvence oluşturmadığı takdirde, alacaklının rızası olmadan borçluya ödenemez.

C. Hükmü

I. Rehnin kapsamı

Madde 862- Rehin, taşınmazı bütünleyici parçaları ve eklentileri ile birlikte yükümlü kılar.

Rehnin kuruluşu sırasında makine, otel döşeme eşyası gibi açıkça eklenti olarak gösterilen ve tapu kütüğünde beyanlar sütununa yazılan şeyler, kanuna göre bu nitelikte olamayacakları ispat edilmedikçe eklenti sayılır.

Üçüncü kişilerin eklentiler üzerindeki hakları saklıdır.

II. Kira bedelleri

Madde 863- Kiraya verilmiş taşınmaz üzerindeki rehnin kapsamına, borçluya karşı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başlanmasından veya borçlunun iflâsının ilânından başlayarak rehnin paraya çevrilmesi anına kadar işleyen kira bedelleri de girer.

Rehin hakkı, kiracılara karşı ancak cebrî icra yoluyla takibin kendilerine bildirilmesi veya iflâs kararının ilânından sonra ileri sürülebilir.

Rehinli taşınmaz malikinin henüz muaccel olmamış kira bedelleri üzerinde yaptığı hukukî işlemler ile diğer alacaklılar tarafından koydurulan hacizler, kira alacaklarının muaccel olmalarından önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başlamış olan rehinli alacaklılara karşı

geçerli değildir.

III. Zamanaşımı

Madde 864- Rehnin tapu kütüğüne tescil edilmesinden sonra alacak için zamanaşımı işlemez.

IV. Önlem alma yetkisi

1. Değer düşmelerine karşı

a. Koruma önlemleri

Madde 865- Malik, rehinli taşınmazın değerini düşüren davranışlarda bulunursa; alacaklı, hâkimden bu gibi davranışları yasaklamasını isteyebilir.

Alacaklıya, gerekli önlemleri almak üzere hâkim tarafından yetki verilebileceği gibi; gecikmesinde tehlike bulunan hâllerde alacaklı, böyle bir yetki verilmeden de gerekli önlemleri kendiliğinden alabilir.

Alacaklı, önlem için yapmış olduğu giderleri malikten isteyebilir ve bu alacakları için taşınmaz üzerinde, tescile gerek olmaksızın ve tescil edilmiş olan diğer yüklerden önce gelen bir rehin hakkına sahip olur.

b. Güvence, eski hâle getirme, kısmî ödeme isteme

Madde 866- Rehinli taşınmazın değerinde düşme meydana gelmişse alacaklı, alacağı için başka güvence göstermesini veya rehinli taşınmazın eski hâle getirilmesini borçludan isteyebilir.

Alacaklı, rehinli taşınmazın değerinin düşmesi tehlikesinin mevcut olması hâlinde de güvence isteyebilir.

Yeterli güvence hâkim tarafından belirlenen süre içinde verilmediği takdirde alacaklı, güvence eksikliğini karşılayacak miktardaki alacak kısmının ödenmesini isteyebilir.

2. Değerin kusur olmadan düşmesi

Madde 867- Değer düşmesi malikin kusuru olmadan meydana gelmişse alacaklı, ancak malikin zarardan ötürü aldığı tazminat miktarını aşmayacak ölçüde borçludan güvence vermesini veya kısmî ödeme yapmasını isteyebilir.

Bununla birlikte alacaklı, değer düşmesinin önlenmesi veya giderilmesi için gerekli önlemleri kendiliğinden alabilir. Alacaklı, bu amaçla yaptığı masraflardan dolayı rehinli taşınmaz üzerinde tescile gerek olmaksızın ve tescil edilmiş olan diğer yüklerden önce gelen bir rehin hakkına sahip olur. Malik, bu masraflardan kişisel olarak sorumlu değildir.

3. Rehinli taşınmazın kısmen devri

Madde 868- Malik, rehinli taşınmazın güvence altına aldığı alacağın yirmide birinden az

değeri olan bir parçasını başkasına devrederse; alacaklı, kendisine bu parça ile orantılı bir ödeme yapıldığı veya taşınmazın geri kalan kısmı yeterli güvence oluşturduğu takdirde, devredilen parça üzerindeki rehni kaldırmaktan kaçınmaz.

V. Rehinden sonra kurulan aynî haklar

Madde 869- Malikin rehlinli taşınmaz üzerinde yeni sınırlı aynî haklar kurmayacağını taahhüt etmesi geçerli değildir.

Tarihi daha eski olan rehin hakkı, aynı taşınmaz üzerinde alacaklının izni olmadan daha sonra kurulan irtifak haklarından veya taşınmaz yüklerinden önce gelir. Sonradan kurulan ve rehlin paraya çevrilmesi sırasında daha eski tarihli rehlinli alacaklılara zarar veren irtifaklar ve taşınmaz yükleri terkin edilir.

Önceki rehlinli alacaklının istemiyle irtifak hakları veya taşınmaz yükleri terkin edilen kimselerin, rehlinli taşınmazın paraya çevrilmesinde, hakları sonradan tescil edilenlere karşı, satış bedelinden haklarının değerini karşılayan miktarı almak hususunda öncelikleri vardır.

VI. Rehin derecesi

1. Rehin derecesinin hükümleri

Madde 870- Rehlin sağladığı güvence, tescilde belirtilen rehin derecesi ile sınırlıdır.

Taşınmaz rehni, sırada kendisinden önce gelecek olanın miktarının tescilde belirtilmesi kaydıyla ikinci veya daha sonraki derecede de kurulabilir.

2. Rehin dereceleri arasındaki ilişki

Madde 871- Aynı taşınmaz üzerinde farklı sıralarda kurulmuş bulunan rehin haklarından birinin terkin edilmiş olması, sonraki sırada yer alan rehlinli alacaklıya boşalan dereceye geçme hakkı vermez.

Terkin edilen rehin hakkı yerine yeni bir rehin hakkı kurulabilir.

Sonraki sırada yer alan rehlinli alacaklılara boşalan dereceye geçme hakkı veren sözleşmelerin geçerliliği, resmî şekilde yapılmasına; aynî etki sağlamaları, tapu kütüğüne şerh verilmelerine bağlıdır.

3. Boş dereceler

Madde 872- Sonraki sıralarda kurulmuş bir rehin hakkından önce gelen bir rehin mevcut değilse veya borçlu önceki bir rehin senedi üzerinde tasarruf etmemişse ya da önceki sırada bulunan rehlinli alacak, o derece için tescilde belirtilen miktardan az ise; taşınmazın paraya çevrilmesinde satış bedeli, boş derece hesaba katılmaksızın sonraki alacaklılara sıralarına göre dağıtılır.

VII. Rehnin paraya çevrilmesi

1. Paraya çevirme şekli

Madde 873- Borç ödenmezse alacaklı, alacağını rehinli taşınmazın satış bedelinden elde etme hakkına sahiptir.

Borcun ödenmemesi hâlinde rehinli taşınmazın mülkiyetinin alacaklıya geçeceğine ilişkin sözleşme hükmü geçersizdir.

Aynı alacak için birden çok taşınmazın rehnedilmiş olması hâlinde, rehnin paraya çevrilmesi istemi, taşınmazların tamamı hakkında yapılır. Bununla birlikte, icra dairesi onlardan ancak gerektiği kadarını paraya çevirir.

2. Satış bedelinin dağıtılması

Madde 874- Rehinli taşınmazın satış bedeli, alacaklılar arasında sıralarına göre dağıtılır.

Aynı sırada olan alacaklılar arasında o sıraya düşen satış bedeli alacakları oranında dağıtılır.

3. Güvencenin kapsamı

Madde 875- Taşınmaz rehninin alacaklıya sağladığı güvencenin kapsamına şunlar girer:

1. Ana para,
2. Takip giderleri ve gecikme faizi,
3. İflâsın açıldığı veya rehnin paraya çevrilmesinin istendiği tarihe kadar muaccel olmuş üç yıllık faiz ile son vadeden başlayarak işleyen faiz.

Daha önce belirlenmiş olan faiz oranı, sonradan gelen alacaklıların zararına olarak artırılamaz.

4. Zorunlu masrafların güvencesi

Madde 876- Alacaklı, rehinli taşınmazın korunması için zorunlu masraf yapmışsa ve özellikle malikin borçlu olduğu sigorta primlerini ödemişse, bundan doğan alacakları tescile gerek olmaksızın aynen rehinli alacağı gibi güvenceden yararlanır.

VIII. Arazinin iyileştirilmesi hâlinde rehin hakkı

1. Öncelik

Madde 877- Bir kamu kurum veya kuruluşunun katkısıyla iyileştirilen arazinin değerinde bir artma meydana gelirse malik, iyileştirme giderlerinden payına düşeni karşılamak üzere kendisine ödünç veren alacaklı lehine tescil suretiyle rehin hakkı kurabilir. Kurulan rehin, taşınmaz üzerindeki diğer bütün yüklerden önce gelir.

İyileştirme, kamu kurum veya kuruluşunun katkısı olmaksızın yapılmış ise, malik taşınmazı üzerinde en çok masrafların üçte ikisi için rehin kurabilir.

2. Borcun ödenmesi ve rehinin sona ermesi

Madde 878- İyileştirme, kamu kurum veya kuruluşunun katkısı olmaksızın yapılmış ise, rehinli alacağın en çok beş yıl içinde eşit taksitlerle ödenmesi gerekir.

Alacağın veya yıllık taksitlerin muaccel olmasından beş yıl sonra rehin hakkı sona erer ve sonraki alacaklılar sıralarına göre ilerlerler.

IX. Sigorta tazminatı üzerinde hak

Madde 879- Muaccel olan sigorta tazminatı, malike ancak bütün rehinli alacaklıların rızasıyla ödenebilir.

Sigorta tazminatı taşınmazın eski hâle getirilmesi için harcanacaksa, malik tarafından yeterli bir güvence gösterilmesi koşuluyla kendisine ödenir.

X. Alacaklının temsili

Madde 880- Acele karar alınması gereken hâllerde, borçlunun veya diğer bir ilgilinin istemesi üzerine, şahsen hareket etmesi kanun hükmü gereği olup da adı veya nerede olduğu bilinmeyen alacaklıya, rehinli taşınmazın bulunduğu yer sulh hâkimi tarafından bir kayyım atanır.

İKİNCİ AYIRIM İPOTEK

A. Amaç ve nitelik

Madde 881- Hâlen mevcut olan veya henüz doğmamış olmakla beraber doğması kesin veya olası bulunan herhangi bir alacak, ipotekle güvence altına alınabilir.

İpoteğe konu olacak taşınmazın, borçlunun mülkiyetinde bulunması gerekmez.

B. Kurulması ve sona ermesi

I. Kuruluş

Madde 882- Miktarı belirli olmayan veya değişebilen alacaklar da, belli rehin derecesine yerleştirilir ve tescilden sonra alacak miktarında meydana gelecek değişmelere bakılmaksızın sırasını korur.

Tapu memuru istem üzerine alacaklıya ipoteği gösteren bir belge verir. Sadece tescilin yapıldığını ispata yarayan bu belge kıymetli evrak niteliği taşımaz.

Tescilin yapıldığının sözleşme üzerine yazılıp onaylanması, ipotek belgesi yerine geçer.

II. Sona erme

1. İpoteğin terkinini isteme hakkı

Madde 883- Alacak sona erince ipotekli taşınmazın maliki, alacaklıdan ipoteği terkin ettirmesini isteyebilir.

(Ek fıkra:4/7/2019-7181/19 md.) İpotek süreli olarak kurulmuşsa, sürenin bitiminden

itibaren otuz gün içinde ipotekli taşınmaz üzerinde 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 150/c maddesinde belirtilen şerhin konulmaması hâlinde ipotek, malikin talebiyle tapu müdürlüğünce terkin edilir.

2. Borçtan sorumlu olmayan malikin hakkı

Madde 884- Borçtan şahsen sorumlu olmayan rehinli taşınmaz maliki, borçluya ait koşullar içinde borcu ödeyerek taşınmazın üzerindeki ipoteğin kaldırılmasını isteyebilir.

Alacak, borcu ödeyen malike geçer.

3. İpotekten kurtarma

a. Koşulları ve usulü

Madde 885- Değerini aşan bir borç için ipotek edilmiş olan bir taşınmazı edinen kimse, borçtan şahsen sorumlu değilse, icra takibine başlanmadan önce, satın alma bedelini ödeyerek taşınmazı ipotekten kurtarabilir. Taşınmazı karşılıksız olarak edinen kimse de, takdir edeceği bedeli ödeyerek bu hakkı kullanabilir.

İpotekten kurtarma hakkı, alacaklılara altı ay önce yapılacak yazılı ihbarla kullanılabilir.

İpotekten kurtarma bedeli alacaklılar arasında sıralarına göre dağıtılır.

b. Açık artırma

Madde 886- İpotekten kurtarma ihbarına karşı alacaklılar, ihbarın tebliğinden başlayarak bir ay içinde giderleri peşin ödemek suretiyle, ipotekli taşınmazın açık artırma yoluyla satılmasını isteyebilirler.

Satış, icra dairesince İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Açık artırmada elde edilen miktarın satış bedelinden veya malik tarafından takdir edilen bedelden fazla olması hâlinde, bu miktar ipotekten kurtarma bedeli sayılır. Artırma bedelinin fazla olduğu hâllerde açık artırma giderleri malike, aksi hâlde açık artırmayı isteyen alacaklıya ait olur.

4. Ödeme istemi

Madde 887- İpotekli taşınmazın maliki borçtan şahsen sorumlu değilse, alacaklının ödeme isteminin ona karşı etkili olması, bu istemin hem borçluya, hem kendisine karşı yapılmış olmasına bağlıdır.

C. Hükmü

I. Mülkiyet ve borçluluk

1. Taşınmazın devri

Madde 888- İpotekli taşınmazın devri, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, borçlunun

sorumluluğunda ve güvencede bir değişiklik meydana getirmez.

Yeni malik borcu yüklendiği takdirde alacaklı, kendisine başvurma hakkını saklı tuttuğunu bir yıl içinde yazılı olarak önceki borçluya bildirmese, borçlu borcundan kurtulur.

2. Taşınmazın bölünmesi

Madde 889- İpotekli taşınmazın bir kısmının veya aynı malike ait bulunan ipotekli taşınmazlardan birinin başkasına devredilmesi ya da ipotekli taşınmazın bölünmesi hâlinde, aksine bir anlaşma yoksa, rehin taşınmazlara değerleri oranında tapu idaresince re'sen dağıtılır.

Bu dağıtımı kabul etmeyen alacaklı, dağıtımın kesinleştiğinin kendisine tebliğinden başlayarak bir ay içinde yazılı bildirimde bulunmak suretiyle alacağın bir yıl içinde ödenmesini borçludan isteyebilir.

Yeni malikler, kendilerine ait taşınmaza düşen borcu yükledikleri takdirde alacaklı, kendisine başvurma hakkını saklı tuttuğunu önceki borçluya bir yıl içinde yazılı olarak bildirmese, borçlu borcundan kurtulur.

3. Borcu yüklenmenin bildirilmesi

Madde 890- Taşınmazın yeni maliki borcu yüklenirse, tapu idaresi bunu alacaklıya bildirir.

Alacaklıya tanınan hakkını saklı tuttuğuna ilişkin bir yıllık beyan süresi, tapu idaresince yapılan bildirimden tebliği tarihinden işlemeye başlar.

II. Alacağın devri

Madde 891- İpotekle güvence altına alınmış bir alacağın devrinin geçerli olması, devrin tapu kütüğüne tescil edilmesine bağlı değildir.

D. Kanunî ipotek

I. Tescile tâbi olmayan kanunî ipotek

Madde 892- Kanunî ipotek haklarının doğumu, aksi kanunda öngörülmüş olmadıkça, tapu kütüğüne tescil edilmelerine bağlı değildir.

II. Tescile tâbi kanunî ipotekler

1. Hâller

Madde 893- Aşağıdaki alacaklılar, kanunî ipotek hakkının tescilini isteyebilirler:

1. Satıştan doğan alacağı için satılan taşınmaz üzerinde satıcı,
2. Elbirliği ortaklığına giren taşınmazlarda paylaşmadan doğan alacakları için birlikte mirasçı olanlar veya diğer elbirliği ortakları,
3. Bir taşınmaz üzerinde yapılan yapı veya diğer işlerde malzeme vererek veya vermeden

emek sarf ettikleri için malzeme ve emek karşılığı olarak malik veya yükleniciden alacaklı olan alt yüklenici veya zanaatkârlar.

Alacaklıların, bu kanunî ipotek hakkından önceden feragat etmeleri geçerli değildir.

2. Satıcılar, mirasçılar ve diğer elbirliği ortakları bakımından

Madde 894- Satıcıların, mirasçıların ve diğer elbirliği ortaklarının kanunî ipotek haklarının, mülkiyetin naklini izleyen üç ay içinde tapu kütüğüne tescil edilmiş olması gerekir.

3. Zanaatkâr ve yükleniciler bakımından

a. Tescil

Madde 895- Zanaatkârların ve yüklenicilerin kanunî ipotek hakları, çalışmayı veya malzeme vermeyi yükledikleri andan başlayarak tapu kütüğüne tescil olunabilir.

Tescilin yüklenilen işin tamamlanmasından başlayarak üç ay içinde yapılmış olması gerekir.

Tescilin yapılması için alacağın malik tarafından kabul edilmiş veya mahkemece karara bağlanmış olması şarttır.

Malik yeterli güvence gösterirse tescil istenemez.

b. Sıra

Madde 896- Hakları değişik tarihlerde tescil edilmiş olsa bile zanaatkârlar ve yükleniciler, kanunî ipotekten yararlanma bakımından kendi aralarında aynı sırada sayılırlar.

c. Öncelik

Madde 897- Satış bedeli zanaatkârlar ve yüklenicilerin alacaklarının tamamını karşılamadığı takdirde kalan kısım, ipotek hakkı elde eden önceki sıradaki alacaklıların payına düşen satış bedelinden arsa değeri çıkarıldıktan sonra artan para ile karşılanır. Ancak bu, taşınmaz üzerindeki yüklerin zanaatkârlar ve yüklenicilerin zararına olacağından alacaklılar tarafından bilinebilir olmasına bağlıdır.

Önceki sırada bulunan alacaklılar, rehin senetlerini devrederlerse, bu devir yüzünden zanaatkârlar ve yüklenicilerin elde edemedikleri alacak miktarını tazmin etmekle yükümlü olurlar.

İşe başlandığı, hak sahibi, zanaatkârlar veya yüklenicilerden birinin bildirimini üzerine tapu kütüğünün beyanlar sütununa yazıldıktan sonra, tescilin yapılabileceği sürenin sonuna kadar taşınmaz üzerinde ipotekten başka türde rehin tescil edilemez.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

İPOTEKLİ BORÇ SENEDİ VE İRAT SENEDİ

A. İpotekli borç senedi

I. Amaç ve nitelik

Madde 898- İpotekli borç senedi, taşınmaz rehniyle güvence altına alınmış kişisel bir alacak meydana getirir.

II. Değer biçilmesi

Madde 899- İpotekli borç senedi yoluyla rehin kurulması için tapu idaresince taşınmaza resmen değer biçilir.

Biçilmiş değeri aşan miktar için ipotekli borç senedi yoluyla rehin kurulamaz.

III. Muacceliyet bildirim

Madde 900- İpotekli borç senedindeki alacak, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, faizlerin ödenmesi gereken tarihte, bu tarihten en az altı ay önce alacaklı veya borçlu tarafından diğer tarafa yapılacak bildirimle muaccel olur.

IV. Malikin durumu

Madde 901- İpotekli borç senedindeki borçtan kişisel olarak sorumlu olmayan rehinli taşınmaz maliki hakkında ipotekle ilgili hükümler uygulanır.

Taşınmaz maliki, alacaklıya karşı borçluya ait bütün defileri ileri sürebilir.

V. Devir ve bölünme

Madde 902- İpotekli borç senedinin güvencesi olan taşınmazın devrine veya bölünmesine ilişkin sonuçlar hakkında ipotek hükümleri uygulanır.

B. İrat senedi

I. Amaç ve nitelik

Madde 903- İrat senedi, bir taşınmaz üzerinde taşınmaz yükü şeklinde kurulmuş bir alacak hakkı meydana getirir.

İrat senedinin güvencesini ancak tarım arazisi, konutlar ve üzerinde bina yapılabilecek arsalar oluşturabilir.

İrat senedi, kişisel borç doğurmaz ve borcun sebebini de göstermez.

II. Sorumluluğun sınırı

Madde 904- İrat senetlerindeki alacak miktarı, tarım arazisinde arazinin gelir değerinin, diğer taşınmazlarda taşınmazın gelir değeri ile bina ve arsa değerleri ortalamasının beşte üçünü aşamaz.

Değerlendirmeler tapu idaresince resmen yapılır.

III. Devletin sorumluluğu

Madde 905- Değer biçilmesinde gereken özenin gösterilmemesinden Devlet sorumludur. Devlet, kusuru olan memurlara rücu edebilir.

IV. Yükten kurtarma

Madde 906- İrat senedi ile yüklü olan taşınmazın maliki, sözleşmeyle daha uzun bir bildirim süresi kabul edilmiş olsa bile, her altı yıllık dönemin sonu için bir yıl önce bildirmek ve bedelini ödemek koşuluyla taşınmazın yükten kurtarılmasını isteyebilir.

Kanunda öngörülen hâller dışında alacaklı, ancak her on yıllık dönemin sonu için bir yıl önce bildirmek suretiyle borcun ödenmesini isteyebilir.

V. Borç ve mülkiyet

Madde 907- İrat senedinin borçlusu yüklü taşınmazın malikidir.

Yüklü taşınmazı edinen kimse irat senedinin borçlusu olur ve eski malik başka bir işleme gerek kalmaksızın borcundan kurtulur.

Faiz borçları, taşınmazla güvenceye bağlı olmaktan çıktığı tarihten başlayarak malikin kişisel borcu olur.

VI. Bölünme

Madde 908- İrat senediyle yüklü taşınmazın bölünmesi hâlinde, parsellerin malikleri irat senedinin borçlusu olurlar.

İrat senedi borcunun parsellere dağıtılmasında, ipotekle yüklü taşınmazın bölünmesine ilişkin hükümler uygulanır.

Alacaklı, borcun parsellere dağıtımının kesinleşmesinden başlayarak bir ay içinde yapacağı bildirimle bir yıl içinde irat senedinin satın alınmasını isteyebilir.

C. Ortak hükümler

I. Kurulması

1. Alacağın niteliği

Madde 909- İpotekli borç senedi ve irat senedi koşul ve karşı edim kaydı içeremez.

2. Senedin dayanağı borç ile ilişkisi

Madde 910- İpotekli borç senedinin veya irat senedinin düzenlenmesiyle birlikte dayanağı olan borç ilişkisi yenileme yoluyla sona erer.

Bunun aksine yapılan sözleşme, sadece tarafları ve iyiniyetli olmayan üçüncü kişileri etkiler.

3. Tescil ve rehin senedi

a. Rehin senedini düzenleme gereği

Madde 911- İpotekli borç senedi veya irat senedi için tapu kütüğüne yapılacak tescilden başka rehin senedi de düzenlenir.

Senet daha sonra düzenlenmiş olsa bile, hukukî sonuçlarını tescil tarihinden başlayarak doğurur.

b. Rehin senedinin düzenlenmesi

Madde 912- İpotekli borç senedi ve irat senedi, tapu memuru tarafından düzenlenir.

Senetler üzerinde tapu memuru ile yetkili Hazine temsilcisinin imzaları bulunur.

Bu senetler, alacaklı veya temsilcisine ancak borçlunun ve yüklü taşınmazın malikinin yazılı rızaları üzerine verilebilir.

c. Rehin senedinin şekli

Madde 913- İpotekli borç senedi ve irat senedinin şekilleri Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.³⁹

4. Alacaklının belirlenmesi

a. Düzenleme sırasında

Madde 914- İpotekli borç senedi ve irat senedi nama veya hamile yazılı düzenlenebilir.

Bu senetler, yüklü taşınmazın maliki adına da düzenlenebilir.

b. Ortak temsilci

Madde 915- İpotekli borç senedi veya irat senedi düzenlenirken, gerekli ödemeleri yapmak ve ödenecek paraları tahsil etmek, yapılacak tebliğleri almak, güvence azalmalarına rıza göstermek ve genel olarak alacaklının, borçlunun ve malikin haklarını tam bir özen ve tarafsızlıkla korumak üzere bunlar tarafından bir temsilci atanabilir.

Temsilcinin adı tapu kütüğüne ve rehin senedine yazılır.

Temsilcinin yetkisinin sona ermesi hâlinde ilgililer anlaşamazlarsa, sulh hâkimi gerekli önlemleri alır.

5. Ödeme yeri

Madde 916- Rehin senedinden aksi anlaşılmadıkça, senet hamile yazılı olsa bile borçlu, bütün ödemelerini alacaklının yerleşim yerinde yapmak zorundadır.

Alacaklının yerleşim yeri bilinmediği veya alacaklı yerleşim yerini borçlunun zararına

³⁹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

değiştirdiği takdirde borçlu, borcunu kendi yerleşim yerindeki veya alacaklının eski yerleşim yerindeki hâkimin belirleyeceği yere tevdi ederek borcundan kurtulabilir.

Senedin faiz kuponları varsa faiz ödemesi, kuponları ibraz edene yapılır.

6. Alacağın devrinden sonra ödeme

Madde 917- Alacağın devri hâlinde borçlu, kendisine bildirilmiş olmadıkça kupona bağlı olmayan faiz ve yıllık edimleri, senet hamile yazılı olsa bile, eski alacaklıya ödeyebilir.

Ana paranın tamamen veya kısmen ödenmesi, ancak ödeme zamanında kendisinin alacaklı olduğunu ispat eden kimseye yapılmış ise geçerlidir.

II. Sona erme

1. Alacaklının olmaması

Madde 918- Alacaklı yoksa veya rehin hakkından feragat ederse borçlu, tapu kütüğündeki tescili terkin ettirip ettirmemekte serbesttir.

Borçlu, zilyetliğine geçmiş olan senedi yeniden tedavüle çıkartabilir.

2. Terkin

Madde 919- İpotekli borç senedi veya irat senedine ilişkin tescil, ancak tarafların veya mahkemenin rehin senedini iptal etmesi üzerine terkin edilebilir.

III. Alacaklının hakları

1. İyiniyetin korunması

a. Tescil bakımından

Madde 920- İpotekli borç senedinden veya irat senedinden doğan alacak, tapu kütüğüne iyiniyetle dayanan herkes için kütükteki tescile göre geçerlidir.

b. Senet bakımından

Madde 921- Usulüne göre düzenlenmiş olan ipotekli borç senedi veya irat senedi, ona iyiniyetle dayanan herkes hakkında, içinde yazılı olanlara göre geçerlidir.

c. Senet ile tescilin ilişkisi

Madde 922- İpotekli borç senedi veya irat senedi metninde yazılı olanlar tapu kütüğündeki tescile uymazsa veya tapu kütüğünde tescil yoksa, kütük esas alınır.

Bununla birlikte senedi iyiniyetle edinen kimse, tapu kütüğüne ilişkin hükümler uyarınca tazminat isteyebilir.

2. Hakkın ileri sürülmesi

Madde 923- Nama veya hamile yazılı ipotekli borç senedi veya irat senedindeki alacak, ancak senet üzerindeki zilyetlikle birlikte devir veya rehin edilebilir veya başka bir tasarrufa konu olabilir.

Senetlerin henüz düzenlenmemiş olması veya mahkeme tarafından iptal edilmesi hâlinde alacağı ileri sürme hakkı saklıdır.

3. Alacağın devri

Madde 924- İpotekli borç senedindeki veya irat senedindeki alacağın devri, rehin senedinin teslim edilmesine bağlıdır.

Rehin senedinin nama yazılı olması hâlinde devralanın adı ve devir işlemi senet üzerine yazılır.

IV. İptal

1. Senedin kaybedilmesi

Madde 925- Rehin senedi irade dışında elden çıkmış veya borcu sona erdirmeye kastı olmaksızın yok edilmiş ise alacaklı, rehin senedini ve kuponu mahkeme kararıyla iptal ettirerek borçludan borcunu ödemesini ve eğer alacak henüz muaccel değilse yeni bir rehin senedi veya kupon düzenlenmesini isteyebilir.

İptal kararı, hamile yazılı kıymetli evrakın iptaline ilişkin hükümler gereğince verilir; ancak, ibraz süresi bir yıldır.

Borçlu da ödenmiş olmasına rağmen geri verilmemiş olan senet için aynı hükümler uyarınca senedin iptalini isteyebilir.

2. İlân yoluyla duyuru

Madde 926- İpotekli borç senedi veya irat senedinin alacaklısının kim olduğu on yıldan beri bilinmiyor ve bu süre içinde faiz ödenmesi de istenmemiş bulunuyorsa, rehinli taşınmazın maliki, alacaklının ortaya çıkması için gaipliğe ilişkin hükümlere göre ilân yapılmasını hâkimden isteyebilir.

Alacaklı ortaya çıkmaz ve yapılan araştırma sonunda büyük bir olasılıkla alacağın artık mevcut olmadığı anlaşılırsa, hâkim tarafından senedin iptaline karar verilir; bu kararlar rehin derecesi boşalmış olur.

V. Borçlunun def'ileri

Madde 927- Borçlu yalnız tescilden veya senetten doğan def'ileri ve istemde bulunan alacaklıya karşı sahip olduğu kişisel def'ileri ileri sürebilir.

VI. Ödenen senedin geri verilmesi

Madde 928 - Borcun tamamını ödeyen borçlu, alacaklıdan senedin iptal edilmemiş olarak geri verilmesini isteyebilir.

VII. Hukukî ilişkide değişiklik

Madde 929- Borçlu borcun kısmen ödenmesi veya borç yükünün hafifletilmesi ya da güvencenin azaltılması gibi hukukî ilişkide meydana gelen değişiklikleri tapu kütüğüne tescil ettirme hakkına sahiptir.

Tapu memuru, bu tür değişiklikleri senet üzerine de yazar.

Meydana gelen değişikliklerin tescil edilmemiş olması hâlinde, senette yazılı yıllık edimlerin ödenmiş olması dışındaki değişiklikler senedi iyiniyetle kazanan kimseye karşı ileri sürülemez.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM TAŞINMAZ REHİNİYLE GÜVENCE

ALTINA ALINAN ÖDÜNC SENETLERİ

A. Rehinli tahviller

Madde 930- Nama veya hamile yazılı tahviller, aşağıdaki hâllerde taşınmaz rehniyle güvence altına alınabilir:

1. Ödücün tamamı için ipotek veya ipotekli borç senedi yoluyla rehin kurulması ve alacaklılar ile borçlu için ortak bir temsilcinin atanması,
2. Tahvil çıkarmayı üzerine alan kurum yararına ödücün tamamı için taşınmaz rehni kurulması ve bu rehinli alacağın da tahvil alacaklıları yararına rehnedilmesi.

B. Seri hâlinde rehin senedi çıkarılması

I. Genel olarak

Madde 931- Seri hâlinde çıkarılan ipotekli borç senetleri ile irat senetleri hakkında, aşağıdaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, ipotekli borç senedi ve irat senedine ilişkin genel hükümler uygulanır.

II. Düzenlenmesi

Madde 932- Seri hâlinde çıkarılan senetler, her birinin değeri yüz milyon lira veya yüz milyon liranın katları olarak düzenlenir.

Bir serideki bütün senetlerin şeklinin aynı olması ve numaralarının birbirini izlemesi gerekir.

Senetlerin rehinli taşınmaz maliki tarafından çıkarılmamış olması hâlinde aracı kurumun, alacaklılar ve borçlunun temsilcisi olduğu senetlerde belirtilir.

III. Borcun kısım kısım ödenmesi

Madde 933- Borçlu, belirli zamanlarda faizle birlikte anaparanın bir kısmını da ödemeyi üstlenebilir.

Taksit olarak her yıl ödenecek paranın, senetlerin belli bir bölümünü karşılaması zorunludur.

IV. Tescil

Madde 934- Senetler, sayıları gösterilmek suretiyle tapu kütüğüne tescil olunur; ödücün tamamı için bir tescil yapılır.

Senet sayısı az ise, her senet ayrı tescil edilebilir.

V. Hükmü

1. Senedi çıkaran aracı kurum

Madde 935- Senedi çıkaran aracı kurum, alacaklıların ve borçlunun temsilcisi olsa bile, senetlerin çıkarılması sırasında kendisine ayrıca yetki verilmiş olmadıkça, borcun kapsamında ve koşullarında bir değişiklik yapamaz.

2.Senetlerin geri ödenmesi

a. Ödeme plânı

Madde 936- Senetlerin geri ödenmesi, çıkarma sırasında yapılan veya o sırada verilen yetkiye dayanarak aracı kurumun düzenleyeceği plâna göre gerçekleştirilir. Sırası gelen senedin karşılığı alacaklıya ödenmekle senedin hükmü kalmaz.

Aksi kararlaştırılmadıkça tescilin terkinin, ancak borçlunun tescilde belirtilen yükümlülüklerini tamamen yerine getirmiş ve senetlerin bütün kuponları ile birlikte geri verilmiş olmasına veya geri verilmemiş kuponlar varsa bunları karşılayacak miktarın hâkimin belirleyeceği yere tevdi edilmesine bağlıdır.

b. Denetleme

Madde 937- Rehinli taşınmazın maliki veya aracı kurum, ödeme plânına göre kur'a çekmek ve karşılığı ödenen senetleri iptal etmekle yükümlüdür.

İrat senetlerinde bu işlemler Devletçe denetlenir.

c. Geri ödemelerin özgülenmesi

Madde 938- Rehinli taşınmazlar yerine elde edilen paralar, ilk kur'a çekiminde belli olacak senetlerin ödenmesinde kullanılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TAŞINIR REHNİ

BİRİNCİ AYIRIM TESLİME BAĞLI REHİN VE HAPİS HAKKI

A. Teslime bağlı rehin

I. Kurulması

1. Alacaklının zilyetliği

Madde 939 - Kanunda öngörülen ayırık durumlar dışında taşınırlar, ancak zilyetliğin alacaklıya devri suretiyle rehnedilebilir.

Rehnedende tasarrufta bulunma yetkisi olmasa bile, rehin konusu taşınıra iyiniyetle zilyet olan kimse, zilyetlik hükümlerine göre edinimi korunduğu ölçüde rehin hakkı kazanır. Üçüncü kişilerin önceki zilyetlikten doğan hakları saklıdır.

Taşınır, fiilen yalnız rehnedenin hâkimiyetinde kaldığı sürece rehin hakkı doğmaz.

2. Ayırık durumlar⁴⁰

Madde 940- Yetkili makamlar tarafından izin verilen kuruluşlar ile kooperatiflerin alacaklarının güvence altına alınması için, zilyetlik devredilmeden de, icra dairesinde tutulacak özel sicile yazılmak suretiyle hayvanlar üzerinde rehin kurulabilir. Bu amaçla tutulacak sicil Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir. Rehnin kurulmasına ilişkin diğer hususlar Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

3. Art rehin

Madde 941- Rehnedilen taşınırın maliki, onun üzerinde bir art rehin kurabilir. Bunun için, alacağı ödenince rehnedilen taşınırın sonraki alacaklıya teslim edilmesinin rehinli alacaklıya yazılı olarak bildirilmesi gerekir.

4. Alt rehin

⁴⁰ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "tüzükle" ibareleri "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 942- Alacaklı, rehinli taşınırı ancak rehnedenin rızasıyla bir başkasına rehnedebilir.

II. Rehnin sona ermesi

1. Zilyetliğin kaybı

Madde 943- Taşınır rehni, alacaklının zilyet olmaktan çıkması ve onu zilyet olan üçüncü kişiden geri alamaz hâle gelmesiyle son bulur.

Taşınır, alacaklının rızasıyla fiilen yalnız rehnedenin hâkimiyeti altında bulunduğu sürece rehnin hükümleri askıda kalır.

2. Geri verme borcu

Madde 944 - Alacağın ödenmesi suretiyle veya başka bir sebeple rehin hakkı sona erince alacaklı, rehinli taşınırı hak sahibine geri vermekle yükümlüdür.

Alacaklı, alacağının tamamını almadıkça rehinli taşınırı veya onun bir kısmını geri vermek zorunda değildir.

3. Alacaklının sorumluluğu

Madde 945- Alacaklı, rehinli taşınırın kaybolması, yok olması veya değerinin azalması yüzünden meydana gelen zararlardan, bunların kendi kusuru olmaksızın doğduğunu ispat etmedikçe sorumludur.

Rehinli taşınırı kendiliğinden başkasına devir veya rehneden alacaklı, bundan doğan bütün zararlardan sorumlu olur.

III. Rehnin hükümleri

1. Alacaklının hakkı

Madde 946- Alacaklı, ödenmeyen alacağının rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ödenmesini isteyebilir.

Rehin hakkı, alacaklıya asıl alacak ile birlikte sözleşme faizlerinin, takip giderlerinin ve gecikme faizinin güvencesini sağlar.

2. Rehnin kapsamı

Madde 947- Rehin, taşınırı eklentileriyle birlikte kapsar.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça alacaklı, rehinli taşınırın doğal ürünlerini, bütünleyici parçası olmaktan çıkınca malike vermekle yükümlüdür.

Rehin, paraya çevirme sırasında bütünleyici parça niteliğindeki doğal ürünleri de kapsar.

3. Rehnin sırası

Madde 948- Aynı taşınır üzerinde birden çok rehin hakkı bulunduğu takdirde, alacaklılara

rehin haklarının sırasına göre ödeme yapılır.

Rehin hakkının sırası kuruluş tarihine göre belirlenir.

4. Mülkiyetin geçmemesi

Madde 949- Borcun ödenmemesi hâlinde rehlinli taşınırın mülkiyetinin alacaklıya geçmesini öngören sözleşme hükmü geçersizdir.

B. Hapis hakkı

I. Koşulları

Madde 950- Alacaklı, borçluya ait olup onun rızasıyla zilyedi bulunduğu taşınırı veya kıymetli evrakı, borcun muaccel olması ve niteliği itibarıyla bu eşyanın alacak ile bağlantısı bulunması hâlinde, borç ödeninceye kadar hapsedebilir.

Zilyetlik ve alacak ticarî ilişkiden doğmuşsa, tacirler arasında bu bağlantı var sayılır.

Alacaklı, borçluya ait olmayan taşınırlar üzerinde de zilyetliğin iyiniyetle kazanılmasının korunduğu ölçüde hapis hakkına sahip olur.

II. Ayrık durumlar

Madde 951- Nitelikleri itibarıyla paraya çevrilmeye elverişli olmayan taşınırlar üzerinde hapis hakkı kullanılamaz.

Alacaklının üstlendiği yükümlülükle veya borçlunun teslim sırasında ya da daha önce verdiği talimatla veya kamu düzeniyle bağdaşmayan hâllerde de hapis hakkı kullanılamaz.

III. Borç ödemededen aciz

Madde 952- Alacaklı, borçlunun ödemededen acze düşmesi hâlinde, alacağı muaccel olmasa bile, hapis hakkını kullanabilir.

Borç ödemededen aciz, taşınırın tesliminden sonra meydana gelmiş veya daha önce meydana gelmiş olmakla beraber alacaklı bu durumu teslimden sonra öğrenmiş ise; o şeyin belli bir yönde kullanılacağı konusunda alacaklı tarafından yüklenilmiş bir yükümlülük veya borçlunun teslim sırasında ya da daha önce verdiği talimatla bağdaşmasa bile, alacaklı hapis hakkını kullanabilir.

IV. Hükümleri

Madde 953- Borç yerine getirilmez ve yeterli güvence de gösterilmezse alacaklı, borçluya daha önce bildirimde bulunarak, hapsedtiği şeylerin teslimine bağlı rehlin hükümleri uyarınca paraya çevrilmesini isteyebilir.

Üzerinde hapis hakkı bulunan nama yazılı kıymetli evrakın paraya çevrilmesi için icra dairesi, borçlu yerine gerekli işlemleri yapar.

İKİNCİ AYIRIM

ALACAKLAR VE DİĞER HAKLAR ÜZERİNDE REHİN

A. Genel olarak

Madde 954- Başkasına devredilebilen alacaklar ve diğer haklar rehnedilebilir.

Aksine bir hüküm bulunmadıkça, bunların rehni hakkında da teslim bağli rehin hükümleri uygulanır.

B. Kurulması

I. Senede bağli olan veya olmayan alacaklarda

Madde 955- Senede bağlanmış olan veya olmayan alacakların rehni için rehin sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve senede bağli alacaklarda senedin teslim edilmesi gerekir.

Alacaklı veya rehnedenden, rehni borçluya ihbar edebilir.

Diğer hakların rehinde, yazılı rehin sözleşmesiyle birlikte, bu hakların devri için öngörülen şekilde uyulması gerekir.

II. Kıymetli evrakta

Madde 956- Hamile yazılı senetlerin rehni için senetlerin rehin alacaklısına teslimi yeterlidir.

Diğer kıymetli evrakın rehni için senedin ciro edilmiş veya yazılı devir beyanı yapılmış olarak teslimi gerekir.

III. Emtiyayı temsil eden senetlerde

Madde 957- Emtiyayı temsil eden kıymetli evrakın rehnedilmesiyle emtia üzerinde rehin hakkı doğar.

Emtiyayı temsil eden senetten başka özel bir rehin senedi (varant) düzenlenmişse, rehinli alacak miktarının ve muaccel olduğu tarihin senet üzerine yazılmış olması koşuluyla, rehin senedinin rehnedilmiş olması yeterlidir.

IV. Art rehin

Madde 958- Rehinli bir alacak üzerinde sonra gelen bir rehmin kurulması, ancak rehnedenin veya sonra gelen rehin alacaklısının durumu önce gelen rehin alacaklısına yazılı olarak bildirmesi hâlinde geçerlidir.

C. Hükümleri

I. Rehnin kapsamı

Madde 959- Faiz veya kâr payı gibi dönemsel gelir getiren alacakların rehnedilmiş olması hâlinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, bunlardan yalnız vadeleri henüz gelmemiş olanlar rehlin kapsamına girer ve rehin, vadeleri geçmiş olan edimleri kapsamaz.

Bu tür yan edimler için özel senetler düzenlenmiş ise, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, bunların rehin kapsamına girmesi, şekil koşullarına uygun olarak rehnedilmelerine bağlıdır.

II. Rehinli pay senetlerinin temsili

Madde 960- Ortaklık genel kurulunda rehinli pay senetlerini temsil etmek yetkisi, rehin alacaklısına değil, pay sahibine aittir.

III. Yönetim ve ödeme

Madde 961- Özenli bir yönetim, rehnedilmiş alacağın muacceliyetinin ihbarını ve tahsil edilmesini gerekli kılıyorsa alacaklı bu işlemleri yapabilir; rehin alacaklısı da alacaklıyı bu işlemlerin yapılmasına zorlayabilir.

Rehin kendisine ihbar edilmiş olan borçlu, borcunu asıl alacaklıya veya rehin alacaklısına ancak diğerinin rızasıyla ödeyebilir.

Bu rızanın bulunmaması hâlinde borçlu, borcunu tevdi etmekle yükümlüdür.

ÜÇÜNCÜ AYIRIM

REHİN KARŞILIĞINDA ÖDÜNÇ VERME İŞİ İLE UĞRAŞANLAR

A. Ödünç verenler

I. İşletme izni alma

Madde 962- İşletme olarak taşınır rehni karşılığında ödünç verme işiyle uğraşmak isteyenler, yetkili makamdan izin almak zorundadırlar.

II. Süre

Madde 963- Özel işletmelere ancak belli süre için izin verilebilir. Sürenin bitiminde bu izin yenilenebilir.

Gerekli kurallara uyulmaması hâlinde, verilen izin her zaman geri alınabilir.

B. Taşınır rehni karşılığı ödünç

I. Kurulması

Madde 964- Rehnedilen taşınırın işletmeye teslim edilmesi ve karşılığında bir makbuzun alınmasıyla rehin kurulmuş olur.

II. Hükümleri

1. Rehnin paraya çevrilmesi

Madde 965- Borç vadesinde ödenmezse, ödünç veren, borçluya önceden noter aracılığı ile borcunu ödemesini ihtar ettikten sonra rehni icra yoluyla paraya çevirtebilir.

Borçlu, ödünç verene karşı kişisel olarak sorumlu değildir.

2. Arta kalan para üzerindeki hak

Madde 966- Satış bedelinin rehninli alacak miktarından fazla olması hâlinde, arta kalan para hak sahibine ödenir.

İşletmenin aynı borçludan birden fazla alacağı varsa, bunlar arta kalan para hesaplanırken bir bütün olarak göz önünde tutulur.

Arta kalan miktarı isteme hakkı, rehnedilen taşınırın paraya çevrilmesinin üzerinden beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

III. Rehnin sona ermesi

1. Rehinden kurtarmayı isteme hakkı

Madde 967- Rehnedilen taşınır, satılincaya kadar rehin makbuzunun geri verilmesi suretiyle rehinden kurtarılabilir.

Rehin makbuzu geri verilmezse, alacağın muaccel olmasından sonra hak sahibi olduğunu ispat eden kimse taşınırı rehinden kurtarabilir.

Ödünç veren, rehnedilen taşınırı makbuzun teslimi karşılığı geri verme hakkını açıkça saklı tutmuş olsa bile; alacağın muaccel olmasının üzerinden altı ay geçtikten sonra hakkını ispat eden kimse, taşınırı rehinden kurtarabilir.

2. Ödünç verenin hakları

Madde 968- Ödünç veren, taşınırın rehinden kurtarıldığı aya ait faizin tamamının ödenmesini isteyebilir.

Ödünç veren, makbuzu kim getirirse taşınırı ona geri verme hakkını açıkça saklı tutmuşsa, makbuzun hamilinin bunu haksız olarak ele geçirdiğini bilmedikçe ve bilmesi gerekmedikçe bu yetkisini kullanabilir.

C. Geri alım hakkı tanıyarak satım

Madde 969- Geri alım hakkı tanıyarak satın almayı meslek edinenler hakkında da, taşınır rehni karşılığında ödünç verenlere ilişkin hükümler uygulanır.

DÖRDÜNCÜ AYIRIM REHİNLİ TAHVİL

A. Niteliği

Madde 970- İşletme olarak taşınmaz rehni karşılığında ödünç verme işiyle uğraşmak

üzere yetkili makamdan izin alanlar, özel bir rehin sözleşmesi ve teslim yükümlülüğü olmasa bile, taşınmaz rehniyle güvence altına alınmış alacakları ile cari işlerinden doğan alacaklarını karşılık göstererek rehinli tahvil çıkarabilirler.

B. Şekli

Madde 971- Alacaklılar, rehinli tahvillerin öngörülen zamandan önce ödenmesini isteyemezler. Tahviller hamile veya nama yazılı olarak çıkarılır ve hamile yazılı kuponları bulunur.

C. Düzenlenmesi

Madde 972- Tahvil çıkaracaklar ile tahvil çıkarmaya ilişkin koşullar ve çıkarma izni vermeye yetkili makam özel kanunla belirlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM ZİLYETLİK VE TAPU SİCİLİ

BİRİNCİ BÖLÜM ZİLYETLİK

A. Zilyetlik kavramı ve türleri

I. Kavram

Madde 973- Bir şey üzerinde fiilî hâkimiyeti bulunan kimse onun zilyedir.

Taşınmaz üzerindeki irtifak haklarında ve taşınmaz yüklerinde hakkın fiilen kullanılması zilyetlik sayılır.

II. Türleri

1. Aslî ve fer'î zilyetlik

Madde 974- Zilyet, bir sınırlı aynî hak veya bir kişisel hakkın kurulmasını ya da kullanılmasını sağlamak için şeyi başkasına teslim ederse, bunların ikisi de zilyet olur.

Bir şeyde malik sıfatıyla zilyet olan aslî zilyet, diğeri fer'î zilyettir.

2. Dolaylı ve dolaysız zilyetlik

Madde 975- Bir şeyde fiilî hâkimiyetini doğrudan doğruya sürdüren kimse dolaysız zilyet, başka bir kişi aracılığı ile sürdüren kimse dolaylı zilyettir.

III. Geçici olarak kesilme

Madde 976- Fiilî hâkimiyetin geçici nitelikteki sebeplerle kullanılmaması veya kullanma olanağının ortadan kalkması zilyetliği sona erdirmez.

B. Zilyetliğin devri

I. Hazırlar arasında

Madde 977- Zilyetlik, şeyin veya şey üzerinde hâkimiyeti sağlayacak araçların, edinene teslimi veya edinenin önceki zilyedin rızasıyla şey üzerinde hâkimiyeti kullanacak duruma gelmesi hâlinde devredilmiş olur.

II. Hazır olmayanlar arasında

Madde 978- Temsilciye yapılan teslim, temsil edilene yapılmış gibi zilyetliği geçirir.

III. Teslimsiz devir

Madde 979- Bir üçüncü kişi veya zilyetliği devreden, özel bir hukukî ilişkiye dayanarak zilyet olmakta devam ederse zilyetlik, teslim gerçekleşmeksizin kazanılmış olur.

Zilyetliğin bu yolla devri, zilyet olmakta devam eden üçüncü kişiye karşı, ancak durumun devreden tarafından kendisine bildirildiği andan başlayarak hüküm doğurur.

Üçüncü kişi, zilyetliği devredene karşı ileri sürebileceği sebeplerle şeyi edinene vermekten kaçınabilir.

IV. Emtiayı temsil eden senetlerin teslimi

Madde 980- Bir taşıyıcıya veya umumî mağazaya bırakılmış emtiayı temsil eden kıymetli evrakın teslimi, emtianın teslimi gibi sonuç doğurur.

Kıymetli evrakı iyiniyetle teslim alan kimse ile emtiayı iyiniyetle teslim alan kimse arasında uyuşmazlık çıkarsa emtiayı teslim alan tercih olunur.

C. Zilyetliğin hükümleri

I. Korunması

1. Savunma hakkı

Madde 981- Zilyet, her türlü gasp veya saldırıyı kuvvet kullanarak defedebilir.

Zilyet, rızası dışında kendisinden alınan şeyi taşınmazlarda el koyanı kovarak, taşınırlarda ise eylem sırasında veya kaçarken yakalananın elinden alarak zilyetliğini koruyabilir. Ancak, zilyet durumun haklı göstermediği derecede kuvvet kullanmaktan kaçınmak zorundadır.

2. Zilyetliğin gasbında dava hakkı

Madde 982- Başkasının zilyet bulunduğu bir şeyi gasbeden kimse, o şey üzerinde üstün bir hakka sahip olduğunu iddia etse bile onu geri vermekle yükümlüdür.

Davalı, o şeyi davacıdan geri almasını gerektirecek üstün bir hakka sahip olduğunu derhâl ispat ederse onu geri vermekten kaçınabilir.

Dava, şeyin geri verilmesine ve zararın giderilmesine yönelik olur.

3. Zilyetliğe saldırıya dava hakkı

Madde 983- Saldırıda bulunan, şey üzerinde bir hak iddia etse bile; zilyetliği saldırıya uğrayan, ona karşı dava açabilir.

Dava, saldırının sona erdirilmesine, sebebinin önlenmesine ve zararın giderilmesine yönelik olur.

4. Dava hakkının düşmesi

Madde 984- Gasp ve saldırıdan dolayı dava hakkı, zilyedin fiili ve failini öğrenmesinden başlayarak iki ay ve her hâlde fiilin üzerinden bir yıl geçmekle düşer.

II. Zilyetlik dolayısıyla hakkın korunması

1. Mülkiyet karinesi

Madde 985- Taşınırın zilyedi onun maliki sayılır.

Önceki zilyetler de zilyetlikleri süresince o taşınırın maliki sayılırlar.

2. Fer'î zilyetlikte karine

Madde 986- Bir taşınıra malik olma iradesi bulunmaksızın zilyet olan kimse, taşınırı kendisinden iyiniyetle aldığı kişinin mülkiyet karinesine dayanabilir.

Taşınıra bir sınırlı aynî hak veya kişisel hak iddiasıyla zilyet bulunan kimsenin iddia ettiği hakkın varlığı karine olarak kabul edilir. Ancak, zilyet bu karineyi şeyi kendisine vermiş olan kişiye karşı ileri süremez.

3. Davaya karşı savunma

Madde 987- Bir taşınırın zilyedi, kendisine karşı açılan her davada üstün hakka sahip olduğu karinesine dayanabilir.

Gasp veya saldırıya ilişkin hükümler saklıdır.

4. Tasarruf yetkisi ve taşınır davası

a. Emin sıfatıyla zilyetten edinme bakımından

Madde 988- Bir taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden o şey üzerinde iyiniyetle mülkiyet veya sınırlı aynî hak edinen kimsenin edinimi, zilyedin bu tür tasarruflarda bulunma yetkisi olmasa bile korunur.

b. Kaybedilen veya çalınan eşya bakımından

Madde 989- Taşınırı çalınan, kaybolan ya da iradesi dışında başka herhangi bir şekilde elinden çıkan zilyet, o şeyi elinde bulunduran herkese karşı beş yıl içinde taşınır davası açabilir.

Bu taşınır, açık artırmadan veya pazardan ya da benzeri eşya satanlardan iyiniyetle edinilmiş ise; iyiniyetli birinci ve sonraki edinenlere karşı taşınır davası, ancak ödenen bedelin

geri verilmesi koşuluyla açılabilir.

Diğer konularda iyiniyetli zilyedin haklarına ilişkin hükümler uygulanır.

c. Para ve hamile yazılı senetlerde

Madde 990- Zilyet, iradesi dışında elinden çıkmış olsa bile, para ve hamile yazılı senetleri iyiniyetle edinmiş olan kimseye karşı taşınır davası açamaz.

d. İyiniyetli olmama hâlinde

Madde 991- Bir taşınırın zilyetliğini iyiniyetle edinmemiş olan kimseye karşı önceki zilyet, her zaman taşınır davası açabilir.

Eğer önceki zilyet de, zilyetliği iyiniyetle edinmemiş ise sonraki zilyede karşı taşınır davası açamaz.

5. Taşınmazlarda karine

Madde 992- Tapuya kayıtlı taşınmazlarda, hak karinesinden ve zilyetlikten doğan dava açma hakkından yalnız adına tescil bulunan kimse yararlanır.

Bununla birlikte taşınmaz üzerinde fiilî hâkimiyeti bulunan kimse, gasp veya saldırı sebebiyle dava açabilir.

III. Sorumluluk

1. İyiniyetli zilyet bakımından

a. Yararlanma

Madde 993- İyiniyetle zilyedi bulunduğu şeyi, karineyle mevcut hakkına uygun şekilde kullanan veya ondan yararlanan zilyet, o şeyi geri vermekle yükümlü olduğu kimseye karşı bu yüzden herhangi bir tazminat ödemek zorunda değildir.

İyiniyetli zilyet, şeyin kaybedilmesinden, yok olmasından veya hasara uğramasından sorumlu olmaz.

b. Tazminat

Madde 994- İyiniyetli zilyet, geri vermeyi isteyen kimseden şey için yapmış olduğu zorunlu ve yararlı giderleri tazmin etmesini isteyebilir ve bu tazminat ödeninceye kadar şeyi geri vermekten kaçınabilir.

İyiniyetli zilyet, diğer giderler için tazminat isteyemez. Ancak, şeyin geri verilmesinden önce kendisine bu giderler için bir tazminat önerilmezse, kendisi tarafından o şeyle birleştirilen ve zararsızca ayrılması mümkün bulunan eklemeleri o şeyi gerirmeden önce ayırıp alabilir.

Zilyedin elde ettiği ürünler, yaptığı giderler sebebiyle doğan alacaklarına mahsup edilir.

2. İyiniyetli olmayan zilyet bakımından

Madde 995- İyiniyetli olmayan zilyet, geri vermekle yükümlü olduğu şeyi haksız alıkoymuş olması yüzünden hak sahibine verdiği zararlar ve elde ettiği veya elde etmeyi ihmal eylediği ürünler karşılığında tazminat ödemek zorundadır.

İyiniyetli olmayan zilyet, yaptığı giderlerden ancak hak sahibi için de zorunlu olanların tazmin edilmesini isteyebilir.

İyiniyetli olmayan zilyet, şeyi kime geri vereceğini bilmediği sürece ancak kusuruyla verdiği zararlardan sorumlu olur.

IV. Kazandırıcı zamanaşımından yararlanma

Madde 996- Kazandırıcı zamanaşımından yararlanma hakkına sahip olan zilyet, zilyetliği kendisine devreden aynı yetkiye sahip idiyse onun zilyetlik süresini kendi süresine ekleyebilir.

İKİNCİ BÖLÜM TAPU SİCİLİ

A. Kurulması

I. Sicil bakımından

1. Genel olarak

Madde 997- Taşınmazlar üzerindeki hakları göstermek üzere tapu sicili tutulur.

Tapu sicili, tapu kütüğü ve kat mülkiyeti kütüğü ile bunları tamamlayan yevmiye defteri ve belgeler ile plânlardan oluşur.

Sicilin örneği, nasıl tutulacağı ve yardımcı siciller Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.⁴¹

2. Taşınmazların kaydedilmesi

a. Kaydedilecek taşınmazlar

Madde 998- Tapu siciline taşınmaz olarak şunlar kaydedilir:

1. Arazi,
2. Taşınmazlar üzerindeki bağımsız ve sürekli haklar,
3. Kat mülkiyetine konu olan bağımsız bölümler.

Arazinin tapu siciline kaydı, özel kanun hükümlerine tâbidir.

Bağımsız ve sürekli hakların kaydedilmesi için gerekli koşullar ve usul Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Süreklilik koşulunun gerçekleşmesi için hakkın süresiz veya en az

⁴¹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkralarda yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

otuz yıl süreli olması gerekir.⁴²

Kat mülkiyetine konu olan bağımsız bölümlerin taşınmaz olarak kaydı, özel kanun hükümlerine tâbidir.

b. Kaydedilmeyecek taşınmazlar

Madde 999- Özel mülkiyete tâbi olmayan ve kamunun yararlanmasına ayrılan taşınmazlar, bunlara ilişkin tescili gerekli bir aynî hakkın kurulması söz konusu olmadıkça kütüğe kaydolunmaz.

Tapuya kayıtlı bir taşınmaz, kayda tâbi olmayan bir taşınmaza dönüşürse, tapu sicilinden çıkarılır.

3. Sicilin unsurları

a. Tapu kütüğü

Madde 1000- Her taşınmaza kütükte bir sayfa ayrılır ve sayfa numaraları birbirini izler.

Bir taşınmazın bölünmesi veya birden çok taşınmazın birleştirilmesi hâlinde uyulacak usul Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.⁴³

Kütüğün her sayfasındaki özel sütunlara şunlar tescil edilir:

1. Mülkiyet,

2. Taşınmaz üzerinde kurulmuş olan veya o taşınmaz lehine başka taşınmaz üzerinde kurulmuş bulunan irtifak hakları ile taşınmaz yükü,

3. Taşınmaz üzerindeki rehin hakları.

Eklentiler, malikin isteği üzerine beyanlar sütununa kaydedilir. Yapılan bu kayıt, ancak kütükte hak sahibi olarak görünenlerin rızasıyla kütükten silinebilir.

Aynı malike ait olan birden çok taşınmaz, sınırları birbirine bitişik olmasa bile, malikin istemiyle kütükte ortak bir sayfaya kaydedilebilir. Bu sayfaya yapılan rehin tescilleri, o sayfada kayıtlı bulunan bütün taşınmazları bağlar; aynı sayfada kayıtlı bu gibi taşınmazlardan bir kısmı malikin istemi üzerine veya mahkeme kararıyla o sayfadan çıkarılırsa, çıkarılan taşınmazlar üzerinde tescil edilmiş bulunan haklar saklı kalır.

b. Kat mülkiyeti kütüğü

Madde 1001- Kat mülkiyetine konu olan bağımsız bölümler, ayrıca tutulacak kat mülkiyeti kütüğüne yazılır.

Özel kanun hükümleri saklı kalmak üzere, kütükte yapılacak işlemler hakkında tapu

⁴² 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkralarda yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

⁴³ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkralarda yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

kütüğüne ilişkin hükümler uygulanır.

c. Yevmiye defteri ve belgeler

Madde 1002- Tapu kütüğüne tescil istemleri, isteyen kimliği ve istemin konusu belirtilerek istem sırasına göre derhâl yevmiye defterine yazılır.

Bu işlemlerin dayanağı olan belgeler, özenle sıraya konular ve saklanır.

d. Plân

Madde 1003- Bir taşınmazın kütüğe kaydı ve belirlenmesinde resmî bir ölçüme dayanan plân esas alınır.

Plânların nasıl hazırlanacağı Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.⁴⁴

II. Tapu sicilinin tutulması

1. Bir bölgede

Madde 1004- Taşınmazlar, buldukları bölgenin tapu siciline kaydedilir.

2. Birden çok bölgede

Madde 1005- Birden çok bölgede bulunan taşınmaz, diğer bölge sicillerine kayıtlı olduğu belirtilmek suretiyle her bölgedeki sicile ayrı ayrı kaydedilir.

Böyle bir taşınmaza ilişkin tescil istemleri ve tescil işlemleri taşınmazın büyük kısmının bulunduğu bölgede yapılır ve yapılan tescil kütüğe işlenmek üzere diğer bölgelerdeki tapu idarelerine bildirilir.

III. Tapu idareleri

1. Kuruluş

Madde 1006- Tapu idarelerinin kuruluş, işleyiş ve hizmetlerinin yürütülmesi, özel kanun hükümlerine tâbidir.

2. Sorumluluk

Madde 1007- Tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet sorumludur.

Devlet, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu eder.

Devletin sorumluluğuna ilişkin davalar, tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görülür.

B. İşlemler

⁴⁴ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

I. İşlemlerin konusu

1. Tescil

Madde 1008- Taşınmaza ilişkin aşağıdaki haklar, tapu kütüğüne tescil edilir:

1. Mülkiyet,
2. İrtifak hakları ve taşınmaz yükleri,
3. Rehin hakları.

2. Şerhler

a. Kişisel haklarda

Madde 1009- Arsa payı karşılığı inşaat, taşınmaz satış vaadi, kira, alım, önalım, gerialım sözleşmelerinden doğan haklar ile şerhedilebileceği kanunlarda açıkça öngörülen diğer haklar tapu kütüğüne şerhedilebilir.

Bunlar şerh verilmekle o taşınmaz üzerinde sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı ileri sürülebilir.

b. Tasarruf yetkisinin kısıtlanmasında

Madde 1010- Aşağıdaki sebeplere dayanan tasarruf yetkisi kısıtlamaları, tapu kütüğüne şerh verilebilir:

1. Çekişmeli hakların korunmasına ilişkin mahkeme kararları,
2. Haciz, iflâs kararı veya konkordato ile verilen süre,
3. Aile yurdu kurulması, artmirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler.

Tasarruf yetkisi kısıtlamaları, şerh verilmekle taşınmaz üzerinde sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı ileri sürülebilir.

c. Geçici tescil şerhi

Madde 1011- Aşağıdaki hâllerde geçici tescil şerhi verilebilir:

1. İddia edilen bir aynî hakkın güvence altına alınması gerekiyorsa,
2. Tasarruf yetkisini belirleyen belgelerdeki noksanlıkların sonradan tamamlanmasına kanun olanak tanıyorsa.

Geçici tescil şerhi, bütün ilgililerin razı olmasına veya hâkimin karar vermesine bağlıdır. Şerhin konusu olan hak sonradan gerçekleşirse, şerh tarihinden başlayarak üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir.

Geçici tescil şerhi verilmesi istemi üzerine hâkim, tarafları dinleyerek veya dosya üzerinde inceleme yaparak şerhe konu olan hakkın varlığının kabul edilebileceği kanaatine varırsa, şerh kararı verir. Kararda şerhin etki bakımından süresi ve içeriği belirlenir; gerektiğinde mahkemeye başvurulması için bir süre verilir.

3. Beyanlar

Madde 1012- Bir taşınmazın eklentileri, malikin istemi üzerine kütükteki beyanlar sütununa yazılır. Bu kaydın terkin, kütükte hak sahibi görünen bütün ilgililerin rızasına bağlıdır.

Taşınmaz mülkiyetine ilişkin kamu hukuku kısıtlamalarının beyanlar sütununa yazılması ve bu sütuna yazılabilecek diğer hususlar Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.⁴⁵

Özel kanun hükümleri saklıdır.

II. Tescilin ve terkinin koşulları

1. İstem

a. Tescil için

Madde 1013- Tescil, tasarrufa konu olan taşınmaz malikin yazılı beyanı üzerine yapılır. Edinen kimse, kanun hükmüne, kesinleşmiş mahkeme kararına veya buna eşdeğer bir belgeye dayanıyorsa, bu beyana gerek yoktur.

Bir aynı hakkı tescilden önce kazanan kimse, gerekli belgeleri ibraz ederek tescili isteyebilir.

b. Terkin ve değişiklik için

Madde 1014- Bir tescilin terkin edilmesi veya değiştirilmesi, ancak bu kaydın kendilerine hak sağladığı kimselerin yazılı beyanı üzerine yapılabilir.

2. Yetkinin ve sebebin belirlenmesi

Madde 1015- Tescil, terkin ve değişiklik gibi tasarruf işlemlerinin yapılabilmesi, istemde bulunanın, tasarruf yetkisini ve hukukî sebebi belgelemiş olmasına bağlıdır.

İstemde bulunan kimse, kendisinin, sicilde hak sahibi görünen kişi veya bu kişinin temsilcisi olduğunu ispat etmek suretiyle tasarruf yetkisini belgelemiş olur.

Hukukî sebebin belgelenmesi, bu sebebin geçerliliği için gerekli şekle uyulduğunun ispatı suretiyle olur.

3. Belgelerin tamamlanması

Madde 1016- Tasarruf yetkisine ve hukukî sebebe ilişkin belgeler tamam değilse istem reddedilir.

Bununla birlikte, hukukî sebebe ilişkin belgeler tamam olmasına rağmen, tasarruf yetkisini belirten belgenin tamamlanması gereken hâllerde, malikin rızası veya hâkimin kararıyla geçici tescil şerhi verilebilir.

III. Tescilin biçimi

⁴⁵ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkralarda yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

1. Genel olarak

Madde 1017- Kütüğe tesciller, istem tarihine ve sırasına göre yapılır.

Sicildeki kaydın bir örneği isteyen ilgiliye verilir.

Tescil ve terkin ile verilecek örneklerin şekli Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.⁴⁶

2. Taşınmaz lehine irtifaklarda

Madde 1018- Taşınmaz lehine irtifakların tescil ve terkinini hem yüklü, hem yararlanan taşınmazların sayfalarına kaydedilir.

IV. Tebliğ zorunluluğu

Madde 1019- Tapu memuru, ilgililerin bilgisi dışında yaptığı işlemleri onlara tebliğ etmekle yükümlüdür.

İlgililerin bu işlemlere karşı itiraz süresi, kendilerine yapılan tebliğ tarihinden işlemeye başlar.

C. Tapu sicilinin açıklığı

Madde 1020- Tapu sicili herkese açıktır.

İlgisini inanılır kılan herkes, tapu kütüğündeki ilgili sayfanın ve belgelerin tapu memuru önünde kendisine gösterilmesini veya bunların örneklerinin verilmesini isteyebilir.

Kimse tapu sicilindeki bir kaydı bilmediğini ileri süremez.

D. Tescilin etkileri

I. Tescilin yapılmamasının sonuçları

Madde 1021- Kurulması kanunen tescile tâbi aynî haklar, tescil edilmedikçe varlık kazanamaz.

II. Tescilin sonuçları

1. Genel olarak

Madde 1022- Aynî haklar, kütüğe tescil ile doğar; sıralarını ve tarihlerini tescile göre alır.

Tescilin etkisi, kanunen öngörülen belgeler isteme eklenmiş veya geçici tescil hâlinde belgelerin uygun zamanda tamamlanmış olması koşuluyla yevmiye defterine yapılan kayıt tarihinden başlar.

Bir hakkın içeriği, tescilin sınırları içinde, dayandığı belgelere göre veya diğer herhangi bir yolla belirlenir.

⁴⁶ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkralarda yer alan "tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

2. İyiniyetli üçüncü kişilere karşı

Madde 1023- Tapu kütüğündeki tescile iyiniyetle dayanarak mülkiyet veya bir başka aynî hak kazanan üçüncü kişinin bu kazanımı korunur.

3. İyiniyetli olmayan üçüncü kişilere karşı

Madde 1024- Bir aynî hak yolsuz olarak tescil edilmiş ise, bunu bilen veya bilmesi gereken üçüncü kişi bu tescile dayanamaz.

Bağlayıcı olmayan bir hukukî işleme dayanan veya hukukî sebepten yoksun bulunan tescil yolsuzdur.

Böyle bir tescil yüzünden aynî hakkı zedelenen kimse, tescilin yolsuz olduğunu iyiniyetli olmayan üçüncü kişilere karşı doğrudan doğruya ileri sürebilir.

E. Terkin ve değiştirme

I. Yolsuz tescilde

Madde 1025- Bir aynî hak yolsuz olarak tescil edilmiş veya bir tescil yolsuz olarak terkin olunmuş ya da değiştirilmiş ise, bu yüzden aynî hakkı zedelenen kimse tapu sicilinin düzeltilmesini dava edebilir.

İyiniyetli üçüncü kişilerin bu tescile dayanarak kazandıkları aynî haklar ve her türlü tazminat istemi saklıdır.

II. Aynî hakların sona ermesi

Madde 1026- Bir aynî hakkın sona ermesiyle tescil her türlü hukukî değerini kaybettiği takdirde, yüklü taşınmaz maliki, terkinin isteyebilir.

Tapu memuru bu istemi yerine getirirse, her ilgili, bu işlemin kendisine tebliği tarihinden başlayarak otuz gün içinde terkinin karşı dava açabilir.

Tapu memuru, re'sen hâkime başvurarak aynî hakkın sona erdiğinin belirlenmesine ilişkin karar verilmesini istemeye ve hâkimin vereceği karara dayanarak terkin işlemini yapmaya yetkilidir.

III. Düzeltme

Madde 1027- İlgililerin yazılı rızaları olmadıkça, tapu memuru, tapu sicilindeki yanlışlığı ancak mahkeme kararıyla düzeltebilir.

Düzeltme, eski tescilin terkinin ve yeni bir tescilin yapılması biçiminde de olabilir.

Tapu memuru, basit yazı yanlışlıklarını, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik uyarınca re'sen düzeltir.⁴⁷

⁴⁷ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 139 uncu maddesiyle, bu fıkrada yer alan "tüzük kuralları" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

Yürürlükten kaldırılan kanun

Madde 1028- 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 1029- Bu Kanun 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 1030- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

22/11/2001 TARİHLİ VE 4721 SAYILI KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER

1- 2/1/2003 tarihli ve 4778 sayılı Kanunun hükmüdür:

Madde 36 - Bu Kanunla değiştirilen Türk Medenî Kanununun 92 nci maddesi hükmü, dernek ve vakıf dışındaki diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşlar hakkında da uygulanır.

**4721 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE
GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	4721 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
4778	91, 92	11/1/2003
4963	56, 64, 66, 82, 94	30/7/2003
5253	58, 61, 62, 64, 74, 77, 79, 92, 93	23/11/2004
5378	348	7/7/2005
5399	313	15/7/2005
5650	505, 506	10/5/2007
5737	111	27/2/2008
Anayasa Mahkemesinin 27/11/2007 tarihli ve E.: 2002/162, K.: 2007/89 sayılı kararı	112	26/1/2008
Anayasa Mahkemesinin 25/6/2009 tarihli ve E.: 2008/30, K.: 2009/96 sayılı kararı	289	7/10/2009
Anayasa Mahkemesinin 2/7/2009 tarihli ve E.: 2005/114, K.: 2009/105 sayılı kararı	321	7/10/2010
6217	138	14/4/2011
	164, 181, 598	1/10/2011
Anayasa Mahkemesinin 17/3/2011 tarihli ve E.: 2009/58, K.: 2011/52 sayılı kararı	713	23/7/2011

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	4721 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
Anayasa Mahkemesinin 27/10/2011 tarihli ve E.: 2010/71, K.: 2011/143 sayılı kararı	303	7/2/2012 tarihinden başlayarak bir yıl sonra
6462	313, 340, 408, 417, 674	3/5/2013
Anayasa Mahkemesinin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2012/35, K.: 2012/203 sayılı kararı	319	12/7/2013 tarihinden başlayarak altı ay sonra
Anayasa Mahkemesinin 10/10/2013 tarihli ve E.: 2013/62, K.: 2013/115 sayılı kararı	291	10/12/2013
6518	194	19/2/2014
6537	659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668	15/5/2014
Anayasa Mahkemesinin 29/11/2017 tarihli ve E.: 2017/130, K.: 2017/165 sayılı kararı	40	20/3/2018
KHK/700	37, 104, 320, 417, 593, 609, 620, 851, 913, 940, 997, 998, 1000, 1003, 1012, 1017, 1027	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7181	883	1/1/2020
7196	409,436,437	24/12/2019
7343	182, 324	30/11/2021

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	4721 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
7418	713	1/4/2023
7445	437	5/4/2023
Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 Tarihli ve E: 2022/105, K: 2023/54 Sayılı Kararı	407, 471	23/6/2023 tarihinden başlayarak 9 ay sonra (23/3/2024)
Anayasa Mahkemesinin 25/1/2023 Tarihli ve E: 2020/30, K: 2023/12 Sayılı Kararı	409, 436	27/6/2023 tarihinden başlayarak 9 ay sonra (27/3/2024)
Anayasa Mahkemesi'nin 22/2/2023 Tarihli ve E.: 2022/155, K.: 2023/38 Sayılı Kararı	187	28/1/2024
7499	407, 409, 436, 471	12/3/2024